Karnından konuşanın öyküsü

PAULINE MELVILLE

İngilizceden çeviren:
Oya Dalgıç

AYRINTI

PAULINE MELVILLE

İngiltere'de yaşayan, Guyana asıllı yazar ve oyuncu. Hikâyelerini topladığı *Shape Shifter* adlı kitabı birçok ödül almıştır. *Karnından Konuşanın Öyküsü* yazarın yayımlanmış ilk romanıdır.

Ayrıntı: 293
Edebiyat dizisi: 100

Karnından Konuşanın Öyküsü
Pauline Melville

İngilizceden çeviren
Oya Dalgıç

Yayıma hazırlayan
Erdal Alova

Kitabın özgün adı
The Ventriloquist's Tale

Bloomsbury/1998
basımından çevrilmiştir.

© Pauline Melville

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak fotoğrafı
Luis González Palma

Kapak düzeni
Arslan Kahraman

Düzelti
Mehmet Celep

Baskı ve cilt
Mart Matbaacılık Sanatları Ltd. Şti. (0 212) 212 03 39 (phx)

Birinci basım *2000*

ISBN 975-539-292-0

AYRINTI YAYINLARI
Dizdariye Çeşmesi Sk. No. 23/1 34400 Çemberlitaş-İstanbul Tel.: (0 212) 518 76 19 Faks: (0 212) 516 45 77

Pauline Melville

Karnından Konuşanın Öyküsü

AYRINTI

E D E B İ Y A T D İ Z İ S İ

GÜLÜNESİ AŞKLAR/*Milan Kundera* ◄ KALECİNİN PENALTI ANINDAKİ ENDİŞESİ/*Peter Handke* ◄ YÜZBAŞI VE KADINLAR TABURU/*Mario Vargas Llosa* ◄ BİZ/*Yevgeni Zamyatin* ◄ KESİK BIR BAŞ/*Iris Murdoch* ◄ YENİ TANRILAR/*Alberto Vasquez-Figueroa* ◄ İNFAZA ÇAĞRI/*Vladimir Nabokov* ◄ EVET AMA. BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR Mİ BAKALIM?/*Woody Allen* ◄ ÇALI HOROZU/*Michel Tournier* ◄ BANYO/*Jean-Philippe Toussaint* ◄ BALKON/*Jean Genet* ◄ GÜNEŞ İMPARATORLUĞU/*J.G. Ballard* ◄ BEYAZ ZENCİLER/*Ingvar Ambjörnsen* ◄ SİYAH MADONNA/*Doris Lessing* ◄ KAPANDA ÜÇ KAPLAN/*G. Cabrera Infante* ◄ ZAMANIN KIYISINDAKİ KADIN/*Marge Piercy* ◄ ANARŞİNİN KISA YAZI/*Hans Magnus Enzensberger* ◄ FOTOĞRAF MAKİNESİ/*Jean-Philippe Toussaint* ◄ GÜLÜN GÜNLÜĞÜ/*Ursula K. LeGuin* ◄ HOTEL DU LAC/*Anita Brookner* ◄ AZİZLER ve ALİMLER/*Terry Eagleton* ◄ VEDA YEMEĞİ/*Michel Tournier* ◄ ORLANDO/*Virginia Woolf* ◄ UTANÇ BİTTİ/*Anja Meulenbelt* ◄ YAKIN GELECEĞİN MİTOSLARI/*J. G. Ballard* ◄ KARANLIĞIN SOL ELİ/*Ursula K. LeGuin* ◄ AĞ/*Iris Murdoch* ◄ WATT/*Samuel Beckett* ◄ EKOTOPYA/*Ernest Callenbach* ◄ GECEYİ ANLAT BANA/*Djuna Barnes* ◄ İNSAN POSTUNA BÜRÜNMÜŞ KÖPEK/*Ingvar Ambjörnsen* ◄ CUMA/*Michel Tournier* ◄ AFRODİT'İN BAŞKALDIRISI/*Lawrence Durrell* ◄ GÜNDELİK MUTLULUĞA ALIŞMA/*Anja Meulenbelt* ◄ MURPHY/*Samuel Beckett* ◄ MASAL MASAL İÇİNDE/*Khimaira/John Barth* ◄ ZEN VE MOTOSİKLET BAKIM SANATI/*Robert M. Pirsig* ◄ PARFÜMÜN DANSI/*Tom Robbins* ◄ SINIRSIZ RÜYALAR DİYARI/*J. G. Ballard* ◄ FRANSIZ TEĞMENİN KADINI/*John Fowles* ◄ BEYAZ OTEL/*D.M. Thomas* ◄ MYRA/*Gore Vidal* ◄ DALGALAR/*Virginia Woolf* ◄ ATLANTİK ÖTESİ/*Witold Gombrowicz* ◄ HAYRANLIK/*Anja Meulenbelt* ◄ FERDYDURKE/*Witold Gombrowicz* ◄ MELEKLER ZAMANI/*Iris Murdoch* ◄ PAULINA 1880/*Pierre Jean Jouve* ◄ EŞEKARISI FABRİKASI/*Iain Banks* ◄ ROCK LANETİ/*Iain Banks* ◄ KAYIP ZAMAN/*Anja Meulenbelt* ◄ SENİ İÇİME GÖMDÜM/*Andrew Jolly* ◄ BAŞTAN ÇIKARICININ GÜNLÜĞÜ/*Sören Kierkegaard* ◄ KONFIDENZI/*Ariel Dorfman* ◄ ALTIN DAMLA/*Michel Tournier* ◄ BİR GARİP VAKA: MATMAZEL *P./Brian O'Doherty* ◄ NIETZSCHE AĞLADIĞINDA/*Irvin D. Yalom* ◄ KIZILAĞAÇLAR KRALI/*Michel Tournier* ◄ AİLEDE BİR ÖLÜM/*James Agee* ◄ KUTSAL BÖLGE/*Carlos Fuentes* ◄ KALPSİZ AMANDA/*Jurek Becker* ◄ 62-Maket Seti/*Julio Cortázar* ◄ ÇARPIŞMA/*J.G. Ballard* ◄ ÜÇLEME-Molloy-Malone Ölüyor-Adlandırılamayan/*Samuel Beckett* ◄ DUR BİR MOLA VER!/*Tom Robbins* ◄ HIRSIZIN GÜNLÜĞÜ/*Jean Genet* ◄ KÜÇÜK DEĞİŞİMLER/*Marge Piercy* ◄ LILA/*Robert M. Pirsig* ◄ ERGİNLİK YAŞI/*Michel Leiris* ◄ AŞKSIZ İLİŞKİLER/*Samuel Beckett* ◄ ESİRGEYEN GÖKYÜZÜ/*Paul Bowles* ◄ YALANCI JAKOB/*Jurek Becker* ◄ DİVAN/*Irvin D. Yalom* ◄ PORNOGRAFİ/*Witold Gombrowicz* ◄ MERCIER İLE CAMIER/*Samuel Beckett* ◄ BİR ERKEĞE NASIL TECAVÜZ EDİLİR?/*Märta Tikkanen* ◄ /BENDENİZ VE MARCO POLO/*Paul Griffiths* ◄ DOĞMAMIŞ KRİSTOF/*Carlos Fuentes* ◄ RÜYA SAKİNLERİ/*Iris Murdoch* ◄ HİÇ İÇİN METİNLER ve Uzun Öyküler/*Samuel Beckett* ◄ DUYGU YOLCULUĞU/*Laurence Sterne* ◄ BETTY BLUE/*Philippe Djian* ◄ AĞAÇKAKAN/*Tom Robbins* ◄ ANARŞİST/*Tristan Hawkins* ◄ BAKAKAİ/*Witold Gombrowicz* ◄ PORTNOY'UN FERYADI/*Philip Roth* ◄ 101/2 BÖLÜMDE DÜNYA TARİHİ/*Julian Barnes* ◄ SUNİ TENEFFÜS/*Ricardo Piglia* ◄ MANŞ ÖTESİ/*Julian Barnes* ◄ ADA/*Aldous Huxley* ◄ GÜLÜN MUCİZESİ/*Jean Genet* ◄ MÖSYÖ/*Jean-Philippe Toussaint* ◄ ÇİÇEKLERİN MERYEM ANASI/*Jean Genet* ◄ BAŞUCU OĞLANI/*Alison Fell* ◄ YARATIK/*John Fowles* ◄ SENİ SEVMİYORUM/*Julian Barnes* ◄ ZENCİLER/*Jean Genet* ◄ TÜNEL/*Ernesto Sábato* ◄ KARA PRENS/*Iris Murdoch* ◄ KARNINDAN KONUŞANIN ÖYKÜSÜ/*Pauline Melville*

H A Z I R L A N A N K İ T A P L A R

CENNETE BİR KOŞU/*J.G. Ballard* ◄ HAYATIN VE AŞKIN YASALARI/*Connie Palmen* ◄ KOLEKSİYONCU/*John Fowles* ◄ KAHRAMANLAR VE MEZARLAR/*Ernesto Sábato* ◄ FLAUBERT'İN PAPAĞANI/*Julian Barnes* ◄ GÖKTAŞLARI/*Michel Tournier* ◄ BİR KOMÜNİSTLE EVLENDİM/*Philip Roth* ◄ YOLAYRIMINDAKİ AYDIN: BENJAMIN/*Joy Parini*

İçindekiler

— Önsöz 9

Birinci Bölüm

— Muzbalığı yakalayan çocuk 21
— Boşluktan yapılmış kent 35
— Evelyn Waugh'nun saçını kestim 47
— Kurbağaların çiftleşmek için buluştukları yer 55
— Saçakların altında 62
— Arıkuşu bal emiyor 76

İkinci Bölüm

— Waronawa ... 89
— Mavi gözler cehalet demektir ... 93
— Dalga dalga fırın sıcağı ... 102
— Dev çekirge ... 111
— Geyik avı ... 115
— Uzun bekleyiş ... 123
— Manastır günleri ... 130
— Vaiz ... 140
— Aşk öyküsü ... 146
— Kaya taşı ... 154
— Balıkların efendisi ... 163
— Ay'ın kirli yüzü ... 170
— Ölüler ırmağı ... 181
— Savanada Güneş tutulması ... 190
— Büyük çağlayan ... 195
— Sessizlik ... 207
— Düğün ... 212
— Kanaima ... 218
— Yangın ... 226
— Tımarhane ... 236
— Yıldız tarlası ... 242
— Buzdan tabut ... 246
— Teklik ... 255

Üçüncü Bölüm

— Tapirle evlenmek ... 267
— Yağmur fırtınası ... 274
— Kahve yapan babunlar ... 280
— Konsolosluktaki akşam yemeği ... 289
— Balık gibi kaçıp gider aşk ... 296
— Yerlilerin kaldığı pansiyon ... 302
— Sonsöz ... 316

"Amazonlar ve Guyana'dan geçerek,
Güney Brezilya'dan Bering Boğazı'na kadar bütün
Amerika'da bilinen ve Ay-Güneş tutulmalarıyla ensest
arasında doğrudan bağ kuran bir mit vardır."
Claude Lévi-Strauss

"Ensest üzerine romanlar olmayacak artık.
Hayır, en uygunsuz olanlar bile."
Julian Barnes

"Ekvatorun ötesinde, her şey mubahtır."
On beşinci yüzyıl Portekiz atasözü

TEŞEKKÜR

George Simon'a, kendine hiç benzemeyen bir karaktere adını ödünç veren Chofoye Melville'e, aynı şekilde takma adını ödünç veren Wayland Gordon'a, resmi akşam yemeği mönüsü üzerine tavsiyeleri için Elaine Radzik'e, Kraliyet Astronomi Derneği'ne ve Londra Sanat Kurumu'na teşekkürler.

Önsöz

Özyaşamöykümün yazarı, Brezilyalı ünlü Senyor Mario Andrade, öylesine savruklukla, öylesine şövalyelik taslayarak beni gökyüzünün ellerine teslim ettiğinde fena halde yanıldığını anlatmaya beni zorlayan şey düpedüz duyduğum kederdir. Galiba sonsuza dek yıldızların arasında yatıp dedikodu yapacağımı –biz Güney Amerikalıların geceleri hamaklarımızda hep yaptığımız gibi– şafak zamanı doğan çiy yıldızının salyalarını akıttırmak için başımı yana uzatıp tüküreceğimi sandı. Şey, o kadar yüksekten sıçarken kusuruma bakmayın. Papağan gibi gülerken kusuruma bakmayın... bana anımsatıyor da. Size papağanın tüm öyküsünü anlattı mı o, yoksa yalnızca Lizbon'a doğru kanatlarını çırparken mi bıraktı hayvanı? Anlatmadı, değil mi? Tahmin etmeliydim zaten. Neyse, ben anlatırım. Sonra.

Ama önce anlatıcının bu romandaki yerini açıklığa kavuşturayım. Evet, benim o. Şamatacı, ele avuca sığmaz, tapınılası ben. Kapkara saçlarım var benim, bronz bir tenim; ilik cebinde ipek bir mendil olan krem rengi takımların içinde harika olurdum. Puro. Evet. Kara gözlükler. Evet – ama beni yanlışlıkla gangster sanmalarını da hiç istemem. Neyse, kara gözlük yakışır. Sizin dilinize çevrildiğinde adımın anlamı, "karanlıkta çalışan"dır. Siz bana Chico diyebilirsiniz. Bu, benim kardeşimin adı; ama ne fark eder. Benim geldiğim yerlerde insan asıl adını kolay kolay ele vermez. Şöyle kaşlarımın üstüne düşürülmüş siyah fötr şapka. Olabilir. Londra'da olduğum zamanlar rüzgâr gibi giden bir BMW. New York için de Porsche. Kendi topraklarımın bitmez tükenmez savanalarında, çalılıklarında şöyle sürüp gideceğim bir Range Rover ya da uçacağım bir helikopter. Evet, evet, evet. Ah, mis gibi kokmaya da bayılırım. Bulduğum her delikte, yarıkta, kuytuda, çatlakta losyonlarla, iksirlerle, balsamlarla, kremlerle kendimi ovmaya bayılırım.

Niye ben kahraman değilim, diye soruyorsunuz. Çünkü bugünlerde siz hepiniz nasıl kahraman olunacağını unutup gittiniz. Sizin kadınlı erkekli kahramanlarınız zamanın esiri. İnsanda merak, şaşkınlık uyandırmıyorlar. Sizi hayrete düşürmeye, büyülemeye, hatta eğlendirmeye bile kalkışmıyorlar. Şaka yapmayı unutmuşlar, hiç serüven hevesleri yok. Sıfır-altı kahramanlar. Tarihe, daha da kötüsü psikolojiye gömülmüş cılız bir yığın – bilgi alanında bumburuşuk olup duran, kısa sürede çok şükür ki ütülenip gidecek, bizi de kendimize yakışan yerde, maymunla yıldızların arasında bırakacak çelimsizler.

İnanın bana. Zamanın mezarını kazabilecek kişi benim.

Ayrıca da, geçmişlerini hiç göz önüne almadan, çok gelişigüzel seçiyorsunuz kahramanlarınızı. Benim atalarıma gelince, onlar günahsızdır, kusursuzdur. Ekvador'daki bir küme taşın, soyumun kaynağı olduğunu bilmenize izin vereceğim. Benim geldiğim yerlerde insanların bellekleri çok gerilere uzanır. İçimizden herhangi biri yüzlerce kuşak geriye doğru ezberden sayabilir atalarını. Birinin konuşmasını tam bir saat boyunca dinleyebilir, sonra da hiçbir yere not almadan harfi harfine ya da sondan başa doğru sizin için yineleyebilirim. Şu her şeyi yazma işi, size her şeyi unutturdu.

Benim ninem yazmaya hiç güvenmez. Tüm yazılanların uydur-

ma olduğunu söyler. Hatta olguları saptayan, bir insanın doğum tarihini, ölüm tarihini kayda geçiren yazı bile bir tür uydurmadır. Bir insanın yaşamının tıpkı hamak gibi iki tarih arasında sallanıp durduğunu düşünebiliyor musunuz? Ortada bir dayanak yokken tarihin ortasında salındığını? Bir kişiyi oluşturmak için birden çok yaşam gereklidir.

Şu Ekvador'daki taşların öyküsünün doğruluğu üzerine yemin billah ediyor ninem, bazen sırf çeşitlilik olsun diye Meksika'daki ya da Venezüella'daki taşlar dese de – ona göre çeşitlilik, gerçeklikten çok daha önemli. Daha güvenilir, diyor. Gerçek değişir. Çeşitlilik değişmez, kalır. Elbette, yeterli parayı verecek olursanız size gerçeği söylemeyi de teklif edecektir; ama ne kadar paranın yeterli olduğunu söylemeyecektir. Yeryüzünün bu bölümünde bizim yalana, onun tüm sonuçlarına, dallanıp budaklanmalarına karşı özel bir saygımız vardır. Gözetilmesi, bakılıp büyütülmesi, bütün küçücük filizlerine tutunup sarılma olanağı verilmesi gereken bitkinin gelişmesine özen gösteren bir tür bahçecilik gibi ciddiyetle ele alırız yalanı.

Nerede kalmıştım? Ah, evet. Nineımde. Ölçüp biçerek, toplayıp biriktirerek miskinliğin ağır çekim cinnetiyle bu bölgede dolanmış olan Charles Darwin isimli bir adamı anarken hâlâ ateş püskürür. Buralarda hiç kimse sevmez ölçüp biçenleri, toplayanları, numaralayanları. Biz tropiklerde hiçbir şeyi biriktiremeyiz. Kullan, yoksa başka bir yaratık yer. Er ya da geç, her şey renk cümbüşleriyle, burun gıcıklayan leş kokularıyla çürümenin o muhteşem ruhuna yuvarlanıp gider. Çürümenin ruhuyla, onun müjdeci meleği olan kokusu, yeryüzünün benim yaşadığım bölümünde çoğu olayın habercisidir. Neyse, nineme göre izninizle demekten başka bir şey yapmayan Charles Darwin poposunu benim atalarıma dayayıp bizim maymunlardan geldiğimizi ileri süren *Türlerin Kökeni*'nin ilk satırlarını yazdı. Gözleri kıçında olsaydı biraz daha iyi bir şeyler yapardı.

Her gece yatmadan önce Koko dediğimiz ninem, tavan kirişlerinden sarkan kara tütün topağından incecik bir dilim keser, kendine tatlı, sert, meyan kökü tadında sigara sarardı. Hamağında uykuya dalmadan önce ufak tefek kehanetlerde bulunmaya kaptırırdı kendini. Gelecekte olacakları görmesine yarayan kutsal top oyunla-

rı öğrenmişti gençliğinde. Bizim yerli oyunları ve futbol maçları üzerindeki büyüleri kaldırdığına dair ününü de işte böyle edinmişti. Bilirsiniz nineleri. Benim ninem tepeden tırnağa bu zırvalarla doludur.

Neyse, yüzündeki kırışıklıklar neredeyse tıpatıp Amazonlar'daki ırmakların çizgilerini izler. Beni oraya buraya kucağında taşırken çizgilerin izini sürerdim. İşte bizim bölgenin coğrafyasını böyle öğrendim. Beni kucaklarında taşımaları gerekiyordu. Altı yaşıma dek yürümeyi reddettim. Konuşmadım da. Senyor Andrade bunu iyi yakaladı.

Bütün söylediğim şuydu: "Vay be, amma da siktirici hayat."

Taa en başından hindistancevizi likörünü annemin sütüne yeğledim. Yüreğimin bedenimin dışında, papağan biçimine bürünmüş olarak, çalılıklarda bir yerlerde gizlenmiş olduğunu açıkladı ninem annemlere. İşte bu yüzden de benim yok edilemez olduğumu söyledi. Bu durum annemleri öylesine üzüntüye boğdu ki bu boktan şeyi içimden söküp atacakları umuduyla daha bir yığın kardeş üretmeye koyuldular. Annem bende olağandışı bir şeyler olduğunu biliyordu, çünkü hamileyken yolunu kaybettiğinde rahminin içinden ona, şuradan git diye bağırır dururdum.

Günün birinde genç kızlardan biri içeri girip de hamağın kıyısından gözetlediğinde ben anadan üryan, tombul tombul, cinsel takım taklatavatım istekle palmiye yaprağından çatıya yönelmiş biçimde yatıyordum.

Kız, "İki yumurtanın üstüne oturmuş, tatlı, küçük güvercine bakın," deyip üstüme zıpladı. İşte ondan sonra bir daha çenemi kapatmadım.

"Papağan kıçı yemiş olmalı bu," derlerdi bezginlikle, benim bitmez tükenmez gevezeliklerimi duyduklarında. Öykü anlatmaya başlayacağımın ilk belirtisi, tembellikten ayağa kalkmadığım için, hamağımda yattığım yerden yandaki koskoca kemerin içine, böylece de alttaki hamakta yatan annemin üstüne işerken, bir yandan da çevremde gördüğüm, yemek pişirmeye yarayan kap kacağı öven şiiri annemler için kafamda biçimlendirdiğim zaman ortaya çıktı.

Ben hiç özür dilemem. Bizim dilimizde, "Kusura bakma," diyecek sözcük yoktur.

Ne zaman biri davranışlarımı sorgularsa, "Geceleyin hamamböl

cekleri bilincimi yemiş," diye yanıtlarım. Aziz olmak istiyorsan başkalarını hoşnut etmek için yaşarsın, Tanrı olmak istiyorsan tümüyle kendin hoşnut olmak için yaşarsın. Benim düsturum budur.

Anlatıcı rolünü üstlenmem gerektiğini nasıl keşfettim? Genel istek üzerine elbette.

Dünyanın benim bulunduğum bölgesinde bir sürü göl vardır: laciverdi göller, kan kırmızısı göller, kurşuni göller, kara göller. Aynı zamanda çöplük olan ve insanların sulu hindistancevizi artıklarını, balık kılçıklarını, yengeç kabuklarını, bozuk bisikletleri, her tür pisliği attığı çamur gölünde balık tutmaya gittim bir gün. Ortalıkta dolanırken çamur gölünün dibinden bir sözcük çıkardım. Evet, doğru duydunuz, bir sözcük, taş gibi ağır, yosun kaplı. Onu gerisin geriye emmeye çalışan kara çamurdan kurtarırken "guluk" diye ses çıkardı. Ama artık dönüş yoktu. Çılgınca bir coşkuyla, sahiplenme karışımı bir duygu içinde onu göğsüme bastırdım. Yere indirip ıslattım. Temizledim. Üzerindeki yüzyılların yosununu kazıdım.

Sonra bir de gördüm ki, o sözcüğün üzerine başka sözcükler kazınmış, anlayamadığım bir dilde, incecik sıra sıra hiyeroglifler. Ama sözcüklerin o gürültücü, değerli varlığının, geçmişten gelen kesintisiz konuşmalarının bilincine vardım; bu gevezeliklerin sesi yükseldikçe, sözcük kalabalığı çoğalıp ormanların içindeki patikalardan, kırların ezilmiş ince geçitlerinden, daracık sapaklardan, yan yollardan, hendeklerden yaklaştıkça, kimisi ezberden güzel güzel söylenen, kimisi fısıldaşan sözcükler, önce kahkahalarla, edepsiz ıslıklarla, sonra utanmaz osuruk sesleriyle, son olarak da yalnızca kemiklerin takırtılı dansı olabilecek, yanılgıya hiç yer bırakmayan çatırtılarla bir araya toplandı.

Göz önüne çıktılar. Ama ne kalabalık: gözün görebildiği kadar uzaklardan, Brezilya sınırındaki yol boyunca, Pan-Amerikan otoyolundan akın akın gelen; çene çalarak, topallayarak, kıvırtarak yaklaşan; kırık dökük, ürkütücü kemiklerin oluşturduğu, itişip kakışan, dürtüşen bir kalabalık. Kimileri gemilere doluşuyor, filikalara tırmanıyor, kanolarını ırmak kıyılarından açıklara sürüyor; kimileri kemikten kollarını birbirine dolamış, abuk sabuk konuşarak uzun adımlarla yürüyordu. Kimileri de arkada kalanları paylıyordu.

Çocuk iskeletleri lastik topları zıplatıyordu. Yetişkinler kalça kemiklerini edepsizce, imalı imalı oynatıyorlardı; ötekiler aceleyle yakılmış ateşlerin üzerindeki tencerelerde yemek pişirerek yol kıyısında piknik yapmaya başladılar. Bir tanesi bacağından bir kemik çıkarıp iki parmağının arasında fır fır çevirmeye ve ters döndürülmüş dev gibi bir su kabağının üstünde ritim tutarak bu kemikle davul çalmaya başladı. Kaldırımlardaki fahişeler gibi cır cır cırlayarak koşuşturan sürü, çamurlu yollardan, patikalardan yaklaştıkça; öylesine canlı, hayat dolu, çekici olan, bir amaca yönelmiş bu koskoca kalabalık, öfkeli öfkeli konuşmalarıyla, tiz çığlıklar atarak gülüşmeleriyle, kızgınlıkla birbirlerini suçlamalarıyla, ağzı bozuk önerileriyle bana doğru geldikçe neşe dolu bu topluluğun dayanılmaz biçimde beni çektiğini hissettim.

İşte böylece, durmuş, küpeçalısının arasında onları gözetlediğim yerden çıkıp iskeletten omuzları üzerine beni kaldırırken sevinç çığlıklarıyla, beğeni haykırışlarıyla karşılayan; bir aşağı, bir yukarı, iki yana dalgalanan kalabalığa dalmadan önce bir an duraksayarak ileri doğru bir adım attım, coşkulu zevzeklik Mahaica Deresi'nden Quito kentine kadar duyulabilen bir ses kitlesine dönüşene dek tek bir ses içinde toplandı, kemikten oluşan güruhun sesi "İşte bizim delikanlı!" diye haykıran bir tek devasa gürültünün içinde eridi.

Yumruğumu havaya savurarak bu muzaffer güruhun önünde, sanki tam o anda Brezilya'ya gol atmışım gibi esriklikten çılgına dönerek yanıtladım: "Kıçımı öpün."

Her şey böyle oldu. Ben oradaydım. Bilmem gerekiyordu. Ben seçilmiştim. Şimdilik bu kadar, beyler. Olan oldu.

Öykücü olarak yeteneklerimi nasıl biledim? Bunu anlamanız için size azıcık avlanma sanatından söz etmem gerekir, çünkü karından konuşmada yetkinleşmeyi öğrenmem avlanma aracılığıyla oldu.

Benim dilimde avlanma, havyanlarla sevişme anlamına gelir. Avlanma kur yapmadır, cinsel eylemdir. Tümüyle kılık değiştirerek gizlenme ve koku alma sorunudur. Kendini avının gözünde çekici kıl. Onu kışkırtacak renklere boya bedenini. Hangi kokuların hangi yaratıklara çekici geldiğini biliriz biz. Hangi balığın neresinden gı-

dıklanmaktan hoşlandığını biliriz. Hangi böceklerin okşanmaktan hoşlanmadığını biliriz. Hayvanın burnuna çarpmasın diye kokumuzu bedenimizden nasıl çıkaracağımızı biliriz. Hangi koku avımıza çekici gelecekse onunla bedenimizi ovarız. Kendimizi çiftleşecek eş olarak gösteririz. Hangi hayvanın, ne uğruna, saklandığı yerden çıkma tehlikesini göze alacağını bilmek her zaman gereklidir. Avının arzularını anlamak zorundasın. Örneğin jaguar, acı, kekremsi biberlere, ekşi, tuzlu yiyeceklere, köpek yavrularına karşı keskin bir iştah duyar.

Dizi cinayetler işleyen biri gibi avımızla flört ederiz. İşte karnından konuşan biri olarak, o yüce yeteneğimin ortaya çıktığı yer burası. Amazonlar'daki her kuşun, hayvanın eş çağıran çığlığını tıpatıp çıkarabilirim. Bazen bunu yardımsız yaparım, bazen de parmaklarıma doladığım belli otlar, yapraklar kullanırım. Büyü gibi görünür, ama zaten büyü her zaman tutkuyla bağlantılıdır. Büyünün bütün amacı, tutkunun gerçekleşmesi, güçlenmesidir. Büyü kişiye özeldir. Gizlilik içinde, kılık değiştirerek iş görür. Bununla karşılaştırıldığında din, leblebi çekirdektir. Toplumsal bir olgudur. Dünya toplumsal olarak düzene sokulmadan önce büyüyle düzene kavuşturulmuştu. Ah, gizlilik, kamuflaj, ihanet. Hepimizi nasıl da kutsuyorsunuz. Benim geldiğim yerlerde kılık değiştirerek gizlenmek tek gerçektir; tek tutku, tek gerçek zaman ölçüsü.

Kamuflaj da bir başka gerekli beceridir. Bukalemun gibi kolaylıkla kendimi gözlerden silebilirim, arkadaki görünümün içinde eriyebilirim. Acı manyok yapraklarını çıtır çıtır ezerim, kokum beni ele vermesin diye deodoran gibi koltuk altlarıma sürerim. Ormanın ölgün, yeşil ışığında balık avlarken beni görseniz, bacaklarımı derenin kıyısındaki büklüm büklüm ağaç dallarından ayıramazsınız.

Karından konuşma yeteneğim, ağzımdan ilk sözcük çıkar çıkmaz belirlendi. Labarya yılanının titreşen tıslamasını yeniden çıkarabilir, duyduktan sonra birkaç saniye içinde BBC'nin Dünya Yayını'nın tanıtım müziği olan Liliburlero'yu söyleyebilirdim. Bazen ninem beni teybin ilkel biçimi olarak kullanırdı.

Anımsıyorum da, bir keresinde radyo teleskoplarının yakaladığı kozmik gürültüler üzerine bir programı özellikle dinlemek istedi; hani şu sonsuzluklardan evrene yayılan Büyük Patlama'nın ölgün yankısını. Biz her zaman gökbilim için çıldırmışızdır. Ninem

balıktan dönünce hamağımda uzandığım yere geldi, ben de ünlü bir BBC spikeri olan Alvar Liddell'in sesiyle Einstein ve Hawking hakkındaki tüm programı yineledim.

"Hangisinin önceliği var," diye yüksek sesle merakımı dile getirdim, "denkliğin mi, yoksa öykünün mü?"

"Öykünün, elbette," diye ters ters söylendi, radyo teleskoplarının kaydettiği, zamanın başlangıcından gelen, evrenin o ölgün tıslama seslerini mükemmel biçimde çıkarışımı dikkatle dinlerken.

"İnsanların işittiği şey," dedi, "koskoca bir kahkahanın son hırıltısı."

Evrenin sonsuzluğa doğru nasıl da milyonlarca yıl genişleyip yayıldığını, sonra da tekliğe doğru milyonlarca yıl büzüştüğünü açıklayarak sürdü program.

"Çok yavaş bir orgazm," dedi ninem, düşünceli düşünceli.

Bitmez tükenmez bir öyküyü kısa kesecek olursak, ben karından konuşma dehasıyım. Milano'da, Scala Opera binasındaki herhangi bir diva, bendeki ses çeşitliliğini elde etmek için canını verirdi. Her sesi çıkarabilirim: jaguar, Londralı sokak serserisi, çıngırakkuşu, on dokuzuncu yüzyıl romancısı, karıncayiyen, epik ozan, uluyan maymunlardan bir koro, tapir. Liste sonsuzca uzar.

Ama hiç yoktan Koko'yla aram bozuldu. Öyküler yazacağımı duyunca öfkeden çılgına döndü. Gelenek söz konusu oldu mu kılı kırk yarar. Her türlü yenilik onun için ölüm işaretidir, yalnızca efsaneyle çakıştığında tarihe güvenilebilir. Biz yerlilerin kendi içimize kapanmış kalmamız, büzüşen yıldızlar gibi modern dünyadan çekilmemiz gerektiğine inanır. Saç saça, baş başa dövüştük. Ninem gözlerime acı biber sürdü. Ben de onu bir savaş sopasıyla, bir süre için yere yıktım.

Neyse, bir sürüsü içinden niye bu öyküyü anlatıyorum?

Tüm öyküler öç almak için ya da armağan olarak anlatılır. Hangisini isterseniz seçin.

Acıklı olsa da, bu aşk ve felaket öykülerini anlatabilmek için kendi doğamın, Güney Amerika Kıtası'nın gerektirdiği her şeyi bir kenara bırakıp gerçekçi olmak zorundayım. Zeplin büyüklüğünde kolları, bacakları olan adamlara, gökyüzüne doğru kanat çırpan kadınlara yer yok artık – yani kıtanın öteki yakasında sık sık yapılan şeylere. Niye gerçekçilik, diye sorabilirsiniz. Çünkü burnunun doğ-

rultusunda giden, dik kafalı gerçekçiliktir bugün gerek duyulan şey. Olgular Kral'dır. Düş gücü köpek kulübesine. Belki de bunun Protestanlarla, püritenlerle, bugünlerde insanlara tanıklığı seçtiren şey olan can sıkıcı istekle ilgisi vardır. Şimdi, ne yazık ki, düzmece şeyler, olgu kılığına bürünerek kendini gizlemek zorunda; ben de bu yönelim önünde eğilmeli, gerçekçi olmalıyım.

Ah, neyse, dedikleri gibi, modaya uymak için maymun kuyruğunu kesiyor.

Sizi ülkeme davet ediyorum, Amazon'un kuzeyindeki Kanaku Dağları'nın iki yanında, yerlilere ait olan, güneşte kavrulmuş savanalara, dediklerine göre insanlarının elinde avucunda hiçbir şey bulunmayan, yoksul adamın köpeğinin bile havlayacak gücü toplayabilmek için duvara yaslanıp destek alması gereken ovalara.

Şimdilik hepsi bu, beyler. Anlatıcı yok olmalı. Gittim bile.

Birinci Bölüm

Muzbalığı yakalayan çocuk

Muzbalığını getiren çocuk verdi haberi. Bahçe kapısı çoktan yıkılıp gitmişti, iki kapı direğinin, bomboş, kızıl savanaları çerçevelediği yerde durdu çocuk. Sıcak bir rüzgâr esti. Cebinin dibinde tıkıştırılmış bir felaket vardı, bir not biçiminde. Çocuk yazılanları ne biliyordu, ne de pek aldırdığı vardı. Balık onun en çok ilgilendiği şeydi. Üstündeki tozu silip bekledi. Güneş ortalığı kavuruyordu. Sıcak, kızıl topraktan dalga dalga yükseliyordu. Köpekler yüzünden daha fazla yaklaşmaya korkarak uzun süre kucağında tuttuğu koca balıkla durdu. Ortalık ıssız görünüyordu.

Sonunda, omuzlarına inen beyaz saçlarıyla yaşlı bir hanım açık kapıya çıktı. Bozuk bisikletlerden, eski bir sallanan iskemleden oluşan karmakarışık yığını iterek yolunu açtı ve kapıda duranın kim

olduğunu görmek için elleriyle gözlerine siper yaptı. Çocuk kadını çok az tanıyordu. Buralarda hiç kimse Wifreda Hala'nın kaç yaşında olduğunu kestiremezdi.

Biri sorarsa, yalnızca, hafifçe omuzlarını silker, "Bilmiyorum," derdi. "At olsaydım, beni vururlardı."

İçeri girip gözden kayboldu; tıknaz, düzgün vücutlu, kara saçlı, solgun tenli bir adam blucin pantolonuna av bıçağını silerek dışarı çıktı. Chofy McKinnon köpekleri tutup bağladı, içeri girmesi için işaret etti çocuğa, sonra da dereye doğru yürüyüp gitti.

Az önce karısıyla kavga etmişti, yeniden kendini toparlayana dek evden uzak kalmak istiyordu.

Oğullarının geleceği konusunda çıkan tartışma, Marietta'nın ana babasının yakınına taşınıp taşınınama kavgasına doğru sarmal halinde büyümüştü kaçınılmaz olarak. Birkaç baş sığırlarına Kanaku Dağları'nın güneyinde karısının ailesi bakıyordu. Savanalarda yaşayan yerliler arasında âdet olduğu üzere, evlendiklerinde ailesine yakın bir yere taşınmaması yüzünden hep gücenmişti kocasına. Tam tersine, kendisi onun ve Wifreda Hala'nın yanına yerleşmişti. Bu iş ona hâlâ yanlış geliyordu. Ayrıca da, savanaların kuzeyi Macusi bölgesiydi. Onlar güneyli Wapisianalardı. Bu da kadını tedirgin ediyordu.

Ana babasının artık sığırlara bakamayacak kadar yaşlı, yorgun olduğunda direniyordu Marietta. Kocası annesini sevmiyor, onlara yardım etmek için yanlarına taşınmaya karşı çıkıyordu. Kavga, karısının çılgına dönmesi, onun da buz gibi bir öfkeye kapılmasıyla sonuçlandı.

Chofy derenin kıyısında durdu. Yüzleşmekten hoşlanmıyordu. Tartışırken buz gibi bir kibarlığa, donukluğa bürünüyordu. Seçme şansı olsaydı her kavga çıktığında arka planda eriyip gitmeyi yeğlerdi.

Kırkına vardığından, artık bunun yaşamı olduğunu anlamıştı. Değişmeyecekti, düzelmeyecekti. Çoğunlukla kabulleniyordu. O, savanalara aitti. Varlığı, bu kırların görünümüne, yağmurlu ya da kurak mevsimlere bağlıydı. Pek çok kimse gibi, buraları yerleşmek için işgal eden, denizden gelen yabancılara, Brezilyalılara öfke duyuyordu. Ama son zamanlarda, kendi yaşamını da küçük bir doyumsuzluk kurtçuğunun kemirdiğini hissetmeye başlamıştı. Tam

da göğüs kafesinin altını aşındırıyor ve içinde uzaklara gitme isteği uyandırıyordu. Genellikle bu tür bir duyguya kapıldığında bir süre çalılıklara çekilirdi. Midesinin altında bir yerlerde, herhangi bir değişikliğin, çözülüp dağılmanın başlangıcı olduğuna ilişkin uyarıcı bir hatırlatmanın eşliğinde ortaya çıksa da, bu kez tedirginlik onda yepyeni bir yerlere çekip gitme duygusu uyandırmıştı.

Neyse, buralarda tırnaklarıyla kazıyarak yaşamını kazanma gerekliliğinin getirdiği bitmez tükenmez çaba onu bitkin düşürmüştü.

Yılankırbacı çalısını bıçağıyla gönülsüzce kesti, sonra da yakınlardaki bir ağacın gövdesinde bulunan marabunta eşekarılarının kovanını istemeden bozduğu için ırmağın aşağılarına doğru uzaklaşmak zorunda kaldı. Arkasından öfkeyle vızıldaşan birkaç eşekarısından kurtulmak için derenin kıyısındaki karmakarışık yeşilliğin arasına daldı eğilerek; burada en küçük hareketin bile yalnızca felakete yanıt olarak yapıldığının bilinciyle kendi kendine, çarpık çarpık gülümsedi. Çoğunlukla düşmanınızın size dilediği kötü şans, değişikliğin tetiğini çeken en alışılmış şeydi.

Derenin yukarılarında bir yerlerde bir vaamböceği minyatür bir hızar gibi, giderek artan bir yoğunlukla vınladı. Bu, yağmurlar yaklaşıyor demekti. Dere yükseliyor mu diye baktı. Çiseleyerek, bardaktan boşanırcasına yağarak, rüzgârlarla, tek tek fırtınalarla başlayacaktı yağmurlar. Sonra kurbağalar bağrışmaya; yükselen kaynaklar, ırmak kolları ve dereleri doldurmaya başlayacaktı. Yağmur mevsiminin doruğunda dere bir gecede on metre yükselebilirdi.

Evin içi karanlıktı, serindi. Çocuk dosdoğru mutfak olarak kullanılan bölüme girdi. Yüzü hâlâ tartışmadan kıpkırmızı olan Marietta, durulama kovasından plastik tabaklara su çarpıyordu. Tek ışık, arkadaki toprağa bakan duvardaki büyük oyuktan geliyordu. Çocuk balığı masanın üstüne bıraktı.

Marietta tabak çanağı yıkarken artıkları bu oyuktan dışarı sıyırıyor, kümes hayvanları onları kapışırken kanatlarını çırparak, tiz seslerle bağrışıyorlardı. Dışarıdaki ışık, çamaşır iplerini tutan madeni direklere çarpıyor, göz kamaştırıyordu. Marietta, ellerini eteğine silerek döndü, çocuğun masaya serdiği koca yaratığı incele-

mek için yaklaştı. Eti, yol yol kara çizgilerle, sapsarı parıldıyordu, turuncu bir kuyruğu vardı.

"Su içmek ister misin?" Çocukla Wapisiana dilinde konuştu. Çocuk başını salladı, kocaman toprak kübe doğru gitti, maşrapayı aldı, biraz soğuk su içti. Yana doğru göz atınca, öteki odadaki hamağında yan yatmış, ak saçları omuzlarından birine dökülmüş, Wifreda Hala'yı gördü. Başının üstündeki kirişte, bir sürü başka ıvır zıvırın, tüylerle süslü bir eleğin yanında üç tane de jaguar kafatası duruyordu. Karton kutularla, eski tenekelerle, kumaş kutularıyla, kavanozlarla, bir iki tane eski Marmite şişesiyle, işe yarar çerçöple tepeleme dolu, üstleri bir karış toz bağlamış raflar çevresini sarmıştı.

Gizlice çevresine göz gezdirdi. Wifreda Hala'nın arkasında, arka kapı açıktı. Giysiler çoğunlukla derede yıkanırdı, ama bazen de dışarıda çitilenirdi, suyun sıçradığı yerlerde kuş otları azgınca büyümüştü. Wifreda Hala'nın bahçesinde, üzerlerinde bir kalasın dengede durduğu iki tombul, paslı gaz tenekesi vardı. Bir dizi teneke kutunun, çanağın, kesme seramik kâsenin içinde çeşit çeşit bitkiler yetiştiriyordu. Mideyi temizleyen, kızların hamile kalmasını önleyen, kızgın kimseleri evden uzak tutan, erkeği sertleştiren, erkeği yumuşatan bitkilerdi bunlar.

Soldaki bir kapıdan ağları çevrelerine sarılmış üç boş hamakla, üzerinde şilte olmayan, yayları görünen tek kişilik bir yatak gözüne ilişti. Kaskatı geyik ve inek postu ruloları, içeriye küf ve hayvan kokusu yayarak, bir duvara dayanmış duruyordu.

Tavan yoktu. İç duvarlar kereste kaplıydı; ancak ortalara kadar geliyor, evin üstü tümüyle açık kalıyordu. Bakam ağacından, gümüşballi ağacından yapılma kirişler, direkler; kuru, tozlu palmiye dallarından yapılma çatının saçaklarına dek uzanıyordu.

Her kapının arkasında işgalcileri püskürtecek bir dizi ok ve yay duruyordu. Ön kapının yanında, av bıçaklarının bulunduğu silindir biçimli palmiye kutunun yanında Chofy McKinnon'un tüfeği vardı. Duvardaki çivilere kasketler asılmış, uçları kıvrık kimi eski resimler yapıştırılmıştı.

Dışarılarda bir yerlerdeki mango ağacından, ailenin evcil papağanlarından biri Portekizce olarak kederli kederli bağırıyordu: "Louro. Louro."

Çocuk suyu içerken, Marietta balığı inceliyordu. Altı kilo kadar gelirdi, derede avlanmayacak kadar büyüktü. Rupununi'de ya da Takatu'da yakalanmış olmalıydı. Çocuğun millerce yol yürümüş olmasına karşın hâlâ kaskatı ve tazeydi. Marietta kafayı da katarak üçte bire yakın bölümünü ölçtü, sonra da kesti. Birkaç torba kuzukulağı aldı, balığa karşılık olarak çocuğa verdi.

Çocuk yarısı yenmiş meyvelerin atıldığı guava ağacının altında dinlenmek için dışarı çıktı. Başını kaldırıp baktı. Dallarda küçücük papağanlar kümelenmişti. Alışkanlıkla, yerden bir taş kapıp kuşları meyvelerden uzaklaştırmak için ağaca fırlattı.

Marietta balığı bir kova suyun içine koyup sinekler konmasın diye üstünü bezle örttü ve tahta bir maşrapayla tabakların üstüne ılık su dökme işine döndü.

Durmadan çalışan, hareketli, dinç bir kadındı. Biri yıkamaya, biri durulamaya yarayan iki kova su vardı önünde. Bulaşıklarla uğraşırken bodur, gürbüz bedeni iki yana eğilip duruyordu. Ön alt dişlerinden ikisi eksikti, ama bu onu gülmekten alıkoymuyordu. Koyu kırmızıya çalan, esmer bir yüzü vardı. Siyah saçlarını gevşekçe örmüştü. Evde dolanırken sık sık şarkı söylerdi, ama şimdi ne yaptığının pek farkında değildi. Tartışma yüzünden allak bullak olmuştu. Aylardır böyle kavga edip duruyorlardı.

Bu son tartışmadan önce bile Chofy zaman zaman onu endişelendiren bir sürü huysuzluk yapmış durmuştu. Bir süre için tıraş olmayı bırakmıştı. Saatlerce pencereden dışarısını seyrediyordu. Parmağıyla çenesini ovuşturuyor, kendi kendine gülümsüyordu. Bir keresinde ansızın odaya girdiğinde, bir şeyler saklıyormuş gibi apar topar çekmeceyi kapamıştı. Daha sonra Chofy derede postları kazıyarak temizlerken Marietta gidip çekmeceye bakmıştı. Bulduğu şey onu şaşırtmıştı. Birisinden ödünç almış olması gereken, eski bir *Times* dergisinden kesilmiş bir kâğıt parçasıydı bu. Resimde, milyoner Claus von Bülow'la karısı, New York'ta bir filmin galasına giderken görülüyordu. Bayan von Bülow, vücuduna yapışmış, donuk donuk parıldayan, beyaz, kısa bir gece giysisi giymişti. Eski kâğıt parçasını çekmeceye bıraktı Marietta.

Hava kararıktan sonra, gaz lambasının ışığında Chofy kendini,

savanalardan topladığı yassı taşların üstüne kaplumbağa kabuklarındaki şekilleri titizlikle kazımaya kaptırıyordu, işi saplantıya kadar vardırarak. Ya da babasının öğretmiş olduğu gibi tahtadan yusyuvarlak küreler yontuyordu. Bir gece avlanmaya çıktı, iki geyik vurdu. Birkaç günlüğüne mutlu oldu.

Eşin ailesine güvenmeme geleneğine karşın, Marietta sonunda sorununu Wifreda Hala'ya danışma noktasına geldi. Sabahları, derede yıkandıktan sonra, saçları hâlâ ıslak ve güçlü bedenine bir havlu dolamış olarak Wifreda Hala'nın odasına girer, gördüğü düşleri anlatırdı.

"Şu ok gibi hızlı, yeni, beyaz, tepesinde pırıl pırıl ışıklar bulunan Land Rover'ı gördüm düşümde. Yolun kıyısında küçük büfeler, satıcılar vardı. Kucağında çocukla kadının biri yanıma gelip kocasının beni görmek istediğini söyledi. Korktum. Land Rover'daki adamın beni kaçırmak istediği düşüncesine kapıldım. Dedim ki: 'Hayır. Gitmek istemiyorum. Chofy'yle evliyim ben.' Sonra içinde ölü bulunan bir uçak geliyor."

Wifreda Hala, bu düşlerin çoğunda ölü ya da hasta birinin bulunduğuna dikkat etti.

"Irmağın yanında birkaç basamak vardı, ben de yan taraflarında durmuş bir şeyler satıyordum. Chofy de benimleydi. Oturduğunu, sonra da dümdüz yere uzandığını gördüm. 'Yastık alayım,' dedim, eve koştum. Bir iki zenciyle, doğulu yerlinin yanında, olgun sarı mangoları toplayan beyaz insanlar vardı."

Sonra bir başka kez de şunu anlattı:

"Birkaç basamak daha vardı, dimdik, dar. Çıktım, yolun ortasında korktum; çünkü en tepede onu sarhoş görmüştüm. Su getirmeye gittim. Yok olup gitti. Sonra onu küçük bir bahçe kapısının dibinde uzanırken gördüm. Yanında bir kadın duruyordu, 'Ağaç gibi doğrayacağım seni,' dedim, derken kadın tahta oldu, ben de onu küçük küçük doğradım."

Wifreda Hala kaşlarını çattı, Chofy'nin de kardeşi Danny gibi çalı humması krizlerine yenik düşmeyeceğini umdu. Rupununi humması derlerdi buna.

Chofy'nin amcası Danny hayattayken, bir sürü evliliğine, çocuğuna karşın münzevi olmasıyla ünlüydü. Kimi zaman, uzun süreler için çalılıklarda tek başına yaşamak üzere kaybolup gitmeden önce

zilzurna sarhoş olurdu. Danny'den aklında kalan en canlı anı onun ölüm döşeğine uzanmış haliydi; son sözcüklerinde, son nefesinde rahibe bile bile yalan söylerken bronz yüzündeki, kara gözlerindeki kayıtsızlıktı. Bunun şokunu hiç atamadı üzerinden Wifreda Hala. Ani bir sıçrayışla kendine geldiğinde hâlâ gözlerinin önünde kardeşinin yüzü vardı, Marietta'nın konuşmayı sürdürdüğünü duydu.

"Chofy kendini toparlayıncaya kadar beklemek zorundayım," dedi Marietta, yüzünde içten bir acıyla.

Sonra Marietta yatak odalarından çıktı ve hamağını tozlu, eski geyik postu kokan öteki odaya astı. Aylardır birlikte yatmamışlardı.

Derenin öte yakasındaki maymunfincanı ağacının arkasında, Chofy'nin gözüne bir kıpırtı ilişti.

"Niye okulda değilsin?" diye bağırdı Chofy.

Sekiz yaşındaki Bla-Bla elinde okları ve yayıyla çalının arkasından isteksizce çıktı. Kısacık kara saçları, mıknatısa tutulmuş demir tozları gibi dikilmişti. Yüzünü dehşet ifadesi kaplamıştı, ağzı daha şimdiden babasına söyleyeceği yalanlarla doluydu.

Bla-Bla köprü diye dereye uzatılmış takuba ağacının üstünde kolayca dengesini bularak sağlam adımlarla babasına koşarken "Okul bitti. Öğretmen yok," dedi.

"Gel buraya Manikole-Yaprağı Kafalı." Chofy oğlunu yakaladı, bir tutam dik saçı yatırmaya çalıştı. Bla-Bla eğilerek kaçtı.

Evin kıyısından dolaşıp savanaya koşan oğlunun arkasından, "El arabasını al da biraz yakacak odun getir," diye bağırdı Chofy. "Şu okul işine bir bakacağım, görürsün. Boyuna böyle oluyor."

Engebeli toprağın üstünde el arabasını itmekten yüzü kıpkırmızı olan Bla-Bla, odun toplama işini bitirip yükünü dışarıdaki sobanın yanına boşalttı. Muzbalığı yakalayan çocuğa ıslık çaldı, ikisi dereye doğru tek sıra yürüyüp kırmızı, dimdik çakıllıktan aceleyle kayarak suyun kıyısında durdular. Topaç yapmak için avara cevizi aramaya karar verdiler.

Her iki kıyıda da, moko-moko bitkisinin uzun, yeşil sapları; yeşil, kalp biçimli yaprakları bir tür çit oluşturuyordu. Basılarak açılmış dar yol, derenin kıyısında, insanların yıkanıp giysilerini yıkadığı açıklığa götürüyordu. Dere bulanıktı, bulanıklıktan balıklar görünmüyordu. Birisinin daha önce gelip bir yığın çürük manyok atıp ortalığı leş kokusuna boğduğu yerde su çamurlanmıştı.

"Küçük bir kız boğuldu burada," dedi Bla-Bla, sopayla bir yeri göstererek.

"Uyuşukbalık mıydı onu yakalayan?"

"Hayır. Ağaç köklerine dolandı. Onu kucaklarında eve taşır ve Koko Wifreda'nın odasındaki rafa koyarlar."

Öteki çocuk, tozlu raftaki Marmite kavanozlarının arasında, küçük kızın bedenini gözlerinin önüne getirdi, o odaya girmemeye karar verdi.

Yakınlardaki avara ağacından iki tane ceviz kopardılar, ortasını çakıyla oydular, üstünü yontmak için derenin kıyısına oturdular. Bla-Bla kendininkini balık biçiminde yonttu, öteki çocuk da yaprak biçimini seçti. Dostça dayanışmanın sessizliği içinde, başları önlerine eğik, hızı kesilip düşerken o tuhaf homurtu sesini çıkarsın diye topaçların üstünde dört delik açtılar. Sonra eve döndüler, topaçlar fırlayıp dışarı kaçmasın diye Marietta'nın koskoca küplerinden birine, ortasında bir delik bırakarak bir bez parçası doladılar. Küpü kucaklarında dışarı taşıdılar, birbirlerinin topacını saf dışı etmek için amansız bir yarışmaya giriştiler.

Muzbalığı tutan çocuk gitme zamanının geldiğini anlayınca kuzukulaklarını almak, Marietta'ya gideceğini söylemek için eve girdi; ölü kıza ilişkin bir şey görmesin diye gözlerini Wifreda Hala'nın odasından kaçırdı. Evden çıkmadan hemen önce elini yırtık pantolonunun cebine daldırıp karıştırdı, Marietta'nın ailesinden getirmiş olduğu notu verdi.

Mektubun üzerindeki zar zor sökülebilen karalamayı anlamaya çalışırken kaşlarını çattı Marietta. Sığırlarına vampir yarasaların saldırdığı yazılıydı.

Aynı gece Marietta, dışarıdan gelen öküz arabası gıcırtısıyla, bir "He-hey," sesi duydu.

Gaz lambasını yaktı. Babası önlerinde duruyordu, gözleri kaygılı, kara saçları lamba ışığında pırıl pırıl, yüzü üzüntüden kırışmıştı. Elli kilometrelik yoldan geliyordu. Yapabilecekleri hiçbir şey yoktu. Sığırlar her yerlerinden ısırılmıştı. Yarasa sürüsü Kanaku Dağları'ndan akın akın gelirken akşam gökyüzü ansızın kapkara kesmişti. Küçük, siyah, tersyüz olmuş şemsiyeler gibi yapışmışlardı yaratıklar sığırlara. Dokuz buzağı kan revan içinde kalarak ölmüştü. Kendisi, daha başka adamlar, yarasalarla savaşmaya, onların daha fazla sığıra, ata saldırmasını önlemeye çabalayarak iki gece uyku uyumamışlardı. Canlı kalan ineklerin çoğunda kuduz belirtileri görülüyordu. Yarasaların gelişinden iki gün sonra, bir sürü baykuş üşüşüp kendilerine yarasa ziyafeti çekmişlerdi.

Marietta babasına bir bardak limonatayla manyok ekmeği verdi. İlk ışıklarla birlikte çıkıp gidecekti. Birkaç saat boyunca Chofy'ye, "Ben sana demedim mi?" diye sitem etmemek için kendini zor tuttu. Sonra, tam yatmadan önce söyledi.

Gece boyu, hatta lamba söndükten sonra bile Chofy, başı ellerinin arasında, aklı karmakarışık olmuş, mutfak masasında oturdu. Beş kilometre ötede manyok bahçeleri vardı, hem avlanmakta, hem de balık tutmada ustaydı; ama nakit paraya gerek duyduklarında tek güvenceleri sığırlarıydı. Yeniyetme bir delikanlıyken para pek kullanılmazdı. Tüm işlerini, armağan değiş tokuşuyla görürlerdi. Ama bugünlerde para gittikçe daha da gerekli oluyordu.

Ertesi sabah, zararı görmek için kayınpederiyle birlikte at sırtında Potarinau'ya gitti. Sawariwau yol ayrımında öküz arabasını çevirdiler. Dağın tepesinden ağıla doğru yaklaştıkça Chofy'nin yüreği burkuldu. Tam bir felaketti. Bulundukları yerden, masmavi gökyüzünün altında ağılın yarı boş olduğunu görebiliyordu. Otuz baş sığırları vardı. Yalnızca bir avuç beyaz inek kalmıştı geriye; kimisi topallayan, bacakları kaskatı kesilmiş, çoğunun da ağzı köpük içinde. Önlerindeki yolda bir at yalpaladı. Gücü tükenmiş, bir deri bir kemik kalmış, yol yol kaburgaları bir sepet gibi görünen zavallı şey dizlerinin üstüne çöktü. Akbabalar dolandı tepelerinde. Görüntü Chofy'nin midesini bulandırdı.

Kayınpederinin peşi sıra, sessizce eve yürüdü. İki büklüm olup girişe adım attı. Ufacık oda, aynı ölçüde küçük olan bir başkasına açılıyordu. İki odayı ayıran ve eşik görevini yapan tahta parçasına

bastı Chofy. Tahtanın işlevi, yağmur mevsiminde suları içeri sokmamaktı. Boş bir masayla, sıra dışında hiçbir şey yoktu görünürde. İçerisi, odun isinden griye kesmişti. Küçük evdeki tek renkli şey, direklerden birindeki çiviye asılı poviskuşunun kahverengi-siyah tüylerinin pırıl pırıl yanan parıltısıydı. Ortalık odun isi kokuyordu. Marietta'nın annesi masada oturuyordu.

"DDT'yle püskürtme ilacı getirecek birini bekliyoruz. Bir adamın geleceğini söylediler bize." Birkaç parça eşyanın niçin evin dışına yığıldığını açıklamak için eliyle çevresini gösterdi. "Sığırlar için yapabileceğimiz hiçbir şey yoktu." Onun özür diler tavrında bir kendini beğenmişlik sezdi Chofy.

Marietta'nın yaşlı annesinin onun başarısızlığından belli belirsiz sevinç duyımasına her zamanki gibi üzüldü.

Döndüğünün ertesi sabahı son yaptıkları tartışma ve başlarına gelen olaylar karşısında eriyip giden Chofy ile Marietta, masaya oturup durumu gözden geçirdi. Topak topak manyok çorbasını kaşıklarken Chofy sessizce düşüncelere daldı, ne yapacağını ölçüp biçti. Wifreda Hala balığa gitmek için olta arayarak ortalıkta dolandı.

"Tamukang flütünü çalıyor," dedi Wifreda Hala, rüzgârın sesi için.

"Kim bu Tamukang?" diye sordu Bla-Bla, okul defterini karalarken.

"Brezilya takımında oynuyor," diye ona takıldı Marietta. "Yok. Yok. Öyle değil aslında. O Balık Tanrısı. Gökyüzünde, yıldızların arasında. Bir gece gösterirm."

Nisandı, ev rüzgârlarla kuşatılmıştı. Ovaların üzerinde inildeyen rüzgârlar kendilerini salıp silkeleyivermişlerdi. Şimdi küçük, şakacı saldırılarla evin direncini ölçerek güçlerini hiç zorlamadan, kendini beğenmişlikle savanada uğulduyorlardı. Evin yapısındaki açıklıklar yüzünden rüzgâr içeride de tıpkı dışarıdaki gibi esiyordu. Oyuncu esinti, odaların bir içine bir dışına bir şeyler aranarak üfürdü durdu. Arsız bir yakınlıkla Chofy'nin yanaklarını yelpazeledi, saçlarını ayırdı.

Hep birlikte üzerinde yüzüp gideceklermiş gibi tedirgin etti Chofy'yi bu uğuldayan hava. Rüzgâr bir dilim manyok ekmeğini

masadan havalandırırken sövmeye başladı. Bu hava akımları ona her şeyin çözülmesi, bağlantılarından kurtulması, karmaşanın muştucusu gibi görünüyordu. Marietta ekmek dilimini kaptı.

Chofy suratını astı, sanki sesi kararlı çıkarsa ailesini dünyaya bağlamayı becerebilecekmiş gibi sert sert konuştu.

"Georgetown'a gidip bir yerlerde iş bulacağım. Belki madencilik yaparım. Belki de odunculuk. Kim bilir, Georgetown'ın içinde de bir şeyler çıkabilir. Size para yollarım, sürüyü yeniden yetiştiririz. Siz çiftliğe bakabilir misiniz?"

Moko-moko köyünün dışında, öteki evlerden epeyce uzakta oturuyorlardı. Kanaku Dağları'nın kuzeyinde, dağ eteklerinin başlamasından önceki son köylerden biriydi Moko-moko. Evlerin çoğu, yaya yürünürse, birbirinden birkaç saat uzaklığa serpiştirilmişti. Hemen yardıma koşabilecek hiç komşu yoktu. Manyok çiftlikleri ya da bahçeleri, yürüyerek beş kilometre uzakta, ırmağın kıyısındaki bir çalılıktaydı.

Son zamanlarda kapıldığı doyumsuzluk duygusuna karşın, şimdi uzaklaşmak zorunda kaldığı için Chofy mutsuzdu. Şehir düşüncesi, içini korkuyla doldurdu. Evde uğuldayan esinti, sanki havayla ilgili bir karmaşanın kehanetiydi. Ona gülüyor, hatta onunla oyun oynuyor gibiydi. Konuştukça sözcükleri boş boş çınlıyordu, insanların tasarılarını istediği yöne savurabilecek olan rüzgârlara karşı hiçbir savunma olamazdı.

Ansızın tabağını itti, av bıçaklarını almaya gitti. Pencereden bakınca başlarını Bla-Bla'nın çektiği, okulun tam tersi yöne, mango ağacı kümesine doğru savanayı geçerek karmakarışık koşan beş küçük beden çarptı gözüne.

"İşte gidiyor, Mango Okul Kaçakları Taburu," dedi suratını asarak.

Omuzlarındaki gerilim, o suratsızlıklarından birine daha gömülmekte olduğunun belirtisini verdi Marietta'ya.

"Ona dayak atman gerekir," dedi. "Ben küçükken tembellik ettiğimizde karıncadan özel yapılmış kırbaçları indirirlerdi sırtımıza, öyle ki karıncanın kafası bir tarafta kalırdı, iğnesi öteki tarafta. Sırtımıza iğneli tarafıyla vururlar, orada biraz bekletirlerdi. Ya da gözlerimize biber doldururlardı. Bak nasıl çabuk öğrenir."

Chofy ona aldırmadı, usulca dışarı çıktı. Bununla uğraştığı için

kızıyormuş gibi kinlenerek evin yan tarafında kurumakta olan geyik postlarından birini aşağı indirdi. Sonra da suya bastırdığı öteki postların bulunduğu, derenin iki yüz metre aşağısına gitti. Yardıma gelmiş olan iki adam, kenarda oturmuş onu bekliyordu. Kılların bir bölümünü dökmek için kirece batırılmış bir geyik derisi daha şimdiden yumuşamıştı. Kazınıp temizlenmiş postlar, barakonga konmuş, kahverengine dönene dek mari-mari kabuğuyla suya yatırılmıştı.

Yumuşamış geyik derisini sudaki bir ağacın gövdesine fırlattı, öteki adamlara birer bıçak verdi. Sonra da kılların geri kalanını av bıçaklarıyla kazımak için suya girdiler.

Akşamüstü olduğunda; beline dek suyun içinde ayakta durmanın, sıcağın, post kokusunun, öteki adamların şakalarının, kollarını kırarcasına bedensel çalışmanın bir araya gelmesi ona geçici olarak gelecek kaygısını unutturmuştu.

Marietta evin içindeki havanın ansızın nem kokmaya başladığını ayırt ettiğinde, erkekler hâlâ dere kıyısındaydı. Sonra her şey kararardı. Başlarının üstünde fırtına patladığında, palmiyeden yapılma damdan yağmurun içeri girdiği yerlere koyabileceği kova, kap kacak, küp, balkabağı, sukabağı, eline ne geçerse toplayarak evin içinde dört dönmeye başladı. Çakan ilk şimşek, çoktan unutulup gitmiş olan köye elektrik getirilmesi tasarısının bir anısı olan eski, işe yaramaz direğe çarptı. Dumanlar tüten teller karmakarışık bir halde aşağı indi.

Kafasına bez parçası geçirmiş olan Wifreda Hala, bardaktan boşanırcasına yağan yağmurla boğuşarak evin arkasındaki bitkilerine koştu. Bla-Bla okul yönünden koşarak eve geliyordu. Yıldırım tam önünden onu sıyırarak toprağa düştü.

"Yıldırım ayağımı kavurdu. Kan gördüm," diye söylendi Bla-Bla, önünden hızla geçip ipteki çamaşırları toplamaya koşturan Marietta'ya. Kafasından omuzlarına şakır şakır sular boşanırken ayağını incelemeye çalıştı.

Bitkilerini yağmurun kıyımından kurtarmak için badi badi koşuşan Wifreda Hala, "Kafanı örtmen gerek," diye bağırdı. "Yıldırım sevmez ıslak kafa. Buralarda da çok demir var. Yıldırımın tepesi atıyor. Hiç sevmiyor o bütün bu telleri falan." İçinde tohum bulunan iki kabı kaptı, içeri götürdü.

Bulaşık suyu gibi gökyüzünün altında Chofy'yle öteki iki adam, sırılsıklam derileri dereden yukarı taşımak için savaşıyordu. Onları dışarıda fırlatıp atarak eve girdiler. Hemen o anda, tek bir sözcük bile etmeden Chofy yeniden dışarı çıktı, düşen elektrik direğinin çatıya zarar verip vermediğine bakmak için dama tırmandı.

Uzaklarda, Darukaban'ın doruklarından Shiriri'nin doruklarına doğru Kanaku Dağları boyunca zikzaklar çizen şimşekleri gördü.

Balığı sudan çıkardı Marietta, başına bir kez bağladı, evin çevresindeki hendeklerden yaprakları temizlemek için dışarı çıktı. Arka kapının önünden kahverengi su gürültülerle kaynayarak hızla akıyordu.

"Bla-Bla yarın hendeğin temizlenmesine yardım etmeli, barakongun çevresine bir tane daha kazmalısın," dedi sırılsıklam olmuş bir halde, sucuğu çıkmış giysisini göğüslerinin üstünden çekerek içeri girerken.

Chofy'ye seslendi: "Chofy. Gel de çay içelim."

Chofy ellerini, başını bir bez parçasıyla kurulayarak içeri girdi. Dördü, öteki iki işçiyle birlikte masaya oturdu. Dışarıda gök gürledi. Damdaki deliklerden içeri yağmur damlaları sicim gibi indi, döşemeye saçıldı.

"Bu dam değil," dedi Marietta, acı acı, tavana bakarak. "Biz süzgecin altında oturuyoruz."

Yağmur mevsiminin başlıyor olması karar vermelerini hızlandırdı. Yağmurların süreklilik kazanmasından önce yapılması gereken dikim işleri bitene dek Chofy'nin kalması gerektiğinde anlaştılar. Ondan sonra seller, yolculuğu engellemesin diye hemen Georgetown'a doğru yola koyulacaktı.

Uzun süreden beri yapılması gereken katarakt ameliyatı için Wifreda Hala'yı da götürecekti. Onu yanında taşıyacağı için söylense de, içten içe, bir yoldaşı olacağı için seviniyordu. Ne zaman buralardan ayrılmayı düşünse, midesine sancılar giriyordu. Lethem'deki papaz, halasının hastaneye gidip geldiği sürece parasız kalabileceği, yaşlılar için bir Katolik sığınağı bulunduğunu söylemişti. O da kendine kalacak bir yer bulmak zorundaydı.

Yola çıkmadan önceki gece, Marietta tam hamağına yatmaya gi-

derken öteki odadan seslenen kocasını duydu.

"Nerelerde benim sevgilim?"

"Ben buradayım, Chofy, seni seviyorum," diye yanıtladı, gecenin içinden. Sonra da utana sıkıla, koyu karanlığın içinden geçerek eski sandıkların, kutuların üstüne konmuş yırtık pırtık şiltede, yanına uzandı; aylardır ilk kez seviştiler, kendilerini pas tutmuş, alışkanlığını yitirmiş, biraz tedirgin ve mutlu hissederek.

Boşluktan yapılmış kent

Başının üstünde kara karga gibi Chofy'nin ruhuna karanlıklar saldı Georgetown kenti. Albouystown bölgesinde kiraladığı oda iç sıkıcı ve ucuzdu. Doğu Hindistanlı yeni ev sahibi Rohit Persaud onu hoşnut etmeye pek hevesliydi.

"Burada gerek duyup da bulamadığınız bir şey olursa hemen bana söyleyin," dedi, yıkık dökük odaya doğru elini zafer kazanmışçasına savurarak, "ben de size o şey olmadan nasıl idare edeceğinizi anlatırım."

Üçüncü cumartesi günü, pencereden gözüne giren kör edici bir ışık demeti ve yan odadan gelen acı kavga sesleriyle uyandı Chofy.

Her sabah aynı şey oluyordu. Ev, karısıyla tartışan Rohit Persaud'ın sesiyle gürültü patırtı içinde başlıyordu güne. Rohit'in ka-

rısı, başkasıyla ilişkisi olduğundan kuşkulandığı için onunla sevişmiyordu. Birazcık sekse kavuşabilmek için Rohit'in verdiği amansız savaşımı herkes duyuyordu. Duvarlar incecikti. Bütün ev biliyordu olup biteni.

"Ne oluyor sana Bayan Ön Tarafı–Kuzey Kutbu? Bacaklar kapalı mı gene? Dükkânın kepenkleri mi inik ne?"

"Şu kancık karıyı bir daha gördüğünü öğrenirsem, taşaklarını koparıp boğazından aşağı itecem."

"Hangi kancıkmış o?"

"Kimi dediğimi biliyorsun. Rende suratlı. Çalı süpürgesi bacaklı. Dhallı pilav. Şu senin pek bayıldığın Altıncı Cadde Guava Armudu Jöle Kraliçesi."

"Sen kendini kasım kasım kasarsan ne yapacaktım ki? Kamışımı bacaklarımın arasına sıkıştırıp dilimi mi ısırsaydım?"

Sonra da karısının itiş kakış kendini yataktan atıp, duvarın öteki yanında, kap kacağı, tavaları sobanın üstüne çalarak dolanmasının sesleri gelirdi. Bir süre sonra da kırık bezelyelerden yapılma yemeğin ısıtılırken çıkardığı koku yayılırdı bölmenin üstünden.

Su getirip yıkanırken, amma gürültü yapıyor, bunlar, diye düşündü Chofy. Pamuklu pantolonunu, güzelce ütülenmiş mavi gömleğini, çalılıklarda hiç çıkarmadığı kahverengi çizmelerini özenerek giydi. Saçını taramak üzere aynaya bakmak onun için hâlâ tuhaf bir işti. Şeytansı bir açıklıkla bir yabancıyı gerisin geriye yansıtıyordu ayna; kendisininki gibi siyah saçları olan, çökmüş avurtları yuvarlak yüzüne kalp biçimi veren bir başkasını. Su samurunu anımsatan gözleri kendine dikilmişti.

Aynanın üstüne havluyu attı.

Dışarı çıkarken, tulumbadan çektiği bir kova suyla, yüzü ter içinde, göğsü yeleğinin altında safran sarısı parıldayarak merdivenleri çıkan Rohit'le burun buruna geldi.

Öfkeyle başını sallayarak, "Ne oluyor bu kadına anlamıyorum," dedi. "En ufak şeyden nem kapıp kavga çıkarıyor. Artık dayanamıyorum."

Kafası, yağ bağlamış boynuna yuvasındaki güvercin yavrusu gibi tünemiş olan Bayan Persaud, açık camdan iğrenerek baktı kocasına.

"Şu haline bak, yağ tulumu," diye payladı. "Tevekkeli herkes

sana Surinam Sardalyesi demiyor." Tiksintiyle dudaklarını büzdü.

"Sana da iyi gelirdi biraz yağ, Bayan Kuru-Rıhtım."

Yarısı yenmiş bir tabak bezelye yemeği Rohit'in kafasını sıyırarak havada uçtu.

Evden kurtulduğuna sevinen Chofy, karısı cumartesi günleri tezgâh açan, kendisi de kamyonla Rupununi'ye gidip gelen Macusili bir adamla bağlantı kurmak üzere Stabroek pazarına yöneldi. Eve, Marietta'ya para götürmesi için anlaşmışlardı. Chofy'nin işi cumartesi günleri saat ona dek oraya gitmesini gerektirmiyordu, on ikide de bitiyordu. İşten sonra Wifreda Hala'yı görmeye gidecek, Assisili Aziz Francis Yaşlılar Evi'nde neler yaptığına bakacaktı.

Kırık kapıdan geçerek sokağa çıkıp tahta kulübelerden oluşan, güneşe boğulmuş gri, kenar mahallenin uğultulu gürültüsüne, yıkık dökük lüğüne girdi. Mide bulandıran çeşit çeşit kokuya karşı elinden geldiğince soluğunu tutmaya çabalayarak leş kokulu hendeklerin, çöp yığınlarının, atılmış lastiklerin arasından yolunu buldu. İnsanlar onu itip geçer ve sokağın bir yanından ötekine bağrışırken başka bir yaylı çalgılar bandosunun gıy gıy sesi kulaklarında gümbürdeyen reggae müziğinin bitmez tükenmez tata tom, tata tom'larını bastırmaya çalışıyordu. Rupununi savanalarının huzurunu özledi.

Abanoz karası, keskin yüz çizgileri olan bir çocuk, atılmış bir arabanın kıvrılıp bükülmüş metal kasası içinde arkadaşlarıyla oynuyordu. Chofy önlerinden geçerken, "Hey yerli herif," diye bağırdı arkasından, "ay dede suratına bakın şu yerlinin." İçlerinden biri çiğnenmiş mango çekirdeği attı üstüne. "Çalılıklarına dönsene yerli herif." İçin için sövüp sayarak onlara aldırmıyormuş gibi yürüdü Chofy. Yüzüne boş bir anlatım verdi.

Rupununi'deki rahibin yazdığı mektup yardımıyla Chofy, onarılan kütüphane binasında kitapların yerini değiştirip yeniden istiflediği geçici bir iş bulmuştu. İlk birkaç gün sürekli baş ağrısı çekmişti.

İlk kez başkasının işinde ücretli çalışıyordu. Kapalı yerde çalışmak kendini kapana kıstırılmış, soluk alamıyor duygusuna kaptırmasına yol açmıştı. "Yerli yüzü," adını taktığı, kibar ama anlamsız,

gerçek duygularını ele vermeyen yüz ifadesini takınıyordu bile bile, insanların onu aptal sanacaklarından kuşkulansa da. Günler geçtikçe, havasının yavaş yavaş dışarı sızdığı, sönmekte olan bir balon gibi yok olup gittiğini hissediyordu.

Zamana titizlikle bağlı kalarak çalışmak onu tiksindiriyordu; ama kendini uydurmakta en çok zorlandığı şey, işin bir şey, boş zamanın bir başka şey olarak birbirinden ayrılması düşüncesiydi. Rupununi'de bu ayrımı hiç yapmazlardı. Her zaman uğraşılacak bir şeyler, çoğunlukla da birlikte uğraşacak birisi daha olurdu. İşi yemek yemek için bırakır ya da hamağına yatardı insan. Yoksa her zaman, yapılması gereken balık ağları, yontulması gereken ok uçları, temizlenmesi gereken tüfekler, ekim dikim işleri, onarılacak çatılar, kazınacak postlar vardı. İş sürekliydi, çeşitliydi.

Çalışmayı belli saatlere sıkıştırıp sonra da yapılacak hiçbir şeyin olmaması onu dehşete düşürüyordu. İlk hafta boyunca, kitaplıkta işi bitince, eve gider, hava daha kararmamış olsa da yatağa girer, gün ışığı gözüne gelmesin diye çarşafları kafasına çekerek yüzünü kereste duvara dönerdi. Kimi zaman da, önünde bitmez tükenmezcesine dönümlerce uzanan boş zamanla yüz yüze gelmemek için yastığına sarılırdı.

Yolların birleştiği alanda, Stabroek pazarına doğru, hafif, oldukça tedirgin adımlarla yürürken, kendisini izleyen yüzlerce çift göz bulunduğunu biliyordu. Eski Hollanda köle pazarının demirden yapılmış koskoca binasına, tezgâhlardan oluşan labirentte, Marietta'ya parayı götürecek olan adamı aramaya yöneldi çekingen adımlarla.

Önce, koskoca pazaryerinin mağarayı andıran karanlığı cesaretini kırdı. Ona derin bir uyuşukluk pazarı gibi göründü. Böylesine erken bir saatte alışveriş yapan yalnızca birkaç kişi vardı. Küp gibi bir adam, sattığı etlerin yanında, tezgâhın üstüne serilmiş uyuyordu. Sulu, düzenbaz gözleri olan, ince suratlı bir başka kadın, üzerinde arpacık soğanları, incecik kekik demetleri, birkaç şişe Cutex tırnak cilası sergilenen tezgâhın yanında aylak aylak dolaşıyordu.

Chofy, aradığı Macusili adamı, karısının tezgâhının yanında oturuyor buldu, Marietta'nın parasını verdi. Adam tam dışarıya kadar Chofy'ye eşlik edecekken karısının ansızın baş ağrısı tuttu, adam da onunla kalmaya karar verdi. Chofy onlarla vedalaştıktan

sonra bu labirentten çıkmanın yolunu aramaya başladı.

Dar yolların birleştiği bir yere geldi. Ansızın çevresinde dönen bir hava akımı, bir esinti oluştu. Dizlerinin bağı çözüldü, arkaya doğru eğildiğini gördü, sonra da sanki her yanına küçücük sinekler kondu. Küçücük eller. Birisi yönetiyormuş gibi kıpırdandı bedeni. Tıpkı leşin üstündeki sinekler gibi yankesicilerin hafif dokunuşunu duydu. Olup biteni anlayınca topuğu üzerinde hafifçe döndü, arkasına doğru yumruğunu eğilerek savurdu. Kalçası hizasına gelen yerde yumruğu gürültüyle bir yüze indi. Birileri üzerine abandı ve Chofy kenara kaçtı, daracık yollardan ışığa doğru koştu.

Dışarı çıkınca, yüreği güm güm atarak ve insanlara kuşkuyla bakarak bu yerden yarı koşar, yarı yürür adımlarla uzaklaştı. Öyle heyecanlıydı ki ona göre, çevresinde bulunan herkesi Yankesiciler Tanrısı örgütlemiş olmalıydı: kadının ansızın tutan baş ağrısını, rüzgârların birleştiği kavşağı, elbette yankesicilerin kendilerini de.

Başını sallayıp kendini toparlamaya çalıştı. Eliyle yoklayıp birkaç dolarının hâlâ cebinde olduğunu gördü. Hiç değilse yırtıcı kuşlar gibi üzerine çullanmalarından önce Marietta'nın parasını verebilmişti. Birisinin suratına patlatmış bulunduğu yumruk kaygılandırıyordu onu. Herhangi bir yolla polise ya da mahkemeye bulaşmaktan korkuyordu. Hiç değilse bir yanını koruma altına almak için tıpkı kedi gibi içgüdüsel biçimde duvar ya da çit dibinden yürüyerek gözü hiçbir şey görmeden aceleyle geçti sokakları.

On dakika içinde kaybolmuştu.

Sonunda, Camp Caddesi'yle Brickdam yakınlarında bir yerlerde durdu. Geniş, açıklık sokak neredeyse bomboştu. Sabahın puslu sıcağına çıkma cesaretini yalnızca birkaç kişi göstermişti. Kimsenin izlemediğine emin olarak Chofy, ne yana gideceğini tam olarak bilemeden, caddenin ötesinden, uzaklardan dinlenmeye gelmiş ve kanatları kıvrık, koskoca kuşlar gibi görünen, büyük, birbirine bitişik, beyaz, tahtadan sömürge evlerine bakarak Brickdam boyunca yürüdü.

Kapısının üstünde dökme demirden harflerle, "Mynheer Nicklaus" yazılı bir evin önünde yavaşlayarak durdu, kapıyı destekleyen, alçak taş direğin üstüne oturarak ağır ağır kendine gelmeye başladı. Solukları yavaşladıkça çevresinin daha çok farkına varıyordu.

Kimi kentlerde tuhaf bir boşluk vardır.

Georgetown'a pek sık gelmemişti Chofy. Genç bir delikanlıyken ilk gelişinden beri bu kent onu tedirgin etmişti. Kendi bölgesinin yerli tarzı, dolambaçlı, daracık, çamurlu yollarından sonra ona yönünü şaşırttıran şey, yalnızca Georgetown sokaklarının geometrik ızgara biçimi, paralelleri, kareleri, dikdörtgenleri değildi; bahçe çitleri boyunca yer yer kahverengi kuru çimen demetleri üzerinde yürürken simetrileri, Hollanda tarzı düzenleriyle ünlü yapıların arasındaki boşlukta asılı duran, anlaşılmaz yitiklik duygusu kapladı içini.

On sekizinci yüzyılda Georgetown'ın adı olan Stabroek kentinde başından beri hep solgun bir yan olmuştu. Sanki mimarlar, inşaatları yapanlar, kıyının bu bölümüne, kendine uymayan, başka bir şeyi gizleyen bir geometriyle boyun eğdirmeye kalkışmışlardı. İşçilerin çabaları, Euclidesvari biçimlerden, keskin açılı kırmızı çatılardan, aralarında eşit uzaklıklar bırakılarak dikilmiş direkler üzerinde yükselen dört köşe evlerden, yumuşak açılı kepenklerden ve hepsi de şeffaflık, boşluk, ışık çevresine yapılandırılmış öğelerden oluşan bu kenti çıkarmıştı ortaya.

En başından beri kentin nüfusu, gürültü patırtıya yol açacak yoğunluğa ulaşmamıştı. Caddelerin genişliği, kendi başkentlerinin daracık parke taşlı geçitlerine, gümbürdeyen kenar mahallelerine alışkın olan Avrupalı sömürgecileri bile melankoliye sürüklemişti.

O ilk günlerde bile Water Caddesi, çalışmanın getirdiği hareketliliğin ve kaynaşmanın görülebildiği az sayıdaki bölgeden biriydi. Tüccarların dükkânları, perakandeciler, saatçiler, puro yapımcıları, saraçlar, iş hayatının uğultusunu oluştururlardı. Genellikle mavi pantolonlar, kaba saba gömlekler giyen Afrikalılar, içinde bulundukları koşullara karşın azıcık neşeli bir havaya bürünürlerdi. Şemsiyelerinin altına sığınan, ham bez pantolon, ince patiska gömlek giyen beyaz adamlar, isteksizlikten, cansızlıktan sık sık akıl sağlığı bozulan kesimdi.

Stabroek'in öteki bölümleri daha sessizdi. Sıcak yüzünden insanlar sudan geçiyormuş gibi ağır ağır yürürdü. Sokaklar geniş ve boylamasına kanallarla bölünmüştü. O ilk günlerde yürüyüşe çıkan Avrupalı bir kadın, sıcağın altında caddeyi geçip selamlaşmak yerine karşıdan karşıya el sallardı bir tanıdığına rastladığında. Bu

uyuşukluk yalnızlığa götürdü insanları. Her bir kişinin çevresini kuşatan boşluk çok büyüktü. Bu durum, o ilk sömürgeciler arasında özel bir tür deliliği, gerçeklik duygusunun yitimini besledi. Ziyaretçiler ya da yabancılar, bu uyuşukluğu, başlamakta olan deliliğin habercisi yerine, ağırbaşlı bir sükût olarak görme yanılgısına düştüler.

Çoğu sömürgecinin yüreğini, göremedikleri bir şeyin varlığının korkusu sarmıştı. Kölelerin onlara kurduğu tuzaklar. Birkaç saat içinde öldürebilecek olan hastalıklar. Ayrıca görmekte yetersiz kaldıkları bir şey de suyla uğraşmadaki, erozyonu önlemek için ırmak yataklarına çimen dikmedeki yetenekleriyle Hollandalıların bile kuşkusunu çekmeden, ana karanın denize doğru eğilip suya batmakta olduğuydu. Hesaba katmayı başaramadıkları koskoca bir ova, tam olarak anlamayı beceremedikleri büyüklükte bir boyut vardı. Bazı ırmaklarda geriye doğru akan, Euclidesvari olmayan sular da onlar için ülkenin güneyinde, açıkça karada yürürken bulunan balıklar kadar anlaşılmaz şeylerdi.

Ölçülüp biçilmeye kolayca boyun eğmiyordu bölge. Kanalları, giyotine benzeyen kokerleri yapanların, ırmaklardaki gelgit derecelerini ölçmeye kalkışanların bu niyetleri sinsice bozuluyor, ardındaki kara kütlesinden insanların duyduğu dehşet, hep gözlerinin önüne serili kalsın diye başkent kendi ölçülerinin dışına taşıp büyüyordu sanki. İşte böylece, geleceğinin ufkun ötesinde durduğuna inanarak açık denizlere doğru gülümsüyor, arkasındaki topraklara, orada yaşayan insanlara aldırmıyordu.

Kentin caddeleriyle uyumlu olarak birbirinden çok ayrık mavi gözleri olan ve bu yüzden de görüş alanındaki tarlaların çakışmaması çok olası görünen –çünkü iki gözünün ortasında hiçbir şey göremediği, ama yine de bir şeylerin bulunduğu bir açıklık vardı– Mynheer Nicklaus adında bir çiftlik sahibi, bu "bir şey"den öylesine korkuyordu ki uyumamak için geceleri gözkapaklarını arkaya iliştirmeye kalkıştı.

Köle ticaretinden elde ettiği kazançlarla yapılmış koskoca evinde geceleri, cibinliğinin altından gözlerini dikmiş, görüş alanının ortasında kaçırdığı şey her neyse ona odaklamaya çabalayarak uzanırken alev esintiden titreşmesin diye ispermeçet mumlarının üstüne camdan koniler yerleştirirdi.

Bir tarayıcı gibi başını o yandan bu yana oynatma alışkanlığını geliştirmişti. Ama yine de, orada bulunan her şeyi görmeyi beceremediği duygusu onu cinnete sürüklüyordu. Ortada bulunan her şeyi görebildiğine emin olduğunda, görüş alanının dış kıyılarında, böylece görüşü dışında kalan bir şeyin daha olduğuna inanıyordu.

Savana yerlilerinin, günlük yaşamın bir yanılsama olduğuna, onun arkasında bir gerçekliğin daha sezilebileceğine inandıklarını duyduğunda, ona felsefesinin gizlerini öğretmesi için hemen bir tanesinin yakalanıp evine getirilmesini emretti. Wapisiana yerlilerinden biri yakalandı. Mynheer Nicklaus'un çiftlik evine getirildi.

Yakalanan Wapisiana yerlisi öylesine mutsuz oldu ki, yemeden, içmeden, konuşmadan bir taburenin üstünde öylece oturdu. Öleceği açıkça anlaşılınca, Hollandalı bilmek istediği şeyi keşfedemeden onu salıvermek zorunda kaldı. Sonra da adam, gördüğü şaşırtıcı yuvarlaklıktaki tahta kapı tokmakları, merdiven tırabzanlarının dibinde bulunan mükemmel küre biçimli tahta topuz öyküleriyle döndü Rupununi'ye.

Muhasebecilik konusunda uzman olan Hollandalı, yatağına uzanmış ölürken hiç gözünü kırpmamaya çabaladı; çünkü saniyenin onda birinde bile gözleri kapalı kaldığında ortaya çıkabilecek şeyden korkuyordu. Son kez ateşlendiğinde öylesine akıl almaz bir ereksiyona ulaştı ki zavallı dindar karısı gözlerini ölüm döşeğinden kaçırmak zorunda kaldı, sonunda öldüğünde, hiç kimse gözkapaklarını indirmeyi başaramadı. Karısı Avrupalıların, oralarda gerçekten olup bitenleri hiçbir zaman göremeyeceklerine yeminler ederek Hollanda'ya döndü.

Kendini biraz daha yatışmış duyan Chofy, Georgetown'daki en bildik yön saptama yeri olan büyük St. George Anglikan Kilisesi'ne bakarak yolu bulmaya karar verip ayağa kalktı. Çalıştığı kitaplık oraya kapı komşuydu.

Köşeye yürüyerek yapının en yüksek noktasını gördü. Her zaman katedrale bakarak yolunu bulabildiği de söylenemezdi. Katedral birçok kez ona oyun oynamıştı. Her yanı göz kamaştıran bir beyaza boyanmış olan dev gibi tahta yapı hiçbir zaman iki kez aynı yerde görünmüyordu. Kentte dolaşırken hiç beklemediği bir anda burnunun dibinde ortaya çıkıveriyordu. Sonra da yakınlarda bir yerlerde olması gerektiğini düşünürken kendini taa uzaklardan

gösteriyordu. Sanki esnekti yapı. Kimi zaman da bütün bütüne yok olup gidiyordu.

Ama bu kez yerini belirleyip oraya yöneldi. Yeni patronunun havasız bürosunun kapısını çalıp içeri girdi.

Carmella de Periera telefonda konuşuyordu. Carmella, Afrika–Portekiz melezi, iri yarı, opera sanatçısına benzeyen bir kadındı. Bir demet kömür karası saç, kafasının tepesine ciddiyetle yerleşmişti. Ağır kalçalarına karşın, ona zamansız bir orta yaş havası veren küçük adımlarla yürüyordu. Bir yandan kapıda duran Chofy'ye işaret eder, bir yandan da konuşmasını sürdürürken, elinde telefonla tam da bir aryaya başlamak üzereymiş gibi duruyordu. Elini göğsünün üstüne bastırdı, çıngır çıngır güldü.

"Evet. Elbette. O adrese gitmesini söyleyeceğim. Şimdi gelebilir. Hiç önemli değil. Evet, Rupununi'den gelme bir McKinnon." Tüm bunların ne anlama geldiğini bilmesi gerekiyormuş gibi Chofy'ye başını salladı. "Bir şey değil. Yardım edebildiğime seviniyorum. Araştırmanıza yardımcı olacaksa lütfen kitaplığa gelip bize danışın. Hoşça kalın."

Chofy'ye döndü ve üzerine karalamalar yaptığı kâğıdı verdi.

"Merhaba. Şimdi hemen Brickdam'daki şu eve gidin. Bugünlük kitapları dizme işini bırakabilirsiniz. Orada bir İngiliz kadın sizi görmek istiyor –Rosa Mendelson ya da öyle biri işte. Evelyn Waugh üzerine araştırma yapıyor, McKinnon ailesinden gelme biriyle görüşmek istiyor."

Bir çeyrek kadar sonra, Chofy daha önce de oturduğu Mynheer Nicklaus'un evinin önünde bir kez daha kendini bularak şaşırdı. Şimdi bu koca evin bir tür otel olarak işletildiğini anladı. Hâlâ nöbette olan gece bekçisi, onu dökme demir kapıdan içeri soktu.

Ana binanın altında bir yere, dışarıya masalar konmuştu. Bu masalardan birinde, yalıçapkını mavisi bir gömlek giymiş, dışarıda kahvaltı eden Avrupalı bir kadın oturuyordu. Onun varlığının farkında olmadan öne eğilmiş, kahve cezvesine dayayarak dengelediği kitabı okuyor, yeni pişmiş kurabiyeler yiyordu.

Bir keresinde Danny Dayı'nın içki âleminde ona söylediği şey, hiç beklenmedik biçimde aklına geldi: "Bir kadının nasıl yemek yediğini hep izle, çünkü aynı öyle sevişir."

Ansızın başını kaldırır da düşüncelerini okuyabilir diye bir an gözlerini yere indirdi.

Oturduğu ana yapı, hepsi kafes kafes olan, beyaza boyalı, çeşitli yüksekliklerdeki tahta bölmelerle ayrılmıştı. Açık hava sahneleri gibi değişik açılarda duruyorlardı. Kiminin kafesleri eğimliydi, kimininkiler daha ince çubuklardan yapılmıştı. Birbirlerine geçtikleri yerlerde, matematik bilmecesine benzer bir görünüm yaratıyorlardı. Bu kafes bölmenin arkasında küçük zambaklar, sarmaşıklar filiz veriyor, yükselmeye çabalıyordu.

Başını kaldırıp baksın diye kibarca bekledi Chofy. Kahve cezvesini çerçeveleyen gömleğin altından göğüslerini seçti. Ağır ağır, incelikle; ama tadını çıkararak yiyordu.

"Özür dilerim. Günaydın. Yemeğinizi kestiğim için bağışlayın. Benim adım Chofy McKinnon. Beni görmek istiyormuşsunuz."

Kadın bakışlarını kaldırdığında, Chofy, bir tür göz yanılması oluşturan kafeslerin birbirinin içine girmesinden doğan ani hareketten mi, yoksa onun kendine gülümseyiş biçiminden mi gözlerinin kamaştığını anlayamadı.

"Ah, ne harikulade," dedi kadın.

İlk bakıştan önceki âşktı, bu. Gülümseyişi öylesine bildik biçimde çarptı ki sanki onu hep tanıdığını hissetti. İri, siyah buklelerle başını çevrelemişti saçları. Çıkık elmacık kemiklerinin, geniş ağzının Rus Yahudisi babasından geldiğini anladı sonradan. Mavi gözleri alaycıydı, düşlerle doluydu, biraz da patlaktı. Yukarı baktığında gözbebeklerinin altından beyazları görünüyordu, tıpkı çizgi film hayvanlarının göz kırptığı zaman olduğu gibi.

Karnını acıktıran kahve ve kurabiye kokularının yanında, onu sarhoş eden bir başka, tatlı, bilmediği koku daha vardı.

Yine özür diledi: "Yemeğinizi kestiğim için bağışlayın. Size uğramak için kötü bir zaman mı bu?"

Ayağa kalktı kadın, aynı zamanda hem gülüp hem de öksürerek; elini boynuna koyarak boğazına kaçan kırıntıdan kurtulmaya çalıştı. Uzun boyluydu, blucin pantolon giyiyordu.

"Özür dilerim. Boğazınıza kaçırttım."

"Durmadan özür dilemenize gerek yok." Boğazına kaçan şeyden kurtulmuştu.

"Beni biraz da bir rahip büyüttü," dedi Chofy, kendini savunur-

casına. "Dünyanın en önemli şeyiymiş gibi özür dilemeyi öğretti bize. Lütfen, özür dilerim, teşekkür ederim demek öğretildi."

"Aşağılık duygusu içinde olmanızı sağlayan tüm sözcükler," diye yanıtladı çabucak. "Benim adım Rosa Mendelson."

Tokalaştılar. Kafeslerden içeri güneş giriyordu. Chofy sersemlemişti.

"Belli bir dönemin Yahudi komünistlerinin çocuklarını hemen seçebilirsiniz." Şakacı bir tavırla yüzünü buruşturdu. "Hepimize Rosa Luxemburg, Leon Troçki gibi insanların isimlerini taktılar."

Chofy güldü. İçten içe de biraz şaşırmıştı. Komünistlerin tehlikeli olduğunu duymuştu.

"Evelyn Waugh ve buralara otuzlu yıllarda yaptığı yolculuk üzerine bir araştırma yürütüyorum." Yerine oturdu yine. "Onunla tanışmış ve hâlâ hayatta olan birinin bulunup bulunmadığını anlamaya çalışıyorum. McKinnon ailesiyle belli bir zaman geçirdiği belli."

"Ah, ben bu konuda bir şey bilmiyorum. Ama Evelyn Waugh adını biliyorum – yalnızca nasıl söylendiğini bilmiyorum. Küçükken cumartesi günleri rahibin kitaplarını temizlerdim. Anımsıyorum da rafta Evelyn Waugh ve T.S. Eliot'un kitapları vardı. Şanslısınız. Benim Wifreda Halam ameliyat olmak için Georgetown'da bu sıralar. O anımsar herhalde."

Güldüğünde gözlerini yuvalarında yuvarlama alışkanlığı vardı Rosa'da.

"Ah, harika. Onunla tanışabilir miyim?"

"Elbette." Wifreda Hala'nın yabancılara duyduğu iğrenmenin üstesinden nasıl gelebileceğini düşünerek bir an duraksadı Chofy. "Şu sıralar pek iyi değil. Belki bir iki hafta sonra."

Bir sessizlik oldu. İşte tam ondan sonra sabahın erken saatlerinin güneşi içinde, mutfakta çalışanlar ağaçlardaki kuşlar gibi cıvıldaşırken, sarı sarmaşık tomurcukları şehvet yüklü dillerini dışarı çıkarır, öz sularını akıtırlarken Chofy McKinnon hiç beklenmedik bir şey yaptı. Masaya ellerini dayayarak öne eğildi, süt tasına, kurabiyelere, çörek dilimlerine baktı ve hayatının kumarını oynadı.

Kendinin olamayacak kadar alçak bir sesle, "Seni seviyorum. Sana âşık oldum," dedi.

Söyleyiş biçimi öylesine gelişigüzeldi ki Rosa Mendelson onu

doğru işitip işitmediğinden emin olamadı. Hem Chofy de ne dediğinden emin değildi. Böylece ikisi de havada asılı kalan sözcüklere aldırmadı.

Chofy hızla çalıştırdı kafasını.

"İç kısımları gezebildiniz mi hiç?" diye sordu bir başka sessizlikten sonra.

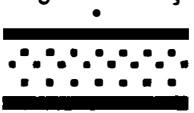
"Hayır. Yalnızca Georgetown'da kalıp üniversiteye gittim."

"Şey, eğer bu fırsatı değerlendirmek isterseniz, benim kuzenim Tenga, Pakuri denen üç saatlik araba yolu uzakta bir köyden bir kızla evli. Kırları görmek hoşunuza gidecekse sizi oraya götürebilirim."

"Ah, bayılırım. Teşekkür ederim."

Ertesi cumartesi gelip onu almak için anlaştı, Rosa'yla konuşup konuşamayacağını Wifreda Hala'ya sorma sözü verdi. Sonra da kapıldığı coşkuyu denetlemeye çabalarken titreyerek ayrıldı oradan, ertesi hafta için Pakuri'ye gitme işini ayarlamaya gitti.

Evelyn Waugh'nun saçını kestim

Hayatında bir dereceye kadar düzen ve akılcılık isterdi Rosa Mendelson. Guyana'ya varışından hemen sonra, otelde kalan bir müşteri bu ikisi de olmaksızın yaşamaya hazırlıklı olması için uyardı onu.

Bir sabah, aşağıdaki odalardan birinden dalga dalga yükselen klasik gitar müziğinin sesiyle büyülenerek alt kata indi. Oda kapısı açık duran Arthur Singh yatağının üstünde oturuyordu, çalmayı kesmeden kendini tanıttı. Uyuşuk, dazlaklaşmaya başlamış, Trinidad'da oturan, yılda bir kez Queen's Üniversitesi'nde klasik gitar dersleri vermek için Georgetown'a dönen bir Guyanalıydı.

"Guyana'ya döndüğümde hep burada kalırım. Resmi olmayan kâhya gibi davranırım bu evde. Bu yerin ayırt edici özelliği, odala-

rın hiç gelmeyen insanlar için hazırlanması, gelenler için de oda bulunmamasıdır. Kimi zaman bunun nedeni, biz Guyanalıların bataklıklara kurulu evlerde oturmamız, ulus olarak ayağımızın pek yere basmaması gibi gelir bana."

Rosa'ya şunları söyleyen de oydu: "Kendini beklenmedik şeylere bırakmak zorunda olduğun bir ülkede bulunduğunu bilmelisin. Araba vapuru bozulur, ama bir başka tekne gider. Senin araban çamurdan tekerlek izine saplanırken bilinmeyen bir yerlerden bir eşek arabası mucizevi biçimde ortaya çıkar. Gelişigüzelliğin insafına terk edilirsin. Bir biçim arama, birini uygulamaya da kalkışma. Bir şeyler oluncaya dek bekle, sonra da ona uygun davran. Bence bu gezegende virüs egemen olan. Ona bakarak ipuçlarına ulaşmalıyız. Öngöremediği şeye böylesine mucizevi biçimde kendini uyduran bu kuantum sıçrama ustasının bedeninde konaklaması için var oluyor insanlar yalnızca."

Beklenmedik olana duyduğu tüm saygıya karşın Arthur Singh'in cimri gibi çay poşetleri, süttozları biriktirdiğini, arada bir birlikte çay içmek için kendini yukarı davet ettirdiğini gördü Rosa.

Mynheer Nicklaus'un otelinde çatının tümünü kiralamıştı Rosa; çünkü içinde kendi banyosu, çalışırken kahve yapabileceği küçük bir mutfağı vardı. Araştırması Evelyn Waugh'nun sömürgelere karşı takındığı tavır üzerineydi.

Chofy McKinnon'un onu Pakuri'ye götüreceği sabah, çalışmalarını düzene sokmaya koyuldu. Kâğıtlarını, belgelerini düzgün demetler halinde yabanelması ağacından yapılma çalışma masasının ve yatağının üzerine yaydı; üzerinde oval aynası bulunan, gül ağacından yapılma konsolun üstüne kitaplarını yığdı.

Şimdiye dek elde ettiklerinin listesini çıkararak ağır ağır, düşüncelere dalarak çalıştı.

Listedeki ilk madde "Georgetown Kulübü" diyordu. Bunu tamamladığı için üstünü çizdi. Buraya varışının ertesi günü, hepsi de aynı yumuşak açıyla dışarı açılan, dizi dizi, beyaz Demerara panjurları olan, Georgetown'a gelişi sırasında Evelyn Waugh'nun bir süre kaldığı, şık, sömürge kulübüne telefon etmişti. Kulübün eski çalışanlarından birinin gerçekten Evelyn Waugh'yu tanıdığını gördü, onunla orada buluşmak için bir düzenleme yaptı.

Kulübün girişinde dururken, ülkenin sömürge geçmişinin gözle

görülür atmosferi yükselip kuşattı onu. Kulübün içinin kendinden emin, hiç gösterişe kaçmayan, neredeyse salaş görüntüsü, solgun fotoğrafları, içi doldurulmuş hayvanların konduğu camlı dolaplar, yaşlılar kulübünü andıran havası, içine buz atılan romlu bardakların şıngırtısı, hem çok çekici hem de çok iğrenç göründü gözüne.

Adamın gelmesi için barın bulunduğu büyük odada bekledi. Yakındaki masada bir bölük işadamı içki içiyor, gürültü yaparak konuşuyorlardı. Bu koşullarda, bodur kalmış ufak tefek bir adam, ışıltılar saçan, dürüst, yoldan çıkarılması olanaksız bir komünist olan ve Londra'nın varlıklı Dulwich semtinde komünist aday olarak ortaya çıkan babasını anımsamaması mümkün değildi. O sıralar on yaşlarındaydı. Üzerinde babasının resmi bulunan posterle, "Mendelson'a oy verin," diye bağırarak, utanç verecek kadar az sayıda, bir avuç insan Dulwich'in dökülmüş yapraklar uçuşan sokaklarında yürümüştü. Okul arkadaşlarından birinin görmesi düşüncesinden bile onuru kırılarak beş karış suratla annesinin yanı sıra sürüklenmişti. Babası Dulwich Parkı'nda sıranın üstüne çıkmıştı, sömürgecilik ve Paul Robeson üzerine hiç kimsenin dinlemediği ateşli bir konuşma yapmıştı.

İşte şimdi ana babası ölmüştü ve bu sömürge kulübü, babasının anısına kibirle nanik yapar gibi şık bir biçimde serpilip duruyordu. İkisinin de Sovyet blokunun çökmesinden önce öldüklerine seviniyordu Rosa. Yoksa şaşkına dönerlerdi. Birer yetişkin olarak tüm yaşamlarını sosyalist bir dünya umuduyla çalışarak harcamışlardı.

Yan masadan yükselen gümbürtülü kahkaha seli yüzünden saatine baktı. Görüşmesi gecikmişti. Dünyanın koskoca bir kapitalist pazara dönüşmesi karşısında ana babasının ne düşüneceklerini merak etti.

İngiltere'den ayrılmasından hemen önce, ana babasının eski dostlarından biri olan, ünlü bir Doğu Alman oyuncu onuruna Sanat Konseyi'nin verdiği akşam yemeğine katılmıştı. Sanatçı, sonunda seksenli yılların ortasında Batı'ya teslim olmuştu. Kahve servisi yapılırken konuklardan biri ak saçlı, seçkin oyuncunun yanına yaklaştı, omzunu kavradı, ülkesinde komünizmin uğradığı yenilgiden ötürü coşkuyla kutladı onu. Oyuncu, keten peçetesini ağzının kenarlarına bastırdı, sonra adamla yüz yüze gelmek için ayağa kalktı.

"Hiçbir zaman bilemeyeceksiniz," dedi sevimlilikle, "kömüniz-

min işlemesi için nasıl canla başla çalıştığımızı. Doğu Almanya'dan ayrılmayı ben istemedim. Sonunda gitmekten başka seçeneğim kalmadı. Ama çoğumuz onun başarılı olmasını umutsuzca istedik. Kendi özgürlüğümüz pahasına seçtik sosyal adalet düşüncesini. Sizin böyle coşkuyla sözünü ettiğimiz şey, bizim için büyük bir düşün ölümüdür."

Bunları söyleyerek başıyla kibarca selam verdi; ufak tefek, pırıl pırıl saçlı karısı sık sık endişeyle yüzüne bakarak ona eşlik ederken, ağırbaşlılıkla özür dileyip masadan ayrıldı.

Rosa başını kaldırıp canlı, solgun yüzlü, yaşlıca bir adamın eşikte durmuş, barın bulunduğu odayı merakla gözden geçirdiğini gördü. Sinirli bir gevezc olan yaşlı görevlinin, tüttürmeden önce purosunun ucunun belli bir yere dek kesilmesinden hoşlanması dışında Evelyn Waugh üzerine pek bir şey anımsamadığı ortaya çıktı. Sonra da Kraliçe'yi görmeye can attığı için İngiltere'ye bilet almakta Rosa'nın ona yardım edip edemeyeceğini sordu.

Rosa'nın çalıştığı çatı katında, sabahın sıcak havasını içeri salıveren camlar açıktı. Dışarıda Bob Marley'in şarkı söyleyen sesi duyuluyordu: "Tüm küçücük şeyler yoluna girecek." Ses arkalardaki bir evden geliyordu. Gözünün önünden bir şey uçtu. Yarım santim ancak gelen, küçücük yeşil bir kurbağa, boğazı usul usul, nabız gibi atarak camın içine yerleşti. Georgetown Kulübü üzerine aldığı notlara dikkatini vermeye çabaladı.

Ondan sonraki madde yalnızca, "McKinnonları Bul" diyordu.

Rosa Mendelson, McKinnonları Londra'da oturan Guyanalı bir kadın olan Nancy Freeman diye birinden duymuştu. Arkadaşlarından biri onların ilişki kurmalarını sağlamıştı.

"Ah, evet, sömürgelerdeyken Evelyn Waugh'nun saçını kestim," dedi kadın telefonda gururla.

Bayan Freeman'ın oturduğu yere gelene dek kâğıttan kesilme diziler gibi birbirinin aynı, kırmızı evlerden oluşma Acton'ın bitmez tükenmez sokaklarını çiğnemişti Rosa.

Kapıyı açan uzun boylu, ince, atletik yapılı kadın; daha genç görünmesine karşın, yetmiş yaşlarında olmalıydı. Kıvırcık, kır saçları gevşekçe arkaya toplanmıştı. Açık tenli, Afrikalı hatları taşıyan bir

yüzü; biçimli, küçümseyen bir burnu vardı. Rosa Evelyn Waugh'nun anılarında okuduğu bir kadının üç boyutlu çeşitlemesini gördüğü için coşkuya kapıldı.

Kendilerini tanıttıktan sonra, Bayan Freeman, "Sanırım benim savanalarda geçirdiğim zamanları merak ediyorsunuz," dedi.

"Aslında Evelyn Waugh üzerine anımsadıklarınızı bilmek istiyorum," diyen Rosa defterini çıkardı.

Bitkilerle, ıvır zıvırla dolu ön odada oturuyorlardı. Konuşurlarken, Nancy Freeman, bir yandan, ketenden bir iskemle arkalığı işliyordu.

"Çok şey anımsamıyorum, gerçekten. Ben Brezilya sınırında çalışmaya gitmiştim. Ah, yaşamımın en mutlu günlerini geçirdim orada. Ata binmek. Açık hava. Savana esintisi kadar tatlı hiçbir şey yoktur."

Waugh üzerine herhangi bir bilgiye ulaşmak için epey dolambaçlı bir rota izleyeceklerini anladı Rosa.

"McKinnon ailesinden birinin yanında çalıştım – Wifreda'nın. McKinnonlar büyük, yerli bir ailedir. Şey, biraz da Avrupalı kanı karışmıştır. Ama aslında "yerli" diye bilinirler. Yıllık alışveriş için Georgetown'a geldiği zaman tanıştım Wifreda'yla. Kendisiyle gidip çocuklarına öğretmenlik yapacak birini arıyordu. Oralarda okul falan gibi şeyler yoktu. Hiçbir zaman yerliler gibi yaşamaktan vazgeçmeseler de McKinnonların bir bölümü çiftçilikten çok zengin olmuştu.

Neyse, ben gençtim, serüven arıyordum, bu işe gönüllü oldum. Sığırların açtığı çamurlu yolları tırmandım. Altı çocuğu olmasına karşın o sıralar Wifreda McKinnon hâlâ gençti. Tam bir yerliydi. Hiçbir şeyi açıklamadı bana. İzle ve aynısını yap; yerli yöntemidir bu... Soru sormazlar. Senin anlaman beklenir. Bana bütün söylediği şuydu: Çok şey taşıma. Çizme giy.

Neyse, yol boyunca kahrolası atların yarısı öldü. Kaplanlar yüzünden geceleri ateş yakmak zorunda kalıyorduk. Bir yerde, tam bizden önce kaplanın geçtiği noktada dere suyunun hâlâ kıpırdandığını gördük. Sabahları kakaoyla tuzlu balık yiyorduk, sonra gece yine kakaoyla pirinç yiyinceye dek ağzımıza hiçbir şey koymuyorduk. En uzun yürüdüğümüz gün, otuz altı kilometre yol gidiyorduk çalılıkların içinden. Herkese ayak uydurmak gerekiyordu. Hiç kim-

se kimseyi beklemez. Kimi zaman ayak bileğimizden dizlerimize dek çamurun içinden yürüdük. Savanalara geldiğimizde hemen kendimi bir derenin içine atıp sırılsıklam oldum. Öylesine kupkuruydum ki ağzımda tükürük bile kalmamıştı.

Wifreda McKinnon yol boyunca neredeyse hiç konuşmadı. Daha sonra bunun utangaçlıktan olduğunu anladım. Öteki yerlilerle birlikteyken hiç sorun yoktu, ama yabancıların yanında sessizliğe gömülüyordu. Ağzı sımsıkı kapalı, sessiz biriydi bence. Gözleri de kötüydü. Kimi zaman ayağı takılır, öteki yerliler ona gülerdi. Çok acımasız yanları vardır, biliyor musunuz?"

Rosa konuşmayı yine Evelyn Waugh'ya çevirmeye çalıştı.

"Ah, evet." Nancy dişiyle yeşil nakış ipliğini kopardı. "Günün birinde durduk yerde bu adam çıktı ortaya, at sırtında. Hiç yoktan. Yazar olduğunu, yazacak konu aradığını söyledi. Daha sonra bir kadınla başı dertte olduğu için bunca uzaklara gelmiş olduğunu duyduk. Anımsıyorum da, paskalya öncesi çarşamba günü gelmişti."

Kalemiyle oynadı Rosa, sıkıntıyla.

"Onun üzerine başka ne anımsıyorsunuz?"

"Çok şey değil. Onun için üzülüyorduk. Zavallı adam. Buralara öylesine yabancıydı ki. O ilk gün açık havada oturdu, işte o zaman saçını kestim. Oralara ne demeye geldiğini hiç kimse bilmiyordu. Wifreda'nın kardeşi Danny McKinnon saatlerce oturur, onun yüksek sesle okumasını dinlerdi – Dickens'tı galiba okuduğu."

Rosa bunu not etti.

"Yazacak konu arıyordu, ama burnunun dibindekini de atladı."

"Neydi o?"

Rosa'nın, iyi olma kararına uyarak kötülüğü sergileme zevkinden vazgeçen birinin isteksizliği olarak yorumladığı bir tını bürüdü Nancy'nin sesini.

"Şee...eey. Bu konuda çok fazla konuşmasam daha iyi olacak gibime geliyor. Oraya gideceğinizi mi söylemiştiniz?" Sakınarak konuşuyordu.

"Evet. Onu anımsayan birilerinin kalıp kalmadığını görmeye gidiyorum. Önümüzdeki ay gidiyorum."

"McKinnonlardan kimseyi bulursanız size Bay Waugh'yu anlatabilirler. Öteki işe gelince, Danny McKinnon'la kız kardeşlerinden biri hakkında. Adı Beatrice'ti. Onun sırrını bana Wifreda açıkladı.

Belki de bu konuyu araştırmasanız daha iyi olur. Dert açabilir. Bilmiyorum Bay Waugh niye yazmadı bunu. Bildiğine eminim."

"Belki de Evelyn Waugh'yu ilgilendiren türden bir öykü değildi."

"Belki de değildi. Ama beni ilgilendirdi. Yalnızca bir kez karşılaştım Beatrice McKinnon'la, yıllar sonra. Görüyorsunuz ya, ben ilk Rupununi'ye gittiğimde o çoktan ayrılıp Kanada'ya yerleşmişti – şeyden ötürü... şu şeyden. Hakkında ceza davası bile açılabileceğini söylediler. Ama Rupununi öylesine uzaktı ki, yasalar gerçekten ulaşamıyordu oralara. Bildiğim kadarıyla yalnızca bir kez geldi ülkeye – o zaman bile Rupununi'ye dönmedi.

İşte o sefer rastladım ona. O sıralar savanalardan ayrılmış, Berbice'te oturuyordum. Bay ve Bayan Horatio Sands diye birilerinin ülkeye döndüğü, Bayındırlık İşleri Müdürü'nün evinde kalacakları söylentisi yayılmıştı ortalığa.

Neyse, ben bu Bayan Horatio Sands'in, Beatrice McKinnon olduğunu biliyordum. Hem Wifreda'nın bana anlattıkları, hem de Beatrice'in oğluna öğretmenlik yapmış olmam yüzünden onu çok merak ediyordum. Kendimi çaya davet ettirmenin bir yolunu buldum. Tanıştırıldık. Herhangi bir Kanadalı evli kadın gibiydi, ama dış görünüşü yerliydi. Kısa boylu, kalındı. Yerlilerde hep görürsünüz, en ince kızlar bile tıknaz kadınlara dönüşür.

Saçları hâlâ kömür karasıydı, sıkı sıkı arkaya toplanmıştı. Kocası tam bir Kanadalıydı; içten, takım ruhu taşıyan, yumuşak başlı biri.

Öğle sonrasının geç saatlerinde birlikte savanada yürüyüşe çıktık. Rupununi'deki ailesini tanıdığımı, bir süre Wifreda'yla birlikte yaşadığımı söyledim ona.

'Yaa, öyle mi?' dedi, bir an kurak toprakta kıpırtısız durdu. Her şey sessizliğe bürünmüştü sanki. Keskide kuşları bile şakımayı kesti sandım. Güneşten ensem karıncalanıyordu. Sonra tembelce yürümeyi sürdürdü; arada bir duruyor, eğilip şu küçük, beyaz savana çiçeklerinden koparıyordu – hani şu mineye benzeyenlerden. Mezarlık çiçeği derler onlara, galiba. Ailesi üzerine bir şeyler sorsun diye bekledim – Danny'yi, oğlunu, Wifreda'yı, kimi olursa. Ama başka tek bir sözcük bile etmedi, bir çeyrek saat falan sonra eve döndük."

Görüşme açıkça sona ermişti. Evelyn Waugh üzerine bir bilgi

hazinesinin üstünü açacağını düşlemişti Rosa, ama işte pek bir şey yoktu ortada.

Nancy Freeman onu kapıya kadar geçirdi.

"Daha başka bir şey anımsayamıyorum. Ah, ayakları çok kötüydü. Yılan başlı bir bastonla yürürdü. Siz McKinnonları bulmalısınız. Hâlâ yaşıyorsa Wifreda anımsayacaktır. Hepsiyle ilişkim kesildi şimdi."

Rosa'nın dikkati dağıldı, defterini kaldırdı. Camdan dışarı baktı. Aşağılarda, yaşlı bir marangoz olan Bay Aristotle Crane, kalas yığını üstünde boş boş oturuyor, dünya üzerine derin düşüncelere dalıyordu.

İki kartpostal karaladı; biri Manchester'da öğrenim gören kızına, öteki Hollanda'daki eski kocasına. Zamanı geçirmek için harita çıkarıp Rupununi'yi bulmaya çalıştı. Gözleri haritadaki iç yörelerden kıyıya doğru gezindi. Köylerin, sömürgelerin *Hacı'nın Yolculuğu*'nu anımsatan isimleri vardı. Merak, Serüven, Israr, Önlem. Sonra haritayı bırakıp saatine baktı. Şu aralar gelip onu alacağını söylemişti Chofy McKinnon.

Birkaç dakika sonra aşağı göz attı, Chofy'nin parlak renkli gömleğiyle kapıda beklediğini gördü.

Kurbağaların çiftleşmek için buluştukları yer

Pakuri'ye yolculuk neredeyse felakete dönüşecekti.

Tüm hafta boyunca Chofy, içini dolduran sevinç ile her şeyi kafasında yarattığı ve Rosa'nın onu hiçbir zaman çekici bulmayacağı inancı arasında gitti geldi. Ne olursa olsun Pakuri'ye yapacakları yolculuk üzerine tüm ince ayrıntılara inerek düşler kurdu: içsin diye ona nasıl hindistancevizi toplayacağını; dere boyunca uçan yalıçapkınlarını göstereceğini; iskeleden birlikte suya gireceklerini. Kafasının içinde dolaşan düşler hep bir noktada takılıyor, yeniden başa dönüp başlaması gerekiyordu. Düş kurmak gerçeği getirir, derdi ninesi.

Çalılıklardaki Pakuri köyü, kıyıdan yüz kilometre içeride bir ormana gizlenmişti. Hafta sonu için eve dönen Lokono Arawakas

yerlileriyle doluydu kamyon. Chofy açık savanayı geride bırakıp ormanın yeşil tüneli üstlerine kapanır kapanmaz Rosa'nın bir tür kapalı yere sıkışma korkusuyla irkildiğini gördüğünü sanarak kaygılandı.

"Pakuri ne demek?" diye sordu Rosa.

Kısa boylu, dişlek bir adam, "Kurbağaların çiftleşmek için buluştukları yer," diye yanıtladı.

Üç saatlik yolculuktan sonra, kamyon beyaz kumlu toprağa dikili kazıklar üzerinde kurulu, palmiye damlı evlerden oluşan sessiz bir köye gümbürtülerle girdi. Araçtan aşağı inerlerken Chofy korkudan buz kesti. Düşlediği gibi Rosa'yla dere kıyısında dolaşmak, birlikte suya girmek yerine tedirginlik içinde, onu apar topar birtakım kadınların arasına iteledi, kuzenini bulup içkiyle kendine güç kazandırmak için gözden yitip gitti.

Kuzeni Tenga'nın evi, ikinci açıklığın en uzak ucundaydı. Bir komşusunun damı için palmiye yapraklarından örgüler yapan Tenga dışarıda oturuyordu. Kısa boyluydu, yüzü güneşten kırışmıştı. Yaprakların yapışkan kokusundan ötürü elleri kötü kötü kokuyordu. Ayağa kalktı, ellerini pantolonuna sildi, Chofy'ye göz kırptı; başıyla, rom içebilecekleri yıkık dökük kulübeyi gösterdi.

"Hadi gidelim Jonestown'a," dedi.

"Niye oraya Jonestown diyorsun?" diye sordu şaşkınlıkla Chofy.

"Çünkü oraya girince insanlar kayboluyor," diye güldü Tenga.

Tatlı içkiyi peş peşe yuvarlamaya başladılar.

Boğazından midesine doğru rom sıcak bir yol açarken rahatlayan Chofy, "İşler nasıl gidiyor?" diye sordu.

"İyidir. Rupununi'ye dönmek istiyorum. Bizim yemekleri özledim. Ama karımın bütün ailesi burada, o gitmek istemiyor." İçini çekti.

"Buraya bir kadın getirdim." Konunun çekiciliğine daha fazla direnemeyen Chofy, gelişigüzel konuşmaya çalışmış; ama sevincini gizleyememişti. "Parayı o ödüyor. Yoksa buralara gelmeye benim param yetmezdi."

"Ne biçim kadın bu? Turist mi?"

"Hayır. Çalışma yapmaya gelmiş. Araştırma işi."

Tenga homurdandı.

"En kötüsü de onlardır. Sanki hayvanat bahçesi burası. İnsanlar

gelip gözlerini dikerek bu köye bakıyorlar, çünkü Georgetown'a en yakın köy burası. Biz de gülümsüyoruz, onlara armağanlar veriyoruz, küçük elişleri falan. Hiçbir boku olmayan bizler, bir de bakıyoruz bu insanlara bir şeyler vermişiz. Burada en hızla büyüyen şeyin ne olduğunu göstermiyoruz onlara – mezarlığın çocuklara ait bölümünü."

İkisi de sarhoş olmaya başlamıştı. Tenga giderek daha çok öfkeleniyordu.

"Biz Amerika yerlileri salağız, biliyorsun. İki kere sömürge yaptılar bizi. Önce Avrupalılar, sonra da Amerikalılar. Hangisinin daha kötü olduğunu bilmiyorum. Büyük şirketler geliyor, ya altın çıkarmaya ya da ağaçları kesmeye. Bilim adamları bizi inceleyerek, bizim bilgilerimizi kendi yararları için ellerine geçirerek topluluklarımızın içine sızıyor. Yardım kurumları gelip işlerimize burunlarını sokuyor. Gezginler bize bön bön bakıyor. Seçim zamanları politikacılar gelip çevremizde sürünüyor."

Tenga yere tükürdü. Chofy konuyu değiştirmeye çalıştı.

"Anımsıyor musun, ninem nasıl da yere aynı böyle tükürür, 'Bu kuruyana dek geri dönmezseniz başınıza gelecekleri bilirsiniz,' derdi."

Ama Tenga konunun değiştirilmesine boyun eğmedi.

"Amerika yerlilerinin hiç şansı yok bu ülkede."

"Ben öyle düşünmüyorum," dedi Chofy içtenlikle, rom yüzünden gözleri pırıl pırıldı. "Bence biz de aralarına karışmalıyız. Yoksa hiçbir geleceğimiz olmaz. Eğitim almalıyız."

Tenga biraz daha içki koydu.

"Onlar bizim eğitiminizi alsınlar."

Chofy bardağını dudaklarına götürdü.

"Geriye gidemeyiz. Guyana'nın gelişmesi gerek."

Tenga kuşkuyla bakıyordu Chofy'ye.

"Ben Guyanalı değilim. Ben Wapisiana'danım. Marietta nasıl?" diye sordu ansızın.

"İyidir. Bla-Bla da öyle. Bütün gün dışarılarda. Kuş gibi eve dönüyor geceleri."

Onun gözlerinin içine bakamadı Chofy. Rosa'yla karşılaştığında, karısından söz açmasın diye dua etti. Yoksa her şey berbat olurdu.

"Sence biz onlarla karışmalıyız, demek," diye söylendi Tenga

acı acı. "Ne yapmak için? Karışırsak yok oluruz. Karışmazsak da yok oluruz."

Ona katılmadığını belli ederek başını salladı Chofy, biraz daha rom içti.

"Ama bazen de yardım etmek istiyor, bu yabancılar."

Farkında olmadan Wapisiana dilini konuşmaya başlamıştı iki adam.

Sarhoş sırıtışıyla dişlerini göstererek, "Yabancılar yardım etmek istedikleri zaman bile her şeyi berbat ediyorlar," dedi Tenga. "Ama hiçbir zaman da başımızdan gitmiyorlar. İşte bunu hiçbir zaman yapmazlar. Sırtımıza binerler. Bizim çektiklerimize, üzerimizde taşımak zorunda olduğumuz yüke çok üzülürler. Yardımlarını sunarlar. Ellerinden geleni yaparlar – sırtımızdan inmek dışında."

Tenga eliyle, oturmakta oldukları küçük dükkânı gösterdi.

"Bak şu dükkâna. Burası açılmadan önce insanlar balık tutar, civardaki öteki ailelerle her şeyi paylaşırdı. Şimdi bu dükkândan bir şeyler satın alabilmek için ellerine para geçsin diye balıklarını Georgetown'a satmaya götürüyorlar. Dışarıdaki kuyuyu gördün mü? Birileri gelip bize ne istediğimizi sordu. Bilmiyorduk. Aklımıza bir tek kuyu geldi. Yaptılar. Ama insanlar dereye inip su taşımayı, yolda gevezelik etmeyi özledi. Köyün toplum yaşamını rezil etti bu kuyu. Hem suyunun tadı da çok başka –korkunç– demir gibi. Sonra birisi sıçtı kuyuya ya da çocuklar çöp attı, köyün yarısı zehirlendi."

Güneşin batmakta olduğunu gören Chofy, Rosa için kaygılandı.

"Gidip şu kadını arasam, iyi mi diye baksam."

Chofy kapıya doğru yürürken, "En kötüsü de gelip bizimle evlenmeye kalkışmaları," dedi Tenga hainlikle.

Chofy'nin yüzüstü bırakmasından ötürü kendini çok kötü hisseden Rosa, Arawak dili konuşan bir yığın kadın arasında bir sıraya sıkışmış, utangaç utangaç oturup kalmıştı. Birkaç saat sonra yorgunluğu kibarlığını alt ederek başı önüne düşmeye başladı. Şişko bir kadın onu dirseğiyle dürterek içeri girip hamağa uzanmak isteyip istemediğini sordu. Chofy görünürde yoktu. Rosa bir hamağa büzülüp uyudu.

Uyandığında hava kararmıştı. Komşu evlerin sokak merdiven-

lerine oturmak için uzaklaşmış olan kadınlara katılmak üzere dışarı çıkıp açıklığı geçti. Kum yüzünden güçlükle, ağır ağır yürüyordu.

Öğretmen gitarını getirmişti. İnsanlar melankolik bir koro oluşturarak yıldızların altında ona katılırken yavaşça, yas tutar gibi, "Knock-knock-knocking on Heaven's Door" parçasını gitarıyla çalıyor, birisi de küçük davuluyla eşlik ediyordu. Evlerin arasında donuk donuk parıldayan beyaz kumun üstünde bir iki çiftin gölgesi dans ediyordu. Bir keder havası asılıydı köyün üstünde.

Biraz sonra hızlanan bir aracın, bağıran birinin sesi geldi. Şimdi iyice sarhoş olan Chofy, kumlarda yalpalayarak köyün öteki yanından geldi. Araca çıkması için Rosa'ya yardım etti.

Kadınlar, erkekler, çocuklar kamyona doluştu. Çoğu içki kokuyordu. Kırık burunlu bir adam direksiyona geçip aracı sürdü. Birkaç adamla birlikte Chofy de arka kapağa oturmuş, ara sıra Rosa'ya göz atıyordu.

Araç köyden çıkan engebeli yolda çatırdadı. Geçerlerken bodur çalılar kırbaç gibi indi üzerlerine. Herkes kamyonun kıyılarına tutunmuştu. Bir saat sonra ormanı arkalarında bırakıp savanaya çıktılar. Ay gökyüzünde yükseklerdeydi. Gece ılıktı.

Başlarının üstünde yıldızlar dönüyordu. Sarsıla sarsıla giderlerken sarhoş gibi bütün ufka yayılmış Orion'u gördü Rosa, bir takımyıldız sanki bacaklarının arasından sarkıyordu.

"Mabukili," dedi yanındaki adam nereye baktığını görünce. "Tek bacaklı adam."

Gecenin içinden kamyon hızla geçerken herkes bir yana savruluyordu.

Chofy'nin gözleri kafatasının içine çekilmişti. Yüksek sesle bir türkü söylüyordu: "Kamışım sertleşti. Nereye sokacağım şimdi?" Gözü Rosa'nın üstündeydi. İnsanlar gülüyordu.

"Bana değil. Bana değil," diye türkü söyler gibi konuştu yanındaki adam ciddi ciddi. Karısına sarılmış oturan, Charlie Chaplin bıyıklı, bodur biriydi.

Biraz kestirmeye çalıştı Rosa. Chofy uzanıp saçını yakaladı, başını silkerek yukarı kaldırdı. Kadın geri çekildi.

"Sertleştim. Kime sokacağım?" Bütün yolcular kahkahaya boğuldu.

"İndir aşağı, indir aşağı," diye şarkı söyledi öteki adam derin bir

sesle Paul Robeson'u taklit ederek.

Ağzı bozuk bir koro bağrışmaya başladı. Arkada oturan adamlar hep bir ağızdan bağrıştı: "Bana kondom takma sakın. Sakın kondom takma bana."

İhtiyacı olanlar gidip işesinler diye kamyon gecenin içinde durdu. İnsanlar atlayıp azıcık ötedeki çalılıkların içine girdi. Yolculuk yeniden başladı.

Adam güvenliği hiçe sayarak deli gibi kullanıyordu kamyonu. Aracın çıkardığı çatırtılar ve sarsıntılı ilerleyişi Rosa'yı korkuttu. Sanki bu yolculuk onları kendi yok oluşlarına götürüyormuş gibi, sanki herkes unutuşa doğru paldır küldür atılışın tadını çıkarıyormuş gibi geldi ona.

Şimdi artık beyinlerini patlatacak hıza ulaşmışlardı.

Hep bir ağızdan, yıldızlara doğru haykırıyordu bir kamyon dolusu yerli. "Öleceğiz. Öleceğiz." Bütün umutlarından vazgeçmişler, tehlikeyle, yok oluşun kaçınılmazlığıyla büyülenmiş, bir boş vermişlik içinde yıkımı kucaklıyorlar gibi geldi Rosa'ya.

Ansızın dar patikanın ana yolla kesiştiği yere vardı kamyon. Yolun düzgünlüğü, sessizliği, o engebeli ara yoldan sonra herkesi sanki değişik bir gerçeklikle yüz yüze getirdi birdenbire; yolculuğun bütün yabanıllığı uçup gitti. Hâlâ çok hızlı giderek, gişelerde durmadan rüzgâr gibi geçtiler, gişe memurunun küfürleri arkalarında bir an duyuldu. Ama yazgıyla oynadıkları duygusu yok olmuştu. Sessizlik içinde Georgetown'a doğru gittiler.

İnsanları değişik noktalarda bırakan sürücü tüm kenti dört döndü. Rosa'nın kaldığı, büyük, beyaz yapının önünde durdu. Rosa aşağı indi. Chofy öteki taraftan çoktan aşağı atlamıştı. Çekirgelerle kurbağaların seslerinden başka çıt çıkmıyordu. Kamyonda kalan son iki kişi, uykulu bir merakla bakıyordu onlara. Ölesiye yorgun olan sürücü, gri gömleğinde kürek kemiklerinin arasındaki koyu bir çiçek açmış gibi duran ter lekesiyle direksiyonun üstüne serilmişti.

Chofy aracın yanında durdu. Rosa onun renk renk desenli gömleğini, kara saçlarını ve gecenin sıcağını ayırt etti.

"Kalabilir miyim?"

Aracın motoru tıkırdıyordu.

"Sarhoş musun?"

"Cin gibi ayığım." Azıcık yalpaladı, dik durmaya çabaladı; ama

hâlâ çarpık duruyordu.

Adamın dediğini anımsadı Rosa: "Bir şeyler olana dek bekle, sonra kendini ona bırak."

"Evet, kalabilirsin," dedi.

Chofy'nin yüreği ağzına geldi, daha hızlı atmaya başladı.

Köpekler azgın bir uluma tutturdu. Gece bekçisi Abdul kapıyı açmaya geldi.

"Yine dışarı çıkacak mısın?" diye sordu Chofy'ye.

"Hayır. Kalıyorum."

Yüzünde yapmacık bir iğrenmeyle geri çekildi Abdul.

Üç kat tahta merdiveni çıktılar. Çatı katı yapı boyunca uzanıyordu. Siyah geceyi çerçeveleyen Demerara panjurlarının ardına dek açık olmasına karşın, içeride günün bütün sıcağı hâlâ olduğu gibi duruyordu. Kaskatı arkalığı olan sedire sopa gibi dimdik çöktü Chofy. Oturup gözlerini kapadı, alkol ve sarsıntılı yolculuktan bitkindi. Kıpırtısız kaldı.

Rosa bekledi, Chofy'nin uyuduğunu düşündüğü zaman bir uçtan öteki uca hiç kapı açmadan yürümeyi mümkün kılacak biçimde, her iki yandan yarım bölmelerle ayrılmış saçaklı boşluk boyunca parmak uçlarında süzüldü. Yatağı, çatının en alçak olduğu, en uç bölümdeydi. Burada camlar kapalıydı, havasızlık boğucuydu.

Banyoya girdi, dişlerini fırçaladı, soyundu, sanki bir şeyden kurtulmuştu. Sonra çarşafın altına girdi, yandaki boşluğun gölgesinde kararsızca duran Chofy'nin bedenini seçtiğinde tam uykuya dalmak üzereydi. Bekliyordu Chofy; bir eli ürkekçe saçağa ilişmiş, parmak uçlarının üstünde yükselmiş. Gözlerini kapadı Rosa, hiçbir şey yapmadı. Ne yatağa yaklaştığını duydu onun, ne de soyunduğunu.

Saçakların altında

O gece konuşulan sözcükler bunlardı işte, günün bütün kavurucu sıcağının biriktiği alçak saçakların altında. Kimin ne söylediğinin ya da hangi sırayla söylediğinin hiç önemi yok.

Yanına yatabilir miyim?
Evet.
Memelerini emebilir miyim?
Evet.
Kuş gibisin. Bedenin dansçılarınkine benziyor.
Nasıl da sıcaksın. Nasıl da sıcaksın.
Çok güçlüsün.
Bebeksin sen.
Birazcık em beni.

Seninle sevişmek istiyorum.
Çok ateşlisin.
İlk gördüğümden beri seni şehvetle özlüyorum.
Böyle yapınca meme uçların dimdik oluyor.
Dilini ver bana.
Sanki ruhum bedenimden uçup gidiyor.
Çok kırılgansın. Titriyorsun.
Şu sivrisineğe dikkatini benden daha çok veriyorsun.
Güzelsin.
Daha yavaş olmamı ister misin?
Saçaklara kaldırıp daya bacaklarını.
Hiç durmadan seninle sevişmek istiyorum. Canını yakmak istiyorum.
Bırak öpeyim seni.
Ah, hissedebiliyorum.
Doğru değil. Doğru değil.
Böyle davranmamalıydık.
Umurunda bile değil, öyle değil mi?
Çok hoşlanıyorum. Boşalmak önemli değil.
Sonra kahkahalar, derin, berrak kıkırdaşmalar.
Evli misin?
Yalnız yaşıyorum.
Kaç kadınla birliktesin?
Bir tek sen olmak isterdin, değil mi?
Oraya vurma.
Gel, iyice girelim yatağın içine.
Kapıyı kapasan iyi olacak. Birisi yukarı çıkabilir.
Hangi kapıyı kapatacağımı bilmiyorum.
Merdivenlerin üstündekini. Ben kaparım.
Sıcak döşemede seken hafif ayak sesleri.
Hadi yatağa dön.
Hayır. Uyumak istiyorum.
Seni kendinden geçirmek istiyorum. Senin ruhunu istiyorum.
Kolundaki bu yara izi ne?
Biri saatimi çalmaya kalkıştı.
Sen harika bir sevgilisin.
Ben homoseksüelim.
Canın ne istiyorsa o ol.
Beni dinlemiyorsun. Dinlemiyorsun.
Biraz şefkat istiyorum.
Güzelsin.

Hep böyle yap.
Sarıl bana. Sımsıkı tut beni.
Sen müthiş bir sevgilisin.
Beni yönetmeye kalkışma.
Seni düzmek istiyorum.
Sen ne yaptığını sanıyorsun?
Seninle sevişiyorum.
Daha yavaş. Daha yavaş gir.
Hayır.
Bacakların ipek gibi.
Kasıldığını duyabiliyorum. Bana sarılıyormuşsun gibi.
Yalan söyler misin?
Gerekirse.
Utangaçsın. Kabasın.
Benim üstüme gel.
Tembelim. Sana tembel olduğumu söylemiştim.
Sen benim üstüme çık.
Çok tatlı kokuyorsun.
Tenin tuzlu.
Ter o.
Öpeceğim seni.
İşte hamamböceği. Çabuk. Çabuk. Şiltenin altına girdi.
Öldüreyim ister misin?
Evet.
Terliğini ver bana.
Haydi uyuyalım.
Bacağımı kalçana koyayım. Bir keresinde babamı böyle gördüm annemle.

Çatı katında iki sevgilinin uyuduğu ev denizde yol alan koskoca bir gemiye benziyordu. Baştan sona tahtadan yapılmış, beyaza boyanmıştı. Tıpkı gemi gibi çatırdıyor, inliyordu. Dört katın hepsinde de Demerara panjurları, tahtadan gerilmiş kanatlar gibi dışarı açılıyordu. Demerara körfezinin çamurlu sularından kurtarılmış şişeler, denizlere açıldıkları geçmişten geriye kalan anılarmış gibi üst katların pencere içlerinde diziliydi. Uzun boylu şişeler, zencefil rengi şişeler, bodur kara şişeler, yeşil cam sürahiler; Afrika'dan gelen tutuklu gemilerinde kullanılmış, küçük olmalarına karşın elinize aldığınızda ağırlığını duyduğunuz deniz yeşiline boyalı şişeler.

Tıpkı gemi gibi bu evde de galeriler, geçitler, verandalar, güverteler, merdivenler vardı. Öyle çok yükseltiler, odalar bulunuyordu ki konuklar yollarını kaybediyorlardı. Bir keresinde bir konuk kapının birini açtı, bu evde oturan ama daha önce hiç görmediği koca bir aileyle kahvaltı masasında burun buruna geldi.

Öteki gemilerin kalabalığı içinde bu kentin kıyılarına çıkmış, karaya oturmuş koca bir kalyondu; Georgetown bütünüyle tahtadan yapılma bir kent olduğu için evler, koca koca uskunalar, yelkenliler, iki direkli gemiler, küçücük filikalar, yıkık dökük mavnalar, tek direkli gemiler gibiydi. Saraya benzeyen en büyüğünden, en döküntü kulübeye kadar Georgetown'daki bütün evler bir zamanlar evrim süreci içinde değişime uğrayıp denizin karaya fırlattığı bir küçük filonun gemileriydi sanki. Kente dönüşmüş bir donanmaydı, karada tahtadan yapılmış bir filoydu.

İki sevgili, tek kişilik, nemli çarşafın altında dönerek kimi zaman aynı anda, kimi zaman ayrı ayrı, uykunun bir içine, bir dışına sürüklenirken sabah güneşi çatı katını aydınlatmaya, evde çalışanlar yavaş yavaş günün işleri için toplanmaya başladı.

Aşağılardan aşçı Anita'nın, "Ne de tatlı yankılanıyor İsa'nın adı"nı söyleyen tiz sesi dalga dalga çatı pencerelerine yükseldi. İsterinin uzaklara kanat çırpışıyla tam perdede kalan, yüksek, çıngıraklı bir sesle söylüyordu; ses tonunda kendisine kötü davrandığı için Tanrı'ya meydan okuyan huysuz bir tehdit seziliyordu.

Mutfakta, parıltılı, kara yüzünden nemi sildi; köpekler için kaynattığı alüminyum süt tasını ocaktan aldı. Masayı sildi, üstüne dana paçasını, domuz etini, tuzlu bifteği, karanfilleri, baharatları, kekikleri dizdi. Sonra da tarçın ve kırmızı maiwiri biberi almaya gitti. Pencereden bakarken, kapıdan giren Cuthbert'i gördü. Gemisinden ayrılıp, Lonca'nın kereste avlusunda Bay Crane'le çalışmaya başlamış bir makinistti Cuthbert.

"Ne zaman dönüyorsun denize?" diye seslendi ona.

"Sinek kâğıdı sanki burası. İnsanlar yapışıp kalıyor," diye yanıtladı.

Anita uzun, tiz bir kahkaha savurdu.

"Evet burası masalevi," diye şarkısını sürdürdü: "İnananların kulağında."

Yaşamının her sabahında, pazar günleri bile hep yaptığı gibi

uzun adımlarla girdi içeri başmarangoz Bay Aristotle Crane. Yetmiş beşine vardığından adımları azıcık yavaşlamıştı, zamanın büyük bölümünü, uzun bacaklarını önüne uzatıp bir kereste yığını nda otu rarak geçiriyordu.

Bay Crane'in evde çalışmadığı bir tek günü bile hiç kimse anımsamıyordu, evdeki iş de hiçbir zaman bitmezdi. Öne fırlamış bir tek dişi olan ince uzun bir adamdı, tahta konusunda her şeyi bilirdi: her tür ağacın dayanabileceği gerilimi, yükü; deniz rüzgârlarının taşıdığı tuza en iyi dayanabilecek ağaçları; hangi koşulların nefes alıp esnemesinde ağaca yardımcı olacağını; hangi işleme yönteminin ağacı güçlendirdiğini. Yüzü bile damarlıydı, maun rengindeydi.

Gençliğinde Queens teknik okulunda gece derslerine katılmıştı. İyi bir öğretmen ona bu işin temel ilkelerini öğretmişti. Gerisini de babasıyla dedesi öğretti. Yarım kapılar, pencere çerçeveleri, Demerara panjurları, jaluziler yapabilirdi. Mutfağı evin en üst katından altına, sonra yine gerisin geriye yerine taşıyabilirdi. Evin her zaman serin kalmasını sağlamak için alize rüzgârlarının en küçük esintisini ya da ansızın patlayışını yakalayacak kafeslerin, pencerelerin, bölmelerin nasıl yapılacağını anladı.

Bay Crane'in yalnızca tek sorunu vardı – bir gün işe gelecekti, ama ev artık orada olmayacaktı. Hastalandığında doktoru tedavi için Amerika'ya gitmesini, orada emekli olup kalmasını öğütledi. Crane yanıt olarak şu ilahiyi söyledi:

> Atalarımızın mezarları burada
> Evlatlarımız yaşıyor burada
> Akraba, hısımlar da
> Nasıl severiz başka toprağı böyle

Öteki işçilerle; Cuthbert'le, Boops'la, Henri ve Boso'yla birlikte Lonca Parlamentosu dedikleri şeyi kurmuşlardı. Öğleden sonra dört sıralarında, Bay Crane'in kerestelerini yığdığı arka avludaki sundurmada buluşurlardı. Orada Fransız, Amerikan yerlisi, İspanyol, Bajan kanı taşıyan konsol yapımcısı Henri büyük bir gayretle değerli ağaçlardan çok şık gitarlar, küçük kutular yapardı. Henri çalışırken her yaptığı dolabı ya da masayı cilaladığı sırada Bay Cra-

ne herkese rom doldurarak yardımcı olurdu. Boops genellikle buz ve taze limon almaya gönderilirdi. Onlara Cuthbert, Boso ve Parlamento'nun toplantı halinde olduğunu gizlice öğrenmiş, yoldan gelip geçen biri de katılırdı bazen.

Derken, öğle sonrasının ölgünleşen sıcağında, kulübeyi gölgeleyen mango ağacının dallarının derinliklerinden kimi zaman papağan Leonard'ın katkılarını sunduğu, on dakikalık düşünme aralıklarıyla kesintiye uğrayan ve tepeye tırmanan bir katır gibi yavaş, telaşsız, inceden inceye düşünülen tartışmalar yapılırdı. Romla olgunlaştırılmış, ağır ağır akan zaman içinde, sedir ağacının, yeşilyürek ağacının yaydığı kokularla sundurma baygın baygın kokarken, dizlerine dek talaşa gömülmüş bu saygın, seçkin parlamenterler topluluğu, hükümetin gülünç tuhaflıklarından pif-paf böcek kovucunun etkilerine, hatta elçilerinden birkaçının son zamanlarda Bay Crane'i ziyarete geldiği doğaüstü güçlerin niteliğine dek yaşama değgin tüm konu yelpazesini ele alırdı.

Bu, kurumların en saygınıydı, iktidarın çürütücü etkisinden uzak bir parlamentoydu.

Öğleden sonra Parlamento'nun toplantıda olduğu, hemen hemen aynı zamanda, yargıçlar kurulu da pabuçlarını çıkarıp oturma odasının serinliğinde, üst katta mahkemeyi toplardı. Yargıçlar kurulu aşçı Anita; yardımcısı İndira; kafası, gün ışığını içeri salmayan küçük küçük hesaplarla çevrilip kuş yuvasına dönen, karmakarışık toplamları karaladığı kâğıt parçalarından aklı çelinerek uzaklaştırılabildiği zamanlarda aralarına katılan yönetici Bayan Hassett'ten oluşuyordu. Yargıçlar kurulunun son iki üyesi de temizliğe gelen Eileen ile çamaşırları yıkayıp ütüleyen küçük zenci kız Clara'ydı.

Sıradan bir mahkeme kurulunun geleneksel tavrıyla kararlar almak üzere otururlardı. Film yıldızları, politikacılar, erkek hizmetlilerden birbirlerinin kocalarını, erkek arkadaşlarını baştan çıkaran konuklara dek herkes için yargılara varırlardı. Elbette, kurulun üyelerinden herhangi biri, olur da orada bulunmazsa doğal olarak ötekiler onu da yargılardı. Bir kez karar alındı mı artık temyiz yolu da kapanırdı.

Lord Chamberlain'ın görevini üstlenip Lonca'nın anahtarlarını

taşıyan kişi Bay Roy'du. İki yıl önce yüzünün bir yanına ötekinden daha değişik biçimde türkü söyleten bir felç geçirmişti. Bu durum, yaşlılıkla da birleşince, ev içindeki hareketlerinin çok yavaşlaması demekti. Unutkanlık da Lonca içindeki yolculuklarının çoğunu yinelemesine yol açıyordu, çünkü şu ya da bu aletini hep arkada bırakıyordu. Ağır adımlarının durduğunu, kısa bir aradan sonra gerisin geri döndüğünü duyabilirdiniz.

Süslü püslü, mavi kuleli şehir kulübünde yazman olarak geçirdiği yıllar üzerinde damgasını bırakmıştı. Bay Roy'un inceden inceye hesabını tutmadığı tek bir çay poşeti, bir kaşıt süttozu bile yoktu. Çalışanlar evlerine gittikten sonra mutfak kilitli tutulurdu. Ama onun işi buzdolabının ve çekmecelerin içindekileri kontrol etmek olurdu. Geceleri gizemli biçimde yok oluyordu stoklar. Sanki hayaletler gelip geçiyor, yiyecekleri içlerine çekiyordu. Yiyecekler kayboluyordu. Kimi zaman gündüzleyin mutfağa giriyor, kaşık kaşık pilavları mideye indiren yabancı çocuklar buluyordu içeride. Öğle sonrasının geç saatlerinde gördüğü, yarısı yenmiş avokado, salatalık artıkları gece olunca uçup gidiyordu. Bir kez daha denetlemek için merdivenlerden ininceye kadar erik suyuyla dolu sürahinin dörtte üçü boşalıyordu. Evin içinde bitmez tükenmez dönüp durmaları, her zaman yok olan ya da yeri değişen nesneleri bulduruyordu ona.

Denetleme turlarını yaparken, "Kahve de göç etmiş," diye homurdandığı duyulabilirdi. Kaç tane dolabı kilitlerse kilitlesin hayalet eller alacaklarını almayı beceriyordu.

Chofy'yle Rosa'nın evin en üst katında uyudukları sabah, Hawk Oil Şirketi'nden bazı Amerikalı konukların uçakla Birleşik Devletler'den gelmeleri nedeniyle stoklarını özel bir özen göstererek denetleyen Bay Roy ağır ağır günlük turunu atıyordu.

Sabahın ilerlemiş saatleriydi. Evde çalışanlara kendini göstermemek için Chofy McKinnon havada yürüyormuş gibi evin en üst katından indi.

Mutluluktan başı dönerek evden çıktı, yoldaki çukurları onarmak için kullanılan, tozla kaplı taş yığınları arasına dikkatle basarak, lağım suyu dolu hendeklerin üstünden atlayarak, yer yer kuru

otlarla kaplı toprakta yola koyuldu. Derken, henüz olup bitenlerin anısı öylesine doldu ki içine, bir an yol kıyısında kımıldamadan kaldı.

Wifreda Hala'yı ziyarete gitmesi gerektiğine karar vermişti. Ona ne olduğunu merak ediyor olmalıydı. Ama önce hafta başından beri yaşamında ortaya çıkanları tekrar tekrar kafasında evirip çevirmek için Botanik Bahçesi'ne gidip oturma dürtüsüne karşı koyamadı.

Çevresinde çılgınca büyümüş olan yaban otlarının ortasında, Kraliçe Victoria'nın kendi yazgısına bırakılmış heykelinin yakınlarında bir sıra buldu bahçede. Kraliçe Victoria'nın beyaz mermerden omuzlarına tüneyen balıkçıl kuşlarını izledi, sonra da gözlerini kapadı, son birkaç günün olaylarının sürekli yinelendiği mutlu düşlere daldı. Bütün yaşamının başka bir şeye dönüştüğünü duyuyordu. Önünde sonsuz olasılıklar açılıyordu. Gidip Avrupa'da yaşayacaktı. Ya da belki Rosa gelip burada onunla otururdu. Onun için bir ev yapardı. Marietta anlardı. Bla-Bla onları görmeye gelirdi.

Yarım saat sonra bir fren gıcırtısıyla gözlerini açtı. Ev sahibi Rohit Persaud, yanında bisikletiyle durdu. Ayağının biri pedalda, kara gömleğinin açık yakasından görünen ter içindeki göğsü parıldayarak, sarhoş sarhoş dikiliyordu karşısında.

Chofy onu selamladı.

"Nasıl gidiyor işler, ahbap?"

Düş kırıklığıyla, öfkeyle başını salladı Rohit.

"Hâlâ aynı. Kırmızı bayrak dalgalanıyor. Yağmur. Oynaşmak yok. Beni kapı dışarı etti. Beni coşturmak için tiril tiril gecelikler giyiyor, sonra da pas vermiyor. Fena halde kıskanıyor. Kendimi öldüreceğim."

Chofy sırıttı.

"Ne yapacaksın? Kafana kurşun mu sıkacaksın?"

"Yok. Yağmur yağarken D'Urban Caddesi'ndeki çukurlardan birinin içine kafamı sokup kendimi boğacağım."

Kollarını havaya kaldırdı Rohit, yapmacıklı, duygusal bir sesle kalipso söylemeye başladı:

"Ah benim buyurgan karım
İstiyor ellerinde olsun hayatım.

"Ben gidip neşemi bulacağım, oğlum. Hadi gel, kafayı çekelim, ha?"

Ayağa kalkarken özür diledi Chofy.

"Gidip halamı görmem gerek. Hasta biraz."

Rohit bisikletine çıktı yine, Robb Caddesi'ndeki meyhanelere doğru yalpalayarak pedalları çevirdi.

Wifreda Hala'nın kaldığı, Assisili Aziz Francis yurdu, Thomas Caddesi'nde küçük bir alanı kaplıyordu. Kent içinde kentti, Katolik Kilisesi'nin hayır kurumu olarak işlettiği bir sürü tek odalı kulübelerden oluşmuş, Kocakarılar Kenti diye bilinen, bir yaşlılar kentiydi.

Kapıdan içeri girerken kasvetli kulübelerin görünümü bile Chofy'nin mutluluğunu gölgeleyemedi. Kapıyı iteleyip açarken ilk kulübenin penceresindeki yönetici kadın uyuşuk uyuşuk başını çevirip işaret etti. Üzerinde hâlâ sabahlığı, şişik yüzü safran sarısı, ağır ağır yelpazelendi; kendisinin de hasta olduğunu, kalp büyümesi çektiğini açıkladı.

Karşılıklı iki sıra, tek kişilik tahta odalar vardı. Mekân büyüdükçe, hepsi de karman çorman, yamru yumru görünen, çaprazlamasına tahtalarla, aralarındaki incecik, ayakla çiğnenmiş patikalarla birleşen başka yıkıntı tahta odalar çıkmıştı ortaya. Her kulübe kazıkların üstünde duruyor, kapısına doğru dört beş basamak yükseliyordu. Her birinin dışında üzeri incecik çinko plakayla kaplı, yemek pişirmeye yarayan bir sundurma vardı. Toprağın bataklığa dönüştüğü yerlerde, evleri ayıran leş kokulu, labirente benzer patikaların üstüne tahtalar yerleştirilmişti.

Kadınlar önlerinden geçeni görmek için pencerelerine geldi. Bir ikisi para istedi. Kimisi çamaşır yıkamaya, güneşte yüzen kulübelerinin kapılarından tozları havaya doğru süpürmeye kaptırmıştı kendini. Kimisi ayakta durup gözlerini bir yerlere dikmişti. Sağ tarafta ihtiyar, bumburuşuk bir kadın turuncu renkli etekliğini sıyırdı, evinin yanındaki hendeğe bağırsaklarını boşalttı.

Wifreda Hala'nın odası en uçtaydı. Chofy yaklaştıkça, yeşil papağanı yemek yapılan sundurmanın üstünden çatırtılarla çinko dama sıçradı ve bronşitli sesiyle kıkırdadı.

Chofy merdivenleri koşarak çıktı ve kapıyı açtı.

Ameliyat olan sağ gözünün üstünde bir sargıyla, mavi geceliği içinde yatağa serilmiş yatıyordu Wifreda Hala. Odanın sol yanında sarı bir plastik kovayla, birkaç tava duruyordu.

Sağlam gözünü açtı.

"Bana tütün getirdin mi, Chofy?"

"Getirmedim, hala."

"Başım çatlıyor. Lütfen bana biraz siyah tütün getir."

Unuttuğu için lanetler okudu Chofy kendine. Eve kadar bütün yolu yeniden yürümek zorunda kalacaktı. Siyah Rupununi tütününü Georgetown'da bulmak mümkün değildi.

"Gidip getiririm. Nasılsın bakalım?"

"Canım yanıyor."

"Wifreda Hala." Chofy sormaktan kendini alamıyordu. "Uzun zaman önce Rupununi'ye gelen Evelyn Waugh diye birini anımsıyor musun?"

"Ne?"

"Seninle tanışması için bir arkadaşımı getirmek istiyorum. Evelyn Waugh'nun savanaya gelişini anımsayıp anımsamadığını öğrenmek istiyor."

Wifreda Hala homurdandı.

"Kimseyle tanışmak istemiyorum. Söyle onlara çekip gitsinler. Evet, anımsıyorum adamı. Yukarı doğru çekilmiş bir surat; küçük, çakıltaşı gözler. Bizimle birlikte dışarıda ilahiler söylerdi."

"Utanıp sıkılmana gerek yok. Yalnızca sana bazı sorular sormak istiyor."

Wifreda Hala inledi, yana döndü, yanıtlayamayacak kadar hastaymış gibi yaptı.

"Neyse, birkaç gün içinde, kendini daha iyi hissettiğin zaman getiririm," diye üsteledi Chofy. "Daha sonra tütün de getireceğim."

Kendini kapıdan dışarı attı.

Güneş sırtını döverken, çürük dişler gibi toprağa eğri büğrü dikilmiş mezar taşlarıyla Le Repentir Mezarlığı'nı geçerek evine doğru yaptığı uzun yolculuk bile içini dolduran sevinci yok edemedi. Kentin, oturduğu bölümüne saptı. Albouystown'ın sokak satıcılarının arabalarından yükselen durmuş yağın bildik kokusu bile artık midesini bulandıramadı.

Evine yaklaştığı sıra Rohit'in karısının sesini duydu, camdan başka bir kadına bağırıyordu.

"Bugünlerde kıçının nasıl da kızıştığını, kilisede bile oturamadığını herkes biliyor. Öyle değil mi, sayın hanımefendi?"

Karşıki evin kapı pervazından bir gölge usulca sıvıştı.

"Bakın, bakın, nasıl da saklıyor kendini. Bakın nasıl da kıçı sıkmıyor dışarı çıkmayı. Çıktığı zaman da o pis kafasını koparacağım."

Bisikletini ite ite, sarhoş Rohit girdi sahneye.

"İşte, böyle," diye bağırdı. "İndir donunu da onlara çıplak kıçını göster Bayan Savaş Bölgesi. Ama bu gece çıkıcam üstüne, ister beğen, ister beğenme Bayan Düşmanlık Başı."

Sessizce süzüldü içeri Chofy. Küçük, çıplak odası, sevgiyle kapandı çevresinde. Odadaki her şey, patlayıp içi dışına çıkmış siyah plastik iskemle bile muştularla dolu görünüyordu. Çaydanlığı sobanın üstüne yerleştirdi, tütün bulmak için elini çuvalının içine daldırdı. Sonra aynanın üstünden havluyu alıp yansısına baktı. Ansızın, şişmanladığını düşünerek korkuya kapıldı. Şişmanlamak olmazdı. İskemleye çöktü.

Birkaç dakika suçlu suçlu kaşlarını çatıp dudaklarını ısırdı. Günün tam bu saatinde Marietta meyve ağaçlarını sulardı. Kovadan su dökerken, onun geniş sırtını, omuzlarını getirdi gözünün önüne. Yakacak odunla dolu el arabasıyla güreşen Bla-Bla'yı getirdi gözünün önüne.

"Ama yaşam böyle bir mücadele işte, azıcık mutluluk benim de hakkım," diye savundu kendini.

Chofy çıkıp gittikten bir süre sonra, mavi geceliğiyle yatağına oturdu Wifreda Hala, ayaklarını yere indirdi. Oda sıcaktı, havasızdı.

Evelyn Waugh adı geçtiğinden beri canı sıkkındı. Yaşanan her şeyin yeniden üstüne üşüşmesine neden olmuştu. Wifreda Hala suçluluğun ağırlığını duyuyordu. Olan biteni bilen pek fazla insan kalmamıştı. Sargıyı çekip çıkardı gözünden, ama gözkapağıyla çevresindeki dokular hâlâ öylesine şişti ki doğru dürüst açıp bakmayı deneyemedi. Yetişkin yaşamı boyunca, sırf erkek kardeşi Danny ve kız kardeşi Beatrice'le olan kan bağı yüzünden kör ola-

cağından korkmuştu. Kan bağının bulunması, herhangi bir tür doğaüstü mısilleme için yeterli teminattı.

Fıçının içindeki yengeçler gibi düşünceler beynini tırmalarken, ellerini gözlerinin arkasında, ağrının yerleştiği yerde gezdirdi. Bütün olayın yeniden su üstüne çıkacağını söylemesinler. Evelyn Waugh üzerine elinden geldiğince az şey anlatacaktı, adamın konuyla doğrudan ilgisi olduğundan da değil ya. Adam sağken ona kendisi anlatmıştı öykünün gerçeğini, bildiği her şeyi. Rahiple aralarında geçenlerden ötürü kız kardeşi Beatrice hâlâ yargılanıp ceza yiyebilirdi. Wifreda onun sağ olduğunu, Kanada'da bir yerlerde, yaşlılar yurdunda bulunduğunu biliyordu.

Evet gerçekten, anımsıyordu Bay Waugh'yu. Ailenin kimi zaman yemek yediği, mango ağacının altındaki alçak masaların yanında, golf pantolonuyla dururken anımsıyordu onu. McKinnon ailesini, üzerlerinde Avrupalı giysileriyle ama Wapisiana dili konuşarak ve masaların altındaki ayakları çıplak, iskemlelerinin arkasına okları, yayları asılı yemek yerken görmek ilgisini çekmişti.

Sonra Bay Waugh'nun, yeğeni Oğulcuk'la karşılaşmasını da anımsıyordu. Oğulcuk, kız kardeşi Beatrice'in çocuğuydu. Kanada'ya gitmek için ayrılırken Beatrice kendisinden ona bakmasını istemişti.

Ne tuhaftı öylesine uzak geçmişten kalan anıların, dün olanlardan daha canlı durması.

Açıkça görebiliyordu Bay Waugh'yu, elinde bastonu, evden çıkıp ırmağa doğru yürürken. Oğulcuk aşağı yukarı on dört yaşındaydı. Dallarını her yana yaymış koskoca mango ağacının altındaki alçak masalardan birinde tek başına oturmuştu; açık gözleri ve uyuduğu anlamına gelen dudaklarındaki küçücük gülümsemeyle. Ailenin evcil maymunu kafesinde söyleniyor; büyük, kırmızı bir papağan, yukarıdaki mango ağacından sessizce aşağıya bakıyordu. Oğulcuk kara saçları, yürek biçimindeki yüzüne yerleşmiş kocaman badem gözleriyle güzel çocuktu. Oğulcuk'un gözleri açık uyuduğunu Bay Waugh bilmiyordu, elbette.

Dimdik oturuyordu Oğulcuk. Elması andıran yaprak gölgeleri yüzünde, bedeninin üst bölümünde oynaşıyordu. Elleri önündeki masada, hiç eğilmeden, kaskatı oturmuştu. Yüzünde oynaşan biçimler ona palyaço görüntüsü veriyordu. Kimi zaman yaprak göl-

geleri, siyah, benekli jaguar postu gibi görüntü vererek bir araya toplanıyordu.

Oğulcuk'la birlikte yaşamanın iki kuralı vardı. Onu sakın ürkütme, bir tanesiydi. Öteki de çok hızlı konuşma'ydı. Bay Waugh yanına gitti, iki kuralı da aynı anda çiğnedi.

"İyi günler," dedi dost olmaya çalışıyormuş gibi çıkan, yüksek, neşeli bir sesle. "Ben de sanmıştım ki herkes balığa gitti..."

Çevresinde örüp tutkuyla koruduğu koza paramparça oldu, adam cümlesini bitiremeden Oğulcuk denetimsiz, çılgınca hareketler yapmaya başladı. Masanın üzerindeki sukabağını devirerek beceriksizce kalkıp eve yöneldi. Bir iki dakika sonra, odasında ileri geri sallanan hamağının gölgesi görülebiliyordu.

Bay Waugh sinirlendi, bir süre ardından bakakaldı, sonra masaya oturup kabura sinekleri onu içeri kaçırtıncaya dek *Dombey ve Oğlu*'nu okudu.

Bu tatsız tanışmayı bağışlatmak içindir ki çok seyrek tutan açık yüreklilik kriziyle Wifreda, Bay Waugh'ya sırlarını verip Oğulcuk'un geçmişini açıkladı; kaldı ki adamın özellikle ilgilendiği yoktu; aslına bakılırsa dinlerken memnuniyetsizlik belirtisi bile gösteriyordu. Ertesi gün adamın günlüğüne gizlice göz atıp bu olaya ve "salak piç yeğene" değindiğini gördü.

Wifreda Hala gözlerini yumdu. Tüm o yıllardan sonra, şimdi bile olup bitenlere içi yanıyor, kardeşi Beatrice'i anlatamayacağı kadar çok özlüyordu. Nasıl ayrıldıklarını anımsayınca midesine bıçak gibi bir sancı girdi. Hepsine bakmış olan en büyük kız kardeşleriydi Beatrice. Herkes severdi onu. Savanalara ait bir kişi varsa, o Beatrice'ti. Her yaratığı, kayalardan kopmuş her taş parçasını, her ırmağı, hendeği, çalıyı, bitkiyi tanırdı, millerce ötelere dek.

Wifreda Hala yumruklarını sıktı, Beatrice'in aralarından sonsuzca ayrılışından, nasıl da dolaylı olarak sorumlu olduğunu anımsayarak suratını ekşitti.

Yatağına uzandı, havasız odada, yattığı yerde kendini oradan oraya attı.

Sonunda Waronawa'dan ayrılan Beatrice'in resmi, kafasında en ince ayrıntılarına dek açıkça berraklaştı.

Bütün aile gün ışımadan kalkmıştı. En büyük erkek kardeşleri Danny, karanlıkta onun çantalarını, sepetlerini yerleştirerek evden

öküz arabasına gidip geliyordu. Beatrice masada oturmuş, tapyoka lapasını yiyordu. Dokuz erkek ve kız kardeşinden çoğu, iki anneleri Maba ve Zuna'yla mutfakta ya oturuyor ya da ayakta duruyordu. Sığırtmaçlardan bazıları da oradaydı; erken kalkmışlardı, çünkü atlardan biri yavruluyordu. Çok az konuşulmuştu.

Veda edip Oğulcuk'u almak için Pirara'dan gelmişti Wifreda. Onu kucağında tutuyordu. Danny gün doğmadan yola çıkmak istemişti; ama arabaya binmeye hazır olduklarında gökyüzü daha o zamandan pembeyle, ördek yumurtası yeşiliyle çizgi çizgi olmuş, güneş Kanaku Dağları'nın tepesini tutmuştu. Güneş dokundukça dağlar bile sanki ansızın Beatrice'in yanına sokulmuştu.

Beatrice arabaya çıkınca vedalaşsın diye Wifreda ona Oğulcuk'u uzattı. Çocuk tam olarak annesine değil de annesinin omzu üstünden bir şeye gülümsüyordu. Beatrice ellerini çocuğun saçlarında gezdirirken oğlan başını çevirip azıcık geri çekildi. Sonra Danny dizginlere asıldı, araba sarsılarak yola koyuldu.

Wifreda'nın Beatrice ile ilgili son gördüğü, bu dik, küstah bedenin sırtı; omuzlarına dökülen kara saçları; arabanın kıyısına tutunarak, önüne, Kanaku Dağları'nın bitip savananın başladığı yerdeki ufka bakışıydı.

Arıkuşu bal emiyor

O geceki sevişme, Rosa'yı dinginleştirmiş, içini sevinçle doldurmuş; yüzüyormuşçasına, tuhaf biçimde hafifletmişti. Kollarını başının altında kavuşturdu, çarşafın içinde ayak başparmaklarını oynattı. Bütün bunlardan çıkacak sonuç ne olacaktı? Hiçbir şey gelmiyordu aklına. O güne dek, yaşam içinde ilerleyişi yöntemli ve özenli olan; sakin, düşünceli bir kadın gibi davranmıştı genellikle. Dünyayla ilişkilerinde sakınarak davranmak hep birincil önemdeydi. Neler olmuştu? Öte yandan, burasının rastlantılar ülkesi olduğu konusunda uyarılmıştı. Chofy'yi bir daha hiç göremeyebileceği geldi aklına. Ya da belki onun yaşam boyu eşi olup çıkacaktı. Hiç bilinmezdi. Gece yaşananları güzel bir düş gibi kafasının içinde saklayarak biraz daha kestirmek için dönerken, kullanılmış çarşaflar bacaklarına dolandı.

Rosa sonunda kalkıp yıkanarak desenli, temiz bir keten elbise giydiğinde sabahın geç saatleri olmuştu. Gözleri yarı kapalı, siyah lekeli aynaya baktı, tarağı dağınık siyah saçlarında gezdirdi. Herhangi bir iş yapmasını engelleyecek kadar hayal âlemindeydi; böylece kahvaltı etmek için aşağı indi. Londra'da diskoteğe girerken kapıda koluna vurulan parlak damga gibi bütün bedenine yazılmıştı sanki bir gece öncesinin cinsel deneyimi; bu yüzden utanarak oturdu dışarıdaki masaya.

Korkularını haklı çıkarır gibi, karşısındaki masadaki konuklardan biri, üstü çerçevesiz, altı çelik çerçeveli gözlüklerinin ardından meraklı bakışlar atıyordu ona. Kelleşmeye başlamış, pembe kafasının iki yanından dağınık saç tutamları yayılıyordu. Birkaç dakika sonra ayağa kalktı, ceketi iki yanında uçuşarak sarsak sarsak yanına geldi.

"Size kendimi tanıtabilir miyim? Benim adım Michael Wormoal. Berne Üniversitesi'nde antropoloğum. Dün sizi bazı Amerika yerlileriyle bir yere giderken gördüm mü?"

"Evet, gördünüz," dedi Rosa sakınarak.

"Ben Çek'im. Araştırma alanım, Güney Amerika yerlileri arasında karşılaştırmalı mitoloji. Dün sizi gördüğümde... şey... merak ettim de acaba... benim alanımda bir şeyler mi yapıyorsunuz diye."

Soru soruşunda rakibine bir kafa tutuş sezdi Rosa.

"Ben de araştırma için buradayım, ama edebiyat için," diye yanıtladı kibarca.

Adam güldü.

"Ah, biz antropologların çoğu bugünlerde çok kötü öyküler yazıyoruz. Şimdi bu moda sanki. Metaforlarla analiz. Aslında bir tür tembellik."

Rosa da onunla birlikte gülümsedi.

"Otuzlu yıllarda buraya gelen İngiliz yazar Evelyn Waugh üzerine araştırma yapmak için bulunuyorum."

Adam rahatlamıştı sanki.

"Şu biraz önce giden arkadaşınız... hangi yerlilerden o?"

"Wapisiana."

"Aaa, sahi mi? Çalışmamın bir bölümü Wapisiana halkı arasında geçti. Bence Amerika yerlileri üzerine ben, onların kendileri hakkında bildiklerinden daha çok şey biliyorum. Adı ne?"

"Chofoye McKinnon. Kısacası Chofy. Anlaşılan Wai-Wai adı. Anlamı da 'hızla akan ırmak sularının patlaması.'"

"Çok ilginç." Wormoal bunu defterine karaladı. "Onunla tanışmayı çok isterdim."

Rosa açıklanamaz bir sahiplenme telaşıyla yalana yöneldi.

"Ne zaman döneceğini bilmiyorum."

Wormoal eliyle işaret ederek oturmak için izin istedi. Rosa başını salladı.

"Yerli kültürünün," dedi Wormoal otururken, "bugünlerde böylesine hızla çözülüp dağılması çok yazık – temelde de başka ırklarla ilişkiye geçmesi yüzünden kirlenerek."

Onun söylediklerini kendi üstüne alınan Rosa kızardı.

"Şey, galiba ben, uluslararası ilişkilerden yanayım. Irkların birbirine karışması gereğine inanırım," dedi duraksayarak.

Birkaç dakika içinde şakayla karışık kıyasıya bir tartışma başladı.

"Çağdaş yönelimin tersine gidiyorsun sen öyleyse," diye sürdürdü adam. Öğle güneşinde gözlük camları parlıyordu. "İnsanlar türdeşleriyle birlikte olmak istiyor. Günümüzde herkes kendi katışıksız topluluğunun içine çekiliyor. Siyahlar siyahlarla. Sırplar Sırplarla. Müslümanlar Müslümanlarla. Bak bana. Çek'im. Önce Sovyetler Birliği'nden kurtulduk, sonra da Slovaklar'dan ayrıldık. Şimdi mutluyuz."

Mutfak görevlilerinden biri gelip masaya karpuz dilimleri koydu. Rosa kendini eski Çekoslovakya'yı savunmaya girişmiş buldu.

"Anne ve babamla Çekoslovakya'ya tatile giderdik. Hep harika zaman geçirirdik."

Belli belirsiz küçümseyen bir gülümsemeyle baktı Wormoal Rosa'ya.

"Eğer yaşadıysan var olan gerçek sosyalizm başkaydı. Ben şimdi öteki yöne döndüm. Ulusun arılığına inanıyorum."

Rosa şaşkınlığa sürüklenmişti.

"Bu düşüncelerin acısını çok çekti insanlar," dedi. "Bu tür arılıktan düşen gölge çok koyu olur."

"Evet, ama kendine göre çekicilikleri de olduğunu kabullenmelisin." Sesi şakacıydı. "Siz Yahudiler de İsrail'de birbirinize dört elle sarılmayı seçtiniz."

"Aslına bakarsan, ben Siyonist değilim," diye yanıtladı Rosa kesin bir dille. "Bir sürü konuda Filistinlileri destekliyorum."

Tartışmanın bu kadar kısa sürede böylesine tehlikeli bir alana çekildiğine inanamıyordu Rosa. Konuşmayı biraz daha ılımlı hale getirmeye çalıştı.

"Araştırmanızın tümü Amerika yerlilerinin mitolojileri üzerine mi?"

"Evet. Buradaki üniversitede, mitolojiye bilimsel yaklaşım konulu bir bildiri sunacağım. Okumak istersen yanımda bir kopyası var." El çantasında bulup, onu Rosa'ya verirken pembe alnına düşmüş olan sarı saçlarından bir tutamının rengi terden koyulaştı.

"Ama onlarla birlikte kalarak siz de yerlileri kirletiyorsunuz, kesinlikle," demekten kendini alamadı, kâğıtlara göz gezdirirken.

Pişmanlık taşıyan bir ifade geçti Wormoal'ın yüzünden. Mutfakta şakırdayan tabaklar duyulabiliyordu.

"Korkarım, haklısınız. Yalnızca gözlemlemeye çalışıyoruz, ama salt burada bulunuşumuz olayları değiştiriyor. Benimkiler, gizli servis ajanının boşa harcanmış yetenekleri. Kafamın içinde bütün ülkenin haritası var. Buradaki yerli halkların tarihlerini, hareketlerini, soy yapılarını, mesleklerini, felsefelerini, kozmolojilerini, çalışma kalıplarını, dillerini biliyorum. Biz Avrupalılar, onlara kapalı olan tüm kitaplara, belgelere ulaşabiliyoruz. Ben ne yapıyorum bunlarla? Profesör oluyorum, bu bilgilerle Avrupa ve Amerika kültürünü zenginleştiriyorum."

Rosa merakla baktı ona.

"Bilgiden, sanki sömürgeci iktidarın yeni biçimiymiş gibi söz ediyorsunuz."

Wormoal yüzündeki yoğun ifadeyle ansızın öne doğru eğilerek onu şaşırttı.

"Ama elbette öyle. Yeni altın madenimiz, bilgi. Bir bilim adamı olarak, siz bunu bilmelisiniz. Yerliler üzerine benim bilgim, onlara sahip olmamın bir yolu; bunu itiraf ediyorum. Biz entelektüel bölgede savaşıyoruz. Ama bu, onların topraklarını çalmaktan daha iyi, öyle değil mi?"

Şaşıran Rosa, onunla aynı kefeye konmak istemedi. Adamdan kendini kurtarmak ve masadan uzaklaşmak için ayağa kalktı.

"Yazınız için teşekkür ederim. En kısa sürede okuyacağım.

Şimdi yukarı çıkıp çalışmalarımı düzenlemeliyim."

"Üniversitede konuşacağım zaman size haber veririm. Belki gelmek istersiniz."

"Çok teşekkür ederim."

Gitmek için ayağa kalktığı sırada üzerinde "Hawk Oil" yazan pırıl pırıl, yeni bir Land Rover savrularak avluya girdi. Hepsi de beyzbol şapkası giyen, iri yarı, güneş yanığı beş beyaz adam indi aşağı. İkisinin üstünde ince takımlar vardı. Üçü tişört ve blucin pantolon giyiyordu.

"Geldiler işte. İşte Amerikalılar." Aşçı Anita avluda durmuş, heyecan içinde yukarı sesleniyordu. Yönetici Bayan Hassett karşılamak için dışarı fırladı. Yeni gelenler, babalarının evine bakar gibi göz gezdiriyorlardı ortalığa.

Rosa çatı katına çıkarken merdivenlerde Anita'yla İndira'nın önünden geçti.

"Belki bize vize alabilirler," diye kıkırdıyordu Anita. "Ya da belki içlerinden biri benimle evlenir. Belki de ceplerine koyup ya da bavullarına gizleyip Amerika'ya kaçırırlar bizi."

Çatı katı sıcaktı, sessiz, güvenli bir sığınaktı. Wormoal'la aralarında geçen konuşma Rosa'nın canını sıkmıştı. Beş karış suratla kendini yatağın üstüne attı, adamın verdiği akademik çalışmayı incelemeye başladı. Görüşleri onu tedirgin etmişti. Irkların kaynaşması her zaman onun görüşlerinin temel taşını oluşturmuştu. Adam aralarına zehirli bir kama sokuyormuşçasına Chofy'le ilişkilerine kuşkuyla bakmasına neden olmuştu. Okumaya başladı.

Mitolojinin Yapısal Unsurları, M.J. Wormoal

Bugün size mitoloji biliminden söz etmek istiyorum. Çağdaş dünyanın zaferler kazanan stratejisinin bilim olduğu konusunda sanırım hepimiz birleşmeliyiz. Bilim ve akıl, daha önceleri mitoloji gibi onlardan kaçınan alanlar da içinde olmak üzere şimdi her yerde başvurulan şeylerdir.

Akılla üstesinden gelinemeyecek hiçbir şey yoktur. Stephen Hawking'in söylediği gibi: "Aklın kurallarıyla yönetilen bir evrende yaşıyoruz."

Sonunda her şey matematiğin diliyle yazılır oldu. Dünyanın size boyun eğmesi için yalnızca şifresinin çözülmesi yeterlidir. Doğanın boyunduruğuna girerek ona egemen olabileceğimiz sanılırdı eskiden. Eski Güney Amerika yerlileri kültürünün çoğunun temeli buydu. Ancak şimdi, insanın doğanın efendisi ve sahibi olduğu anlaşılmıştır. Boyun eğme gereksinmesi ortadan kalkmıştır.

Uzun yıllar süren araştırmalardan sonra, mitolojiyi analiz etmenin en etkin ve verimli yolunun, cebirsel yöntemler kullanmak olduğunu keşfetmiş durumdayız. Cebir yoluyla, mitlerin karşılaştırılabileceği, onların iç mantıklarının analiz edilebileceği bir dizi bileşik unsuru kurabiliriz. Mitolojinin açıklanması için şimdi bilime dönmeliyiz. Mitoloji gibi dağınık, tam biçimlenmemiş sanatsal birimler bütününün bile bilimsel bir temeli olduğu kanıtlanabilir.

Amerika kıtalarına özgü çeşitli mitleri ele alıp birbirleriyle ilişkilerine göre onları yapısal olarak bir dizi unsura ayıracağım.

Ele aldığım mitler, Bering Boğazı'ndan, Rupununi savanalarındaki Wapisiana halkından, Brezilya'daki Tupinamba'dandır. Amerika yerlilerinin kozmolojisi bu çalışmaların köklerini oluşturur.

Bering kadar kuzeyin en ucundan Brezilya'nın en güneyine dek Amerika kıtalarının her yanında, Güneş ile Ay'ın çiftleşmesi biçiminde ortaya çıkan kız kardeş-erkek kardeş ensestini temsil eden mitler, en yaygın, en yerel olanlardır. Mitlerin hepsinde ortak unsurlar bulunmakla birlikte, ayrıntılarda farklılıklar görülür.

Benim yapmak istediğim şey, mitleri kısaca ilişkilendirmek, sabit olanlarla değişiklik gösterenleri ayırmaktır. Sonra da bu bileşimler içinden belli unsurları alıp matematik formüllerini uygulayabileceğimiz bir dizi değişik bileşim içinde tekrarlandıklarını ortaya koyabiliriz.

İlk mit Bering Boğazı'ndaki Eskimolardan. Kız kardeşine âşık olup bıkmadan usanmadan onu izleyen erkek kardeşle ilgili. Sonunda kız kardeş gökyüzüne sığınıp Ay biçimini alır. Erkek kardeş de Güneş biçiminde onun peşine düşmeyi sürdürür. Kız kardeşini yakaladığı zaman kucaklaşırlar, Güneş tutulması ortaya çıkar.

Kullandığım Wapisiana miti de Güneş tutulmasıyla ilgili. İnsanın bir zamanlar doğayla tek vücut olduğuna inanırlardı –hemen belirtmeliyim ki ensest, topluma karşıt olarak doğanın simgesidir–, sonra Güneş tutulması insan soyunu hayvanlardan ve bitkilerden ayırdı. Bir erkek kardeşin, geceleri gizlice kız kardeşinin yatağına geldiğine inanırlardı. Kız kardeş çok hoşlanırdı bundan, âşığının kim olduğunu bilmeden, onu tanıyabilmek için bir gece büyülü genipap bitkisiyle onun yüzünü siyaha boyadı. Bunun utancıyla erkek kardeş gökyüzüne yükselip Ay'a dönüştü. İşte bu nedenledir ki Ay'ın yüzünde kara lekeler bulunur.

Tupinamba miti de, aşağı yukarı bunun aynısıdır, yalnız orada kız kardeş, bir isim verme töreni sırasında sarhoş olan erkek kardeşini bile bile baştan çıkarır. Onu daha da güzelleştirmek için yüzünü genipapla boyar. Erkek kardeş ne yaptığını fark edince sırtına oklarını vurup evden fırlar, çalılıklar arasındaki bir açıklığa koşar. Orada gökyüzüne bir ok atar, bu okun içine bir ok daha saplar, oklardan merdiven yapıncaya dek sürdürür bunu. Gökyüzüne tırmanıp Ay'a dönüşür. Kız kardeş etekliğini çıkarır, çırılçıplak onun peşine düşüp göğe yükselir, akşam yıldızı olur. Arkalarında hiç isim takılmayan bir çocuk kalır.

Şimdi, bütün bu öykülerde belli benzerlikler, iç içe geçmeler bulunuyor. Güneş tutulması. Ensest. Güneş'e, Ay'a, akşam yıldızına dönüşme. İnsanın doğadan kopuşu. Büyülü bir düzenin kurulması. Birçok Güney Amerika kabilesinde ensestin hayvan simgesi olan, yaşam ağacının bekçiliğini yapan bir başka varlıktan, tapirden de söz etmeliyim burada. Savanadaki bir yaratılış mitinde, iki erkek kardeş bir ağacı keserler –Roraiama Tepesi'dir bu aslında– ağacın gövdesinden oluk gibi kan boşanır.

Demek ki aralarında onları birleştiren bir dizi bağlantı var elimizde.

Güneş tutulması. Ensest. Tufan.

Bir başka bağlantılar dizisi de şunlar arasında:

Tapir. Tufan. Kaos.

Her mite bir sayı verirsek, örneğin M1, M2 vs. Güneş'e G, Ay'a A vs. dersek elimize tam bir cebir denklemi geçer.

"Ne okuyorsun?"

Başını kaldırıp baktı Rosa. Chofy usulca yaklaşmış, yatağın kıyısından ona gülümsüyordu.

"Şu aşağıdaki adam, okuyayım diye çalışmasını verdi de."

"Ne adamı?"

"Burada kalan birisi."

"Seninle sevişmek istiyorum."

"Yine mi?" Rosa gülüyordu. "Peki ben ne zaman çalışacağım?"

Chofy yatağa, onun yanına attı kendini.

"Şu bal kutusuna dalıp kendimi bala bulamak istiyorum." Sarılıp boynundan öptü Rosa'yı. Kaçıp kurtuldu kadın. Chofy yatağa oturup gözlerini ona dikti.

"İliklerime işledin. Üstüne atlamak istiyorum, şimdi, bu dakikada. Seninle sarhoş oldum."

Rosa onun aklını başka yöne çelmeye çalıştı.

"Adam Wapisiana mitolojisini anlatıyordu. Senin de bu konuda bildiklerin vardır, mutlaka. Seninle tanışmak istiyor."

"Ben mitoloji falan bilmem. Kim bu adam?"

"Adı Michael Wormoal."

"Çok konuştun mu onunla?"

Yüzü kıskançlıktan anlamsızlaşmış bir halde, Rosa'nın yatağına uzandı Chofy.

"Ona senden söz ettim, adının anlamını açıkladım." Onu yatıştırmaya çalışıyordu.

"Bunu yapmamalıydın."

"Niye?"

"Adlarımızı kimseye açıklamamamız gerekir. Bu bir inanç. Yalnızca güvendiğim için sana söyledim."

"Özür dilerim. Bilmiyordum."

"Daha önce de gelebilirdim, ama şu tütünü halama götürmem gerek." Cebinden tütün paketini çıkarıp yatağın üstüne attı.

"Gidip Wifreda Hala'yı görsek, daha sonra buraya dönsek, nasıl olur?"

"Söyledim sana, hasta. Kimseyle görüşebileceğini sanmıyorum," dedi Chofy soğuk soğuk.

"Birkaç mektubu postaya vermem gerek. Benimle postaneye yürür müsün?"

"Elbette" dedi Chofy, özellikle kibarlık sergileyerek.

Postaneden dönüş yolunda Demico Kafe'nin üst katına çıktılar, beyaz dökme demirden masalardan birine oturup bira söylediler. Parayı Rosa ödedi.

"Kusura bakma," dedi Chofy. "Öyle davranmamam gerekirdi. Seni çok az tanıyorum, ama çok kıskanıyorum."

Rosa gülümsedi ona. Arkasındaki kafeste kıvrım kıvrım asmalar, sarmaşıklar vardı. İskemledeki çubuklardan birine takılan eteği yukarı sıyrılmıştı. Solgun bacaklarında yukarıdan aşağıya gezindi Chofy'nin gözleri. İçkiyi içmesini izledi. Kendisi içerken yüzü şehvetten şişkinleşti, gözleri Rosa'nın üstüne dikiliydi.

"Haydi, eve gidelim. Seni düzmek istiyorum. Düzmek sözcüğünü kullanmamın bir sakıncası var mı?"

"Yok."

"Seni duvara dayayıp düzmek istiyorum."

"Bırak da biramı bitireyim. Peki Wifreda Hala'nın tütünü ne olacak?" diye güldü Rosa.

"Önce onu götürebiliriz." Chofy sırıttı, özür dileyip tuvalete gitti. Kahvenin altında, arkada kamyon garajı vardı. Gri egzoz dumanlarının, eriyen asfaltın ısısı, kokusu, kızgın havada asılı duruyordu. Rosa gevşedi. Bu endüstri kokusu ona Londra'yı anımsatmıştı.

"İngiltere'ye gelmek ister miydin? Gelip benimle oturur musun orada?" diye sordu Chofy geri döndüğünde.

"Elbette."

Birer bira daha içip kalktılar.

Wifreda Hala hasta yatağından çıkmış, kapının yanındaki bir iskemlede arkaya kaykılmıştı, sargı hâlâ gözündeydi. Hamakta uyumaya alışınca yatak sert geliyordu.

Chofy onu Rosa'yla tanıştırdı. Gören gözünün önüne kaldırarak kendine sigara sardı Wifreda Hala. Yeşil papağan şakalaşıyormuş gibi başı yana eğik sandalyenin arkalığına tünemişti. Rosa öne doğru eğilip Wifreda Hala aynı zamanda sağır da olabilirmiş gibi epey yüksek sesle konuştu.

"İngiltere'de Nancy Freeman adında biriyle tanıştım. Sizin Evelyn Waugh'nun buraya gelişini anımsayabileceğinizi söyledi.

Onun hakkında elde edebildiğim bütün bilgiyi toplamaya çalışıyorum."

Wifreda Hala, iskemlesinde rahatsız rahatsız kıpırdandı, tedirgin bir kahkaha attı.

"Çok zaman geçti. Çok şey anımsamıyorum."

Yüzünde hiçbir duygu ifadesi yoktu. Bu ziyaretten etkilenip etkilenmediğini söylemek mümkün değildi.

"Evelyn Waugh'nun söylemiş ya da yapmış olduğu bir şeyler anımsayabilir misin hala?" diye araya girdi Chofy, Rosa'nın tarafını tutarak.

"Hayır. Mümkün değil."

"Belki onu anımsayan birilerini bulabilirim umuduyla Rupununi'ye gideceğim," dedi Rosa, yaşlı kadının belleğini uyandırmaya çabalayarak.

Bir an düşündükten sonra yaşlı kadın yanıtladı: "Şimdi hepsi öldü, zaten yağmurlar da başladı. Oralara gitmeyi becceremezsin. Kardeşim Danny yaşasaydı seni götürürdü. Kanosuna atladı mı tıpkı balık gibi yolunu bulurdu o. Ama o da öldü işte."

Yine olanlar olmuştu, gözlerinin önündeydi ölüm döşeğindeki Danny'nin resmi. Rahip tam olarak Peder Napier'in başına neler geldiğini soruyordu Danny'ye; o da karaciğer yetmezliğinden ötürü bronz teni daha da sararmış, son nefesinde yalanlar söyleyip, diyordu ki: "Salgın hastalıktı. Başka bir şey yok. Yerel bir salgın." Biraz sonra Danny öldü. Birkaç saat içinde cesedi öyle kötü kokmaya başladı ki, evden çıkarıp cenaze törenini dışarıda, ırmak kıyısında yapmak zorunda kaldılar.

Rosa bir şeyler söylüyordu.

"Ne?" Wifreda Hala geceliğinin yeniyle alnını sildi.

"Sizinle konuşmak isteyen birinin daha olduğunu söylüyordum. Bay Wormoal diye biri. Güneş tutulması konusunda Wapisiana inançları üzerine bir araştırma yapmış. Daha yeni okudum ben de."

Wifreda Hala ansızın şiddetle hastalandı, her yanını ateş bastı. Birisi sanki tek bir uzun notayla titreşen, ağır bir çan çalmış gibi kulaklarında sağır edici bir patlama duydu. Rosa'nın yüzü kıyılarından erimeye, kız kardeşi Beatrice'in yüzüne dönüşmeye başladı. Bütün oda sallanıyordu. Duvarlar, döşeme ağır ağır kabarıyordu.

"Bırakın beni. Gidin başımdan." Chofy'yle, Wapisiana dilinde konuşuyordu. Chofy endişeyle sigarasını söndürmesine, yatağına

çıkmasına yardımcı oldu. Rosa'ya kendisini dışarıda beklemesini işaret etti.

"Sence iyileşecek mi?" diye sordu Rosa, kaygılanarak.

"Umarım," dedi Chofy.

Sıcak öğle sonrasında eve doğru ağır ağır, sessizce yürüdüler.

Halası için üzülüyor mu diye merak ederek sordu: "Ne düşünüyorsun?"

"Bal emen arıkuşunu," diye yanıtladı Chofy.

Onlar gittikten sonra Wifreda yatağında uzanıp kör olacağını hiç kuşkuya yer kalmayacak biçimde anladı. Essequibo Irmağı'nda giden kayığın ardındaki suyun içindeymiş gibi küçücük dalgacıklarla kımıldandı her şey. Ama merkezden çevreye bir karanlık yayılıyordu. Mide bulantısı bağırsaklarını gevşetmişti. Gören gözü açıkken bile, başını ne yana çevirirse çevirsin tek görebildiği Beatrice'in yüzüydü. Üzerinden kano geçtiğinde derecikteki yansı gibi kımıldıyor, eğilip bükülüyordu yüzü. Sağlam gözünü kapadı Wifreda. Yeniden açtığında her şey baştan başa kapkaraydı. Beatrice'in yüzü hâlâ yüzüyordu gözünün önünde, ama bunun yalnızca kafasının içinde olduğunun bilincindeydi. Gerçekte hiçbir şey göremiyordu. Uzun süredir beklenen körlük gelmişti işte sonunda. Çok eski geçmişten öfkeyle haykıran Beatrice'in sesini duyuyordu.

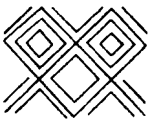
"Gözlerini kör edeceğim, aynı beyaz karınca gibi."

Gerçekleşmişti işte. Sargıyı çıkarıp art arda defalarca gözlerini açtı kapadı. Her şey papağanın dili gibi karaydı. Tam o anda odaya girmişçesine net bir biçimde duyuyordu Beatrice'in kahkahasını. Kahkaha, arkasındaki papağanın göğüsten gelen kıkırdamasıyla karıştı. Sonra da Beatrice yanında oturuyor, onunla konuşuyor, neşeyle savanalardaki çocuklukları üzerine gevezelik ediyordu.

"Evet," diyordu Beatrice. "En iyi anımsadığım şey, ilk ve en canlı anım, Waronawa'da Danny'yle birlikte kahkahalarla gülüşümüzdü. Ben üç yaşından daha büyük olamazdım, Danny de beş yaşlarında falan olmalıydı, ama doğrusunu Tanrı bilir; çünkü o yıllarda doğum tarihleri yazılmazdı. Öylesine gülmenin mutluluğunu anımsayacağım, öleceğim güne dek."

İkinci Bölüm

Waronawa

Evin arkasında çırılçıplaktı ikisi de. Kerpiç duvarla meyve ağaçlarının arasında gerilmiş ipe dizili çamaşırlar dalgalanıyordu. Saz damın üstünde üç yuvarlak manyok ekmeği kurumaya bırakılmıştı, mavi gökte kirli, beyaz yarımay asılıydı. Danny arabasıyla oynuyordu, altında iki küçük tahta tekerlek bulunan bir sopaydı araba, ileri geri itiyordu onu. Beatrice kırmızı toprağa çömelmiş değnekle yaprakları karıştırıyordu. Yüzü kir içindeydi.

Bütün savana yerlilerinin evlerinde esen ve pencerelerdeki ince sinek teline, raflara, kirişlere yerleşen aynı kırmızı pislikti; poç dedikleri koca toprak testideki içme suyunun üstünü örten de aynı ince kırmızı tozdu. Giysilerin kıvrımlarını dolduruyor; okların, yayların tüylerini tıkıyor; tüfek fişlarının üstüne çöküp, duvarda asılı

semerleri, koşum takımlarını kaplıyor; bitkileri boğuyor, herkesin tenini kupkuru yapıyor, kızıl hummaya çeviriyordu.

"Eğlence için kınayla yüzünü boyamış gibisin," dedi annesi Wapisiana dilinde, kızının kir lekeli yüzüne gülümseyerek.

Maba Ana sobanın yanında duruyordu. Üzerinde yalnızca pamuklu etek vardı, çalışırken memeleri titriyordu, bacakları ayrık, sağlamca yere basmış, küçük yuvarlak gümüşbalıklarını ayıklıyordu. Bağırsakları yere atıyor, kümes hayvanları onları kapışıyordu.

Yemek pişirme işinin çoğunu dışarıda, palmiye yapraklarıyla örtülü damın altındaki gölgelikte yapıyorlardı. Çatal çatal direklerin üzerine metal bir levha konarak yapılmış alçak bir sehpa vardı. Bunun üzerinde, ortasında delik bulunan, gevşekçe birleştirilmiş toprak tuğlalardan yapılma soba duruyordu. Tuğlaların üstünde ortası delik, kararmış metal levha vardı, bunun altında ateş yanıyordu, alevler metalin deliğinden havaya tırmanıyordu.

Maba Ana'nın koca tavaya bir avuç balık attığı her sefer havaya sıçrıyordu balıklar. Arada bir uzun kara saçlarını silkerek çıplak omuzlarına atıyor, gözünü yakan odun dumanı yüzünden koluyla gözlerini siliyordu.

Beatrice oyundan başını kaldırıp baktı, ateşten kurtulmak istiyorlarmış gibi gümüşten yaylar yaparak sıçrayan balıkları izledi. Onda da annesinin güzel, çekik gözleri vardı, kapkaraydılar, öylesine ayrıktılar ki başının iki yanından uçup gitmeye hazır gibi görünüyorlardı. Teni annesinden daha solgun, daha açık bej renginde deydi. Evde ona Tapyoka-surat adını takmışlardı.

Kızaran balığın kokusu dalga dalga, usulca ulaşınca Danny açlığını duymaya başladı. Tekerlekli sopadan arabasını bir yana atıp onlara doğru koşarak geldi. Koştukça penisinin nasıl iki yana savrulduğunu gören Beatrice gülmeye başladı. Kız kardeşine uyarak o da çalımlanmaya, kardeşine gösteriş yapmaya, leğen kemiklerini öne çıkarmaya koyuldu. Şimdi Beatrice daha da büyük bir coşkuyla gülüyordu; çünkü penisinin, tavada sıçrayan balık gibi dans ettiğini gözlemlemişti. İlk kez farkına varıyordu bir şeyin bir başka şeye benzeyebileceğinin. Buluşu neşesini çoğaltmıştı.

"Gene yap, gene yap. Biraz daha yap."

Daha çok yaptıkça Beatrice daha çok gülüyor, Danny de gülüyordu.

Sonra Danny kendini kardeşinin üstüne attı, katılıncaya dek onu gıdıkladı. Ilık kumların içinde kızcağız ciyakladı, kıkırdadı, kıvrandı. Az kalsın gülmekten boğulacaktı. Kahkaha içinde miydi onun, yoksa dışında mı bilemiyordu. Sanki kahkahadan yapılmış balona dönüşmüştü. Öyle çok güldü, çığlıklar attı ki duyduğu hazdan ötürü mavi gökyüzüne yükseleceğini sandı.

O gün kavurucu bir sıcak vardı. Çocukların bağrışmalarını duyan Maba Ana'nın kardeşi Zuna, onlara bir şey mi oldu diye merak ederek tembel tembel saz damlı kulübenin kapısına geldi. Hamileydi. İki kız kardeş de aynı beyaz adamla evliydi. Önceleri birbirlerini kıskanmışlardı. Kıskançlık, bazen hâlâ alevleniyordu. Ama zaman geçtikçe, özellikle de Maba, Danny'yle Beatrice'i doğurduktan sonra ikisi de tek bir kadının başa çıkamayacağı kadar çok iş olduğunu görerek durumu haklı buldular.

"Mısırununa yardım edeyim." Zuna esnedi, gerindi, badi badi onlara doğru yürüdü. Maba balık tavasını ateşten aldı, soğusun diye bir kenara bıraktı. Ağır, metal tekneyi alevlere doğru çekmeye, ateşin üstüne kaldırmaya çabalarken güneş palmiye yapraklı damdan içeri süzülüyor, gölgeler yüzlerine ince çizgilerle düşerek, onları kızıl-altın rengine dönüştürüyordu. Tekneyi mısırunuyla doldurdular, kocaman küreklerle unu çevirerek ve altın sarısına dönüp kabarıncaya dek ileri geri karıştırarak sırt kemiklerini sızlatan kavurma işlemine başladılar.

Çalışırken ateşten yükselen ısı yüzlerini dövüyordu. Gözleri dumandan kızardı. Zuna şakır şakır terlemeye başladı.

Kız kardeşinin terler akan alnına bakarak, "Göle git," dedi Maba. "Unu ben karıştırırım."

Küreğini bıraktı Zuna, ağrıyan sırtını ovuşturdu. Onun saçları da Maba'nınki gibi uzundu, ama alnı daha dardı ve her nasılsa bu onu kız kardeşinden daha çekici kılıyordu. Maba'nın sakin, yuvarlak yüzü hemen hiç kaygılı görünmezdi. Maba eteklik giymesine karşın, bebek neredeyse doğmak üzere olduğundan, giysiler ona çok kalın geldiği ve sıktığı için Zuna yine eskiye dönmüş, tohumlardan yapılma önlüğünü takmaya başlamıştı. Küçük, üçgen önlük koskoca göbeğinin altında duruyordu. Baştan aşağı, küçük küçük,

yassı, boz renkli tohumların birbirine dikilip çevresinin kurdelcyle sarılmasıyla ve her bir ucuna üç sarı papağan tüyü tutturulmasıyla yapılmıştı.

Arkadaki küçük göl ırmağa açılıyordu. Kurak mevsimdi. Hem ırmaktaki, hem de göldeki su alçaktı. Burası, Rupununi Irmağı'nın doğu kıyısındaki küçük bir yükseltinin üzerindeydi. Buraya Waronawa –papağan tepeleri– denirdi; ama onların yaşadığı bayır, papağan ruhu tepesi diye bilinirdi; çünkü kocaman, ateş kırmızısı bir papağanın gölde yaşadığına, oradan gelip geçen dalgın yolcuları suyun altına çektiğine inanılırdı.

İşte bu yüzden, yüzüne, kollarına su çarpmak için gölün kıyısına eğilirken arkasında bir hışırtı duyarak taş gibi kıpırtısız kaldı Zuna. Kalbi güm güm attı. Arkasını döndü. Yüzüyle aynı hizada, kuyruğu dikenli bir karıncayiyenin uzun, kahverengi, benekli burnu duruyordu. Ağırlığını büyük ön ayaklarına vermiş duruyordu; küçük, hain gözünü ona bakmak için çevirdi. Kadın bağırdı, yaratık hırıldadı, kuru ot demetleri arasında telaşsızca yürümeye başladı.

Doğmamış bebeğine zarar versin diye bu hayvanın gönderildiği düşüncesiyle taş kesen Zuna olduğu yerde kaldı, bir çığlık attı. Maba küreğini fırlattı, dar patikadan koşarak geldi. Karıncayiyen öyküsünü duyunca güldü.

"Çok salaksın. Alt tarafı zavallı bir karıncayiyen. Gel çabuk. Un yanacak."

O gece Zuna bir kız doğurdu. Toprağa diz çöktü, bebeği dışarı itmesine yardımcı olsun diye hamağı iki eliyle kavrayıp karnına bastırdı. Bütün bunlar olurken Beatrice'le Danny, üstteki hamakta uyuyordu. Maba'yla, civarda oturan kadınlardan bazıları, gaz lambasının titreşen ışığında doğuma yardım etti, sonra da yeni bebeği yıkamak için hep birlikte ırmağa yürüdüler. Bu işin bitmesi Zuna'yı rahatlatmıştı. Hamilelik sırasında yasak olan sığır eti ve mango yemeyi özlemişti.

Çocuğa ad takmak için McKinnon'un Brezilya'dan dönmesini beklemeye karar verdiler. Bebeğin gözlerinin iyi görmediği anlaşılınca Zuna bunun suçunu kendisine kötü kötü bakan karıncayiyene yükledi. Yıllar sonra orada yaşayan insanlar, sonunda görmek zorunda kalacağı şeyi görmemek için çocuğun gözlerinin daha o zamanlardan körleşmeye çalıştığını söylediler.

Mavi gözler cehalet demektir

Birkaç hafta sonra McKinnon, birilerinin elma yetiştirmeyi başardığını duyduğu Brezilya'daki Boa Vista'dan, at sırtında neşe içinde döndü. Orada yanında kaldığı arkadaşının karısının adını vererek yeni doğmuş bebeğe Wifreda, dedi.

Alexander McKinnon, ince yapılı, hareketli, otuzlu yaşlarını süren, özgür düşünceli olmasıyla övünen bir İskoç'tu. Babasının piskoposluk yaptığı, kendisinin de büyüdüğü Jamaika'dan gelmişti sömürgeye. Kiliseye karşı çıkarak, uygarlıktan elinden geldiğince uzaklaşmaya kararlı, Georgetown'a ticaret için gelmiş bir grup göçebe Atorad yerlisinin peşine takılıp Guyana'nın içlerine doğru yola düzüldü. Ona, ne karanlık, ne de aydınlık, yalnızca dev bir bellek olduğunu söyledikleri vahşi yağmur ormanında haftalarca iler-

ledikten sonra Essequibo Irmağı boyunca ne kadar içerilere gelmiş olduğunu kestiremiyordu. Manyok ekmeğiyle tuzlu balık dışında hiçbir şey yememekten dolayı hastalandı. Artık kendilerine yetişemez olduğunda yerliler, ırmak kıyısındaki hamağında yatarken bırakıverdiler onu. Böylesi koşullarda ne yardım istemek onların geleneklerinde vardı, ne de yardım etmek.

Gündüzleri kabura sinekleriyle sivrisinekler canından bezdiriyor, geceleriyse serin ırmak sisinin kemiklerine işlediğini duyuyordu. Artık öleceğini sanarak elindeki bütün afyonruhunu bile bile yuttu, ölüm anında bilinci yerinde olmasın diye. Bu durumda ne kadar yatıp kaldığını hiçbir zaman kestiremedi, ama yavaş yavaş kendine gelip kahve telvesine benzeyen siyah bir madde kusmaya başladı. Nerede bulunduğuna ilişkin hiçbir fikri olmadan ırmak kıyısı boyunca süründü, yarım gün sonra da savanalardaki Katiwau bölgesindeki, Wapisiana köyüne ulaştı.

Güneşte kurusunlar diye çamaşırları dikenli çalıların üstüne atarken Maba, "Onu ilk gördüğümüzde," dedi çocuklara, "toprağın üstünde tıpkı bokböceği gibi sürünüyordu, bu yüzden de onun nasıl bir adam olduğunu kestiremedik, hatta adam olup olmadığını bile. Genelde insanı yürüyüşünden tanırsın. Çevik adımlarla mı yürüyor, yalap şalap mı, hava atmak için mi, aklı beş karış havada mı, tembel mi – işte bunları yürüyüşü ele verir.

Önceleri hiç hoşlanmadım ondan. Savana otu kadar inceydi, çocukken bize anlatmışlardı da, adamın teki erkek kardeşinin bir gözünü, kız kardeşinin öteki gözünü oyup kendi gözlerini de masmavi bırakmıştı, gökyüzü gibi bomboş, içinde hiçbir düşünce barındırmadan. Mavi gözler cehalet demekti. İşte böyle, ondan uzak durdum.

Sonra babam ona bakıcılık yapmamı istedi, Wapisiana diliyle konuşmayı öğrettim. Sonunda anlaşıyorduk. Buralarda kalmayı istedi. O zamanlar hepimiz bir tek koskoca evde otururduk. Köydeki herkes bu konuyu tartıştı, babam da hamağını benimkinin yanına asmasına izin verdi o büyük evde, bunun anlamı bizim artık evlendiğimizdi.

Köyden başka bir adam Zuna'yla evlenmek istedi, ama babamız ilk seçim hakkının McKinnon'da olduğunu söyledi; çünkü Wapisiana halkının geleneğine göre adamın biri kız kardeşle evlenirse,

öteki kardeş üzerinde de seçim hakkı kazanırdı. Baban ikimizi birden aldı, işte böyle."

Maba'nın Danny'ye hamile olduğu sıralar McKinnon, Katiwau'dan uzaklaşmaya karar verdi. Rupununi Irmağı boyunca becerebildiği kadar uzaklara gidip çiftlik evi yaptı. Gittiği yer Waronawa'ydı. Kuzeye doğru üç mil ötede tek başına bir ağaç, ondan sonra ise savananın yüzeyinden bin mil yükseğe tırmanan Kanaku Dağları vardı. Yüzlerce millik alan içinde tek beyaz olan ve malını mülkünü satıp buralardan giden bir Hollandalıdan sığır aldı.

Kısa süre içinde de anneleri, babaları, kardeşleri Shibi-din de içinde olmak üzere, Maba'yla Zuna'nın ailesinin çoğu üyesi onlara katıldı. Öteki köylüler de geldi, çok geçmeden oralarda tam bir Wapisiana yerleşimi oluştu.

Yeni gelenler McKinnon'a meyve ağacı yetiştirmede yardım etti. Kendileri için manyok çiftlikleri açtılar, hep yaptıkları gibi avcılığı, balıkçılığı sürdürdüler. McKinnon'da bir gariplik olduğunu düşündüler; çünkü yeni şeyler denemekten hoşlanıyordu. Afrika hindisi besliyor, gübreli toprakta yetiştirmeye çalıştığı domateslerden kuşi karıncalarını uzaklaştırmak için katranlanmış direklerin üzerine kutular dikiyordu. Önceleri, papağanları, maymunları Georgetown'a götürüp satmayı düşündü; ama uzun yolculuk yüzünden bu pek elverişli görünmedi. Kurutulmuş sığır eti örnekleri göndermeyi denedi, ama insanlar örnekleri yedikleri halde sipariş vermediler. Brezilya fıstığını denedi. Bu da tutmadı. Sığır sürüsü, başka şeyden değil, ihmalden büyüdü.

Giderek, bir zamanlar kafasına taktığı, şöyle ya da böyle büyüyen bir iş kurma düşüncesinden vazgeçti. Toprak sanki buna karşıt bir tavır almıştı. Acımasız çevre koşulları, tasarılarını birbiri ardından başarısızlığa uğrattı; giderek Wapisiana halkının geleneklerini benimsedi. Wapisiana dilinden başka dil konuşmuyordu, çünkü çevresindeki hiç kimse İngilizce bilmiyordu. Bir süre sonra, Brezilya'ya gittiğinde kendine yetecek kadar Portekizce öğrendi. Georgetown'a yaptığı seyrek yolculukların sonunda, kitaplığı için kitaplarla, bir de en büyük tutkusu olan fotoğrafçılık gereçleriyle dönüyordu.

Maba'nın, Zuna'nın ve öteki kişilerin, yenilikçi olabilme çabalarına alaycı bir hoşgörü gösterdiklerinin farkındaydı; çünkü yeni bir tasarı önerdiğinde birbirlerine bakıp kıkırdaştıklarını görüyordu sık sık. Her zaman taptaze düşüncesi hüsranla sonuçlandığında ne diye hiç şaşırmadıklarını, düş kırıklığına uğramadıklarını merak ediyordu; ama giderek anladı ki onlar gelişme düşüncesine gülüyorlar, yeniliği küçümsüyorlar, ona kuşkuyla yaklaşıyorlardı. Yenilik, gerçekte, tehlikeliydi. Olayların düzeninde yanlış giden bir şeylerin bulunduğu anlamına geliyordu. Özellikle Maba, onun yenilik için duyduğu coşkuya alaycı çığlıklarla karşılık veriyordu.

Kafa karıştırıcıydı bu, McKinnon için. Bir açıdan bu yaşamın içine pek güzel yerleşmişti, ama ikide bir hiç anlamadığı bir dünya çarpıyordu gözüne. Bir bakıma filozof olan, günlük yaşam için bir şeyler yapmaya çabalamanın anlamsızlığını açıklayan kayınpederiyle bunları tartışmayı denedi. Onlara göre günlük yaşam, ardında düşle mitolojinin değişmez gerçeğinin yattığı bir yanılsamaydı.

"Biz insan yüzünün ardındaki maskeyi arıyoruz," dedi, parmağını sallayıp gülerek. Yaşamda pratik geçerliliği olan işlere ilgisini yoğunlaştırmanın daha iyi olacağına karar verdi McKinnon.

Ama ne olursa olsun, denemelerinin karşılaştığı aldırışsızlık yüzünden düş kırıklığına uğramamak elinden gelmiyordu. Kanaku Dağları'nın resimlerini ilk basıp insanlara gösterdiğinde şaşkınlıktan donakalacaklarını sanmıştı. Ama hiç kimse aldırmadı. Resimlerle niçin bu kadar az ilgilendiklerini sordu Maba'ya. Maba, kendi insanlarının kocasını düş kırıklığına uğrattıklarını duyumsayarak tedirginlikle güldü.

"Çünkü bunlar gerekli değil," diye açıklamaya çalıştı resimleri.

Aynı biçimde, bir keresinde telaş içinde patikadan koşarken buldu karısını. Ne olduğunu sorduğunda kadın ona yolda büyüyen beyaz mantarı gösterdi.

"Ne olmuş? Zehirli mi?" diye sordu McKinnon.

"Hayır, zehirli değil. Ama burada bulunması gerekmiyor."

Öte yandan da, şehirden getirdiği, yararı kanıtlanan nesneleri sevinçle karşılıyorlardı: bıçakları, balık oltalarını, balta başlarını, barutu, eteklik ve pantolon yapmaya yarayan pamuklu kumaş toplarını. Hiç kimse anlayamıyordu, boyuna yeni şeyler aramaya onu neyin dürttüğünü ya da hamağında yan gelip yatabilecekken ha bi-

re ortalıkta ne diye dönenip durduğunu. Ama ona ağırbaşlılıkla katlanıyorlardı. Böylesi tasarılar yapmanın onu hoşnut ettiğini görebiliyorlardı.

"Bu tasarılar – bunlar onun, yaşamın gerçekten neye benzediğini görmesini engelliyorlar," dedi, McKinnon'un getirdiği kitaplara kısa süre içinde tahta karıncalarının saldıracağını, hamamböceklerinin pisleyeceğini, kitap kurtlarının onları delik deşik edeceğini, güvelerin yiyeceğini bilen Maba'nın babası.

Georgetown'da da şimdi McKinnon'un Avrupalıdan çok yerli olduğu dedikodusu yayılmıştı. Sömürgenin üst sınıfları, kafasında deriden sığırtmaç şapkasıyla çalılıklardan çıkageldiğinde onu hor görüyordu. Kendi ırkına, sınıfına ihanet ettiğini algıladıkları kişiler için sömürgecilerin beslediği o özel nefreti duyuyorlardı ona. Hayvan yetiştirme işinde beş para etmediğini, sürüsünün hiç denetim olmadan başıboş dolaştığını söylüyorlardı. Ailesinin, arkadaşlarının yanında yerli gibi çalıştığı, işverenle işçi arasındaki alışılmış ayrımı gözetmeden sığırlarının bakımını yaptığı için böyle bir örneğin sömürgeye neler yapabileceğinden korkuyorlardı. Neyse ki bölgenin böyle uzak bir yerinde olmasından dolayı onu unutmak az çok mümkün olabilirdi. Potaro Irmağı'na dek onunla yolculuk eden bir adam geriye dönüp, yaklaştığını bildirmek, düşman olabilecek öteki yerlilerle karşılaşmaktan kaçınmak için McKinnon'un nasıl da tam bir yerli gibi ateş yaktığını bildirdi.

"Yerlinin teki olmuş," diye dudak büktüler arkasından.

Brezilya'dan döndüğünde getirmiş olmalıydı McKinnon kızamık mikrobunu. Hem Beatrice hem de yeni doğan bebek yakalandı hastalığa.

Maba yatak odasına getirdi Beatrice'i. İçinde yatak bulunan tek oda orasıydı. Hamak ya da ırmak kıyısı yerine yatakta sevişmeyi yeğliyordu McKinnon. Demir karyolayla şilteyi Georgetown'dan getirmek sekiz haftasını almıştı. Masaları, yaprakların içinden yemek yerine tabak kullanma düşüncesini de o gündeme sokmuştu. Başlarına açılan fazladan iş yüzünden iki karısı da homurdanmıştı.

Çocuğu yatağın üstüne koydu Maba. Zuna yanında durmuş, bebeği sallıyordu. Maba hastalığın tıpkı bir ağ gibi kızının üstüne ge-

rildiğini biliyordu; ama aynı zamanda duvarlara, döşemenin bir bölümüne dek yayılıp yayılmadığından emin değildi. Hastalığın sınırlarını tam olarak kestiremediği için, büyücü kadını çağırıncaya kadar başka herkesi odadan uzak tuttu. Yüzü şişmiş, benek benek, kara saçları terden yapışmış, kıpırtısız yatıyordu Beatrice. Ateşini düşürmek için durmadan yıkıyordu onu Maba.

Koko Lupi öğleden sonra geldi. Uçma yeteneği kadar, asık suratı, kavgacılığı, sarhoşluğuyla da tanınıyordu. Ateşten cayır cayır yanarak yatan Beatrice'i muayene ederken onun boğazındaki guatra, kara dişlerine, pençeye benzeyen ellerine baktı durdu çocuklar. Beatrice'in bedenini kaplayan lekelerin, jaguar derisindeki desenleri andırdığını bildirdi hemen. Odanın zindan gibi karanlık tutulması gerektiğini söyledi. Işığın içeri girebileceği her yarık, çatlak kapatıldı. Zuna bebeği Beatrice'in yanına yatırmıştı. İnsanlar içeriye doluşup karanlıkta bir yerlere yerleştiler. İçerisi boğucuydu. Koko Lupi önce Beatrice'i havaya kaldırdı, ilk olarak başına, sonra göğsüne, karnına, ellerine, ayaklarına sigara dumanı üfledi. Sonra da sürekli iyileştirici dualar okuyarak aynı şeyleri bebeğe de yaptı.

Havasız oda, leş gibi duman kokmaya başladı. Koko Lupi sukabağının içinden bir yudum parakari aldı, tütün suyuyla birlikte gargara yaptı, yere tükürdü. Sonra da çocukları iyileştirsin diye birtakım ruhları çağırmaya koyuldu. Hışırdayan yaprakların, çatırdayan dalların sesi vardı. Büyücü kadın, boğazından davul gümbürtüsü gibi sesler çıkararak, öteki ruhlar tutunarak aşağı insin diye asma sarmaşığının ruhunu çağırdı. Bebek hıçkırdı.

Birkaç dakika sonra koca bir susamurunun haykıran sesi, iri papağanın ciyaklaması duyuldu. Bunların hiçbiri Koko Lupi'nin istediği şeye benzemiyordu; çünkü gitsinler diye bağırarak kovdu onları. Uzun süreli bir bekleyişten sonra jaguarın hiç yanılgıya yer bırakmayan, gırtlaktan gelme hırıltı sesi duyuldu, müthiş derinden gelme bir kükreme odada gümbürdedi. Büyücü kadının açıkça hayvana yalvaran, onu azarlayan, ona yaltaklanan, yakınan, çekip gitmesini, çocukları rahatsız etmeyi kesmesini söyleyen sesi karışıyor, karşılık veriyordu bu gürültülere. Kalabalık oda sessizdi. Jaguarın usulca yatağa yaklaşmasını, hırıldamasını, kükremesini, yine usulca uzaklaşmasını herkes duyabiliyordu.

Oturum saatlerce sürdü. Her şey bittikten, herkes kamaşmış

gözlerle gün ışığına çıktıktan sonra jaguar desenleri solana dek Beatrice'in birkaç gün daha yatakta kalmasına izin verildi. İki çocuğun da iyileştiğini görmek McKinnon'u rahatlatmıştı. İyileştirme töreni boyunca duvara yaslanıp kalmıştı. Bu törenin Hıristiyan Tanrı'ya dua etmekle aynı olduğunu düşündü kendi kendine.

Bunun ardından uzun süre zayıf düştü Beatrice. Annesi onun artık çok daha ciddi göründüğüne, evin arkasında tek başına oynadığına dikkat etti. Olması gerekenden daha çok dışarı uğramış gibi görünen, belli belirsiz bir fırlaklık bıraktı hastalık sağ gözünde. Maba pek de üzülmedi buna. Kızının gereğinden de güzel olması yüzünden içten içe kaygılanıyordu. Öteki kadınlardan bazıları onu kıskanıyordu, hatta birinin Beatrice'i sopayla dürttüğünü de görmüştü Maba. Kızının küçük bir kusuru olması daha iyiydi. Beatrice büyüdükçe, gözünü hafifçe yana çeken fırlaklık, ona, öteki insanlarla konuşurken sürekli olarak başka bir yerlere kaçıp kurtulmak isteği içindeymiş görüntüsü veriyordu.

Birkaç ay sonra Beatrice yine mutlu, kaygısız kimliğine geri dönmüş, Wifreda da tümüyle iyileşmişti. Büyüdükçe Beatrice'le Wifreda tümüyle değişik kişilikler geliştirdiler. Beatrice dışadönüktü, uyumluydu. Wifreda'nın içedönük bir yüzü vardı, annesinin eteğinden ayrılmıyordu.

Maba'yla Zuna'nın hamilelikleri iç içe geçmişti. Bu çocukları Alice izledi, onu Jochaim, Laurie derken, onları dört çocuk daha. O sıralar zaten hangi çocuğun hangi anneye ait olduğunu hiç kimse pek iyi anımsayamıyordu. Kaldı ki, Wapisiana dilinde "mamai" sözcüğü hem anne hem de teyze için kullanılıyordu. Aralarında hiçbir ayrım yoktu. Aile yapısı, McKinnon'un bildiklerinden tümüyle farklıydı.

Boyuna sayısı artan çocukları barındırabilmek için McKinnon daha başka binalar da yaptı. Hatta, insanların mallarını takas etmek için millerce ötelerden geldiği küçük bir dükkân bile.

Danny'yle Beatrice başıboş kalmışlardı. Bütün çocuklar, McKinnon'a küçükken oynadığı ninenin ayak izleri oyununu anımsatan bir tarzda büyüyorlardı. Ne zaman çevresine şöyle bir göz gezdirse sanki gizlice boy atıyorlardı. Özellikle Danny, aynı zamanda hem oyunbaz hem de ölümcül olan şaşaalı ve uğursuz vahşiliğiyle dik başlı, kötü huylu bir çocuk olmuştu.

"Yakmak istiyorum bunu. Yakmak istiyorum," derdi, pervaneyi hevesle lambanın alevine tutarak.

Maba'yla Zuna, çeşitli yollar deneyerek onu sınırlamaya çalıştılar.

"Şimdi tüküreceğim yere. Kuruyana dek dönmezsen başına gelecekleri bilirsin," derdi Maba ona, sonra da karşı çıkarsa sopayla bacaklarına vururdu. Bir gün bir kavgadan çılgın gibi geri döndü, hamağa attı kendini, iki gün tek lokma yemedi.

Neler olduğunu hiç kimse ağzından alamadı. Sonra öteki çocuklardan biri anlattı Maba'ya. Danny'nin kuzeni, McKinnon beyaz adam olduğu, Wapisiana olmadığı için onunla alay etmişti. Babasının yüzüne inatla bakmıyordu Danny. Hamağını toplayıp ninesinin kulübesine taşındı.

"Ben Macusiyim. Onlar beni de sevmezler," diye homurdandı kocamış ninesi ters ters. Kapı aralığında toprağa oturmuş iplik eğiriyordu. Üst kolundan etleri küçük bir akordeon gibi dilim dilim sarkıyor, çıkrığını çalıştırdıkça öne arkaya sallanıyordu. Danny suratı asık, karanlıkta durup izledi. Çocuğun azıcık neşesini yerine getirmek amacıyla bir öyküye başladı, ama kendisinin de hiç güvenmediği babasına karşı onun duyduğu hoşnutsuzluğu beslemeyi de amaçlıyordu.

"Bir zamanlar, Güneş de tıpkı bizim gibi bir kişiydi. Bütün gününü, ekmek için bir tarlayı temizleyip yakmaya harcıyordu. Yüzü çalışmaktan pırıl pırıldı. Günün birinde yıkanmak için ırmağa gittiğinde, suyun ortasında gizemli bir girdabın guruldadığını gördü. Yakından bakınca ufak tefek, uzun saçlı bir kadının oynadığını, saçlarıyla suları şapırdattığını, çevresine su sıçrattığını, yıkandığını gördü.

Saçından yakaladı kadını.

'Bırak beni gideyim, sana bir kadın gönderirim,' diye bağırdı kadın.

Bıraktı, gitsin. Ertesi gün tarlayı geçip gelen beyaz bir kadın gördü. Kadın onun için çeşit çeşit işler yaptı, sonra erkek ona ırmağa gidip su getirmesini söyledi. Sukabağını alıp gitti; ama doldurmak için eğildiğinde parmakları yumuşadı, biçimsizleşti, sonra kolları, derken bütün vücudu. Eriyip balçık yığınına dönüştü. Kadın beyaz topraktan yapılmıştı.

Güneş onu aramaya gittiğinde yalnızca bulanık bir suyla karşılaştı, içmek için ırmağın yukarılarına çıkması gerekti.

'Faydasız,' dedi.

Ertesi gün siyah bir kadın geldi. Onu da su getirmeye yolladı. Kadın suyu getirdi, birlikte yemek yediler. Yemekleri bitince, erkek işinin başına döndü. Kadın da ateş yakmaya gitti; ama üflerken yüzü eridi, sonra kolları, sonra da bütün vücudu. Kadın balmumundan yapılmıştı.

Güneş öfkeden mosmordu. Gidip ırmaktaki bütün suyu kurutacağı tehdidini savurdu. Su perisi saklandı, başka birini yollayacağını söyledi.

Ertesi gün iki büklüm işini yaparken kızılımsı, kaya renginde bir kadın ortaya çıktı. Ateşi yaktı, ama erimedi. Su getirdi, erimedi. O gece uzaklara gidip ertesi sabah adama yemek hazırlamak için geri geldi. Adam onun çözülmediğini, erimediğini, parçalanmadığını gördü. Çok çekici biriydi. Birlikte yıkanırlarken adam onun kızılımtırak-bronz rengi olduğunu, ırmak yataklarında bulunan ateş taşı parçacıklarına benzediğini gördü.

Evine gelmesini istedi kadından. Kadın su perisi olan Tuenkaron'dan izin alması gerektiğini söyledi. O gece Güneş'le birlikte yatmak için geri döndü. Bir sürü çocukları oldu. Bunlar Macunaima'ydı. En büyük iki erkek kardeş Macunaima ve Chico bizim kahramanlarımızdır."

"İşte," dedi Danny'nin ninesi, "kapının önüne çık da güneş ışığında koluna bak." İsteksizce geldi Danny. "Sen de kızılkahverengisin. Wapisiana dilini konuşuyorsun. Bizimle birlikte savanalara aitsin." Kolunu incelerken bir yandan da okunun ucuna iplik dolayıp duruyordu Danny.

"Umarım babam eriyip gider," dedi. "Eriyip yok olur gider."

Dalga dalga fırın sıcağı

1905 yılında, Beatrice'le Danny hâlâ toz toprak içinde oynarken yazgıları üzerinde çok belirleyici sonuçlara yol açacak, aynı zamanda çocukların da onun yazgısını değiştirecekleri bir adam çıkageldi sömürgeye. Tatlı bir tenor sesi olan Cizvit papazı Peder Napier, gemi Damerara sığlıkları dışında limana girmek için beklerken dirseğinin birini küpeşteye dayamış, eğilerek güvertede duruyordu. İnce, hırçın görünümlü, çocukken parmaklarını fazla emmiş gibi üst dişleri azıcık fırlamış bir adamdı. Karşısındaki görüntüyü incelerken gözlerine doluşmasın diye eliyle ince telli, saman sarısı saçlarını arkaya bastırıyordu.

Buraların ilk görüntüsü, akıl almaz bir mutsuzluğa boğdu onu. Önünde uzanan kıyı dümdüzdü, boğucuydu; alçak, yeşil çalılıklar-

la çevrelenmiş, sayısız kara parçacıklarına bölünmüştü. Sımsıkı tutundu küpeşteye, denizin usulca kabarmasından biraz midesi bulanarak aşağı baktı. Bezelye çorbası rengindeki deniz suyu tembel tembel vuruyordu geminin iki yanına. Çamur, balık, tuz kokusu içinde bir ıssızlık duygusu uyandırdı, hep aynı biçimde esen sıcak rüzgâr onu melankoliye sürükledi. Güneş daha şimdiden içine işlemiş gibiydi.

Güvertede onun yanı sıra küpeşteye yaslanmış duran öteki yolcuları yüreklendirmek için –onlar da önlerinde uzanıp giden görüntüden umutsuzluğa düşmesinler diye– ne büyük zorluklarla yüz yüze gelirse gelsin def etmek üzere; ayrıca zorluklar ne kadar büyük olursa, Tanrı katında kazanacağı zaferin de o kadar büyük olacağına kendini inandırarak zorlama bir gülümsemeyle, kasım kasım kasılıyordu. O Efendisine hizmet etmek için buradaydı.

Önsezilerini; bu Vahşi Kıyı'nın verdiği sinsi uyarıyı göz önüne almadan başına gelecek her türlü şeye savaş açmayı kararlaştırdı. İmparatorluğun en ücra köşelerini Hıristiyanlaştırmak için hemen bu toprakların içlerine sızmak en büyük tutkusuydu. Karşısına çıkacak en büyük zorluk ne olursa olsun kucak açacaktı.

Daha gemi kıyıya bile yanaşmadan, kehaneti meydan okuma sanmıştı.

Gelgit değişip de akıntının üstünde gemi limana yaklaşınca, rıhtımlardan yükselen kahverengi şekerin iç bayıltıcı, tatlı kokusu midesini bulandırdı Peder Napier'in; birbiri içine girmiş, kasvetli liman yapılarının görünümü içine kederler saldı. Koca koca böcek bulutları, çinko tavanlı gümrük yapılarının çevresinde vızıldaşıyordu.

Öteki yolcular iskele tahtasında itiş kakış dışarı çıkarken iki küçük bavulunu toplayıp bir iki dakika uzanmak için iç karartıcı kamarasına döndü. Görevinin başarısı için dua etti. Duaları çürümeye uğrayarak Tanrı gözünde kendi kahramanlıklarına ilişkin hayallere dönüştü. Yatağında yatarken şehitlik, hatta belki de azizlik düşünceleri geçti kafasından. Telaş içinde bunları bastırmaya çalıştı. Alçakgönüllülük için dualar etti. Ama düşünceler durmadan, gerisin geriye süzülüyordu kafasına, içini ılık bir parıltıyla dolduruyordu.

Ertesi gün, görevine başlamak için sabırsızlıktan içi içine sığmayan Peder Napier, piskopos odası olan papaz bölmesinin eğimli, tahta döşemesinde duruyordu. Gelip geçen yük arabalarının gürültüleri, açık pencereden içeri doluyordu.

Piskopos, iri yarı, çelik çerçeveli gözlükler takan, kocaman egosu, her geçen gün ufak tefek dalkavukluklarla usul usul semiren Alman görünümlü biriydi. Uyuklayıp duruyordu.

Hemen iç bölgelere dalmak için izin istedi Peder Napie. Takındığı vakur tavır aslında tembelliği için gizli bir örtü olan piskopos, böyle bir görevin sonuçlarını denetlemek için kendisini de iç bölgelere tatsız bir yolculuk yapma zorunluluğuyla karşı karşıya bırakacağından korkarak onu gitmekten vazgeçirmeye çabalıyordu.

"Burada, Georgetown'da biraz zaman geçirin." Ağır ağır konuşurken, esnememek için de çaba harcıyordu. "Buraları yavaş yavaş tanıyın." Peder Napier onun isteklerine boyun eğmek zorundaydı.

İçinde alev alev yanan şevkin verdiği güçle, Peder Napier, Georgetown toplumunda karşısına çıkan geleneksel aldırışsızlığı, duygusuzluğu ve uyuşukluğu bir parça yenmeyi başardı. Alışılmış görevlerinin, ayin yapmanın, evlendirmenin, vaftiz etmenin yanı sıra hepsini tek tek kendi eğittiği Portekiz, zenci, yerli şarkıcılardan oluşan katedral korosu kurma işine girişti. Müzik de bir başka tutkuydu. Kendi hoş tenor sesiyle ilahi söyleme fırsatını eline geçirdiği için mutlu olarak, bastonuyla iskemlenin arkasına vururdu.

Sömürgenin üst sınıfları, *Peer Gynt*'ten seçilmiş parçaları, *Tannhäuser*'den *Büyük Yürüyüş*'ü ve elbette valinin kızının söylediği soloları dinlemeye öylesine hevesliydi ki toplantı odasında düzenlediği konserler için dışarıdan ek iskemle getirtilmesi gerekirdi. Sözünü ettiğimiz, uzun boylu, sevecen, uzun sarı saçlı, yürürken arkaya arkaya kaykılan, dizlerini zürafa gibi kaldıran bir kızdı. Sesi de şöyle böyleydi, Peder Napier, onu Protestan sapkınlığından kurtarmak için etkisini kullanmayı umarak katılmıştı korosuna.

Bununla birlikte, ülkenin içlerini Hıristiyanlaştırmak için duyduğu çılgınca tutkudan asla vazgeçmiyordu, Georgetown'da beş yıl geçirdikten sonra Peder Napier'in ısrarlı ricaları sonucunda piskoposun direnci giderek kırıldı; ona savanaları Hıristiyanlaştırma iznini verdi. Ülkenin güneybatı sınırlarına birlikte giderlerse, öteki yakadaki Brezilyalıların, onun gibi gösterişli birine çok görkemli,

zaferler dolu bir karşılama töreni yapacaklarını açıkladı Peder Napier. Kendini beğenmişlik, tembelliğe galebe çaldı ve piskopos razı oldu.

1909 Kasımı'nda endişeler içindeki piskoposla, hevesli Peder Napier, bir kayığı erzakla doldurdular, tayfa tuttular, savanalardaki en son hedeflerine varana tek ormanın içinde ilerlemek üzere Essequibo Irmağı'ndan yola koyuldular.

Ormandan çıkıp savanalara girdiğinde, sıcaklık fırın kapağından yükseliyormuş gibi çarptı Peder Napier'e.

Ormanda yaptıkları uzun yolculuktan sonra savanalara girdiklerinde piskoposla Peder Napier bütünüyle farklı tepki verdiler. Piskopos rahatlayarak derin bir soluk verdi, yüzünü mendille kuruladı, bir kez daha açık alanda olduğu için tanrısına şükretti. Ormanı iç karartıcı bulmuştu.

Peder Napier, kızıl ovalara uzun uzun baktı, yüreği ezildi. Gün ortasıydı. Gökte tek bulut yoktu. Kuru mevsim, kavrulmuş toprağı ve kayaları güneş ışığını yansıtan reflektörlere döndürmüştü. Ne yol vardı, ne köprü, yalnızca yerlilerin ayak izleriyle açılmış, her yana yayılan patikalar. Hepsi de daracıktı, kıvrım kıvrımdı. Peder Napier yere eğilip bir avuç toprak aldı. Hafifti, kumluydu. Hiçbir yerde gölgelik yoktu.

İki din adamının McKinnon'la, Takatu Irmağı'nın kıyısındaki çıplak toprakta bir yükselti olan Zariwa'daki buluşmaları nedeniyle bir tören düzenlenmişti. Gerçekten de Brezilyalıların bu etkinlik için diktikleri zafer takının altında piskoposun resmini çekmek istiyordu McKinnon. Boğuk sesli, baştan çıkartıcı davullardan oluşan bir bandoyla birlikte, yerli bir çocuk güruhu gittiği her yerde izliyordu piskoposu. Çevresine, toprakların çoraklığına dehşetle baktı piskopos. Birkaç saz damlı kulübe vardı. Bando buralardaki çeşitli Brezilya çiftliklerinden toplanmıştı. Çoğu Bom Success'tan gelmiş bu tuhaf halka teşekkür etmek için asasını kaldırdı. Şişko boynunun katlarında ter toplandı, üst dudağının kıvrımında ter tanecikleri belirdi.

McKinnon ile Peder Napier tokalaştıklarında güneş batmaya başlamıştı. İki adam daha o anda birbirlerinden hoşlanmadılar.

Arkalarında mavi dağların çizgileriyle, ırmak kıyısında belli belirsiz bir bayırda durduklarında güçlü akşam rüzgârı kül rengi çimenleri dümdüz etti.

"Hemen şimdi anlasanız çok iyi olur, ben hiçbir dini benimsemiyorum, özgür düşünceliyim," diye bilgi verdi hınzır hınzır McKinnon kendini tanıtırken. Onca aydan sonra İngilizce konuşmak bir zevkti, papazla bile olsa.

Peder Napier duyduğu iğrenmeyi zar zor bastırarak kum rengi saçlarında gezdirdi parmaklarını. Misyonerlik kurmak için gelecekte göstereceği başarı, yıllarca güney savanalarda yaşamış olan McKinnon'a bağlı olabilirdi, bu yüzden de aklından geçenleri dile getirmedi. Ama McKinnon'un karısı olan iki kız kardeşle birlikte yaşadığını anlayınca artık kendini tutamadı.

"Ben kendi adıma bunun hoş görülemez bir durum olduğunu düşünüyorum," dedi kesin bir dille.

"Neyse ne, işte durum bu. Bu, yerli geleneği." Papazın rahatsızlığı McKinnon'un hoşuna gidiyordu, konuşmayı sürdürdü: "Kızlarımdan ikisi işte şurada." Müzik gruplarını dinleyen, çoğu çırılçıplak çocukların arasında Beatrice'le Wifreda'yı gösterdi. "Portekizce öğrensinler diye Marinheiro ailesinin yanında kalıyorlar."

Hepsi ayrı telden çalan bando, arkada yine başladı. Çevrelerine toplanmış olan Macusi yerlilerinin çoğunun anlamadığı, duraksayan bir Portekizceyle konuşma yapıyordu piskopos.

"Galiba, işte tam burada bir misyonerlik kurmam gerek," dedi Peder Napier.

"Burası pek iyi bir yer değil," dedi, papaza duyduğu iğrenmeyle coşan McKinnon. "Burada hiçbir şey yetişmez, ne iyi balık vardır, ne de av. Yerliler burasını sevmez."

Hemen o anda Peder Napier, Hıristiyanlaştırma amacından onu saptırmaya çalıştığından kuşkulandı McKinnon'un.

"Neyse, bir deneyeceğim bakalım," dedi küstahça.

Birkaç hafta içinde Peder Napier misyonunu kurup o yerin adını da Zariwa'dan Aziz İgnatius'a çevirmişti.

Birkaç ay geçip, kuzey savanalarda kendi yerini sağlama aldıktan sonradır ki Peder Napier Kanaku Dağları'nın ardına, güneydeki Wapisiana bölgesine ilk deneme yolculuğunu yaptı. Öküz arabasıyla geldi Waronawa'ya. Çok ağır ilerliyorlardı. Kanakular gittikçe yaklaştı; rehberiyle birlikte sıradağların en doğu noktasından, Sawariwau dereciğinden dolaştı.

Kurak mevsimde, küçük yerli yerleşiminin palmiye dallarından yapılmış damları uzaktan kül rengi görünüyor, güneşte gümüş gibi parıldıyordu. Waronawa'ya yaklaştıkça Peder Napier'i karşılayan manzara buydu işte.

Yeni rahibe beslediği gizli duygularına karşın McKinnon ondan konukseverliğini esirgemeyi aklının ucundan bile geçirmedi. Yolu, oteli, kiralık evi, dükkânı bulunmayan savanalar yabancılar için çok acımasız bir çevre oluşturabilirdi. Fırtınalar ve seller sırayla dolanıyordu kıraç topraklarda. Gökyüzü aylarca, sıcaktan neredeyse beyaza çalan mavi çadır bezi gibi gerili kalıyordu. Sonra da yağmur mevsiminde gri, şişkin bulutlar göğü dolduruyor, kıyameti andıran fırtınalar gölü, ırmakları, havuzcukları çılgınca dövüyordu.

Yerleşim bölgesine yaklaşırken, kırk yaşlarında bir adam Rupununi Irmağı yönünden koşarak geldi. Shibi-din Dayı'ydı bu. Kahverengi sırtı parıldıyordu. Bir eliyle oklarını sımsıkı kavramıştı, omzunda yayı asılıydı. Oklarından birine geçirilmiş, bir sürü koskoca huribalığı öne arkaya savruluyordu. Hayat dolu yüzü çok çarpıcı gelmişti Peder Napier'e. Başını sallayıp gülümseyerek selamdı. Shibi-din ona hiç aldırmadan koşmasını sürdürdü.

Kum rengi saçlı rahip kara cüppesiyle arabanın kenarına tutunup yere atlarken Maba kapıdan sakınarak izliyordu onu. Yaylanarak yürüyüşünün hiç de savanalara uygun düşmediğini fark etti hemen. Böylece enerjisini boşa harcıyordu. Savanalarda uygun hızla yürümek gerekir. Çok hızlı yürünürse savana insanı yavaşlatır. Çok yavaş yürürsen arkada kalır, ölürsün. Bu adam kümes horozu gibi sinirliydi, zıp zıp zıplıyordu.

Neşeyle, taşkınlıkla kapıya çıkıp Peder Napier'e, o kemik sızlatan yolculuğundan sonra dinlensin diye hamağı gösteren McKinnon'a bıraktı buyur etme işini Maba; içerideki gölgelerin arasında eridi gitti, peder yokuşu çıkarken.

Daha sonra rahip ayağa kalktı, çevresini inceledi.

Beatrice ile Danny on çocuğun en büyükleriydi, aile bundan başka sazlarla örtülü, iki kerpiç eve daha yayılmıştı. Bunlardan ilkinde Peder Napier, içerisinin daha karanlık olduğunu; ama umduğundan daha çok boş alan bulunduğunu gördü. Hava akımının rahat dolaşması için, saçaklara kadar çıkmayan tahta bölmelerle odalar yapılmıştı. İçerisi evcil hayvan doluydu. Duvarın kıyısından yavru bir karıncayiyen usulca sıvıştı. Bölmelerin üstüne yeşil papağanlar tünemişti. Yavru köpekler elden geldiğince yaşama savaşı veriyordu. Bebek kaplumbağalar ayak altında titreşiyordu. Kahverengi bir maymun, arka kapıda asılı duran kafeste homurdanıyor, tapir de bütün olanaklardan özgürce yararlanıyordu.

Bazı odalarda yataklar vardı, ama çoğu odada hamaklar asılıydı. Odalardan biri dericilik işlerine ayrılmıştı; geyik, inek postlarıyla doluydu. Bir başkası McKinnon'un fotoğrafçılık için karanlık odası olarak kullanılıyordu. Dışarıda iki tane boş ev vardı, takımları, koşumları burada saklıyorlar, çiftlikteki sığır çobanlarının donanımlarını burada onarıyorlardı.

Peder Napier, aşağıda, dolanırken McKinnon da üst katta kitap okuyordu. Alışılmadık biçimde, asıl evde ikinci bir kat daha vardı, bu da McKinnon'un yeniliklerinden biriydi. Peder Napier *The Times*'ın bir sürü eski, sararmış sayısını da yanında getirmişti bereket. Okurken içeri sağanak gibi güneş ışığı doluyordu.

McKinnon, gazete okumanın keyfini sürmenin yanında, hem Yupokari'den gelecek olan Anglikan papazına, hem de Peder Napier'e, Waronawa'ya ilk kim ulaşırsa onun çocuklarını vaftiz edebileceğini söylemiş olmanın tadını çıkarıyordu utanmazca. Kendisini liberal olarak görüyor, kendisi karşı çıkıyor diye evinde dini hepten yasaklayacak kadar dar kafalı olmadığını düşünüyordu.

McKinnon ailesinin kayıp ruhlarını kurtaracak ilk kişi olmak için savanada seksen millik, yakışıksız bir yarışa kalkışmıştı iki rahip. Yarışı Peder Napier kazanmıştı.

"Ayin için benim karanlık odamı kullanabilirsin," dedi McKinnon aldırmazlıkla.

Yukopari'ye gittiğinde daha önce Anglikan olarak vaftiz edilen

Danny ile Brezilya'dayken piskoposun bizzat vaftiz ettiği Beatrice ve Wilreda dışında bütün çocuklar bir araya toplandı.

Peder Napier, Maba ile Zuna'yı sorduğunda McKinnon kışkırtıcı bir biçimde yanıtladı: "Ah, artık onlar için çok geç. Değişemezler. Onlar muhteşem bir ağaca inanıyorlar, biliyor musun, üzerinde yeryüzünün bütün meyveleri bulunan ağaca. İki erkek kardeş, Tuminkar ile Duid onu kesti; Macusiler onlara Macunaima ile Chico der. Neyse, ağacın kesik gövdesinden korkunç seller fışkırdı. Bence bu öykü, Nuh'un gemisi öyküsünden daha güzel."

Peder Napier öfkelendi; ama McKinnon'un ses tonundaki alayın farkına varmasına karşın, tartışmaya kalkışmadı. Waronawa'nın, güney savanalarda kilit bölge olduğunu anlamıştı. Wapisiana halkı millerce öteden, toprağa çömelip haberleri birbirlerine anlatmaya, sorunları tartışmaya, küçük tahta binada mallarını takas etmeye geliyordu. McKinnon bu halkın resmi olmayan şefi gibi kabul edilmiş görünüyordu. Onun düşmanlığını çekmek rahibin işine gelmezdi. Neyse, zaman ondan yanaydı. Önce Macusiyi dine döndüreceğim, diye düşündü. Başlangıç yaptım bile.

Kadınlar gölde, bomboş gökyüzünün altında güne başlamak için çırılçıplak yıkanıyorlardı. Şişman, düz alınlı bir kadın suları çiğnedi, kollarıyla yüzerek uzaklaştı.

"Şu rahipten hoşlanmıyorum," dedi. "Bir tuhaf yürüyor."

"Bekle biraz. Çekip gider. Yeterince beklersen hepsi çeker gider." Yanındaki kadın saçını yıkıyor, durulamak için suya dalıyordu. "Kocam, bazı Macusileri görmüş. Onun, oralarda başlarına bela açtığını söylemişler. Anlaşıldığı kadarıyla kendine kilise yapmış, bir çift de gidip geceyi orada sevişerek geçirmiş. Koca sesiyle bağırıp çağırarak gelmiş köye, kiliseyi yeni baştan yapması gerektiğini söylemiş."

"Ben Macusilere güvenmem," dedi kadınlardan biri. "Onların söylediği tek sözcüğe inanamazsın. Bizde de bulunmasını istemedikleri güzel şeyler alıyorlardır ondan."

"Bir erkeğin bir karısı olmasını istiyor o, ben de öyle istiyorum," dedi Bobo Teyze, ters dönmüş kaplumbağa gibi sırtüstü yüzerken. "Kocamın birini daha aldığını görürsem onu parça parça doğrarım."

"Maba'yla Zuna pekâlâ geçinip gidiyorlar," dedi başka bir kadın ilgisizce.

"Evet. Eskisinden iyi. Baştan çok kıskanıyorlardı. Adam kimin hamağını sallayacak bilemiyorlardı. Maba'yı çıldırtıyordu bu. Bir keresinde taşla Zuna'nın kafasını patlatmıştı."

Dev çekirge

O gece çevrede bulunan Wapisianalardan çoğu sessizce McKinnon'un masasına doluştu, yemekleri atıştırmaya koyuldu. Yeni rahibi görmek için meraktan gelmişti insanlar. Köylülerden kimileri sırtlarını tahta duvarlara verip yere oturarak yediler yemeklerini.

Masanın üstünde ağzına kadar biber kavanozuyla dolu koskoca bir kazan duruyordu. Manyok ekmeklerini kavanoza batırmak için sıraların üstüne tırmanıyordu çocuklar. Dışarıdaki mutfaktan kızartılmış geyik getirilmiş, mısırunu kavurmasıyla dolu, topraktan yapılma bir çanağın yanına konmuştu. Pirinç tabaklarının, şibi kâselerinin, hindistancevizi suyu dolu sukabaklarının yanına manyok ekmekleri yığılmıştı.

İki sığırtmaç Wapisiana dilinde bir buzağıyı yakalayıp kafasını

ısıran jaguarı izleyip izlemeyeceklerini tartışmaya başladı. Peder Napier söylenenlerin tek sözcüğünü bile anlamıyordu. Bu insanları dine döndürme yolunda herhangi bir ilerleme göstermek istiyorsa bu dili öğrenmesi gerektiğini yazdı kafasına. Genellikle jaguarların, pumaların domuz ve sığırları kovaladıkları yağmur mevsimi bile başlamamıştı daha. McKinnon konuğu için çeviri yapmayı arada bir anımsıyordu.

Kalın bacaklı, erkeksi gülüşlü Bobo Teyze sırtını duvara vermiş, ayak parmaklarını kurcalayarak oturuyordu.

"Onu ırmak kıyısına yatırmak istemezdim," dedi Peder Napier'e bakarak. "Öyle zayıf ki, kollarımın arasında dal parçası gibi ikiye bölünüverecek sanki." Gümbür gümbür bir kahkaha patlatıverdi.

Beatrice'le Wifreda eğlenceye katılmak için koşa koşa geldiler.

"Hani şu kız vardı," diye konuşmasını sürdürdü Bobo Teyze, dinleyicilerini canlandırarak, "kocası uzaklardayken ırmak kıyısına inmemesini söylemişlerdi. Nitekim, indi elbette. Koskoca kıllı canavar gelip onunla sevişti. Penisi öyle büyüktü, öyle sert düzüşüyordu ki penis kızın tepesinden dışarı fırladı. Kızda şeye dönüştü –ah, neydi o kuşun adı– hani şu kafasında keli olan, badi badi yürüyen, canı yanıyormuş gibi?"

"Yaban ördeği," diye kıkırdadı Beatrice.

Kadınların hepsi gülümsüyordu, Bobo Teyze öyle çok güldü ki eteğinin ucuyla gözlerini silmesi gerekti. Wifreda'ya baktıkça Maba'nın kaşları çatılıyordu.

"Wifreda'nın gözlerine bir çare bulmalıyız. Yakalık dikerken küçük çimen tohumlarını zar zor görüyor."

"Koko Lupi ördeklerin yardımını istesin. Benim kızının gözleri için yaptığı buydu. Havuzun üstündeki balçıkta güzel, açık bir yol yapar ördekler. Tıpkı öyle Wifreda'nın gözlerini de pırıl pırıl, açık yapmalarını sağlar onların," dedi bir komşu. Peder Napier, McKinnon'a gerektiği gibi dini bilgiler alacak yaşa geldiklerinde çocukları takdis edeceğini açıklıyordu içtenlikle.

"İsa ve yeniden doğuş yoluyla ölümden sonra sonsuz yaşam düşüncesini anlayabilmeleri gerekir," dedi dürüstçe. McKinnon alayla sırıttı.

Komşusunun ördekler için söyledikleri Maba'nın aklını kurcalıyordu.

"Evet, ördekler," dedi düşünceli düşünceli, "belki papağanlar da. Onlar da odun dumanında açık bir yol oluşturur. Gözlerini açacak bu yaratıklardan birinin yardımına ihtiyacı var."

Bir şeyler Bobo Teyze'yi yine coşturmuştu. Kahkahadan sarsılıyor, parakari içmekten iyice kafayı bulup bir sıraya doğru sendeleyen Shibi-din'i gösteriyordu.

Tam o anda, yüzü pırıl pırıl, kara saçları tepesinde çaprazlanmış iki parmak gibi dimdik duran Danny fırtına gibi daldı içeri.

"Ana, ana, sıçan öldürdü ben. Kafasını ezdi, kesti, karnını emdi, bağırsaklar fırladı dışarı. Yavruydu daha."

"Neredeydi sıçan?" diye sordu Maba.

"Hamağımın altında."

"Şu köpeklerden birini yanına al bu gece."

McKinnon Danny'yi çağırdı, İngilizce olarak konuğu selamlarken utangaçlıkla suratını ekşiten en büyük oğlunu Peder Napier'le tanıştırdı.

"Evet, delikanlı. Yakında paskalya gelecek, tatile gireceksin. Ne yapacaksın o zaman?"

Danny şaşırmıştı.

"Dolaşırım, uyurum," diye yanıtladı.

İşte ilk kez o zaman fark etti McKinnon, oğlunun İngilizceyi zar zor konuşabildiğini, hiç eğitim almadığını.

"Çocuklar yakında Georgetown'a, okula gidiyorlar," diye söylendi ters ters.

Böyle bir şeyi herkes ilk kez duyuyordu.

Yükseğe çakılmış saçaklarda gölgeler oynaşıyordu. Kadınlarla çocuklar her şeyi kaldırdılar; kemikleri, artıkları köpekler, tavuklar yesin diye dışarı attılar. Derken bu olaydan aylar sonra bile hâlâ anımsanıp konuşulan, çok şaşırtıcı bir şey yaptı Peder Napier. Kasvetli, titreşen ışıkta masadan kalktı, çantalarına doğru gitti, kemanını kutusundan çıkardı, akort etmeye başladı.

Sonra da Mozart'ın E minör K.304 numaralı sonatının son bölümünü çalmaya başladı.

Kahkahası patlamasın diye elini ağzına bastırırken Bobo Teyze'nin vücudu kaskatı kesildi, büzüldü. Rahip bedeni öne arkaya

eğilirken, sağ eliyle yayı tutup aleti zevk içinde testereyle keser gibi çalarak döşemeyi arşınladıkça bakakalmıştı herkes.

İçlerinden biri, rahibi, bacaklarını birbirine sürterek sesler çıkaran kocaman bir çekirgeye benzetince, herkes ilgiyle bu bilgiyi özümlerken oda sessizliğe büründü.

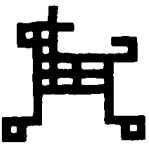
Bu insanlara klasikleri ilk kez tanıtmakta olduğunu düşünmenin verdiği coşkuyla, hatta tam şimdi çalarken bile, huşu içindeki bu sessizliğin, onların müzik tarafından nasıl da büyülendiklerinin bir kanıtı olduğuna inanan Peder Napier, gözlerinin yaşlarla dolduğunu hissetti.

Yalnızca eğlenen McKinnon dışında odadaki herkes, gözlerinin önünde, vızıldayan, dev gibi bir savana çekirgesine dönüşen rahibi bir tür dehşetle izledi.

O gece Beatrice hamağında yatarken ay ışığı saz damda yumruk boyutunda bir delik açıp sanki aşağı bir ip uzattı, kız ışıktan hamakta asılı kaldı. Hamağın ayak ucu, bir kanonun başına benziyordu. Kız kardeşlerinin uyuduğu yere bir göz attı. Onların hamakları da karanlık boşlukta asılı duran gölge kanolar gibi yüzüyordu. Kapıdan baktığında, tabureye oturmuş, inek yağı dolu bir kâsede alevli alevli yanan fitilin ışığında okuyormuş gibi yapan Danny'yi gördü. Işık titrekti, ama Danny'nin yoğun bir ilgiyle kitaba gözlerini dikmiş olduğunu ve kafasının üstünde hâlâ dimdik duran saçlarını seçebildi. Ay, odanın kendi bulunduğu bölümünü, güçlü bir ruhun ışığına boğmuştu.

Uykuya dalarken Danny'nin bunu niye yaptığını merak etti; okuyamazken okuyormuş gibi yaptığını.

Geyik avı

Geceydi, geyik uzun çimenlerin arasında bir yerlerde saklanıyordu. Tepenin yamacına uzanmıştı Danny. Altındaki kaba çimenler hayvan derisi gibiydi. Avının soluklarını hissettiğini düşlüyordu neredeyse. Ay ışığında Shibi-din Dayı'nın sırtını şöyle böyle görüyordu. Derken Shibi-din, aşağıya, geyiğe doğru kaymaları için sessizce işaret verdi; ayaklarının altında hışırdayabilecek, kırılabilecek ince dallara basmaktan sakınarak ellerinden geldiğince sessizlik içinde işe koyuldular ay ışığı altında. Dayısı ikisini de geyiğin koku salgılayan bezleriyle ovmuş, yanaklarına düşey olarak geyik kemikleri çizmişti.

Shibi-din ay ışığında bir an geyiğin gözlerinin yeşil yeşil parıldadığını görmüştü. Danny daha şimdiden öğrenmişti geceleri geyik

gözlerinin yeşil, kaplanınkilerin turuncu, timsahınkilerin kırmızı parladığını.

Hayvanı gördüğü yere doğru yaklaşırlarken Shibi-din okunu fırlattı. Yaralı geyik ağaç diplerindeki bitkilerin içinde uzaklara attı kendini. Shibi-din peşinden gidemeyecek kadar yorgunmuş gibi yaptı.

"Sen git, yakala," dedi.

Sinirleri ayağa kalktı Danny'nin. İlk geyiğini avlaması için gönderildiğini biliyordu, adrenalin salgısı yükselip her yanına yayıldı. Kan kokusunu nasıl alacağı konusunda eğitmişti onu dayısı. Danny kendi boyundan daha yüksek olan çimenlere yaklaştı, yaprakların üzerindeki kanın belli belirsiz metalik kokusunu alıncaya dek burun deliklerini açtı. Sonra kokuyu izleyerek, yoklayıp kırık dalları bularak, çimenlerin ezildiği yerleri arayarak karanlıkta ilerledi. Yüreği güm güm atıyordu. Yaralı bile olsa hayvan öldürücü bir tekme savurabilirdi. Ansızın kanın ve postun kötü kokusu her yanı kapladı; geyik önünde, bir çalının altında hızlı hızlı soluyordu. Hayvanın bakışından bir an duraksadı, sonra da gözüne sapladığı tek okla işini bitirdi.

Atı bağladıkları yere doğru sürüklerlerken Danny coşku içindeydi.

"Bana öyle bakınca içim parçalandı gerçi," dedi Danny, öküz gibi güçlü Shibi-din'in ölü hayvanı atın sırtına vurmasını izlerken.

"Biliyorum. Ben de bir keresinde bir maymun vurdum ağaçta. İyi nişan alamamıştım, maymun yalnızca kalçasından yaralandı. Ama yaradan akan kanı kesmesi için avuç avuç yaprak topladığını gördüm. O gün bu gündür maymun vurmayı hiç sevmem. Çok fazla insan gibiydi. Hayvanlar, kılık değiştirmiş insanlardır, derler. İnanıyorum buna. Bazıları da, bizlerin yalnızca hayvanların kehanet dolu düşleri olduğumuzu söyler. Onların karabasanları olduğumuzu. Buna da inanırım."

Pırıl pırıl yıldızların altında geri dönmeye başladılar. Shibi-din ciddiyet içinde konuşmayı sürdürüyordu.

"Biliyorsun bir zamanlar hepimiz bitkilerin, hayvanların dilini konuşurduk. Hayvanlar da bizim gibi insandı. Aramızda hiç ayrım yoktu. Derken günün birinde şu adam ağaçtan bir okla yay kesti, eti için geyiği vurdu. Çalılıklardan sürükleyerek götürüp kızarttı. Ka-

nın döküldüğü yerde bütün bitkiler büzüştü, onu cinayetle suçladı.

"Sen geyik öldürdün. Sen canlı öldürdün," diye bağrıştılar. "Bizden uzak dur." Adam daha çok bitki kesti, onlar bağrıştı. O gün sanki Güneş'ten bir parça koparıldı. Her şey karardı, bütün savana pas rengi kan kırmızısına boyandı. Güneş tutulması bittiğinde, Güneş yine kendisi olunca biz Wapisiana halkı ölümsüzlüğümüzü yitirmiştik; artık bitkilerle, hayvanlarla konuşamıyorduk. Her yerde korkunç bir pislik kokusu vardı. İşte bu yüzden ölümsüzlüğü yitirmenin kötü kokularla ilişkisi olduğunu söylerler.

Danny'nin baldırı öylesine ağrıyordu ki bir adım daha atmakta zorlanıyordu. Böğrüne durmadan sancı saplanıyor, adımları yavaşlıyordu. Bütün istediği eve at sırtında gitmekti. Shibi-din onu iteleyip duruyordu.

"Atın gücünü korumaya ihtiyacı var," dedi.

Eve kadar olan on dört mili gitmeleri beş saat sürdü.

Ertesi sabah, Maba'yla Zuna geyiğin derisini yüzer, güneşte kurusun diye duvara çivileyip asarken Danny ortalıkta dört dönüyor, coşkuyla böbürleniyordu.

O kurak mevsimin geri kalan bölümünde Danny, Shibi-din'in peşini hiç bırakmadı.

Yavaş yavaş, Danny hangi yıldızın, hangi mevsimi belirttiğini iyice anlayıncaya dek Shibi-din ona yıldızların karmaşık düğümünü açıkladı.

"Her şeyin yıldızlarda efendisi vardır," diye anlattı Shibi-din. "Hareket eden her şeyin yani. Gökyüzünde bitkileri, ağaçları bulamazsın; çünkü onların kökleri vardır, hareket edemezler."

Belli bir takımyıldızı gösterdi.

"İşte şu balıkların efendisi. Şu takımyıldızlar yağmurları gösterir, ne zaman balık üretileceğini söyler. Tam tepedeki küçük yıldız kümesine tapir deriz; tapirin de yağış mevsimiyle ilgisi vardır. Duymuşsundur, insanlar, 'Bir tapir vur, hemen yağmur başlar,' der. Yağmur zamanı onları saymakla bitiremezsin."

Güney Haçı'nın en tepesindeki yıldızı gösterdi.

"Şu tepedeki yıldız en yüksek noktasına ulaştığında povis kuşunun bağırmasını duyarsın; şu hırıltılı öksürük sesini. Her gece baş-

ka bir zamanda bağırır, ama hep o yıldız en tepe noktaya geldiğinde."

Birkaç dakika sonra kuşun haykırışını duydular.

Bütün bu bilgileri sünger gibi emiyordu Danny. Her bir takımyıldızın, bir zamanlar yeryüzünde yaşayan, işkenceden kurtulmak için, belli bir yaratığın sorumluluğunu yüklenmek amacıyla göğe yükselmiş bir canlı olduğunu öğrendi. Kısa sürede yıldızlara bakarak ne zaman labbanın ya da yabandomuzunun bollaşacağını söyleyebiliyordu; ne zaman kurbağaların bağrışmaya, balıkların yumurtlamaya başlayacaklarını. Akrep yağmurlarını yengeç yağmurlarından ayırt edebiliyor, kara kırlangıçların ne zaman cıvıltılarla mağaralardan, ırmaklardan çıkageleceklerini, böcek sürülerine dalarken gökyüzünü karartacaklarını önceden bilebiliyordu.

Bazen Shibi-din onu korkutuyordu. Sarhoş olduğunda Shibidin'den uzak durulması gerektiğini herkes biliyordu. Bir keresinde kendi evinin kirişlerini sarsıp çatısını yerle bir etmiş; karısıyla çocuklarını yıldızlara bakar halde bırakıvermişti.

Maba'yı sesini yükseltecek kadar öfkeli gördükleri tek durum, ikizlere düşük yaptığındaydı; ayrıca buna pek sevinmişti, çünkü ikiz doğurmak kötülük işaretiydi. Köydeki erkeklerden biri, bir deri bir kemik kalmış, avurtları çökük bir baş belası ortalığa, onun ırmak yunusuyla sevişiği, iki küçük pembe yunusçuğa erken doğum yaptığı söylentisini yaydı.

Yavruları ırmağa geri attığında öte yakadan kendisinin izlediğini, onların ırmaktan aşağı solucan gibi kıvrılarak akıp gittiğini söyledi.

"Çok güzel, gergin derileri vardı," dedi.

Yağmur mevsimiydi. Öfkeden çılgına dönen Maba, sel basmış patikalarda güçbela ilerleyerek kapı kapı dolaşıp söylentinin kaynağını araştırdı. Sonunda kulübesindeki adamla yüz yüze geldi.

"Hepimiz biliyoruz, senin karının kıçını nasıl karıştırıp çıkanları her yana saçtığını," diye bağırdı kapıdan. "Söyle karına da kıçına dikiş atsın, sen de başka yayacak bok bulama."

Karısı Maba'ya bir kütük fırlattı; ama Maba eğildi, saçlarını kafasına, geniş omuzlarına yapıştıran bardaktan boşanırcasına yağ-

murun içinde, her yana sular sıçratarak evine döndü.

Irmak kıyısında, çalılıkların arasında bebekleri düşürdüğü zaman kesenin içindeki iki ceninin görüntüsü onu da korkutmuştu. Küçücük ceninler gözüne at kafalı, kertenkele bacaklı görünmüştü.

En büyük kızına niçin güvenmediğini bilemiyordu Maba. Çoğu kişi Beatrice'i çalışkanlığı, iyi huyluluğu yüzünden övüyordu; ama Maba'nın özel kuşkuları vardı. Beatrice'te açıklanamayan bir şeylerin varlığını duyuyordu; Maba gizleri hoş karşılamazdı.

Hiç kimseye, hatta Zuna'ya bile sözünü etmese de Beatrice'in gündüzleri yeryüzünde, geceleri suyun altında yaşayan, öteki insanlardan başka türlü ayırt edilmesi pek mümkün olmayan şu su insanlarından biri olabileceğinden kuşkulanıyordu. Beatrice için bu duyguyu neden beslediğini gerçekten de bilemiyordu, ama durum buydu. Gündelik gerçeğe dönük yaşayan biriydi Maba, kızının bu hali onun için bir bakıma onur kırıcıydı. Yaşıtı bir sürü kızın yaptığı gibi oğlanlardan birinin sevgilisi olmadığı da dikkatini çekiyordu. Kendini herkesten ayrı tutuyordu sanki.

Beatrice kendisi de yeterince büyüyüp neler olduğunu anlayabilmek için geriye baktığında ilk cinsel deneyimlerini insanlarla yaşamamış olduğunu anımsadı.

Kurak mevsimin cayır cayır yanan doruk noktasıydı. On bir yaşlarında falandı, bacağının birini kaldırıp kapı direğine dayamış, öteki direğe de yaslanmış duruyor, öteki çocukları izliyordu. Çocuklardan ikisi tozların içinde güreşiyordu. Çorak toprağın güneşten piştiği, ayakların ve atların nallarıyla ezilip katılaştığı yerde ötekiler top oynuyordu.

Beatrice'in göğsü hâlâ dümdüzdü; ama meme uçları şişkinleşmeye başlamıştı, dar giysisini iki kaplumbağa yavrusu kafası gibi geriyorlardı. Saçları arkadan bağlanmıştı. Kapı direği sıcacıktı sırtında. Paat. Küüt. Top kafasının yanındaki kerpiç duvara çarptı. Sıcaklık yeni yeni dışarı fırlamaya başlamış memelerini sızlatıyordu, güneşten yayılan ısı arttıkça, karnının altlarında, bacaklarının arasında, daha önce pek de farkına varmadığı gizemli bir yerde akkor olmuş bir karanlığı daha çok hissediyordu.

Çocukların oynarken bağrıştıklarını belli belirsiz duyabiliyordu;

uzaklardan, ötelerden bir yerlerden sesleniyorlardı sanki. Güneş daha da şiddetle yaktı, güneşin yoğunluğu arttıkça, patlamanın eşiğinde aşağı yukarı inip çıkan çok tatlı bir vızıldamaya dönüştü içindeki karanlık, sonra sönüp gitti. Öylece kaldı orada. Çocuklar oyunu kesmişlerdi, balığa çıkmak için oklarını, yaylarını topluyorlardı.

Onu da aralarına çağırdılar; ama Beatrice arkasını döndü, eve girip kendini hamağa attı.

Bu olaydan sonra Beatrice sık sık o duyguyu geri çağırmaya çabaladı. Kimi zaman bacakları iki yana ayrık olarak çit direklerinin üstünde otururken başlayıverirdi. Evin direklerinden biri üzerine eğilmiş, güneşin altında dururken sıcaklık da tetiği çekebilirdi. Ara sıra, yalnızca iki ağaç dalına tutunup kendini yukarı çeker, kalçalarını sıkar ve sallanırsa çok yaklaşırdı. Bu duyguyu yeterince sürdürmeyi başarabilirse harikulade bir şeylerin olacağını biliyordu gövdesi; ama her zaman kolları yoruluyor, toprağa düşüyordu. Şaşırtıcı olan, bu duygunun baştan kestirilemeyişiydi. Bazen geliyor, bazen gelmiyordu. Bazen yalnızca dereye yürürken bile oluveriyordu. Güneşin karnına işleyip her şeyi başlatmasını daha çok seviyordu.

O sıralar, öteki çocuklar düzenli olarak Beatrice'in hiç de hoşuna gitmeyen cinsel oyunlar oynuyorlardı. Hep birlikte ırmak kıyısına iniyorlar, çalılıkların sığınağında çiftler birbirinin üstüne çıkıyordu. Bunu duygusuzca yapıyordu Beatrice. Ötekiler yaptığı için yapıyordu. Yaptıkları şey ile son zamanlarda keşfettiği o güzelim vızıltılı duygu arasında bağlantı kurmak aklının ucundan bile geçmiyordu.

Sabredip hamağında yatar, yeterince uzun süre kendisini ovalarsa önce bedeninin alt bölümünden yayılan o sıcaklık duygusunun geleceğini, bir haz patlamasının ardından yavaş yavaş azalan ve nabız gibi atan kasılmaların başlayacağı bir yoğunluk artışının başgöstereceğini deneye deneye keşfetmişti. Haz patlamalarını nasıl denetleyeceğini öğrenmişti. Onu Boa Vista'da bayram yerine götüren Marinheiro ailesinin yanında kalırken gördüğü şenlik ateşlerinin dönüp duran, altınsı çarkıfeleklerini anımsatıyordu bu patlamalar. Bu olguyla ilişkilendirdiği tek kaygısı, babasının son zamanlarda Brezilya'dan getirdiği, pille çalışan meşaleydi. Yeni keşfettiği bu hazzın da bir çeşit iç pille çalıştığından kaygılanıyor, piller bi-

tinceye dek daha kaç kere bunu yaşayabileceğini bilemiyordu. Bir süre kendini sağduyuya bıraktı.

Kısa süre sonra benzer bir şey daha oldu; dev gibi ağaçların arasından hemen hemen hiç güneş ışığı sızmayan ormandaydı bu kez. Beatrice, Danny, Wifreda, Shibi-din ve öteki kuzenleriyle mari-mari kabuğu toplamaya gitmişti. Kabuğu, inek ve geyik derilerini boyamak için kullanıyordu Shibi-din. Ormanın derinliklerinden toplanan kabukların daha iyi olduğunu söylemişti.

Bazı çiçeklerin yoğun renklerinin üzerinde güneşle aynı etkiyi yaptığını orada keşfetti Beatrice. Kendi başına kabuk aramak için ötekilerden ayrılarak ve izini bırakmak üzere bütün gerekli önlemleri alarak yola koyuldu, seyba ağacının altında kan kırmızısı çiçeklere rastladı. Koca koca ağaçların gölgesi, yerde pek bitki yetişmesine olanak vermiyordu. Ama bu çiçekler sanki çevrelerindeki havayı yakıyorlardı. Bakakaldı, büyülenmişti. Açık yaralar gibi parıldıyordu çiçekler. Gözlerini onlardan alamıyordu. Önce meme uçlarında bildik sızı oluştu, sonra da karnının aşağılarında öteki duygu başladı. Koskoca ağacın altında yere uzandı, elini ördek kafası gibi bacaklarının arasına batırıp çıkararak kendisiyle oynamaya başladı.

Büyük kuzeni Gina bıraktığı izleri sürerek sırtında bir torba dolusu kabukla onu aramaya geldi. Ağacın altında soluk soluğa, sarsıntılar içindeki Beatrice'i görünce bir an onun zehirlendiğini sandı.

"Ne yapıyorsun?" diye sordu, sonra da sıradan bir şeymiş gibi, "Ah, görüyorum. Hayaletlerle sevişiyorsun," dedi. İzleri kendi başına sürerek ötekilere katılsın diye bıraktı onu.

Daha sonra Beatrice jakaranda yapraklarının canlı, elektrik mavisi renklerinin de aynı biçimde meme uçlarında sızlama başlattığını keşfetti. Renklerinde belli bir titreşim olan kimi tomurcuklar onu cinsel olarak böyle etkiliyordu.

Evde tapir yataklardan birine tırmanıp yuvarlanmayı alışkanlık edinmişti. Bir keresinde Beatrice hayvanın yanına sürünüp uzandı, kalın derisine alt karnını sürttü, onun neredeyse insan kokusunu içini çekti. Yaratık sanki buna karşı çıkıyormuş gibi silkinip yataktan atladı.

Annesi yuvarlak yüzünde hafif çatık kaşlarıyla kapıda duruyordu.

"Gel bakalım buraya manyok-surat. Şu un kabını içeri taşımaya yardım et."

O kör, masum görünümüyle, sarkık burnundan soluyarak odanın ortasında duran tapirin çamurlu böğrünü gördü Maba.

"Şu hayvanı yatağa çıkarma. Bütün günü ırmakta geçiriyor. Bak. Yatağı çamurlamış." Sonra da Beatrice'te bir tuhaflık sezerek ekledi. "Bir hayvana çok uzun süre bakmaman gerekir biliyorsun. Düşüncelerini okumayı öğrenip sana düşman kesilir."

Gösterdiği yürekliliği çok beğenmesine karşın Wifreda pek çok açıdan Beatrice'i şaşırtıcı buluyordu. Brezilya'da Marinheirosların yanında kalırlarken Beatrice kilisenin şaraplarını çalıp öteki çocuklarla bölüşmüştü. Wifreda onlara katılmak istemediğini söylediğinde Beatrice yalnızca yatağına uzandı, gözlerini ona dikti, kıkır kıkır güldü.

Kilisenin kurallarını çiğnemekle de kalmadı. Bütün kuralları çiğnedi. Eve döndüklerinde daha aşağılara yürümeye üşendiği için Beatrice'in ırmakta erkeklere ayrılan bölümde yıkandığını gördü Wifreda. Ve âdet kanaması olup da balık tutmaması ve ırmakta yıkanmaması gerektiği zaman yalan söyledi Beatrice. Yalnızca kendi dürtülerini izliyordu sanki. Wifreda başkalarına söyleme tehdidini savurursa Beatrice buraları bırakıp başka yere gideceğini söylüyordu.

Beatrice'siz yaşamın dayanılmaz olacağını düşünüyordu Wifreda, bu yüzden de çenesini tutuyordu.

Uzun bekleyiş

Hepsinin, Danny'nin, Wifreda'nın, Beatrice'in, Alice'in ertesi yıl Georgetown'a okula gitmesine karar verildi. Heyecanlanan tek çocuk Beatrice'ti. Danny omuzlarını silkti. Wifreda'yla Alice bunu düşünmemeye çalıştılar. Ama o yılın döngüsü Beatrice'e bitmez tükenmez göründü.

Her şeyden önce, hayvanları toplama zamanıydı. Güçlensinler diye haftalarca mısırla beslenirdi atlar. Savanalardaki otlakların çoraklığı yüzünden Waronawa'nın sığırları, doğru dürüst ot bulmak için çok uzaklara yayılırdı. Onları toparlamak aylar alırdı. Bronz renkli, çizgilerle dolu yüzleri güneşten daha da kızaran sığırtmaçlar miller boyu, beyaz toz bulutlarının gümbürdeyen fırtınaları içinde böğüren hayvanları kovalardı. Yerleri döven nalların, böğüren sı-

ğırların gümbürtüleriyle inlerdi savanalar. Waronawa'daki herkes, en küçük çocuklar bile ata binebilirdi. Çoğu çıplak ayakla, eyersiz atlara binen sığırtmaçların hepsi hünerli binicilerdi.

Danny ile küçük kardeşlerden biri olan Lallo, ayaklarında kısa pantolonlarıyla ağıl duvarının üstüne tünemiş, sürü ırmağa doğru götürülürken hayvanların böğürtülerini dinliyorlardı. Danny, Lallo'nun kolunu tutuyordu. Geçen yıl Lallo düşmüş, kolunu kırmıştı. Adamlar sığırlarla birlikte döndüklerinde, hayvanları dağlamaya, iğdiş etmeye başlamadan önce gölgelik bir yerde içsinler diye onlara kova kova su taşıyarak koşuşturmaya başladı çocuklar.

O gece dizginlerden elleri fena halde su toplayan Shibi-din gidip iyice sarhoş oldu. Kavanozda hiç et bulamayınca önce karısını bir güzel dövüp bayılttı, sonra da öfkeden çılgına dönmüş bir halde evini ateşe verdi. Alışılmadık alevler ve çığlıklar McKinnon'un kızlarını uyandırdı. Beatrice, Wifreda, Alice hamaklarından indiler, uykulu uykulu sendeleyerek, olup bitene bakmak için dışarı çıktılar.

Su taşımak için çılgın gibi ırmağa koşuşturuyordu insanlar. Maba'yla Zuna endişeli yüzlerine dalga dalga çarpan sıcakla kalabalığın ortasında duruyorlardı. Herkes bir şeyler yapmaya çalışmak, yardım etmek için toplanmıştı; ama çok azgın olan alevler, onları geri püskürtüyordu. Her yer garip, pembe bir ışığa bürünmüştü. Sazların alev almış yerleri kararmıştı; turuncu alevlerle yanan samanlar, gece göğünde yüzüyordu. Şafak söktüğünü sanan keskide kuşu şakımaya başladı.

Shibi-din'in karısı Aro kendine gelip kaçmıştı. Çocuklarını kurtarmak için yeniden içeri koşmasını engellemeye çalışan Zuna kolunu tutarken inliyordu. Karanlığın içinden, bilinmeyen bir yerlerden, hâlâ sarhoş gibi sendeleyen Shibi-din ortaya çıkınca insanlar onları zar zor ayırdı.

Yanan ev bel verdi, yavaş yavaş, alevler içindeki bir kereste yığınına dönüştü. İçerideki üç çocuktan hiçbirinin canlı kalamayacağı açıktı. Sonunda Maba'yla Zuna, Shibi-din'in karısını içeri soktular, kalan son köylüler de yatmaya gitti.

Sabahın erken saatlerinin yumuşak, berrak ışığında, evin bulunduğu yerden hâlâ sıcak beyaz kül yığınının, kömürleşmiş kerestelerin dumanı tütüyordu. Bazı adamlar, ellerinde sopalarla köpekleri

uzaklaştırmaya çalışıyorlardı. Közlerin çevresinde heyecanla dört dönen köpekler, yerde duran yapış yapış, katranı andıran dal parçasını kapmaya çalışıyorlardı. Altı aylık bebekten geriye kalan tek şeydi bu.

Köydekiler uyandıklarında Shibi-din'in ata atlayıp Brezilya'ya doğru yola koyulduğunu gördüler. Böyle bir durumda kimin suçlanacağı belirsizse Koko Lupi gelir, cesedin üzerine acı manyok yaprağı sürer, suçlu kişi iki saat içinde köyden kaçardı. Ama bu kez, bunu kimin yaptığını herkes biliyordu.

Maba'yla Zuna yangın gecesi boyunca Aro'nun yanında uyanık kaldılar. İstediği kadar uzun süre yanlarında kalabileceğini söylediler. Aro gözleri koskocaman olmuş, yavru geyiğinkiler gibi yuvalarından uğramış bir halde, sessizce uzaklara baktı. Ama Maba'yla Zuna Shibi-din'in kardeşleriydi, onlara da güvenini yitirmeye başlamıştı; çünkü sonunda kocanın ailesindeki herkesten kuşkulanmak gerekirdi.

Maba Beatrice'i yakaladı, sürekli Aro'nun yanında kalmasını, onu bir an bile yalnız bırakmamasını söyledi. Birlikte olmaya dayanabildiği tek kişi Beatrice'ti. Beatrice onun yanına oturdu ve Aro gitmek üzere hazır oluncaya dek tek sözcük etmedi.

İki gün sonra Aro akrabalarının bulunduğu Baidanau'ya gitmek üzere güneye doğru yola koyuldu. Yanına küçük bir torba dolusu yiyecek almıştı. Yolculuğun ilk bölümünde ona arkadaşlık etmek için Beatrice de birlikte gitti. Öğlene dek beyaz karınca yuvalarının arasında yollarını açarak sessizce ilerlerlerken Aro acıklı bir türkü mırıldanıyor, çıplak toprakta, patikalardan geçerek tek vücut gibi yürüyorlardı. Karanlık çökmeden Waronawa'ya dönmesi için Beatrice'in ayrılması gereken zaman gelip çattı. Vedalaştılar, arkasını dönüp evin yolunu tutmadan önce Beatrice uzaklarda gözden yiten Aro'nun tombul bedenine baktı. Varlığının Aro'yu rahatlattığını bilmek çok hoşuna gidiyordu.

Shibi-din Dayısını yitirmek Danny'nin aklını başından almıştı. Arkasından Brezilya'ya gitmek istedi. Oklarını, yaylarını topladı, hamağını omzuna astı, onun ardına düşmeye hazırlandı. Shibi-din'i buluncaya dek kendini koruyabileceğini söyledi. Sonunda onu gitmekten vazgeçirmeyi başardılar, aylarca evin çevresinde aylak aylak dolandı.

Derken baladur cevizlerini toplama zamanı geldi. Köydeki insanlardan çoğu çalılık adacıklarında kamp kurmaya gitti. Herkes bitmez tükenmez bir eğlencede mayalı baladur rakısı içerek her şeyi unutuncaya dek sarhoş oldu. Dans. Şarkılar. Kitle halinde kusma törenleri. Kavgalar, dövüşler patlak verdi. Birileri bıçak çekti. Hiç kimse öldürülmedi. İki haftalık kamptan sonra herkes pılısını pırtısını toplayıp eve döndü.

Kurak mevsim hiç bitmeyecek gibi göründü Beatrice'in gözüne. Bütün aileler, yediden yetmişe, balık zehirlemeye gitti. Dere kıyısına vardıklarında, Maba, Zuna, öteki kadınlar zehirli bitkilerle balık tuzakları hazırladılar. Öğütülmüş acı manyokla kunami yapraklarını karıştırdılar. Sonra da onları topak topak yaptılar. Bunlar dereye serpildikten sonra balıklar yüzeye çıkmaya, sudan dışarı sıçramaya başladı. Erkeklerle oğlan çocuklar onları kepçelerle, ellerine geçirdikleri kapların içine toplamaya başladı. Hemen orada ateşte pişirdiler.

McKinnon'u zehirli balık ısırdı. Acı içinde kendini sudan çekip hemen ateşin başına koştu, orada Zuna bir acıdan onu kurtarmak için başka bir acıyı kullanarak ayağını alevlere mümkün olduğunca yaklaştırdı.

Sıcak havada serap gibi titreyen Alman'ın biri at sırtında bilinmezden çıkageldi. Bitmiş bir haldeydi. Bacakları ayak bileklerinden dizlerine dek şişmişti, yaralarla kaplıydı. Patlamış sivilcelerden ötürü kan ve irin pantolonunu kıçına yapıştırmıştı. Evde yatıp portakal soydu durdu. Çocuklar ona yüzlerce portakal, greyfrut topladı. Başka bir şey yemiyordu. Altı hafta kadar sonra yine atına atlayıp gitti.

Waronawa'da erkeklerle kadınlar ayrı ayrı, ama çocuklar her zaman birlikte yıkanırlardı. Georgetown'a manastıra gitmeden önceki günlerde, öteki çocuklar yıkanırken çığlıklar atıp eğlendikleri sırada Beatrice hep uzak dururdu. Gölün öteki ucu kamışlarla, bam-

buyla kuşatılmıştı. Beyaz bulutlar gökyüzünde, başlarının üstünde hızla savrulurdu. Çocuklar suyun içinde dalıp çıkarak, birbirlerini kovalayarak oynaşırdı.

Beatrice kendini onlardan uzak duymaya başlamıştı. Bir tür yalnızlık çekiyordu. Öteki çocuklar sanki ondan kaçınıyordu.

"Niye öteki çocuklar benimle konuşmuyor?" diye sordu kuzeni Gina'ya.

"Sen uzaklara işgalci yabancılardan olmaya gidiyorsun," dedi Gina kurnazca. "Biz de onları sevmeyiz."

"Georgetown'a gitme konusunda bu tür kuşkulara kapılmış görünmüyordu Danny. Gösterdiği vahşilik bazen Beatrice'i korkutuyordu. Kendinden küçük iki erkek kardeşini kementle yakalamış, korkudan avaz avaz bağırmalarına aldırmadan gece oluncaya dek onları bir ağaca bağlı bırakmıştı. Kısa süre sonra buralardan ayrılacağı aklının ucundan bile geçmiyor gibiydi.

Şu aralar aklı fikri yeni arkadaşlarındaydı. Rio Negro'ya mal alıp satmaya giden bazı Wai Wailer oradan geçiyordu. Zamanının çoğunu, çocuklardan biriyle, Wario'yla geçiriyordu. Birlikte balık tutmak için ortadan kayboluyorlardı.

Birinin Amerikan kartalı gördüğünü söylediği Kanakular'ın eteklerine dek millerce yol yürüdüler. Wario'nun uzun saçları vardı. Hâlâ kuşak ve tüy takıyordu. Kullandığı yay öyle büyüktü ki ipini germeye Danny'nin gücü yetmiyordu. Wario'nun bu işi hiç zorlanmadan yapmasından, tırmanıcı bir hayvana nişan alarak koskoca palmiye ağacının tepesine oklarını göndermesinden çok etkilenmişti. Ağaçların arasında sığınak yapıp beyaz kartalı bekledikleri küçük şelalenin tepesine doğru sık ormanların bulunduğu bir yokuşu tırmandılar.

Tam üç gün beklediler, ama kartalın izini bulamadılar. Sonra Waronawa'ya döndüler.

McKinnon dışarıdaki atölyelerden birinde paslı palangaları temizliyordu. Burnundaki deliğe geçirilmiş, mandarin bıyığı gibi aşağı sarkan, iki kocaman kıpkırmızı papağan tüyü takan en yaşlı Wai-Wai yanına yaklaştı, Georgetown'dan getirilip orada depolanmış olan biri düz, öteki desenli iki top kumaşı gösterdi.

Kumaş toplarını gösterirken bir yandan da aksak Wapisiana dilinde konuşarak, "Bu ikisini de aynı ruh mu yapıyor?" diye sordu McKinnon'a.

Ağır palangayı duvardan aşağı çeken McKinnon, "Evet," dedi. İçerisi küflü eski deri kokuyordu. Kumaş yapımıyla ilgili bilgi verecek durumda değildi.

"Savanalarda bu ruhu bilen bir adam olduğunu duyduk."

"Peder Napier demek istiyorsun. Şu anda kuzey savanalarda. Rio Negro'dan döndüğünüzde güneye gelip sizi görmesini söylerim."

Peder Napier'i, Wapisiana bölgesinden elden geldiğince uzun süre uzak tutmaktan mutluydu.

Yağmurlar başlamadan Rio Negro'ya varıp ticaretlerini yapmaya hevesli Wai-Wailer ertesi sabah iki uzun kanoyla yola çıktı.

İlk uyarıcı gök gürültüsü Kanaku Dağları'nda patladı. Aileler ormanda tarla açmaya koşuştu. İlk yağmurlardan sonra herkes manyok, mısır, tütün, dağ pirinci, fasulye ekerdi.

Sonra fırtınalar geldi. Darukuban ve Shiriri dağları arasındaki demir cevheri yatakları boyunca çaktı şimşekler. Bir öğleden sonra Zuna şimşeğin, parıltılı, çatırdayan bir top olup yerde yuvarlandığını, zımpara ağacının içinde yuvalandığını gördü.

Kadının biri soluk soluğa çiftlik evine daldı. Kavalını çalıp çocukları öldüren savanaların cücesini gördüğünü ileri sürüyordu. Maba, Zuna, Bobo Teyze onu yatıştırır yatıştırmaz apar topar ailesine bakmaya koştu yine.

Yağmurlar ve sonra hiçbir şey.

O yıl yağmur mevsimi bitmez tükenmez göründü Beatrice'e. Yağmurlar geldi, toprağı bütünüyle çalıp götürdü. Yerleşim yerlerinin her tarafla ilgisi kesilmişti, tek başına kalmıştı. Ev koskoca bir göle bakıyordu. Evin arkasında, tropik leyleğin paytak paytak suda yürüdüğünü gördü Beatrice. Acımasız fırtınalardan, rüzgârlardan korunmak için ağaçların arasına sıkışıp tünedi balıkçıllarla turnalar. Hiç gelen giden yoktu. Kuzey savanalara giden yol geçit vermiyordu. Küçük çocuklar sinirine dokunuyordu. Jaguarlarla pumalar yanı başlarına sokuluyordu. Atlardan biri yaralandı. Sığırların yarala-

rı kurtlandı. Kabura sinekleri her yerdeydi, acımasızca sokuyorlardı. Danny her zaman bir yerlerde balıktaydı, ama hayatında ilk kez Beatrice bu balık gezilerinden bıkıp usanmıştı.

Sonunda eylül ayı geldi. Güneş güçlendi, artık yola çıkabilirlerdi.

Manastır günleri

Kol kola girmiş, başları birbirine doğru eğik, geçmiş zamanlardan kalma iki rahibe, üç McKinnon kızını manastır kapısı ardındaki serin dünyaya buyur etmek için kemerli yoldan gelirken kuşlar gibi cıvıldaşıyordu.

Kızlar tam üç haftadır babalarıyla birlikte öküz arabasında, at sırtında, ırmakta yolculuk yapıyorlardı. Orada bir ailenin yanında kalması için Danny'yi Queenstown'da bırakmışlardı. Kardeşleri artık onu üç yıl göremeyecekti.

"Ama bütün o balıklar ne olacak?" diye sordu babasına, dereleri, ırmakları balıkla dolu bıraktığı düşüncesinin verdiği acıyla.

"Sen döndüğünde hâlâ orada olacaklar," diye güldü McKinnon.

İlk birkaç hafta üzüntüden üç kızın da midelerine sancılar girdi.

Beatrice'in en çok canını sıkan şey pabuç giymekti. Ayakları çok ağırlaşmıştı, onu toprağa çekiyordu. Okul forması, işliklerde asılı koşumlar gibi kısıtlayıcıydı.

Manastırın içi garip biçimde cila ve dezenfektan kokuyordu. Boş, kullanılmayan mağaraları anımsatan koca koca odaları gözetliyordu Beatrice. İlk zamanlar üzerine utangaçlık bulaşmış olsa da bir süre sonra daha da kendine güvenle İngilizce konuşmayı başardı. Wifreda ketumluğunu korudu; "Japon kâğıt katlama sanatı kadar kapalı" diye tanımladı onu rahibelerden biri, "gerçek bir yerli kızı." En küçükleri Alice, ne zaman kardeşlerinden birini görse gözyaşlarına boğulmamak için kendini zor tutuyor, eve dönmek için yalvarıyordu.

Bir süre sonra Beatrice hem hayatta kalmanın, hem de kardeşlerini yatıştırmanın yolunu buldu. Hem kendisini, hem de kardeşlerini Wapisiana casusları olduklarına inandırdı. Bir sabah duadan sonra, ikisini de yakalayıp hepsinin buraya özel bir görevle geldiklerini, düşman kampının sırlarını öğrenmeleri için gönderildiklerini açıkladı Wapisiana dilinde. Görevleri işgalci yabancılar üzerine bilgi toplayan Rupununi'ye rapor vermekti. Düşman bölgesinde bulundukları için cesur ve dikkatli olmak zorundaydılar.

Onları kışkışlayan Rahibe Fidelia, "Sınıflarınıza gidin, lütfen, kızlar," dedi.

Bir bakıma, bu düşünce hepsini rahatlattı. İçlerine sızıp düşmanlar gibi yaşıyor görünmenin yollarını öğrenmek için gönderilmiş savaşçılara benzediklerini anlattı onlara Beatrice. Çevrelerinin içinde erimeli, bir yolunu bulup benliklerini el değmemiş olarak korurken yabancıları taklit etmeliydiler. Herhangi bir yaratık, bir örümcek, bir kuş, hatta sinek bile onlara Rupununi'den haber taşıyabilirdi ona göre. Becerebildikleri zaman kızlar, öğretmenlerin gözlerinden uzak buluşuyorlar, başka kimsenin kendilerini anlayamayacak olmasının tadını çıkararak Wapisiana dilinde konuşuyorlardı. Üç kız kardeşi, savanaların daracık patikalarından kalma bir alışkanlıkla hep birbirine sokulmuş, tek sıra bahçede dolaşırken izlemek rahibeleri şaşırtıyordu.

"Buradaki yaşam kabuk gibi olacak," dedi Beatrice, "bizi gizleyecek, ama buralardan gittiğimizde üzerimizden çıkarıp atacağız." Kendilerine üç kaplumbağa adını taktılar; sır saklayıcılar.

Manastırda yetmiş genç kız kalıyordu. Manastır çok iyi döşenmişti, buralardaki en iyi okulların arasındaydı. Venezüella büyükelçisinin yanı sıra daha başka birçok üst sınıftan beyaz olmayan kişi kızını buraya yollamıştı. Öğrenciler için üç sınıf, bir cimnastik salonu, dört yatakhane, bir de revir vardı. Su depoları içme suyu sağlıyordu. Okutulan derslerin arasında İngilizce, Portekizce, İtalyanca, Fransızca, müzik, resim de vardı. Kızlar sık sık konser verir; piyanonun tıngırtıları, ayak vurma sesleri, ana babaların alkışları, salonun açık pencerelerinden zambaklı kemerli bahçenin sıcak havasına dağılırdı.

Beatrice yavaş yavaş, Georgetown sosyetesinin başına bela olan karmaşık renk hiyerarşisini tanıdı. Okulda kendiliğinden ortaya çıkan doğal arkadaşlığın ardında, kimin "üst sınıf sarı", kimin "üst sınıf kahverengi", "kırmızı" ya da "siyah" olduğunun zehirli bilgisi yatıyordu.

Beatrice karışıklık yaratıyordu. Siyah da, beyaz da değildi. Önce arkadaşlıklarını sunup, sonra da gönülsüzce geri alarak onu nereye yerleştireceklerini bilemeden, sakına sakına bir yana ayırıyorlardı. Sınıftaki en açık yürekli kızlardan biri, bu konuyu ana babasıyla tartışma fırsatını buldu. Sonra da zafer kazanmış gibi geri döndü, bilgisini herkese açıklamak için masanın üstüne çıktı: "McKinnonlar yerlidir." Bunu kesin bir dille, bu konuya son verircesine söyledi. Böylece onlarla alay etmek mubah oldu. Arada bir arkasından kıs kıs gülseler de Beatrice üç kız kardeşin içinde en sevileniydi.

Şaşırtıcı, yepyeni heyecanlar yaşıyordu. Beatrice'in tanıştığı kızın biri NewYork'a gitmişti, orada kışın insanların burunları, kulakları donarak kopup düşüyordu. Resim yapmayı öğrendi. Yatakhanesindeki kızlardan biri İngiltere dönüşü çiçek dürbünü getirmişti. Beatrice ona bakıp biçimlerin sonsuzca, soluk kesen dönüşümlerini izlemeye bayılıyordu.

Rahibeler, öğretmenler odasında yeni gelenler üzerine tartıştılar. En akıllı, en dışadönük buldukları Beatrice'ti. Biri azıcık yana kaymış da olsa da, kocaman kara gözleriyle, yürek biçimi yüzüyle en güzellerinin de o olduğu üzerinde anlaştılar. Doğru, utangaçlık krizleri sırasında epeyce kıkırdıyordu; ama rahibeler bunun çok can sıkıcı olmadığı konusunda görüş birliğine vardılar.

Müzik sınıfında Beatrice, Portekizli ve müzik kulağı hiç olmayan, solgun yüzü sivilcelerle kaplı Maria de Freitas adında bir kızın yanında duruyordu. Kapağında "Boosey ve Hawkes" yazıları basılı olan, eski bir şarkı kitabını paylaşıyorlardı. Rahibe piyanoda ilk notaları çaldı.

"'Sevgilisiydi o, nişanlısıydı.'"

Sınıf hiç yaşamayacakları bahar günlerini anlatan şarkıyı canı yürekten söylüyordu. Panjurlar ardına dek açılmıştı, içerisi esintilerle doluydu. Maria de Freitas'ın çatlak sesle ulumasını duyunca rahibe çalmayı kesti. Kızı buluncaya dek bakışlarını sınıfta gezdirdi.

"Lütfen sesini çıkarmadan, söylüyormuş gibi yap, evladım. Yalnızca harfleri ağzında biçimlendir. Bütün koroyu mahvediyorsun."

Rahibe yeniden başladı başlamasına; ama, "Hey ding a ding a ding, baharın tatlı sevgilileri"nden öteye gidemediler. Maria de Freitas söyleneni yapmış, yalnızca ağzını oynatıyordu, ama bu kez de bir başka derin bas ses sokaktan onlara katıldı:

Burun çekmek ister maymun, ah,
Rom ister maymun, ah,
Çok susamış maymun, ah,
Kahve ister maymun, ah,
Çok yorulmuş maymun, ah,
Saat beş oldu, maymun, ah.

Müzik öğretmeni öğrencilerin dörtnala pencereye koşmasını engelleyemedi. Karşıdaki sömürge evlerinden birinin ek bölmeleri için temel atan bir grup işçiydi bu koroyu oluşturanlar.

Ustabaşı ve deneyimli bir marangoz olan Micklemas Crane başı çekiyordu. Yerine sabitlemek için üzerlerine on beş santimlik yuvarlak "maymun"ları çaka çaka koca kalasları balçığa gömerken adamların kara derileri sıcakta terden ve tozdan parıldıyordu. Birkaç dakika sonra adamlar yine şarkıya başladı, kafasındaki mendili çıkarıp o da kızlara salladı. Ötekiler okul kızlarına aldırmadı.

Çileden çıkan rahibe küt diye kapadı piyanonun kapağını.

Metal çekiçlerden çakan bir kıvılcım Beatrice'in gözüne gelince bir adım geriledi.

"Ah. Ayağıma basmasana seni pis yerli kızı.."

Beatrice arkasını dönüp Nella Hawkins'in kibirli, kahverengi yüzüyle, kıvırcık saçlarına gözlerini dikince o da düşmanca bir yan bakışla yüzünü buruşturdu.

Beatrice'in yüreği korkudan güm güm attı. Aynı zamanda kendini aşağılanmış hissediyordu.

Sınıf geri çekilip iki kızı gözleri birbirine dikili ortada bırakırken, "Neler oluyor?" diye sordu müzik öğretmeni. Nella Hawkins öyküsünü anlatmak için öne atıldı.

"Beatrice McKinnon ayağını silindir gibi ezdi." Topallaya topallaya korodaki yerine geçti.

"Yaa. Eminim kaza oldu, değil mi Beatrice?" dedi rahibe kibarca.

Beatrice hâlâ sessizdi, kıpırtısızdı. Öteki kızlardan bazıları alaylı alaylı kıkırdaştılar.

"Böyle bir şey yaptığımızda genellikle özür dileriz, Beatrice. Özür dile haydi."

Tek sözcük çıkmadı ağzından. Söylemesi istenen o alışılmadık sözcüğe dili dönmüyordu Beatrice'in. Konuşmayı beceremeyeceğini görünce sessizce yerine döndü.

"Neyse, dersten sonra burada kalıp benimle konuşman gerek, Beatrice." Öğretmen piyanosuna döndü, koro tekrar başladı.

Daha şimdiden Beatrice'in ağzı kupkuruydu, kalbi hızlı hızlı atıyordu. Başını şarkı kitabına eğdi. Bakışlarını kitaptan kaldırdığında rahibenin yüzünün sol yarısının yok olduğunu, karanlığın içine gömüldüğünü gördü. Ursuline kilisesinin törelerine göre rahibeler siyah cüppe, beyaz önlük, beyaz tepelik, beyaz kurdeleli siyah başörtüsüne bürünüyorlardı.

Beatrice bu siyah-beyaz çizgileri birbirine mi karıştırıyorum acaba diye gözlerini açıp kapadı. Ama nereye bakarsa baksın görüş alanının sol yarısı karanlıklara gömülüydü. Bütün vücudundan buz gibi ter boşandı. Her şeyin normale döneceğini umarak başını eğip kitabına baktı. Kitabın yalnızca yarısı duruyordu önünde. Titremeye başladı. Sonra da gözünü ister kapalı, ister açık tutsun, parlak, zikzaklı, yıldız biçiminde bir çizgi sol gözünün içinde oynaşmaya başladı. Dalgalanan çizgi, tıpkı Darukuban Dağı'nın doruklarından Shiriri'ye doğru, fırtınaların müjdesini vererek toprakta yol alan

şimşek gibiydi. Kör olduğunu sandı. İçinden bir bulantı dalgası yükseldi, Beatrice McKinnon müzik odasının parke zeminine düşüp bayıldı.

Revir daha yeni boyanmıştı, keten tohumu yağı kokuyordu. Başındaki o ağrı geçinceye dek Beatrice üç gün yattı orada. Kendini bütünüyle iyileşmiş hissettiği üçüncü gece, yatağında otururken, aslında İrlandalı olup yaşamının çoğunu sömürgede geçiren Rahibe Fidelia her geceki gibi yatakhaneleri dolaşırken onu dinledi.

Rahibe Fidelia küçük kızları korkutuyordu; at gibi uzun bir suratı, sağ yanağını kaplayan inek pençesi biçiminde kocaman, mor bir doğum lekesi vardı. Ruh sağlığı bozuktu, bunalıma düşme eğilimi yüzünden öteki rahibeler ona acıyordu. Şimdi ışıkları söndürmeleri için, "Sönsün ışıklar, kızlar. Sönsün ışıklar," diye bağırarak kapılara vuruyor, cimnastik odasının önünden geçerek koridorda ilerliyor, üst kattaki revire giden tahta merdivenleri çıkıyordu.

Sokakta romla iyice kafayı bulmuş biri kenardaki çimenlere oturmuştu. Rahibenin sesini duyunca onu taklit etti.

"Evet, sönsün ışıklar. Sönsün ışıklar. Ama kim söndürecek Ay'ı?" diye söylendi. Gerçekten de manastır ve çevresindeki sokaklar, saman ağaçlarının, yüksek başkent palmiyelerinin bütün rengini içine emen bir ışık içinde yüzüyordu. Adam sendeleyerek ayağa kalktı, yalpalaya yalpalaya manastıra doğru yürüdü. Bir hendeğe çişini yapmak için durdu.

"Kim söndürecek bakalım Ay'ı?" diye homurdandı, sabaha dek yatacağı beyaz taşların arasına, yol kıyısına boş çuval gibi yığılmadan önce.

Ay eğilmiş aşağı bakıyordu, şehevi, kirli yüzüyle.

Rahibe Fidelia içeriye, taptığı Beatrice'e bir göz atıp yine aşağı indi. O gidince Beatrice yataktan kalktı, panjurların arasından aşağıdaki ay ışığıyla aydınlanan görüntüye baktı. Koskoca bir kurbağa, sırtında açıkça görülen desenleriyle camın altındaki patikaya oturmuş gerdanını şişiriyor, pufluyordu. Kendisini neşelendirmek için gelmiş olduğunu hissetti Beatrice. Bir süre sonra kurbağa dönüp hendeğe zıpladı.

İpleri kopmuş bir kukla gibi yere yığılmış olan pejmürde adam,

içki âleminden dönen Shibi-din'i anımsattı ona.

Tekrar yatağına çıkan Beatrice Waronawa'da neler olup bittiğini merak etti. Onlar ayrılırken evin palmiye damı yenileniyordu. Bunun anlamı adamların güneş doğmadan ve çiy hâlâ yaprakların üzerindeyken yataktan kalkmalarıydı. Bir kez güneş onları kuruttu mu artık örmek olanaksızlaşırdı. Yapraklar ay ışığının olmadığı gecede toplanmalıydı; çünkü, yumurtalarını yapraklara bırakan böcekler bu işi ay ışığında yapardı. Yapraklar o zaman kesilirse böcek yavruları yumurtadan çıkıp tavanı mahvederdi.

Bir keresinde Koko Lupi'nin uzaklara uçabildiğini, insanların neler yaptıklarını görebildiğini ve haberler getirdiğini söylediklerini anımsadı. Ama işte burada evle bütün ilişkisi kesilmişti. Bu düşünce onda kumda boğuluyormuş duygusu uyandırdı.

O gece rüyasında Rupununi Irmağı'nda olduğunu, kanonun kıyısından eğildiğini gördü. Biri arkasında kürek çekiyordu. Siyah, cam gibi su kayığın altında kabarıyor; o da yoğun, kıvrımlı su kütlelerini, parmaklarını batırarak parçalıyordu. Kıyıya yakın yerlerde yavaş, suyun ortasında hızla tohumlar yüzüyordu ırmağın üstünde. Kayığın altında onları içeri çeken, derin girdapları duyabiliyordu. Küreği çeken her kimse, öne eğilip sol omzunun ardından kulağına bir şeyler fısıldadı. Ses tanıdıktı. Konuşanın soluğu ensesini ısıttı.

Başlarının üstünde ağaçlar kapandı, suyun rengi yanık kahverengiye dönüştü. Bu maun sulardaki yansımalar kahverengi ve turuncuydu. En küçük böceğe kadar her şey ürkütücü biçimde yeniden yaratılıyordu. Irmak, tıpkı zaman gibi içlerinden geçerek ilerlese de görünümler hiç kıpırtısız duruyordu.

Ansızın, ırmağın dibinde sırtüstü yatıp kalmıştı, inanılmaz ölçüde mutluydu. Üstünde, şimdi gökyüzünde uçan bir papağan gibi görünen kano vardı. Derken kayığın çıkardığı dalgacıklar, görüntüleri sarmaya başladı. Her şey çözüldü, sabahın parlak ışığına uyandı.

Bütün okul skandalla çınladı. Rahibe Fidelia, Meksika'daki bir başka kuruma gönderiliyordu. Yaslar içindeki rahibenin yatağının altında boş içki şişeleri yığını bulunmuştu. Gizlice büyük miktarlarda içki tüketmekteydi.

Rahibe Fidelia, giysisi beline dolanmış bir halde, dönen merdivenlerin tırabzanından, en tepeden en aşağı kadar kaydığında cimnastik salonundan çıkan bütün bir sınıf oradaydı. Yere düşerken iki rahibe yardıma koştu.

Şaşkın öğrenciler arasında Beatrice'in yüzünü yakalayınca, kıkırdadı: "Ah. İşte, Beatrice McKinnon... şimdi eline geçiriyor... ölümün gizli büyüsünü anlıyor." Sonra da şarkı söylemeye başladı: "Ah Danny Çocuk, kavallar, kavallar çalıyor;" kendinden geçmeden önce rahibelerden biri apar topar kızları uzaklaştırdı.

Manastır yaşamının dümdüz akışını bozacak çok az şey vardı, ama aşağı yukarı bir yıl sonra Rahibe Fidelia'dan başka haberler aldılar.

Yetmişli yaşlarında, ince, buruşuk bir kadın olan başrahibe bütün okulu cimnastik salonunda topladı, önlerindeki kürsüye çıktı.

"Günaydın kızlar. Bugün sizin dualarınıza ihtiyacımız var. Meksika'da Tanrı'ya hizmet etmek için aramızdan ayrılan Rahibe Fidelia'yı çoğunuz anımsayacaksınız. Bugün ondan bizim yardımlarımızı isteyen bir mektup aldım. Mektubun bir bölümünü size okuyacağım:

> Sevgili başrahibe ve bütün St. Josephliler,
>
> Tanrı hepimizi korusun; ama burada korkunç bir trajedi meydana geldi, sizin dualarınıza ihtiyacımız var.
>
> Bir ay önce, dünyanın bizim bulunduğumuz bölümünden görülebilecek bir güneş tutulması olacağını söyledim sınıfıma, izlemek isteyen çocuk olursa, parka götüreceğimi ekledim. Gözlerine zararı dokunabileceği için doğrudan Güneş'e bakmamaları konusunda onları uyardım.
>
> İki kişi gönüllü oldu. Miguel ile kız kardeşi güneş tutulmasını görmek istedi. Onları evlerinden aldım –şu keşke resmini yapabilsem dediğim begonvillerle süslü, beyaz boyalı, güzel evlerden biri–, Mexico City'nin dış mahallelerindeki yerel parka doğru yola çıktık.
>
> Güneş tutulmasına doğrudan, çıplak gözle bakmamaları için uyarıldıklarından çocuklar söz dinlediler –bu konuda gerçekten kuzu gibi olduklarını söylemeliyim–, her zaman oyuncak kayık-

larını yüzdürdükleri havuzun suyunda izlediler tutulmayı. Ben de yanlarında durup bekledim. Zamanı kolladık. Tutulma dört dakika içinde başlayacaktı.

Taş kıyılara çarpan havuzun suyu hâlâ karanlıktı. Yansımalar belirgindi, iyi bir görünüm yakalayacağımızı sanıyordum. Miguel kardeşinin elini tuttu, Tanrı onu kutsasın, ikisi de gözlerini suya dikti.

Saat 11.15'te tam da benim söylediğim zamanda Ay'ın karanlık ucu Güneş'i kemirmeye başladı. Havuzda yüzen çift kenarlı diski çocuklar büyülenmiş gibi, kımıldamadan izliyordu. Doğal ki, güneş tutulması tamamlandığında önce alacakaranlık oldu, sonra hepten karanlık. Her şey sessizdi. Havuzun öteki yanındaki başka bir çocuk, çıkan serin esintiyi kaçırmamak için yelkenlisini yüzdürdü. Suda dalgacıklar yarattı bu. Miguel ile kız kardeşi büyülenmiş gibi izlemeyi sürdürüyorlardı. Ben de başlarını kaldırmasınlar diye sürekli onları gözlüyordum. Olay neredeyse bitmişti. Yine ışıyıp ısındı sabah. Çocukları eve götürdüm.

Bir saat içinde iki çocuk da kör olmuştu.

Ana babaları çılgına döndü. Kendimi müthiş sorumlu duyuyorum. O gün bugündür hastaneler, uzmanlar, klinikler, bekleme odaları arasında, en sonunda da çocukların körler okuluna yerleştirilmeleriyle geçen uzun bir yarış sürdü durdu.

Başrahibe burada durdu, bütün okuldan o iki zavallı çocukla Rahibe Fidelia için dua etmelerini istedi.

Beatrice'in yanında duran Maria de Freitas gözlerini korkunç bir biçimde şaşılaştırarak kıkır kıkır güldü. Beatrice, onun kulağına Katolik dininde bir aziz daha olması gerektiğini fısıldadı; Aziz Kıkırdama.

Daha sonra öğretmenler odasında rahibeler, öğrencilerden gizlenen bölümü okumak için bir araya toplandılar:

Kendimi nasıl hissettiğimi tahmin edebilirsiniz. Bütün gazeteler bunu abartıp ortalığı ayağa kaldırdı. Basın bana saldırdı. Tarihçiler eski defterleri karıştırıp 789 yılı 16 Temmuzu'nda bu böl-

gede olan son Güneş tutulması öyküsünü gündeme getirerek çok-tanrılıların tanrılarından biri olan Quetzalcoatl'ın yılanlardan yapılma bir salla Meksika'dan ayrılmak üzere doğuya doğru yola çıktığını, çünkü onun kız kardeşiyle sevişmiş olduğunu anlattılar. Akşam yıldızı ya da ona benzer bir saçmalık biçiminde göğe yükselmişmiş. Bütün bu zırvalıkları deşip ortaya çıkarmalarına neden olduğum için utanıyorum.

Kendimi şaşkın ördek gibi hissediyorum. Tam da buralara yerleşmek üzereydim. Lütfen dualarınızı o zavallı çocuklardan da benden de esirgemeyin.

Din kardeşiniz
Rahibe Fidelia.

Bir süre sonra Georgetown'daki Ursuline Manastırı'ndaki rahibeler Meksika'daki kardeş manastırda geçen bir olayı duydular. Cenaze için çalarmış gibi ağır ağır, bütün komşuları tedirgin ederek çanlar çalmaya başlamıştı hiç nedensiz, gecenin bir yarısı. Rahibe Fidelia körkütük sarhoş, çanın ipine asılı bulunup Peru'daki manastıra gönderilmişti.

Vaiz

Büyük McKinnon çocuklarının okulda olduğu o yıllar boyunca Peder Napier'in kara cüppesi tıpkı manzaraya konan karakarga gibi savanalarda tanıdık bir görüntü oldu. Peder bazen at sırtında yolculuk yapsa da genellikle yayandı. Yürümek, derdi, dualara iyi gelir.

Oralardaki ilk aylarında, merkezini Hıristiyan adı vererek St. İgnatius dediği Zariwa'da kurdu. En yakındaki köylerden, yanında kalması için üç delikanlı getirdi. Delikanlılar günlük işlere yardım ediyorlar, o da onları Tanrı yolunda eğitiyordu. Kerpiç, ince çubuklar ve palmiye dallarından oluşan basit bir yapı olan Rupununi'nin ilk Katolik kilisesinin yapımında da ona yardımcı oldular.

Küçük İgnatius olarak çağırdığı delikanlıya karşı yoğun bir eşcinsel tutku gelişti Peder Napier'in içinde. Küçük İgnatius ağırdı,

ciddiydi, utangaçtı. Peder Napier onu ödüllendirdiğinde başını eğiyor, ne diyeceğini bilemeden kıpkırmızı kesiliyordu. Papaz bu durumu çocuğun alçakgönüllülüğü olarak değerlendiriyor, daha şimdiden Yupokari'de temelleri atılmaya başlamış olan Protestan sapkınlığa kapılmamış, savanalardaki gerçek Hıristiyanlığın ateşli bir simgesi olarak görüyordu.

Çocuk görev duygusu içinde, iğneyle onun bacaklarından keneleri söküp atarken içini acıyla hazzın karışımından oluşan bir duygu sarıyordu. Papaz aralarında özel bir iletişim olduğunu hissediyordu. Çocuk zekiydi, güvenilirdi. Peder Napier ne zaman ona baksa, kendisinden akıp çocuğun içine dolan, İsa sevgisi diye yorumladığı vahşi bir hazla doluyordu. Küçük İgnatius'u İsa'ya götürmek için özellikle içini titreten bir şey vardı.

İşte böyle, Küçük İgnatius aracılığıyla yerli inançlarını yıkmanın yolunu buldu. Çocuk ona bütün hayvanların kendilerini hem yeryüzünde, hem gökyüzünde koruyan bir efendileri ya da sahipleri olduğunu açıkladı. Bu efendinin kendisi de hayvan biçiminde görünebilirdi. O, aynı zamanda avlanmanın da efendisiydi, avcıya şans getiren büyülü bitkileri korur, bolluk ya da kıtlık durumuna göre değişerek bir avcının kaç hayvan vurmasına izin verileceğini belirlerdi. Ne zaman burada bulunduğunu anlayabilirdi insan; çünkü kendisi de çok güçlü biçimde, bu bitkilerin suyu gibi kokardı.

Bu bilgiyi alan Peder Napier, tıpkı içine girdiği hücrenin çalışmasını taklit eden kanser virüsü gibi gizli kapaklı yollardan, yerlilerin kafasına, kendi her şeye kadir tanrısının fikrini soktu.

St. İgnatius'ta papaz, döşemesi pislik kaplı küçük, basit bir kulübede oturuyordu. Adamlar oraya gelir, rahatça yere oturur, hiçbir şey söylemezlerdi. Bazen onun kavanozuna ekmeklerini banarak yemek yerlerdi. Bir keresinde hiçbir şey almasalar da bütün eşyalarını incelediklerini anladı. Sesini yükselterek sitem etti onlara. Hepsi o anda çıkıp gittiler. Sert ses tonundan hoşlanmadıklarını anladı. Birini azarlayacak olsa hemen gözden yitip gidiyordu.

"Bağıran insanlardan hoşlanmıyorlar, hiç tarih bellekleri yok," diye yazdı günlüğüne.

Papazlık görevinin en başından beri önce kuzey savanalardaki Macusiler üzerinde yoğunlaşıp kiliseler yaparak, bir kerede bütün bir köyü dine döndürerek, yeni misyonlar kurarak bir dizi, çetin yolculu-

ğa çıktı. Oyunlar oynatıp ilahiler söyleterek çocuklardan başlardı hep. Sonra ilerleyip yetişkinlere geçerdi. Bir keresinde Küçük İgnatius'un bir ay süreyle her gün yeni bir mihrap yaptığını hesapladı.

Sık sık, geceleri soğuktan titreyip gündüzleri güneşten pişerek bir muşambanın altında uyuyordu. Çok sık da, geceyi geçirdiği, yarısı bitmiş kilisenin döşemesi çamura battığı için giysileriyle eşyaları sırılsıklam oluyordu. Hiçbir şey onu yolundan saptıramıyordu. Bir görev tamamlanır tamamlanmaz, yerliler temel bilgileri alıp ilahi söylemeye, dua etmeye başlayınca, savanaların bir ucundan ötekine koşarak bir sonraki göreve başlıyordu. Irmaklar yürüyerek geçilemeyecek kadar derinse, adamlarına ağaç kabuklarından, kabuklarını soyacak ağaç yoksa sazlardan sal yaptırıyor, doğru düzgün malzeme bulamazsa anında kendine özgü çözümler buluyordu.

Macusi halkı onu şaşırtıcı bulsa da dayanabiliyordu, özellikle de genç bir çift geceyi geçirdiği için kiliseyi yeniden kutsamaya kalkıştığı zaman çok şaşırmışlardı. Enerjisi karşısında hayretlere düşüyorlardı, çünkü gereksiz görünen hiçbir şeyi yapmamak âdetti savanalarda. Ama o durmadan yapılacak başka bir şey icat ediyordu. Her neyse, yine de onun çevresinde toplanarak, bu yeni tanrıyı edinmenin bütün maddi yararlarını kullanıyorlardı.

Günlüğünde yazılı zaferlerden biri de Nappi'de paskalya pazarı ayininin düzenlenmesiydi. Tütün tenekesinin yardımıyla paskalya mumu yapmıştı. Mumlar siyah balmumuydu. Üzerindeki tepelik de muslin kumaş kaplanmış gazyağı tenekesiydi. Ayinin söylenmesi gereken ilahilerinin tümünü kendi yüksek tenor sesiyle söyledi.

Sonra da felaket kapıya dayandı.

Genç izleyicisine, "Gel İgnatius," diye seslendi. "İsa adına özel bir kutlama yapacağız."

Roraima Dağı'na tırmanıp tepesinde ayin yapmaya karar vermişti. Cayır cayır kavuran sıcakta üç haftalık bir tırmanış gerekiyordu. Tepesi düz olan kutsal dağın siyah yamaçlarına yaklaştıkça küçük İgnatius duraksıyordu. Dağ önünde yükseliyordu. Eteklere yaklaşıyorlardı. Roraima'nın tepesini görebilmek için başını kaldırdığı her defasında dağ ona üstün gelmek, daha da yaklaşırsa onu ezip geçmekle tehdit etmek için kendini daha ötelere, yükseklere çekiyordu sanki. Canlı gibiydi.

Peder Napier çocuğa yüklendikçe yükleniyordu. Sırtına bütün

ayin gereçlerinin yanı sıra kendi fotoğraf makinesini, çantasını, mutfak eşyasını da yığmıştı.

Dağ tabanının çevresini kuşatan daha alçak yokuşlarda yüzlerce ağacın ağarmış iskeleti duruyordu. Dağın yamaçları dimdikti, zirveden dökülen sayısız çağlayanla kararmıştı. Ot demetlerine asılarak, kaygan kaya parçalarına parmak uçlarıyla tutunmaya çalışarak yarıklardan, dere yataklarından tırmandılar. Bazı yerlerde yosunlar, yeşil uzantılar nemli ağaç gövdelerini kaplamıştı. Yaprak yerine, yapışkan uzantılarıyla eğrelti otları büyüyordu bu ağaçların tabanında. Geçerlerken küçücük kurbağalar korkuyla su birikintilerine zıplıyordu.

"Haydi, haydi. Başarabilirsin," dedi Peder Napier, dağın düz tepesine yaklaşırken içinde yükselen o eski kabalık duygusuyla.

Koca platonun tepesinde hiç de tekin olmayan bir sessizlikle yaptılar ayini. Bittiğinde Küçük İgnatius, soğuktan donmuş, yorgunluktan bitkin olmasına karşın, papazı dağın güney yakasındaki ağaçlıklı hendeklerden aşağı indirdi. Üç gün sonra da öldü.

Çocuğun bedeninin yattığı karanlık kulübede iki adam karşı karşıya duruyordu. Çocuğun acı içindeki babası o dağın özel bir yer olduğunu, oğlunu oraya hiç götürmemesi gerektiğini açıklamaya çalışıyordu Peder Napier'e. Genç olmalarına karşın hiçbirinin ağzında diş bulunmayan çocuğun annesiyle kız kardeşleri kaskatı cesedin yanında duruyorlardı sessizce.

"O dağ bir zamanlar ağaçtı," diye açıklamaya çalışıyordu babası gözyaşlarının arasından. "O ağaçta her tür meyve yetişirdi. Onun yerini bilen tek yaratık tapirdi."

Peder Napier öfkesini gizliyordu. En sevdiği oğlan olan Küçük İgnatius'u yitirmekten ötürü o da kederler içindeydi. Duymak istediği son şeydi şu adamın tapirle ağaç üzerine uydurduğu şöyler. Son ayini yapmakta geciktikleri için gerçekten üzgündü. Papaz kaşlarını çattı, Macusi dilinde konuşan adamı anlamak için gösterdiği çabayla dişlerini ortaya çıkararak sırıttı.

Çılgına dönmüş adam, rahibin önünde bir ileri bir geri dolaşıyordu. İleriye attığı üç adım onu oğlunun cansız bedenine götürüyor, öbür üç adım da geri getiriyordu.

"İki erkek kardeş, Macunaima ile Chico, tapirin üzerine ilişmiş giden bir tik meyvesi buldular. Tik acı acı ağlıyordu, ağaçtan düşüp kaybolduğu için. Tapir ağacın yerini bildiğini söyleyince onu izlediler. Bütün o meyveleri gördüklerinde ağacı kestiler. Gövdesinden koskoca bir ırmak fışkırıp savanaları sele boğdu. İçi yunus balıklarıyla dolu bir deniz kapladı dağı..."

Ailenin öteki üyeleri tedirginlik içinde bekleşirken sözün tam burasında oğlanın babası bilinçsiz hıçkırıklar içinde kaldı.

Peder Napier sözünü kesti.

"Küçük İgnatius şimdi İsa'nın kollarında güven içinde."

Adam içten bir inanmazlıkla baktı.

Peder Napier ansızın karanlık kulübede kıstırıldığı duygusuna kapılarak dışarı yürümeye çıktı. Birkaç bodur kombe ağacıyla baladur cevizi dereyle evin arasındaydı. Kuru toprağın üzerinde; seyrek, dikenli çalılar arasında yolunu açarak aralarında dolaştı.

Arkasına baktığında, ailenin birkaç parça eşyayı kulübeden çıkardığını sonra da çocuğun bedeniyle birlikte onu ateşe verdiklerini gördü. Sazlar birkaç saniye içinde tutuştu, papaz arkalarından bakarken aile uzaklaştı; sahip oldukları her şeyi sırtlarına yüklenmiş olarak, Pakaraima Dağı'na götüren patikada yürüyüp gittiler.

Peder birkaç haftalık yoğun Hıristiyanlaştırma çabasının yardımıyla bu olayın sorumluluğunu kafasının arkasında bir yerlere itelemeyi başardı.

Hiç kimse Peder Napier'i cüppesiz görmedi. Kara giysisine bürünmüş, gittiği her yere içinde İncil'i, yeni dine döndürdüğü kişilerin vaftiz kayıtları, bir de kendi günlüğü bulunan teneke sandığı taşıyordu.

Güney savanalardaki Wapisiana halkı papazın, Macusilerden duydukları düşüncelerini tartışıyorlardı.

Kadının biri papazı, Kanakular'daki Şişe Dağı'na; yüksek, şişe biçiminde, kristal gibi parıldayan doruğa tırmanırken gördüğünü söyledi. Efsane kahramanlarından birinin, oğlunu bir kayanın içine hapsettiği varsayılan dağdı o. Rüzgârların esip papazı yeniden aşağı üfürdüğünü anlattı. Yüzeyi agat taşı, yeşim ve başka bir yeşil taştan ötürü kaygandı. Bir sürü patikanın kesiştiği noktada harikulade

bir şey gördüğünü de ekledi. Bu şeyin yeni İsa olup olmadığını anlamak için sıkı sıkı sorguya çektiklerinde şiddetle başını sallayıp o müthiş adamın Amerikan yerlisi olduğunu söyledi. Ama birileri daha sonra, belki de onun, kayanın içinde tutuklu bulunan İsa olduğunu söylemeye başladı.

Kanaku Dağları'nın öte yanındaki güney savanalara yaptığı yolculuklar daha seyrekti. Peder Napier gittikçe daha çok inanıyordu McKinnon'un, ilerlemesi için bir engel oluşturduğuna. McKinnon'un bile bile Wapisiana halkıyla iletişimine engel olmaya çalıştığını düşünüyordu.

McKinnon rahibin etkisinden hoşlanmıyordu, elbette. Wapisianaların bir misyonere hiç de gerek duymadıklarına inanıyordu. Hatta bir keresinde Georgetown'da piskoposa yazıp Peder Napier'in aşırı ölçüde çalıştığını, dinlenmesi gerektiğini bile ileri sürdü. Ama papaz her zaman bir sivrisineğin ısrarcılığıyla geri dönüyordu. Kısa süre sonra da güney savanalarda kilisesini yapmaya başlamıştı. Sonunda McKinnon bu durumu iyi huylulukla kabullendi, oralarda olduğu her defasında papaza konukseverliğini sundu.

"Bir süre önce Wai-Wailer sizi soruyordu," diye anımsattı McKinnon.

"Elimden geldiğince çabuk gideceğim onlara." Peder Napier günlüğünü inceleyip ocak ayında gitmeye karar verdi. Yağmurlar başlamadan önce oraya gidip dönecek yeterli zamanı bırakmalıydı. Güneye doğru, ormanın derinliklerinde, daha önce hiç gitmediği bir yerde uzun bir yolculuk olacaktı.

Kendileriyle konuşurken Peder Napier'in gözlerinin giderek daha çok uzaklardaki bir şeye, düşsel bir kaleye dikilmiş gibi göründüğünü fark etti insanlar.

Aşk öyküsü

Beatrice'in, Alice'in, Wifreda'nın manastırdan temelli ayrılma zamanları gelip çattı. Çantalarını toplamış, kendilerini ırmakta yolculuk edecekleri kayığa götürecek olan at arabasını bekliyorlardı dışarıda, yüksek demir kapının önünde. Her birine birer tespih vermiş olan başrahibeyle vedalaşmıştı kızlar. Alice tek başına kalmaya dayanamayacağı için okuldan erken ayrılıyordu. Temel matematik dersleri alması için Danny'nin birkaç hafta daha kalması kararlaştırılmıştı. Daha sonra tek başına dönecekti.

Annai'ye varıp da savanaların dört bir yana yayılmış altın ışıltılı manzarasını görür görmez Beatrice'in yüreği kabardı. Doğudaki Makarapang Dağları'ndan güneş yükselirken öküz arabasıyla eve doğru yolu koyuldular. Uzaklarda, güneyde güneşin ışıkları Kana-

ku Dağları'nın tepelerini tutmuştu. Irmaklar gibi akan güneş ışıkları içinde kelebekler bile sarhoş görünüyordu.

Geri döndükleri için hepsi sevinçten çıldırmıştı. Beatrice esintiyi yüzünde duymak için arabanın yanından sarktı.

Beatrice koşa koşa yaklaşırken Maba ırmak kıyısındaki yassı kayaların üstüne çamaşırları çarpma işini bırakmadı. Başını kaldırıp baktı, kocaman bir gülümsemeyle kırılıp açıldı yuvarlak hatları. Kucaklaşma âdetleri yoktu. Ama kızını incelemek için ayağa kalkıp kaşlarını yarı çatar, yarı gülümser bir halde durdu. Maba ile Zuna'yı selamlarken, sanki değişmiş gibi, utangaçlıkla tedirginlik karışımı bir duyguya kapıldı Beatrice. Manastır rahibelerinin soğuk, el değmemiş tenlerinin tersine iki analığının yüzlerinin iklim koşullarıyla nasıl yıpranmış olduğuna ilk kez dikkat etti.

Pabuçlarını ayaklarından atıp üzerine pamuklu bir giysi geçirir geçirmez kuzeni Gina'yı görmeye koştu.

Her şey belleğindeki gibiydi. Gina da bıraktığı gibiydi, azıcık şişmanlamış olması dışında. Annesiyle, kız kardeşleriyle kulübelerinde oturmuş, manyok soyup etli gövdesini sıkarak suyunu çıkarıyorlardı. Çalışırlarken saz damdan güneş ışığı süzülüyordu yüzlerine. Gölgelerle yüzler birbirine karışıyordu. Bütün görünüm, bir rahatlama, dinginlik, arkadaki manzaranın içinde erime gibi göründü gözüne. Gina'nın annesi, mango tohumu çiğneyip ona gülümseyerek çardak direğine yaslanmıştı. Sıcak, kızıl-sarı ışık, palmiye yapraklarıyla kaplı, işlenmemiş kirişler, yumuşak kahkahalar, manyokun bildik, keskin olmayan, mayalı kokusu, bunların tümü işledi Beatrice'in içine; dezenfektan kokularıyla, mekanik gereçlerin huysuz gürültüleriyle, okul zilleriyle, sert piyano müziğiyle daha yeni çıkmış olduğu manastır yapısına nasıl da ters düştüğünü görüp bunun tadını çıkardı. Bir sıraya oturdu, sıcak pisliğin içinde ayak parmaklarını oynattı.

Gina ona gülümsedi, parmakları manyoktan yapış yapış, sıkma işini sürdürdü. Beatrice'in buralardan anımsadığı bir delikanlı, alçak damdan eğilerek içeri girip bir tas şibi aldı kendine.

"Evliyim ben şimdi," dedi Gina, başıyla delikanlıyı göstererek. "Bizimle oturuyor. Evde hamağı benimkinin yanında asılı."

Hamak, evlilik simgesi. Olayların ilerlemesi içinde geride kalmış ve manastır yaşamı bir bakıma onu saf dışı etmiş gibi, Beatrice'in içi hem kıskançlıkla, hem de yanlış yerde bulunma duygusuyla doldu. Hiç kimse sormadı ona manastırda yaşamanın nasıl olduğunu. Kimse ilgilenmiyordu.

Orada kalıp işe yardım edeceği yerde, bir süre yokluğunda Waronawa'da olup bitenlerden konuşup evine döndü.

"Uzaklara giderse neler olacağını söylemiştim size," dedi Gina.

Çalışmayı unutmuştu Beatrice. Başlangıçta eski çalışma ritmini yakalamakta zorlandı. Wifreda'yla birlikte su taşıması, meyve ağaçlarını sulaması, tütün yapraklarını üzerlerinde tırtıl var mı diye kontrol etmesi, manyok tarlalarına tohum atması, geyiklerin, labbanın, yaban tavşanlarının derilerini yüzmesi, doğraması, erkeklerin getirdiği balıkları ayıklaması, çamaşır yıkaması, pamuk eğirmesi, hamak örmeye yardım etmesi, mısır kavurması hazırlaması, güneşte kurutulup pastırma yapılması için et şeritleri kesmesi, küçük çocukların hastalıklarıyla ilgilenmesi gerekiyordu.

Danny de geri döndü. Hiçbir şey söylemedi, yalnızca kardeşlerine başını salladı; ama gözleri eve dönmenin sevinciyle parlıyordu. Yaşıtı delikanlıların çoğundan daha uzun boylu olduğu dikkatini çekti Maba'nın. Damarlarındaki Avrupalı kanı yüzünden olmalı diye düşündü içinden eleştirerek. Pırıl pırıl kara saçları artık dik bir tutam değildi; uzamış, gözlerinin üstüne düşmüştü.

Nasıl becerdiyse, Danny kendi benliğine çok fazla dokunulmasına izin vermeden eğitimin içinden süzülüp sıyrılmayı başarmıştı. Öğretmenleri onu oldukça yumuşak başlı bulmuşlardı; biraz fazla sessiz olsa da. Hiçbir zaman acelesi yoktu. Onda da annesinin mürdüm karası gözleri, bakır kızılı rengi vardı. Bir şeyler yapmaya, onarmaya yetenekliydi; elleri hep bir şeylerle uğraşıyordu, çoğunlukla da ok uçları yontmakla.

Beatrice bir gece bölmenin ötesinden gelen sesini dinledi onun; ne zaman böylesine derinleşmiş olduğunu merak etti. Koyu kahverengiydi, ağırdı, şeker pekmezi gibiydi.

Üzerine atlayıp onunla şakalaşırken, "Beni rahat bırakın," diye

uyarıyordu kardeşlerini, "yoksa bir gün yolda giderken sizi öküz arabasından atıveririm aşağı."

Ama çocuklar gülüyor, sevinç çığlıklarına boğuluyorlardı.

Orada karanlıkta neler yapıyorsa, "Yine yap Danny," diyorlardı.

Danny'nin geri döndüğünde garip duygulara kapılıp kapılmadığını merak etti Beatrice. Ama kapıldıysa bile hiç belli etmemişti. Sanki hiç uzaklara gitmemiş gibi giderek artan bir kendine güvenle balık tutmaya, avlanmaya, kendi okları, yayları kadar babasının silahlarını da kullanmaya girişmişti.

Bir grup yabancı zenciden, gelip kereste kesme işinde yardımcı olmalarını istemişti McKinnon. Zenciler yörelerinde inanılmaz bir değişiklik yaptılar. Cazı getirdiler.

Geceleri işten sonra, McKinnon'un evinin üst katında dans edip şarkı söyleyerek, soytarılıklar yaparak bir araya toplanıyordu bu delikanlılar. Aralarında bir orkestra kurmuşlardı. Adı Raymond olan en uzun boyluları, kahverengi kâğıttan üflemeli çalgı, gaz tenekesinden, hintlastiğinden, bükülmüş metal bir üçgenden çello yaptı. Civardan insanlar dans etmeye geliyor, her şeyi hafife alan, kahkaha dolu kereste işçileri yerlilerin danslarına "Rupununi ayak sürümesi" diyor, onlarınkine ters düşmesi için yılan gibi kıvrıldıkları kendi danslarını sergiliyorlardı iyi yüreklilikle, neşeyle.

Etrafta oturan bir sürü yaşlı adam kendi kendilerine homurdanarak bu yabancıların çok gürültücü olduklarını, balıkları ürküttüklerini söylüyorlardı. Onların yüksek seslerinden, konuşurken kollarını sallamalarından hoşlanmıyorlardı. Ama bu hoşnutsuzluğu hiç açığa vurmadılar, yüzlerine karşı hep dostça davrandılar. Yine de büyücü kadın Koko Lupi, yeni gelenlere duyduğu nefreti saklamaya kalkışmadı. Waronawa'nın dış mahallelerinden geldiğinde gerekirse hepsini iktidarsız yapacak zehirleri bulunduğunu söyledi herkese. Sonsuza kadar iktidarsız, diye vurguladı.

Raymond çok hoşlanıyordu Beatrice'ten. Çalgılardan birini çalmadığı gecelerde onunla dans etmek istiyor; kısa, kıvırcık kirpikli, sıcak, kahverengi gözlerindeki özlemle ona bakıyordu. Gaz tenekesinden yapılma çellosunu tıngırdatırken kaşlarını kaldırıp göz kırpıyordu.

Bir gece Beatrice, Raymond'un kıvrak adımlarını taklit etmeye çalışıyordu. Danny ise tembel tembel izliyordu. Bir ucuna jaguar kafası, öteki ucuna timsah kafası yontulmuş şaman koltuğuna kurulmuştu. Çalgıcılar bir şişe rom açmışlardı. Romu bir tasa dolduran Danny başına dikti. Zaten önceden de parakariyle rom içmişti. Dayısının bir zamanlar öğrettiği gibi wallaba ağacından mükemmel bir küre yontmaya çalışıyordu. Ama içki yüzünden parmakları uyum içinde çalışamıyordu. Sonunda bıçakla topu yere attı.

Beatrice önünde fırıl fırıl dönüyordu. Arkasında saçları uçuşuyordu. Ne zaman yanlış bir adım atsa, bir an duruyor, eliyle ağzını kapatıp kıkır kıkır gülüyordu.

Anlayamadığı bir nedenle Beatrice'in bu kara oğlanla birlikte dönüp dururken oluşturduğu görüntü ona acı veriyor, midesini bulandırıyordu. Kızı çekip uzaklaştırmak istiyordu. Tüm bu olanlar başını döndürüyordu. Kıvrılarak önünden geçerken eteğinden yakalamaya çalıştı, ama kaçırdı. Ayağa kalkıp kara oğlanlar gibi dans etmeye kalkıştı, ama onlarınki gibi kıvrılamıyordu bedeni. Tedirgin, kendini aptal gibi hissederek oturdu yine. Sukabağının içinden biraz daha ekşi parakari içti, içki çenesinden damladı. Birisi ona mayalanmış baladur rakısı verdi. Bir yudumda içti.

Bir süre sonra Danny'nin gözleri küçüldü, kahverengi yüzünde yanardağ taşından pırıl pırıl iki çizgiye dönüştü. Cam gibi şeffaflaşmıştı sanki. Odanın karanlık bir köşesine çekildi, sendeleyerek dışarıdaki taze gece havasına çıktı, ayağı neredeyse merdivenlere takılıyordu. Bir süre sonra Beatrice de merdiven başına geldi.

"Senden utanıyorum," dedi Wapisiana dilinde.

"Ne kötü değil mi?" diye İngilizce yanıtlayarak Danny'yi öfkeden çılgına döndürdü. Başını kaldırmış, kendisine bakan yüzünü gördü Danny'nin; çocukluğunda sık sık olduğu gibi içine kapanmış, yaklaşılmaz olmuştu. Bir an onu yatıştırmak istedi. Bu arada Raymond onu aramaya çıktı. Kibarca önünde eğildi, usulca elini tutup tekrar içeriye soktu.

Danny kıskançlıktan, tanımlayamadığı bir acıdan yanmış halde yıldızların altında sendeleyerek göle doğru yürüdü. Bir şeyleri öldürmek istiyordu. Bir şeyi yok etmek, mahvetmek. Gece şahini uçup geçti önünden, hedefini bulmayan bir taşı hırsla fırlattı. Gölün kıyısına vardığında akıntının yoğun olduğu yerlerdeki suyun sessiz

kıpırdanışlarını dinleyerek ve saçlarını kısacak kestirip o zenci oğlanlara benzeyip benzeyemeyeceğini merak ederek orada çömeldi kaldı.

Ne zaman Beatrice'e baksa içinin eridiğini hissetti Raymond. Beatrice de kapının yanındaki duvara yaslanmış, o ne söylese, sözcüklerin gerektirdiğinden daha çok gülüyordu. Bir yanında, uzun kara bir saç demeti çözülmüş, nemli ensesine yapışmıştı. Koca gözleriyle cilveli cilveli baktı oğlana. Dans etmekten soluksuz kalmıştı.

Derken, Maba çağırdı. Bulaşıkları yıkamak için yardımını istiyordu. Hem Wifreda, hem de Alice köyün öteki yakasına arkadaşlarında kalmaya gitmişlerdi, kendi başınaydı. Beatrice eteğini savurarak döndü, Raymond'a çapkın bir iyi geceler dileği yolladı. Sonra da kaldırırken takırdayan tahta tabakları durulamaya gitti.

İşlerini bitirince, yatmadan önce, Maba'yla Beatrice elli metre ötedeki helaya doğru, ellerinde gaz lambasıyla, kısa patikaya özenle basarak ilerlediler.

Helayı sırayla kullandılar, biri elinde lambayla içeri girdiğinde öteki dışarıda bekledi. Raymond odasında uzandığı yerden onların gecenin içinde yayılan yumuşak seslerini duyabiliyordu.

Geri dönerlerken, "Hiç ay yok," dedi Beatrice'in annesi. "Balık tutmak için iyi bir gece."

Beatrice hamağına tırmandı. Gece sıcaktı. Ay ışıksızdı, her yer mürekkep karasıydı. Kapının gıcırtısını duyduğunda gecenin ilerlemiş zamanıydı, yarı uykulu hali çoktan geçmişti. Gözlerini açtı; ama öylesine karanlıktı ki, gözleri açıkmış kapalıymış hiç fark etmiyordu. Hiçbir şey göremiyordu. Diken üstünde bekledi. Birkaç dakikalık ölüm sessizliğinden sonra odada yumuşak ayak sesleri duydu. Hamağının çevresinde yere kadar inen cibinliğini kaldırdı birisi.

Sıcak bir el usulca sol memesinde dolaşmaya başladı, başparmağı meme ucunu okşarken el de onu kavrıyor, mıncıklıyordu. Bir süre sonra el öteki memesine kaydı, bedeninin özenli bir haritasını çıkarıyormuş gibi aynı biçimde onu da keşfe çıktı. Birisinin ağır, düzenli soluklarını duyabiliyordu.

Sonra da ağzının üzerinde bir ağız hissetti, sanki yapılması gereken işleri varmış gibi sımsıkı, yöntemli biçimde bastıran, bütün yüzüne bir şeyler yazan dudakları duydu. Yeraltı girişini arayan el bedeninin aşağılarına kaydı, orada bir süre oyalandı. Hamak sallandı azıcık.

Karanlık, gizlilik onu utançtan kurtarıyordu. Hamağın bağlı olduğu kiriş gıcırdadı, erkek üzerine çıkarken hamak şiddetle sallandı. Oğlan neredeyse ikisini de yere yuvarlayacak gibi yanına kayarken dengesini yitirdiğini anlayınca pamuklu hamağın kıyılarına sıkı sıkı tutundu.

İki koluyla birden sarıldığı sırt, Aishalton kayası kadar pürüzsüzdü. Erkeğin burnunu boynuna gömdüğünü duydu. Kulağına sürtünen kafa bir an için onu şaşkınlığa sürükledi; ama dikkatini, içine daha kolayca girebilsin diye bir bacağını hamağın kıyısından aşağı sarkıtarak yana doğru kıvranmaya verdi. Eğik olarak uzanmak için ikisinin de bedenlerinin çalkalanmasından doğan ağırlık yüzünden hamak sallandı, gecenin içinden uçup gidiyormuş duygusu doldurdu içini. Sımsıkı tutundu, bedeninin üst yarısı yandan aşağı doğru sarktı. Saçları yerleri süpürüyordu. Erkek onunla sevişirken, o bildik hazzın uzaklarda kalmış anısıyla karışık koyu, sancılı bir acı duydu; ama bu duygunun içinde kendini yitiremeyecek kadar tetikteydi, merak içinde olduğundan o duygu da sönüp gitti.

Raymond'un tek bir sözcük bile etmemiş olması hoşuna gitmişti. Boşaldıktan sonra göğsünün üzerinde hızlı hızlı soluyarak yattı. Hamak artık sallanmıyordu. İki dakika sonra boynunda bir öpücük hissetti. Sonra da aşağı atlarken hamak hızlı hızlı sarsıldı, kabuğundan çıkan larva gibi cibinliğin altından süzüldü, bir an sonra gitti.

Beatrice doğrulup kapıya doğru baktı, ama hâlâ hiçbir şey göremiyordu. Elini ağzına götürdü, kaşlarını kaldırdı, hoşlanmıştı, gülmek istiyordu. Düş görmüş olabileceğini düşündü, ama hamak hâlâ sallanıyordu. Doyum içindeydi. Çoktan yapması gereken gündelik küçük bir işi tamamlamış gibiydi. Şimdi artık o da Gina gibiydi. Raymond'u düşündü, onun karısı olduğunu, Georgetown'da oturduklarını düşledi. Ona özellikle doyurucu gelen yan, bütün bunların, konuşmanın çirkinliği olmadan gerçekleşmesiydi. Raymond gözüne daha çok yerli gibi görünüyordu şimdi. Ertesi gün herkesin içinde hiçbir şey olmamış gibi yapacaktı. Ortak sırları olacaktı bu.

Sabahleyin, erken kalkıp sabunla hamaktaki lekeyi ovdu. Oduncular, sabahın ilk ışıklarıyla ormana gitmişlerdi. Maba'yla Zuna'ya mapir böğürtlenlerini kalburdan geçirmeleri için yardım etti. Masada manyok lapasının üstüne kakao tadındaki morumsu kahverengi suyu dökerken düşler içindeki mahmurlukla birazını da giysisinin önüne sıçrattı.

Keresteciler akşamüstü kesilmiş ağaçlarla birlikte öküz arabasıyla döndüler.

Beatrice limon toplama işini bitirdi, McKinnon'un sedir ağacından çıta yapmak için nasıl kesim yapmak gerektiğini Raymond'a öğrettiği yere doğru azıcık sinirlilikle yürüdü. Palmiye yerine çıtadan tavan yapmayı denemeye karar vermişti. Yeni kesilmiş ağacın tatlı kokusu burun deliklerini gıdıkladı. İki tane ama dört bir yana yayılmış mango ağacının gölgesindeydiler. McKinnon kesilmesini istediği uzunluğu, onun nasıl kesileceğini açıklıyordu.

Kendine güvenli görünmeye çalışarak Raymond'a doğru yürüdü ama onu nasıl selamlayacağını kestiremiyordu. Çalıştığı sıradan başını kaldırıp baktı Raymond, gelip kendisiyle konuşması için yakarıyormuş gibi utangaçlıkla gülümsedi. Ansızın bir şeylerin yanlış olduğunu anladı Beatrice. Bu, hâlâ bir şeyler ummakta olan bir delikanlının bakışıydı. Oğlan gülümsedi, alnı soru sorar gibi kırıştı. Beatrice onun saç çizgisine baktı, kötü bir tekme yemiş gibi midesi kasıldı.

Bu saç o saç değildi.

Bir gece önce kendisininkine sürtünen başın kuştüyü gibi dümdüz, kaygan saçları vardı; Raymond'un kafatasındaki yosun tutmuş çanak gibi duran nemli, kısa, kıvır kıvır saçlar değil.

Demek ki öteki çocuklardan biriydi. Her nasılsa suçlanması gereken kişi Raymond'mış gibi ansızın öfkeye kapılıp aldatıldığını düşünerek hızla döndü, yüreği kızgınlıkla güm güm atarken sert adımlarla yürüyüp gitti. Raymond gözüne aptal, acemi bir çaylak gibi görünmüştü. Kibirle eve döndü.

Kaya taşı

"Gelsin de mısır eksin," diyor Danny.

Wifreda'nın sesi acınasıydı. Boğaz ağrısından gözleri sulanarak kapıdan bakıyordu. sesi pürüzlüydü. Beatrice günlerdir beş karış suratla hamağında yatıyordu. Ona neler olduğunu kimseler bilmiyordu. İki analığı da onu tembellikle suçluyordu. Huysuzlukla atladı hamağından aşağı, Danny'nin ne istediğini anlamak için dışarı çıktı.

Yağmur mevsiminin ilk sağanakları başlamıştı. İki sağanak arasında güneş, her zamankinden de yakıcı parlıyordu. Savanalarda insanlar harıl harıl çalışıyor; mısır, manyok, sinirotu, kabak ekiyordu.

Danny'nin ekmek için seçtiği tarla, yerleşim bölgelerinin biraz dışında, terk edilmiş bir ağıldı. Durmuş inek gübresi toprağı daha

verimli yapmıştı. Son bir haftadır toprağı temizliyor, orakla kurumuş, dikenli ayrıkotlarını kesiyordu.

Oraya kadar, üç mili sessizlik içinde yürüdü ikisi de.

Pırıl pırıl, mavi öğle sonrasının göğü altında mısır ekmeye koyuldular. Elinde çapasıyla Danny önden gidiyor, katı toprakta ekim yerleri açmak için toprak topaklarına indiriyordu çapasını. Mavi giysisinin koltukaltlarını koyu bir renge boyayan ter içinde, pürtüklü topraktan ayak parmakları çizilen Beatrice de onun peşinden gidiyordu. Tohumları atıyor, topuğunun üstünde dönerek içerilere itiyordu. Tarlanın yarısını ektiklerinde, nemli saçlarını eliyle sürekli olarak kulaklarının ardına ittelediği yerlerde yüzü açık kahverengi tozdan yol yol olmuştu.

Öğle sonrasının ortasına geldiklerinde ikisi de soluk soluğa durdu. Danny çapasına dayandı. Kertenkelenin biri, oluk oluk olmuş toprakta gizlenmek için hızla geçti. Danny sıcaktan kavrulmuştu. ağzının kıyılarında kurumuş tükürük beneklerini görebiliyordu Beatrice.

"Haydi yüzelim," dedi Danny.

Herkesin yüzdüğü yerden uzakta bir yere gittiler ırmakta. Kahverengi çimenler uzundu, kuruydu, seyrekti. Bel yüksekliğinde birkaç çalı belli ediyordu patikayı. Beatrice evli olmadıkça erkeklerle kadınların ayrı ayrı yıkanmaları geleneğini çiğnemenin Danny'yi tedirgin edip etmeyeceğini düşünüyordu. Önündeki pürüzsüz, kahverengi sırtı izlemek garip bir biçimde tanıdık bir duygu uyandırmıştı onda. Beatrice ansızın anladı. Yolun ortasında durdu.

"Sendin o, değil mi?" dedi.

Danny yürümeyi sürdürdü.

"Bensem ne olmuş ki," diye yanıtladı omzunun üzerinden yarı kendini savunur, yarı gururlu bir sırıtmayla.

Öfkeyle gizemli bir haz karışımı içinde bu sözü sindirmeye çalışırken hiç sesini çıkarmadı Beatrice.

Irmağın kıyılarını aşındırıp içeri sokulduğu yerdeki ağaçların altında hiç konuşmadan, ayrı ayrı otırdular. Beatrice öfkeyle dopdolu, dizlerini karnına çekip kollarıyla sardı; parıltılı amber sulara dikti gözlerini. Öfke içindeydi, çünkü göstermeye hevesli olmasa da daha şimdiden istemeye istemeye onu bağışlamış olduğunu biliyordu.

Bir süre sonra Beatrice ayağa kalktı. Çevresine bakındığında Danny ağaçların arasından ona yaklaşıyordu, öyle düzgün geliyordu ki, sanki bilye yatağının üstünde kayıyordu. Yaklaştıkça gözleri; koyulaşıp eriyip gitmiş gibi duran gözleri, üzerinde öylesine bir mıknatıs çekimi yarattı ki hiç beklenmedik biçimde iradesini yitirdi.

Elini tutup ırmağa götürdü onu Danny. Bastığı çamurdaki sivri taşlar ayağına battıkça ürküyordu. Maymuntakkesi çalısına giysilerini asıp çırılçıplak suda yürüdüler. Beatrice ışığa karşı gözlerini kısarak ırmağın ortasında Danny'nin durduğu yere baktı; güneş arkasındaydı, kahverengi beline vuran küçük dalgacıklarla. Üzerinde turuncu renkte parçacıkların kaydığı koyu bej rengindeydi su. Danny kendisine katılması için bekliyordu onu.

Ağaçların başlarının üzerinde kapandığı, çıplak köklerinin kocaman, kıvrım kıvrım kavislerle sudan çıkıp yukarılara uzandığı yere doğru, ırmaktan aşağı kurbağalama yüzdüler. Yanı başlarındaki kıyılarda yalıçapkınları avlarının üstüne atlıyor, suya dalıyordu.

Sonra döndüler, Beatrice Danny'nin omuzlarına sarıldı; Danny akıntıya karşı ırmaktan yukarı çekti onu. Ilık, ipeksi sularda sırtına bastırılan memelerin uyandırdığı duygunun tadını çıkararak düzenli kulaçlarla yüzdü.

Öğle sonrasının geri kalan zamanını suda tembellik ederek geçirdiler. Birbirlerinin gözbebeklerinin içine baktılar ısrarla. Güneş yoğun sıcaklığını yitirdikçe yüzmeyi sürdürdüler. Sular kan rengine döndü. Mavi, gümüşsü lekeleriyle çok hoş bir küçük suyılanı kıyıya doğru kıvrım kıvrım geçti önlerinden. İkisi de dibe dalıp kara saç tutamlarını geriye yatırarak sudan çıktılar.

"Köpek ve labba," dedi Danny, kollarından tutup onu suyun altına çekmek için üstüne atlarken. Kahkahalarla ırmaktan dışarı fırladı Beatrice.

Daha sonra, hiç konuşmadan ağaçların altında, ırmak kıyısının balçığından uzakta, hiç bozulmamış turuncu, kahverengi yaprak katmanlarının oluşturduğu süngerimsi halının olduğu yeri buldular. Çalılığın çok güçlü, yapış yapış kokusu havayı doldurmuştu.

Düzgün bacaklarını lades kemiği gibi yere açtı Danny. Yavaş

yavaş bütün ağırlığını verdi kızın üstüne, kendini çok hoş bir duyguyla tuzağa düşürülmüş hissediyordu Beatrice. Sırayla kızın iki memesini de emdi. Küçücük elektrik akımları yayılıyordu aşağılardaki karanlık merkeze; yıllar önce ilk olarak güneş ışığının içine girdiği o aynı karanlık merkeze, hem içindeymiş, hem de dışındaymış gibi olan o merkeze, bir çemberden ayırt edilemeyen o merkeze. Danny kızın içine girdi bastırarak; kalçaları yavaş, dairesel hareketlerle kıpırdandı. Karanlıkta nem arayan, dışarı fırlayıp her seferinde daha derine inmeye çalışan yolunu şaşırmış bir kök gibi hissediyordu onu Beatrice.

Bu kör kör aranıp duran şeyin çizdiği çemberin dışında başladı önce haz. Sanki bir çömlekçi, dönen, dalgalanan, nemli çamur kabın ağzında başparmağını dolaştırıyormuş duygusuna kapıldı, tıpkı manastırdayken gördüğü, ağzı bazen büyüyen, bazen küçülen çamur kap gibi. Uzun süre bekledi, sonra kasıldı, durdurulamaz biçimde yükseldi haz, dış kenardan karanlık dibe doğru, oradan da dışarı patladı.

Danny, onun kendi çevresinde kasıldığını hissedebiliyordu. Kendisini yutuyormuş duygusuna kapıldı. İçip bitiriyordu sanki onu. O kara çukura boşaldı.

Waronawa'ya döndüklerinde her şey kargaşa içindeydi. Wifreda'nın ağrıyan boğazı kocaman bir irine dönüşmüştü. Başı duvara dönük, boğazı diken diken acılar içinde, kıpırtısız yatıyordu hamağında. Dilinin arkası yer yer beyaz mantar bağlamış gibi görünüyordu. Soluk almada zorlanmaya başlamıştı. Boğazına baktı Maba, yıllar önce patikada gördüğü beyaz, tuhaf mantarı anımsadı. Ansızın, bir düşmanın Wifreda'ya zarar vermek için bu mantara dönüşmüş olduğunu düşündü. Koko Lupi güneyde, Aishalton'daydı, bulunması mümkün değildi. Zuna yanında ilaç vardır diye sığırtmacın birini Peder Napier'i almaya gönderdi, ama onun da zamanında yetişemeyecek kadar uzaklarda olduğunu düşünüyorlardı. Sonunda Danny eline bıçağı aldı, irini yardı; birkaç gün kan tükürdükten sonra Wifreda iyileşti.

Savana derelerinin kıyılarında bulunabilen belli bir tür siyah kaya taşı vardır. Kayalar dört bir yana saçılmıştır. İnsan birini sağ eline, birini sol eline alıp dairesel hareketlerle birbirine sürterse mıknatıslanırlar, birbirlerinden ayırmak artık olanaksızdır.

Danny ile Beatrice, savana kayaları gibi ayrılamaz oldular.

Olan bitenlerden hiç kimse kuşkulanmadı, çünkü bir erkek kardeşle kız kardeşin kimi işleri birlikte yapmasından daha az kuşku verici, daha masum hiçbir şey yoktur. Çevre koşullarının mükemmel bir biçimde sakladığı bir sırdı bu.

El örgüsü sepetlerin, eleklerin üzerinde yer alan ve arka planın ön plandan ayrılmasının her zaman mümkün olmadığı, hayvan simgelerinin geometrik bütünün içine gömülerek kılık değiştirip gizlendiği sanat yapıtlarındaki kahverengi ve siyah desenler gibi Beatrice ile Danny'yi de evlerini kuşatan çevre mucizevi biçimde gizliyordu.

Beatrice için bu aşk bir tiryakilik durumuna geldi. Ne zaman yapabilirlerse, nerede yapabilirlerse seviştiler. Ama yine de ikisinin de istediği sıklıkta olmuyordu. Birisinin anlayacağı korkusuyla dehşete düşüyordu Danny. Beatrice'i tedirgin eden şey de her yerden ortaya fırlayıp çıkan küçük çocuklardı, onları yanında götürmesi bekleniyordu. Ne zaman Danny'yle birlikte gizlice ırmak kıyısına süzülmeyi deneseler, ya sığırtmacın biri atını suluyor, ya birisi yıkanıyor ya da bir çift kıyıdan kanoyla kürek çekerek gidiyordu.

Arada bir yağan sağanaklar daha şimdiden savanaları taze bir yeşile bürümüştü. Yağmurlar doğru dürüst başlayıp da her yeri sel götürdüğünde daha da kötü olacak, diye düşündü Beatrice. O zaman gidecek hiçbir yer olmayacaktı.

Bir gün, gizlice dışarı süzülüp tabakhanede sevişmeyi başardılar. Suya batırılmış derilerle dolu bir teknenin yanında, tahta duvara bitişik destek kirişlerinden birine yaslanarak durdu Beatrice. İçerisi karanlıktı, mari-mari kabuğu kokusundan acıydı hava. Tekneden kovaya su sızdıkça aralıksız süregelen pıtırtı sesi vardı. Çatırdayan kirişle ikisinin soluk soluğa kalmış sesleri bunu bastırıyordu.

Beatrice, evde olduğu zamanlarda gözucuyla, dikkatlice izliyordu Danny'yi. Yayına ip germek ya da kuşları sersemletmek için kullandığı kör ok uçlarından birini yapmak için çalışırken bir kahverengi omzu ötekinden daha yüksekte, tek kalçası öne çıkmış, alt dudağı üst dudağını örtmüş bir halde kapı pervazına yaslanışını seviyordu.

Onu bir şeyler yaparken izlemek içini mutlulukla dolduruyordu. Beatrice'in gözüne Waronawa'daki öteki delikanlılar Danny'yle karşılaştırıldıklarında toy ve sığ görünüyorlardı.

"Bana çok fazla bakıyorsun," diye tersledi Danny, yalnız kaldıklarında. Bunun doğru olduğunu biliyordu Beatrice. Hatta iradesini yitirmiş gibi görünüşü korkulara bile sürüklüyordu onu. Manastırdaki kızların anlattıkları yürüyen ölülerden biriymişçesine uyuşuk buluyordu kimi zaman kendini. Uyuşuk, ama neşe içinde. Duyduğu çekim hem anlaşılamazdı, hem de karşı konmaz. Giderek de güçleniyordu.

Beatrice'in yeniden savana yaşamına ayak uydurduğunu görmek Maba'yı da Zuna'yı da mutlu ediyordu. McKinnon hep sığırlarla, çitlerle, onarım işleriyle meşguldü. Çocuklarına pek aldırdığı yoktu. Sık sık da Brezilya'daydı. Arada bir Acarai Dağları'na altın aramaya gidiyordu; altından çok, serüven için.

Danny'nin ticaret yapmayı denemek için geldiği Orinduik'te, yassı kayaların üzerinde duruyordu Beatrice'le Danny. Pembemsi yeşim taşıyla pırıl pırıl parıldıyordu kayalar. Ireng Irmağı'nın bir bölümünü oluşturan basamak basamak çağlayanlarda yıkanmışlardı.

Kayanın yüzüyle çağlayan arasındaki açıklıkta seviştikten sonra, "Bizi rahatsız edecek kaynana falan yok," diye sırıttı Danny. Sırtına yapışmış kum ve taş taneciklerini silkeliyordu Beatrice.

"Ah. Şu kabura sinekleri." Kayalarda otururken kollarına, bacaklarına tokat atıyordu.

Akarsuyun içine oturdu Beatrice. Seviştikleri zaman içi, çiçek dürbünü ya da yılan derisinin genişleyen, büzüşen geometrik desenleri gibi biçim değiştiriyordu sanki. Tam bunu Danny'ye söylemek üzereydi. Sonra çağlayanın sıçrayan sularının içinde durduğu yere baktı, bunun onu hiç ilgilendirmeyeceğini anladı, düşüncelerini kendine sakladı.

"Evet," diye yineledi Danny, neredeyse kendi kendine. "Başımıza dert olacak kaynana maynana yok. Böyle yapmasak aptal sayılırdık." Suya bir taş fırlattı. Evde olduklarında Beatrice'e hiç aldırmamak, ona ailedeki herhangi biriymiş gibi davranmak işine geliyordu.

Geldiklerinden altı ay sonra, kereste kesmeye gelmiş olan yabancılar gitmek için eşyalarını topluyordu. İçlerinden birkaçı burada kalıp balata özü çıkarmayı düşündü, ama sonra vazgeçti. Karanın içlerinde olmaktan duydukları o ilk coşkuları aşınmıştı. Yaşam rahat değildi. Bu toplulukta kendilerini bazen yabancı ve garip buluyorlardı; Georgetown'ı da özlemeye başlamışlardı; cumartesi akşamlarının içki sohbetlerini, gürültüyü, yarışları. Raymond artık Beatrice'in peşinde dolaşmıyordu. Önceleri aralarındaki flörtün ansızın sönüp gitmesine şaşmıştı. Şimdi kız ona tam bir kayıtsızlıkla bakıyordu, aralarında bir kıvılcım olduğunu kendisinin mi düşlemiş olduğunu bilemiyordu.

Oduncuların ayrıldığı gece McKinnon'un evi özellikle sessizliğe bürünmüştü. Sıcaktan uykusu kaçan Wifreda geceyarısı yataktan kalktı, nedense pencerenin altında duran sandığın üstünde uyumaya gitti. Pencere, oduncuların yatak odası olarak kullandıkları dışarıdaki eve bitişik olan küçük odadaydı.

Bölmenin öteki yanından sesler duydu.

"Haydi üstüme gel."

"Dur bir dakika şu örtüyü kaldırayım."

Sandığın üzerinde çömeldi Wifreda, sonra da aradaki duvarın üstünden gözetlemek için ayağa kalktı. Karanlık yüzünden açıkça göremiyordu; ama kımıldanan biçimleri ayırt edebiliyor, demir karyolanın gıcırdadığını, Beatrice'le Danny'nin seslerini duyabiliyordu.

"Ellerin guava yaprağı kokuyor."

"Kaplumbağaya yem veriyordum."

"Biz ne olacağız?"

"Her şey yoluna girecek."

"Ben hep seninle olmak istiyorum."

"Hallederiz. Wai-Wai'ye gideriz. Orada tanıdıklarım var. İkimize ev yaparım."

"Sahi mi?"

"Bırak şöyle biraz oynayayım seninle."

Ortalık sessizleşince, sandık gıcırdar da kendisini bulurlar diye ödü patlayan Wifreda olduğu yerde tedirgin bir uykuya dalıp düşünde mutfağı süpürürken bir demet tüyden mucizevi biçimde gebe kaldığını gördü.

İki gün sonra Wifreda'yla Beatrice evin arkasında sabun yapıyordu. Gökyüzü kapalıydı. Bir gaz tenekesi aldı Beatrice, korların üzerindeki tasta bulunan sıcak suyla kostik asidi karıştırdı, karışımı domuz içyağının üstüne döktü. Çok yoğun dikkat gerekiyordu; sabunun tutması için iki tenekenin ısısı da aynı olmalıydı. Maddeler bir tenekeden ötekine dökülürken parmağıyla sıcaklığı kontrol etmek Wifreda'nın göreviydi.

"Senin hakkında bir şey biliyorum," dedi Wifreda.

"Ne?" diye sordu Beatrice köpüklü sıvıyı incelerken.

"Danny'ye seni yataktayken duydum."

Beatrice'in yüzü soldu. Sıcak sıvı kabını yerden kapıp Wifreda'ya fırlattı. Wifreda çığlığı bastı.

"Gözlerin nasıl kötü biliyorsun, ha? Birisine söylersen seni kör ederim," diye haykırdı Beatrice. "Beyaz karınca gibi kör."

Beatrice bu konuyu açınca Danny'nin avuçları terledi, kollarında sivri iğneler dolaştı. Eve yürüyen Beatrice'in arkasından baktı, yürürken başını önüne eğmişti, kara saç örgüsü beline doğru kıvrılıyordu.

Kendisine neler olduğunu anlayamıyordu Danny. Waronawa'dan uzaklaşıp yaşamında bir yarık açmak istediği yoktu. Ama yapması gerektiğini biliyordu, neredeyse iradesine rağmen. Bu onu çileden çıkarıyordu; kendisini uyaran sağduyusunun aptalca olduğu konusunda bir eylemde bulunması için bir şeylerin onu çektiğini hissedip buna öfke duyuyordu. Beatrice'le gizli buluşmalarını kesmeye karar verdi. Ama beyninin bir bölümüyle bu kararı alırken

öbür bölümüyle de bu aşkın süreceğini biliyordu.

O gece, herkes yemeğini yedikten sonra Danny aldırmaz bir halde, iyi bir av köpeği aramak için Wai-Wai'ye gideceğini söyleyiverdi birden.

Ertesi sabah, güneş her zamanki gibi her yeri kavuruyordu.

Ne Beatrice'ten bir iz vardı, ne Danny'den, ırmakta mal taşımak için kullandıkları eski sal da gitmişti.

Balıkların efendisi

Mayıs ayı süresince, gece göğünde bir takımyıldız ağır ağır batar, batı ufkunda geriye doğru düzenli bir biçimde, baş aşağı bir kavis yaparak. Yağmurların başlayacağı işaretini verir, Guyanalar'ın Rupununi bölgesindeki güneşten kavrulan kıpkızıl savanalarda balık akını başlar.

Bu takımyıldıza Tamukang, yani Balıkların Efendisi denir; çünkü bu zamanlarda ırmaklarda hoplaya zıplaya gelen gümüşsü taburları bir orkestra gibi yönetir. Bu yıldız dağılımını Avrupalılar Ülker Burcu, Boğa Burcu ve Orion'un bir bölümü olarak bilirler. Oysa Tamukang takımyıldızı gerçekten de unutuşa doğru inerek, çağlayan karanlıkta yuvarlanan kafası ve sırt kemiğiyle tıpkı balık kılçığına benzer. Dediklerine göre inildeyen rüzgârların flütünü çalan

Tamukang'dır. Ağustos ve eylül aylarında doğu ufkundan yeniden dirilişine dek gözlerden uzak kalır.

Bu takımdaki belli bir yıldız topluluğu, onlara göre Avrupalıların Boğa Burcu dedikleri, yağmur mevsiminde çok bollaşan tapirlerin denetiminden sorumludur.

Helaya yaptığı gece seferleri Maba'nın kendi kendine düşünme fırsatı bulduğu tek zamandı. Danny ile Beatrice'in yok olup gitmelerinden az sonra, bir gece heladan çıktı, yokuş yukarı yürüyerek evden uzaklaştı. Yokuşun tepesinde durdu, başını kaldırdı, gece göğündeki yıldızların sonsuz ve ağır dönüşlerinden oluşan kemende baktı.

Tamukang takımyıldızını arıyordu. Ama gözleriyle gökyüzünü tararken Maba'nın aklı balıklarda değildi. Görmek için gözlerini zorladığı şey, tapiri simgeleyen küçük yıldız topluluğuydu. O sabah tabakhane duvarı yanında sığırtmaçlardan birinin biriyle konuşmasını duymuştu. Kendisi duysun diye bile bile yüksek sesle konuştuğunu sanıyordu.

"Ağzı ona, 'kardeşim' diyor; ama alt tarafı 'karım' diyor." Sonra da pis pis gülüp gözucuyla kendisine bakmıştı. Belli belirsiz esintide titredi. Beatrice'le Danny konusunda onun da kuşkuları vardı. Kız kardeşle erkek kardeşin birbirlerine "yaklaşmaları"nın pek de duyulmadık bir şey olmasından değil. Kendi çocukları olmasa daha iyiydi.

Onu tedirgin eden şey, tapiri oluşturan yıldızların o baktıkça gitgide daha parlaklaşmasıydı sanki. Uzun burnuyla koklayıp duran, miyop gözlü, geceleri tırıs giden tapirin, kendi ailesi dışındakilerle çiftleşmeye üşenen tembelin teki olduğunu bilmeyen yoktu. Kuşkulandığı şeyi doğrular gibiydi yıldızlar.

Yol boyu oradan buradan fırlayan keçisakalı demetlerine basmaktan kaçınarak, eğimli, kaba toprağa sağlamca basarak eve döndü. Evde kuşkularından hiç kimseye, Zuna'ya bile söz etmedi. Köydeki başka adamlar da "tapir" yıldızlarının parlaklığına dikkat etmiş ve tapir avı düzenlemişlerdi.

McKinnon uzaklara yaptığı yolculuktan dönüp de Beatrice'le Danny'nin Wai-Wai'ye gittiğini anlayınca hiç üzerinde durmadı. Kafası başka yerdeydi.

Hepsine kolaylıkla uyum sağlamış gibi görünen bir başka yabancının gelişinden mutlu gibiydi Waronawa'daki herkes. Adı Sam Deershanks'ti, Teksaslı, yarı Siyu yerlisi biriydi. Uzun boylu, çıkık elmacık kemikli, hafif kamburumsuydu.

"Onu buralara getiren şey ne ki?" diye sordu biri.

"Demiryolu yüzünden geldi," diye yanıtladı bir başkası.

"Ama burada demiryolu falan yok."

"İşte işin tuhafı da bu ya."

Çiftlikte İngilizce konuşacak birinin daha olması McKinnon'un hoşuna gitmişti. Sonradan anlaşıldı, Sam Deershanks'in çok az konuşmasına karşın, sığır bakımı konusunda yeteneği vardı. Oraya bir güzel yerleşti, az sonra da gözünün Wifreda'dan başka bir şey görmediği anlaşıldı.

Wifreda her zamankinden çok surat asıp içine kapanarak ona hiç aldırmadı. İnsanlar bu yüzden ne kadar takılırsa o kadar öfkeleniyordu.

Brezilya'da olduğu günler boyunca McKinnon, evde kendisini beklediğini bildiği bir yığın eski, yırtık gazeteyi okumayı özlemiş durmuştu. Her altı ayda bir, bazen okunmamış olarak, tarihi geçmiş gazeteler gelirdi Georgetown'dan; bu da McKinnon'u büyük bir coşkuya sürüklerdi. Yukarı kattaki odadan çocukları kovalar, kafasını dışarıdaki büyük dünyayla tek bağlantısına verirdi.

Savanalara yerleşeli neredeyse yirmi yılı geçmişti. Saçları ağarmaya başlıyordu artık. Maba ona gülüp saçlarına sis indiğini söylüyordu. Bazen o, bazen de Zuna kocalarının başını kucağına yatırıp beyaz tellerini koparıyordu. Ama sayıları çok fazla artmaktaydı.

Yukarı çıktı, kör edici güneş ışığının hiç değilse birazını uzak tutmak için panjurları kapadı, bacaklarını uzun kolluğa uzatarak bir koltuğa çöktü; bacaklarını koltuğun uzun koluna uzattı. Gazeteleri bağlayan sicimi kesti, tarihlerine baktı. En eskisi, 12 Kasım 1917 tarihli *The Times*'ın sararmış bir sayısıydı. Onunla başladı.

Savaş haberlerinin kalanını da okumak için gazeteyi tararken bir başka konu dikkatini çekti. *The Times*'ın bilim yazarı tarafından kaleme alınmış, "Işığın Ağırlığını Ölçmek" gibi ilgi çekici bir başlık taşıyan makaleydi.

Her haber kırıntısının tadına vararak ağır ağır okudu:

Geçen salı Kraliyet Derneği'nin seçkin ve bilge üyelerinin toplantısına, bu gazetenin bilim yazarı olarak kendi çapında katılmak benim için bir zevkti.

Toplantı, Sir Frank Dyson tarafından Birleşik Sürekli Güneş Tutulması Kurulu adına yapıldı. Konuşmayı seçkin bir matematikçi ve fizikçi olan Sir Arthur Stanley Eddington yaptı.

Biz dinleyiciler, deri koltuklarımızda, başımızın üzerinde sigara dumanı çelenkleriyle otururken yetkin bir bilim adamı, Sir Isaac Newton'un portresinin onaylamayan gözlerle bize baktığını belirtti. Onaylamamakta da haklıydı, çünkü açış konuşmasında Sir Frank Dyson, sonunda Einstein'ın görecelik kuramında yapılan belli bir öngörünün doğrulanması için neredeyse eşsiz bir fırsatın göründüğünü söyledi.

Kuramın öngörüsü, uzak bir yıldızdan gelen ışının, Güneş'in çekim alanına yakın olduğunda yolundan sapacağıydı. Kuramı hiç kuşkuya yer bırakmaksızın deneyip doğrulamak için fizik deneylerinden kaynaklanan son bir kanıt gerekliydi.

Şu sözünü edeceğimiz koşullar yüzünden, Sir Arthur Eddington'u Kuzey İngiltere'de dostlarıyla birlikte bir kampta patates soymadığı için bağışlamamız gerekir. Mayıs 1919'a dek Büyük Savaş biterse Einstein'ın öngörüsünü kanıtlamak üzere bir gezi düzenleme işine girişmesi gerekmektedir.

Daha sonra Eddington, heyecan içindeki dinleyicilere bir konuşma yapmak üzere uzun boyuyla ayağa kalktı.

"İyi akşamlar, baylar. Hemen konuya girmeme izin verin.

Işığın eğimi, Güneş'e yakın yıldızları etkiler, buna bağlı olarak da gözlem yapmak için elimizdeki tek şans, Ay'ın göz kamaştırıcı Güneş ışınlarını kestiği tam güneş tutulmasıdır. O zaman bile, diskin çok ötelerine uzanan ve Güneş'in halesinden çıkan çok miktarda ışın vardır. Bu yüzden, halenin ışıltısında yok olmayacak, Güneş'e yakın, oldukça parlak yıldızlar bulunması gerekir. Bundan başka, bu yıldızların yerlerinden uzaklaşmaları, nispeten öteki yıldızlara, tercihen Güneş'ten daha uzakta olanlara ve yerini daha az değiştirenlere bakarak ölçülebilir yalnızca. Öyleyse, referans noktası olarak, dışta bulunan, belirli sayıda parlak yıldıza gerek vardır.

Bugün herhangi bir gökbilimci, yıldızlara bakarak, ışığın ağırlığını ölçmek için en iyi zamanın 29 Mayıs 1919 olduğunu söyleye-

bilir. Bunun nedeni de, Güneş'in tutulmaya doğru yaptığı yıllık yolculuk sırasında değişik zenginlikteki yıldız tarlalarından geçmesi, ama 29 Mayıs'ta parlak yıldızların olağanüstü bir bölümünün ortasına –Boğa burcunun bir bölümüne–, şimdiye dek görülen yıldız ışığıyla en iyi aydınlanmış alana gelmesidir.

Bu sorun, tarihin başka bir noktasında gündeme gelmiş olsaydı, bu şanslı tarihte tam güneş tutulmasının gerçekleşmesi için binlerce yıl beklemek gerekecekti. Ama, tuhaf olduğu kadar iyi bir şansla böyle bir tutulmanın 29 Mayıs 1919'da olacağı tahmin ediliyor.

Bu tutulma Avrupa'dan görülemeyecek. Tam tutulma yalnızca, yeryüzü üzerinde dar bir şeritte, yer yüzeyinin birkaç yüz mil genişliğindeki küçücük bir parçasında görülebilecektir. Güneş tutulmasının yolu, Güney Guyana yükseltilerinden, Brezilya'nın kuzeyinden, Afrika kıyılarındaki Principe Adası'ndan geçmektedir.

Güneş tutulmasının resimlerini çekmek, böylece de Einstein'ın kuramı için son kanıtı elde etmek için Brezilya ve Afrika'ya heyetler göndermeyi umuyoruz."

McKinnon bir "vaay!" çekti ve elinden gazeteyi bıraktı. İçinde takvim bulunan çekmeceye gitti. Sorun, tarihin ne olduğunu hiç bilmemesiydi. Hay aksi, diye düşündü; Peder Napier Wai-Waileri dine döndürmek için gitmişti bile. Kesin tarih konusunda bir fikri olan tek insandı Peder Napier. Yıllardan 1919 olduğunu biliyordu McKinnon. Mayıs olduğunu biliyordu, ama hepsi buydu.

Hiçbir amatör fotoğrafçının kaçıramayacağı bir fırsattı. Tam tutulma Waronawa'dan bütünüyle görülmese bile –yüzde yüz göreceğinden emin olmak için azıcık daha güneyde bulunması gerekiyordu– kısmi tutulmanın güzel resimlerini çekebilirdi.

Çocuklardan birini Maba'yla Zuna'yı bulmaya gönderdi. Heyecan içinde, beklenen güneş tutulmasını anlatırken kadınlar gelip merdivende durdular.

"İlk görüntüyle birlikte bana hemen haber verin ki resimlerini çekeyim."

Bu haber karşısında Maba taş kesildi. Derin bir kedere gömül-

dü. Güneş tutulması aynı zamanda kız kardeşle erkek kardeşin birbirlerine âşık olup birlikte kaçmalarıydı. Olan bitenleri önlemenin hiç yolu kalmamış gibiydi.

İki kız kardeşin sessizliğine şaşıran McKinnon, "Ne oluyor?" diye sordu.

Zuna açıkladı.

"Biz güneş tutulmalarını pek sevmeyiz," dedi, sanki McKinnon bunu ortadan kaldırmanın çaresini bulabilirmiş gibi. "Güneş tutulması yüz karasıdır. Karmaşa getirir. Çalıların arasından canavarlar çıkıp insanlara saldırır. Irmaklarda yüzen büyük anakondalar, güneş tutulunca koskoca başlarını gökyüzüne kaldırırlar. Neler olup bittiğini görmek için ölüler bile ayağa kalkar. Ve her şey bir başka şeye dönüşebilir. Hayvanlar insanlara. İnsanlar hayvanlara. Ölülerle diriler birbirine karışır."

Maba telaş içinde aşağı inmişti.

McKinnon hevesle geri döndü, yolculuk için yapılan hazırlıkları biraz daha okumak için yerine oturdu.

Bilim adamları yanlarına saatler, döner aynalar, teleskopların merceklerini alacaklardı. Gözlemevinin tuttuğu marangoz daha ordudan ayrılmamıştı, bu yüzden de Kraliyet Deniz Koleji'nden bir inşaat mühendisi çadır bezinden, kolayca kurulan kulübeleri yapma görevini üstlenmişti. Araç gereçlerin tahta kısımlarıyla ilgilenmesi için bir de doğramacı bulunmuştu. Gözlemevinde küçük aynalar sırlanmıştı, ama büyüklerini de sırlanmaları için göndermek gerekiyordu. Fotoğraf plakaları, lehimlenmiş teneke kutular içine yerleştirilecekti. Bütün gereçler sandıkların içine konacaktı.

Büyük Savaş'ın bitip bitmediğini bile bilmediği, şimşek gibi çaktı McKinnon'un kafasında. Savaş hâlâ sürüyorsa ve bu bilimsel sefer yapılamazsa, güneş tutulmasının resmini çeken tek kişi o olacaktı. Sonra da kendi gereçlerinin Einstein'ın kuramını doğrulayacak resimleri çekmeye yetecek kadar iyi olmadığını fark etti. Yine de denemekten zarar gelmez, diye kendini neşelendirdi. Yeterince filmin ve baskı için gerekli malzemenin olup olmadığını denetlemek için aceleyle aşağı indi.

Güneş tutulması. Bir kayıp. Bir terk ediş.

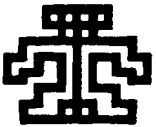
Başına çıldırtıcı bir ağrı saplandı Maba'nın. Kanasın diye burnuna jiletotu soktu; ama başının iki yanındaki ağrı, hamağında tek başına uyuyuncaya dek dinmedi. Zuna yanındaki hamakta uyuyordu. McKinnon yatağında uyuyordu, o da tek başınaydı. Birisinin kucaklamasına dayanılmayacak kadar sıcaktı gece, yapış yapıştı.

İşte böyle, başka başka nedenlerle de olsa, takımyıldızlardan biri, aynı zamanda Tamukang'ın parçası olarak bilinen Boğa Burcu, bir grup Avrupalı bilim adamı ile güney savanalardaki ve Guyana'nın güney çalılıklarındaki birkaç Amerika yerlisinin bakışlarına aynı anda hedef oldu.

Hangisi önce geliyordu, denklem mi, öykü mü?

Öykü elbette.

Ay'ın kirli yüzü

St. İgnatius'tan ayrılıp Wai-Waileri Tanrı yoluna döndürme göreviyle yola çıkmak için eşyasını toplarken Peder Napier pek keyifliydi. Niyetlendiği süreyi birkaç ay aşmış olmasına karşın, sonunda hazırdı işte. Neyse ki rahip yakalığının sürtünmesiyle boynunda oluşan yaralar, bir kadının verdiği ödağacı özünü sürmesiyle zamanında iyileşmişti.

Wapisiana bölgesini geçip, artık yalnızca birkaç Taruma kalsa da, Taruma bölgesinde boydan boya yol alıp, Wai-Wailere İsa'nın haberlerini iletmek için uzak güneyin derin ormanlarına, hatta gerekirse Brezilya'ya dalmaktı planı. Mayıs sonunda geri dönmüş olmayı umuyordu.

Bu yolculukta, hiç mizah duygusu taşımayan, iç sıkıcı bir Ma-

cusi olan Titus'la, ikisinde de küçük yaban tavşanının çekik, kahverengi gözleri olan iki oğlunu götürüyordu yanında. Ayrıca, Wai-Wai dilini çevirsinler diye, sessiz sedasız üç Taruma yerlisi kardeşi ve şu ünlü Wai-Wai rendelerinden edinmek için bu yolculuğu yapmak isteyen Siriko adındaki neşeli, enerjik bir adamı da almıştı.

Topluluk yola koyuldu. Aishalton'dan, savanaların son bölümünü hızlı hızlı yürüyerek geçtiler. İki delikanlı, daha önce buralarda hiç bulunmamalarına karşın her zaman gidecekleri daracık patikaları bulmayı becererek önden koşuyordu. Patika çatallandığında birbirlerinden ayrılıp ikisi de değişik çatalda yürüyor, birisi doğru yolda bulunduğundan emin olunca ötekini çağırıyordu.

İki oğlan tek bedenmiş gibi yürüyor, çene çalıyor, atların açtığı patikaları sığırlarınkinden ya da geyiklerinkinden ayırt edebiliyor, patikaların ne kadar eski olduğunu söyleyebiliyordu. Daha büyükçe olanı, küçüğüne yılın bu zamanında niçin Güneş'in daha solgun olması gerektiğini açıklıyordu.

"Ticaret yapmak için çıktığı yolculukta, bazı ırmakların buluştuğu yere varıncaya dek gitmesi gereken uzun bir yol vardır. Sütle tuz almak ister. Kafayı bulur, gücü tükenir, kusar, tükürür." Önden yolu gösteren oğlan, sarhoş Güneş'in taklidini yaparak sıçrayıp sendeledi, küçüğü güldü. "Sonra yakalanıp ters çevrilmiş bir kaba konur. Oğulları Macunaima'yla Chico her yerde onu aramaya başlarlar, sonra Chico kabın kıyısından sızan ışığı görür. Eline tüfeği alıp kabı patlatır –'güüm'– babası özgür kalsın diye. Güneş gökyüzüne çıkar yine; ama hâlâ solgundur, gücüne yeniden kavuşması biraz zaman alır."

Ormanın karanlığına dalarken Tarumalı iki adamın neşesinin yerine geldiği dikkatini çekti Peder Napier'in. Sonradan anlaşıldı, bölgelerinden geçtikleri Wapisianalara pek güvenmiyorlardı.

Adamlar oğlanların önüne geçip onlara çenelerini kapatmalarını söylediler. Bütün dereler kurumuştu, su bulmanın tek yolu kuru yatakları kazmaktı. O gece yemek pişirecek su bulamamaktan tedirgin olan iki Taruma, ötekiler kampı kurarken içerlere doğru ilerledi. Böylesine sık bir ormanda, karanlıkta Tarumaların nasıl olup da yollarını bulabildiklerine hiç aklı ermiyordu Peder Napier'in.

Ertesi sabah grubun geri kalanı, ormandan çıkıp küçük savanaya ulaştı. O kasvetli ortamda yürüdükten sonra gökyüzünün görün-

tüsü, oğlanları sevinçten coşturdu. Esinti taptazeydi, tatlıydı. Oğlanlardan biri on beş santim büyüklüğünde, pırıl pırıl kara bir akrep bulup taşla ezdi.

Tarumalar toprağa çömelmiş yemeklerini yiyorlardı bile. Yiyeceklerini paylaşmak için herkesi çağırdılar. Yanlarında, toprağın üstünde, göbeğinden koskoca, kare biçiminde bir parça kesilmiş bir timsah duruyordu. Peder Napier, "Afiyet olsun," deyip tadı balığa, dokusu deriye benzeyen eti çiğnemeye başladı.

Yemekten sonra Peder Napier Tanrı'ya şükretmeleri için direndi. Yarım yamalak konuştuğu Macusi diliyle ne yapmak gerektiğini elinden geldiğince açıkladı. Macusi olan Titus çok şaşırmıştı, Siriko'yla Wapisiana dilinde konuştu, o da Tarumalarla konuştu. İşte ondan sonra ansızın aklına geldi Peder Napier'in; birileri ona bu üç dilde de teşekkür edecek sözcük olmadığını söylemişti. Sonunda hepsi de yemeklerini bitirince onu mutlu etmeye çalışan Titus, avucunu korkusuzca göğe açtı: "Bu kadarı yeter, Tanrı," dedi.

Yine yola koyuldular. Kudiuwini Irmağı aşağılarda da kurumuştu, bu yüzden bir başka ormandan geçerek Kassikaitiu Irmağı'na gitmeleri gerekti. Gece kamp kurduklarında yerliler hamaklarına uzanıp birbirlerinin dillerini öğrenmeye çalıştılar. Onların taklit ve karından konuşma yetenekleri karşısında şaşkınlığa düşen Peder Napier dinledi durdu. Her biri sırasıyla bir vahşi hayvanın ya da kuşun sesini çıkarıyor sonra da kendi dilinde adını söylüyordu.

Hamağında yatarken kaşlarını çattı Peder Napier. İncil'i bu dillerde öğretmenin zorluğu kafasını kurcalıyordu. Portekizli Cizvitler onu bu sorun konusunda uyarmışlardı.

"Bu insanlar yalnızca somut şeylerle düşünürler. Dağarcıklarında günah, erdem, merhamet, kibarlık, gerçek, neşe, lütfen, teşekkür ederim, özür dilerim gibi kavramlar için sözcükler bulunmayan bu dillerde İncil'i vaaz etmekte büyük zorluklarla karşılaşacaksın. Wapisianalarda arkadaş için bile sözcük yoktur."

Birkaç yıl önce Waronawa'ya ilk geldiğinde Peder Napier, Danny'den biraz Wapisianaca öğrenmeye çalışmıştı.

"Wapisianacada özür dilerim sözcüğü hangisidir?" diye sormuştu.

Boş boş bakmıştı Danny. Rahip başka türlü açıklamayı denemişti.

"İstemeden benim ayağıma basarsan ne dersin?"

"Ayağını koyacak başka yer yok muydu, derim," diye yanıtlamıştı Danny.

Kassikaitiu'ya vardılar, Tarumaların Barakako köyüne doğru ırmakta kürek çekerek gidebilecekleri anlamına gelen bir sal bulunmasıyla Peder Napier sonunda rahat bir nefes aldı.

Köye ulaşmalarından hemen önce Wapisianalı Siriko, kayığı karaya çekmeleri için seslendi. Bazı patikalar saptamıştı. İnip alçak kıyı boyunca araştırarak ilerlediler. Kıyının en tepe noktasında, çatısı birkaç eski kuru palmiye yaprağıyla örtülü iki sundurma buldular.

Sundurmaların yakınındaki toprağı inceledikten sonra, "Waronawa'dan Danny McKinnon'u tanıyor musunuz?" diye sordu Siriko.

"Elbette," diye yanıtladı papaz. "Bütün aileyi gayet iyi tanırım."

"Birkaç gün öncesine dek kız kardeşiyle birlikte burada kalıyordu." Siriko yerdeki izlerini gösterdi.

"Taa buralarda ne işleri varmış?" diye sordu Peder Napier. Güneye inerken Waronawa'nın dışından dolanmıştı, kayboluşlarına ilişkin hiçbir şey bilmiyordu.

Siriko omuzlarını silkti.

"Yakın yaşıyorlar," dedi, ifadesiyle hiçbir şeyi ele vermeden.

"Yani buralarda bir yerdeler mi demek istiyorsun?" Peder Napier'in mavi gözleri zevkle parladı. Kendi gittiği yönde ilerliyorlarsa McKinnonlar çok iyi yol arkadaşı olabilirlerdi.

"Hayır. Yakın yaşıyorlar," diye yineledi Siriko, tam olarak ne demek istediğini anlamaya çalışan Peder Napier'i şaşkınlık içinde bırakarak. Sundurmaların birinde çift sıra raf vardı. "Yolculuklarına devam etmeden önce rafların sepet sepet mısır kavurmasıyla dolmasını beklediler. Biraz önümüzdeler."

Peder Napier onlara yetişebilmeyi umuyordu.

Sundurmaların hemen yanında, bir başka yerli evinin kömürleşmiş kalıntıları vardı. İçindekiler besbelli evi yaktıktan sonra çekip gitmişlerdi.

Barakako köyüne kadar olan kısa yolu kürek çekerek gittiler.

Köy, yollarının üstünde değildi; ama erzak sağlayabilecekleri tek yerdi. Manyok ve mısır kavurması bekleyerek geçirmeleri gereken süreyi Peder Napier ayin yapıp su kıyısındaki sundurmada ders vererek değerlendirdi.

Essequibo'nun kollarından birindeki ilk Wai-Wai köyüne yaklaşmaları için sekiz gün geçmesi gerekti. Son durakları olan Kabaikidiu, kimilerine tırmanmanın üç saat, aşağı inmenin bir başka üç saat alacağı birkaç dağı geçmek zorunda kalacakları bir uzaklıktaydı hâlâ.

Güzel havaların sonu gelmişti. Akıntıya karşı kürek çekerlerken bir yağmur buğusu sürüklendi suların üstünde. Gri gökyüzünden oymalar, kabartmalar oluşturarak başlarının üstünde gururla kapanıyordu ağaçlar. Her iki yanlarında kopkoyu, yoğun yeşillik, uçlarından sular damlayarak ırmağa doğru eğiliyordu. Eğik kıyıları kurabiye kenarları gibi kıvrılan kocaman yeşil nilüferler, suyun ağırlığıyla neredeyse batmak üzereydiler. Peder Napier ürperdi, her yanı nem içindeydi. Kayığın oturacak yerleri ıslak ve rahatsızdı. Kıçına sancılar giriyordu. Suyun yüzeyinde bir şey kanat çırptı. Papaz ne tür bir yaratık olduğunu bile kestiremedi. Bir tür ördek, kuş, kurbağa ya da koskoca bir kelebek olabilirdi.

Derken Peder Napier'in gözüne bir kanodaki ilk Wai-Wailer çarptı. Bir ırmağın gizli girişinden ansızın çıkıvermişti kano. Tam ortasında, hayranlıktan Peder Napier'in nefesini kesen bir delikanlı duruyordu.

Oğlanın saçları uzundu, ipek gibiydi, kuzgun karasıydı. Papazın gözüne oğlan öyle yakışıklı göründü ki İsa'nın portresi için modellik yapması gerektiğini düşündü hemen. O gece günlüğüne şunları yazdı: "Böylesine olağanüstü güzellikte ne bir kız gördüm şimdiye kadar, ne de erkek."

Kayıktakilerin birbirlerini inceledikleri kısa sürede kano yanlarında durdu, sonra Wai-Wailer dönüp yan sularda gözden kayboldular. Çoğu süslü tüylerle bezeliydi.

"Tıpkı öykü kitaplarındaki bezemeler gibi," diye yazdı Peder Napier günlüğüne.

Bardaktan boşanırcasına yağdı yağmurlar. Sonunda Kabaikidiu'nun kurulduğu orman bölgesine vardıklarında çalılıklar suya batmıştı, her yanlarından sular akıyordu. Saatlerce ağaçların arasında yürümüşlerdi. Köye yaklaşırlarken yağmur durdu, kırk telli kanun gibi çınlayan metalik sesiyle çankuşu güneşin ışıyacağını ilan etti. Ormanın derinliklerinden kulağına flüt gibi gelen bir ses duydu Peder Napier. Çevirmeni aracılığıyla, onu karşılamaya gelen çocuklara birinin flüt çalıp çalmadığını sordu.

"Kuparuko." Dediklerine göre bir kuştu. Ama sonra köye girer ya da çıkarlarken Wai-Wai erkeklerinin de flüt çaldıklarını açıkladılar.

Yağmurdan sonra hava nemliydi, yapış yapıştı; Peder Napier'in cüppesinin etekleri, köyün bulunduğu yere girerlerken sırılsıklamdı, yağmur yağdığı zamanlarda olduğu gibi ağırlaşmıştı.

Köylüler onun gelişini bekliyorlardı. Köyün bütün erkeklerinin saçları uzundu, gençlerinki dümdüz bırakılmış, yaşlılarınki tek örgü yapılmıştı. Örgülerin ucunda ayaklarına dek uzanan tüylerle süslü borular vardı. Kimileri küpe olarak demet demet mavi, sarı papağan tüyleri takıyordu. Kimilerinin üst dudaklarına ateş kırmızısı papağan tüyü geçirilmişti. Kimilerinin pazularındaki bantlardan dik, siyah, uzun povis tüyleri sallanıyordu. Birkaç tanesi de alınlarının üstündeki saçların arasına beyaz kartalın karın tüylerini dikmişti.

Çocuklar dışında hiç kimse konuklara pek fazla aldırmadı. Taruma yerlisi köyün reisiyle yolculuğun ayrıntıları üzerine uzun bir konuşmaya girişti.

O öğleden sonra Peder Napier, kendi alışılmış yöntemleriyle çocuklara öğretisini aşılamak için zaman kaybetmedi. Onları bir araya toplayıp bir "eylem" şarkısı öğretti. Kısa süre içinde peder ne yapmaları gerektiğini gösterirken bütün çocuklar el çırpıp, "bang-bang," diye bağrışarak ona katılıyorlardı. Sonra da epeyce gülüşme, kıkırdaşma ortasında onları halka şeklinde oturtup, "Ah, ne de tatlı yankılanıyor İsa'nın adı"nı öğretti.

Gece indiğinde Peder Napier, kırk kadar kadınla erkeğin kaldığı, yirmi beş metre yüksekliğinde, yirmi beş metre genişliğinde, koni

biçimli, koskoca bir yapıda hamağını kurmaya hazırlanır buldu kendini. Uyumaya hazırlanırken, odun dumanının isiyle karışmış ıslak sazların nemli, keskin kokusuyla boğulur gibi oldu. Yakınında böylesine çok insan bulunması onu rahatsız ediyordu.

İnsanların hamakları duvar kıyısına, birbirine yakın dizilmişti. Hamakları alttan aydınlatıp duvarlara kıpırtılı gölgeler düşüren sekiz on ateş yanıyordu yerde.

Wai-Wailere ünlerini kazandıran av köpekleri, yuvarlak duvarların içine yapılmış raflarda uyuyordu. İkide bir, köpeğin eğitiminden sorumlu olan kişi, çişini yapsın diye hayvanla birlikte ormana koşturuyordu. Wai-Wailerden biri çevirmen aracılığıyla Titus'a o güne dek köpeğinin izini sürdüğü her hayvanın tek tek içinde bulunduğu koşulları açıklıyordu.

Çevirmeni aracılığıyla Peder Napier, Danny'yle Beatrice'in orada olup olmadıklarını sordu. Brezilya'da, Wai-Wailerin geri kalan bölümünün yaşadığı daha güneye gitmiş olduklarını anlayınca düş kırıklığına uğradı. Bir av köpeğiyle büyük miktarda manyok ekmeğini takas etmişlerdi.

Hamaklarına yatıp çene çalmaya başlamadan önce son ufak tefek işlerini yapmak için ortalıkta dolanıyordu insanlar.

Peder Napier'in, Beatrice'le Danny'yi sorması hiç beklenmedik bir sonuca yol açtı. Nefes kesen bir güzellikte olduğunu düşündüğü delikanlı hamağından atladı, başını sallayarak onay veren yaşlıca bir adamdan bir şey yapmak için izin ister gibiydi. Bazı Wai-Wailerin Waronawa'dan geçtikleri sıra ava, balık tutmaya Danny'yle birlikte giden delikanlıydı bu. Adı Wario'ydu.

Hemen eline bir sopa alıp ortadaki ateşin közlerini karıştırdı; oraya buraya dağılmış kütüklerin, beyaz küllerin üzerinde yılan dilleri gibi parıldayan alevlere dönüştü geçmekte olan parıltı. Onu izlerken kadınlar ve erkekler hamaklarına yaslandı.

Süslü tüylerini çıkarmış, ucunda tüylerden bir püskül sallanan kaba kumaştan bir peştemal dolamıştı beline. Peder Napier büyülenmiş gibi gözlerini dikmişti çocuğa. Yine ateşi karıştırdı Wario, herkesin duyabileceği bir sesle, ama Peder Napier'in anlayamadığı bir dilde, pürüzlü bir fısıltıyla konuşmaya başladı.

Bu çift eşeyli oğlan yalnızca anlatmakla kalmayıp, sırasıyla iki karakterin rolünü oynarken rahip onu izliyordu.

"Uzun zaman önce, Nuni kız kardeşiyle sevişti. Evet, kendi öz kardeşiyle sevişti."

Sönmekte olan ateş onu yeterince ısıtamıyormuş gibi kollarını kendi göğsüne sardı Wario; sonra dudaklarının arasından soluğunu içine çekerken emer gibi uzun, alçak bir ses çıkardı. Oğlanın düzgün kemik çatısına, kaslı karnına bakarken buz kesmiş gecenin karanlığını bütün yoğunluğuyla içinde duydu Pedcr Napier. Evi kaplamış olan sessizlik herkesin onu dinlediği anlamına geliyordu.

"Flütünü çaldıktan hemen sonra kız kardeşinin kollarına geldi. Ruhu orada kalmış hâlâ flüt çalıyordu, ama bedeni gelip kardeşinin yanına uzandı.

'Merhaba, sevgilim, senin kucağında yatmak istiyorum.'

'Öyle mi? Pekâlâ, haydi çık benim hamağıma.'

'Tamam.'

'Kimsin sen?'

'Ben uzaklardan, başka köyden geliyorum. Seninle yatmaya geldim.'

'Pekâlâ, hamağa gel öyleyse.'

İşte böyle, hamağa çıkıp sevişti onunla.

'Şimdi eve geri dönüyorum.'

'Olur. Niye geldin?'

'Geldim işte. Hepsi bu.'

Flüt hâlâ çalıyordu, sesi meltemle yayılıyordu.

Ertesi akşam yine geldi. Flütü çalsın diye ruhunu bırakıp bedenini kıza getirdi. Tekrar, tekrar geldi."

Konuşmayı kesti Wario, közün içine kokulu hiawa tohumu atmak için çömeldi. Tohumlar çatırdayıp patladı. Az sonra hava okaliptüs gibi keskin, sert bir kokuyla doldu. Yüzündeki korku ifadesiyle kızın rolünü oynayarak sürdürdü.

"'Ne diye gelip duruyor?' diye sordu kendine.

'Yakınlarda oturuyor olmasın. Evin uzaklardaysa nasıl böyle sık sık gelebiliyorsun?'

'Doğruyu söylemek gerekirse ben bir zamanlar müthiş tembeldim. Böyle sık sık sana gelebilmek için tembelliğimi yenmem gerekti. Söylüyorum sana, uzaklardan geliyorum ben.'

'Belki de bu gelen benim kendi erkek kardeşim,' diye düşündü kız."

Elini yüreğinin üzerine koydu Wario, bitkinlikle kendini geriye attı.

"O gece çocuğu yakalamak için bütün yüzünü genipapla boyadı. Oğlanın yüzü kapkaraydı.

'Heey. Ne sürdü bu bana böyle?'"

Yanağını ovuşturup elini incelerken Wario'nun yüzünde bir iğrenme vardı.

"Çıkmıyordu. Güneş batıncaya dek eve dönmedi. Bütün zamanını, yüzündeki kara lekeleri çıkarmaya uğraşarak geçirdiği için yalnızca bir tek labba yakalayabilmişti. Çıkmıyordu. Artık hep orada kalacaktı."

Öteki ateşler sönmek üzereyken Wario'nun yakınındaki ateş alev aldı azıcık. Oğlanın kömür karası saçlarına, geniş ağzının çekici bir biçimde biraz öne çıkıklığına hayranlıkla bakıyordu Peder Napier.

Sıcağa yenik düşen bir kertenkele sazların arasından yere yuvarlandı. İnsanların çoğu uyanık halde dinliyorlar ya da hafiften kestiriyorlardı. Çocuğun biri ağlarsa annesi onu kendi hamağına alıyordu. Öykünün tek sözcüğünü bile anlamasa da delikanlının kıpırtılarından, tavırlarından gözlerini alamıyordu peder.

Titreyerek, omuzlarını silkerek aşağı yukarı birkaç adım attı Wario.

"Erkek kardeş yıllarca uzaklara gitti. Kız kardeşinin yüzüne bakmaya utanıyordu. Ama sonunda döndüğünde, kız koluna yapışıp onu savurdu."

Bir kez daha kızın rolünü oynarken aynı güvensizlik anlatımı kapladı Wario'nun yüzünü.

"'Benimle sevişen sendin.'

Onu gün ışığında görmüştü kız. Her zaman yaptığı gibi karanlıkta kalkıp gidemeyecek kadar yorgundu. Yüzünü elleriyle kapadı.

'Ah, gözlerim acıyor. Ah, gözlerim öldürüyor beni.'

'Neyin var senin?' diye sordu kız.

'Gözlerim yanıyor.'

Kız onun ellerini yüzünden çekti, yüzündeki kara lekeleri gördü.

'Yalan söylüyorsun. Sanki başka bir ailedenmişim gibi düzdün beni.'"

Artık öyküsünün sonuna yaklaşmış olan Wario, solgun ışıkta dinleyicilerine baktı.

"Erkek kardeş değişti bundan sonra. Çok hüzünlüydü; çünkü biliyordu ki burada, yeryüzünde kız kardeşini karısı olarak alamazdı, böylece de elinde yayıyla, oklarıyla kulübesinden fırladı. Bir açıklığa ulaşıp gökyüzüne bir ok gönderdi. Orada kaldı ok. Ardından bir ok daha attı, yerden gökyüzüne uzanan, oklardan bir merdiven yapıncaya dek sürdürdü bunu. Gökyüzüne tırmandı. Etekliğini üzerinden atan kardeşi, çırılçıplak peşinden geldi."

Bir kolunu ötekinin üstünden atarak gökyüzüne tırmanma taklidi yaptı Wario.

"O zamanlar Ay falan yoktu. Gökyüzüne ulaştıktan sonra Ay'a dönüştü. İşte bu yüzden Ay'ın kirli bir yüzü vardır. Kız da akşam yıldızı oldu. Gökyüzünde birlikte yaşayabildiler."

Genç öykücüye gözlerini dikmiş bakarken cinsel organı sertleşmesin diye bütün iradesini zorluyordu Peder Napier. Geçiştirmeye çalıştı. Dualar etti. Bütün bedeninin demirler içine kapandığını düşündü. Cennetlerde parıldayan İsa'yı düşledi, başını yana çevirirken kendini tutamayarak boşaldı, içi gizem, utanç ve haz dolu olarak nemli saz dama bakarak uzandı.

Tam o noktada, kısa, bodur, yassı burunlu, yürüdükçe iki yana sallanan pırıl pırıl saçlı bir adam hamağından inip herkesin görebileceği biçimde tapirin yürümesini taklit etmeye başladı. Adam hareketleri öylesine eksiksiz, öylesine gülünç taklit ediyordu ki çevresine bakındığında Peder Napier bile hayvanı tanıdı. Kıçı utanmazlıkla hopluyordu. Miyop gözlerini alacakaranlıkta kısarak durup havayı kokladı. Tapir gibi ıslık çalıp peştemalını kaldırdı, cinsel organını incelemeye başladı, üfledi. İnsanlar kıkırdaşmaya başladı.

Karanlığın içinde hamağının asılı olduğu yerden "Bizde bunun başka bir çeşitlemesi vardır," dedi Tarumalardan biri.

"Bize göre erkek kardeş Güneş, kız da Ay olur. Erkek hâlâ gökte kızı kovalar durur. Yakalayıp seviştiğinde de güneş tutulur. Ormanlardan, ırmaklardan canavarlar çıkıp insanlara saldırır. Irmaklardaki koca koca yaratıklar, göğün niye karardığını görmek için sudan başlarını çıkarır."

"Ay'ın gece Güneşi olduğunu söylerler," diye şakıdı biri.

Arkasından bu doğruysa nasıl oluyor da bazen gökte Ay'la Güneş'in birlikte görülebildiği üzerine uykulu bir tartışma başladı.

Yavaş yavaş dindi konuşmalar, insanlar uykuya daldı. Peder Napier, bacaklarının arasındaki yapışkanlığa aldırmadan düşüncelerini ertesi günün tasarıları üzerinde yoğunlaştırmaya çalıştı.

Gece süresince zaman zaman bir öksürük ya da inilti duyuldu. Bir iki kez üşüyen insanlar, sönmekte olan ateşlerden birini canlandırmak için kalkıp bir süre ateşin başında konuştular.

Ölüler ırmağı

Beatrice'le Danny, buhar hamamı gibi boğucu sıcağın içinde Kassikaitiu Irmağı'nın zeytin yeşili sularında kürek çekiyordu.

Danny'nin üstünde kısa, beyaz pantolondan başka bir şey yoktu. Mavi etekliğini beline toplamıştı Beatrice, Danny'nin yeleklerinden birini giyiyordu. Kayığın arka bölümünde Danny'ye Wai-Wailerin verdiği, kahverengili-beyazlı av köpeği yatıyordu. Her iki yandaki yüksek kumlu kıyıdan kökler, kaskatı olmuş, ölü tropik sarmaşıklar karmakarışık fışkırıyordu.

Önlerinden geçerlerken bu dallarda gelişigüzel tünemiş olan ateş kırmızısı bir papağan sürüsü havalandı. Bodur bedenleriyle uzun kuyrukları gökyüzünde halkalanırken kuyruklarının parlak mavi tüyleri güneşte yanıp söndü, çığlıklarla göğe yükselip en yük-

sek ağaçların tepelerinde neredeyse gözden yiterek yerleştiler.

"Tarumalar buraya Ölüler Irmağı diyor," dedi Danny.

Tarumalar ırmağa bu adı takmışlardı, çünkü suların çok alçak olduğu büyük kuraklık zamanlarında ırmağın tabanındaki kayaların üzerinde eski yazıtlar görmüşlerdi. Yazıları seçmek pek kolay değildi. Bir zamanlar bu bölgeyi sular altında bırakmış olan büyük selden daha eski oldukları düşünülüyordu. Yazıyla resim arasında bir şey olan bu işaretler aracılığıyla ölülerin hâlâ dirilerle konuşabildiğini söylüyordu Tarumalar.

Altlarındaki bu tarihi işaretlerin farkında olmayan Beatrice, bundan daha canlı bir çevre görmediğini düşünüyordu. Irmak neredeyse on metre genişliğindeydi. Her iki yakadaki ağaçlar donuk donuk parıldıyor, yanıyor, coşmuş kuş sesleriyle patlıyordu sanki. Suyun üzeri ördek ve susamuru kaynıyordu. Uzaktaki kıyıda, patlak gözleri neredeyse su düzeyinde olan bir timsah tembellik ediyordu.

"Gördün mü," diye kıkırdadı Beatrice. "Zuna Ana, Güneş'in balığını çaldığı için saklandığını söylerdi onun."

Danny de sanki çalılıklara çıktığında canlanmış gibiydi. Evde olduğundan daha uyanık, dikkatli, yaratıcıydı. Yemek pişirebilmeleri için paku balığından nasıl yağ çıkarılacağını keşfetti. Pek güvenilir olmasa da tüfeği için fişek yapmanın yolunu icat etti. Mısırunu yerine Brezilya fıstıklarını rendeleyerek kavurdular.

Haftalar boyu yalnızca avlanıp balık tuttukları halde ikisi de ev yemeğini özlememişti. Barakako'da biriktirdikleri erzakları Wai-Wai'de Danny'nin av köpeğiyle takas etmişlerdi. Arkadaşı Wario'yla yeniden buluşmak Danny için çok hoş olabilirdi; ama Beatrice'in varlığı buna gölge düşürmüştü. Tedirgindi, bu yüzden de bir iki gün içinde oradan ayrıldılar.

Yiyecekleri çok boldu. Balıkla, fıstıkla, meyvelerle, avlanarak karınlarını çok iyi doyuruyorlardı. Bir keresinde Danny bir maymun vurdu. Kayaların üzerinde yaktığı ateşte kıllarını tütsüledi Beatrice; derisini yüzüp bağırsaklarını temizledi, tavaya böbrek yağını koydu. Sonra geri kalanını doğrayıp çömleğe doldurdular. Yemeklerini yedikten sonra, iç bayıltıcı sıcakta pürüzsüz, gri kayaların üzerine uzandılar. Çok geçmeden her yanlarını böcekler ısırmıştı.

Danny'nin yalnızca kendisine kalmasının tadını çıkarıyordu Beatrice.

"Ne diye bana bakıp duruyorsun?" diye söylendi Danny.

Kollarındaki, bacaklarındaki böcek yeniklerini kaşıdı Beatrice. Hep yanında olmasına karşın içinde hâlâ Danny'nin özlemini taşıması şaşırtıcıydı. Başını çevirip suyun, kayaların dibinde küçük bir çağlayan oluşturduğu yere doğru baktı özellikle. Bu, zamanın geçip gitmesiyle ilgili bir şey diye düşündü. Keşke zamanın geçmesini önleyebilsem.

Üzerine maymun yağı bulaşmış olan şortunu çıkardı Danny. Kayıkta dengesini bulduğunda Beatrice onu itti. Irmaktan aşağı süzülürken izledi; yayını germiş bronzdan bir heykel, arada bir ağaç gölgeleri yüzünden, kaplanbalığı gibi yol yol oluyordu. Danny, ansızın daha önce yerini belirlemiş olduğu arapaima balığının sırtını gördü suyun altında. Işığın kırılmasını hesaplayarak okunu balığın altına fırlattı; balık çırpındıkça titreyen okun sapını yakalamak için kollarıyla bacakları birbirine dolandı.

Kayıkla balığı geri getirdi Danny; o kürek çekerken Beatrice de öne oturup parmağını suya daldırdı. Kızın kulağına bir şey fısıldamak için öne eğildi; bunu yaparken Beatrice çok tanıdık bir şey yaşadığı duygusuna kapıldı. Bütün bunlar önceden olmuştu. Her şeyi daha önceden de yaşamış gibi, olacak her şeyi öngörebilirmiş gibi çevresindekiler şaşırtıcı ölçüde bildik görünüyordu. Kıyıdaki her yaprağı, her sürgünü, her dalı, boz renkli suyun yüzeyindeki her böceği şaşkınlık verici bir nitelikle, çizilmiş gibi görebiliyordu. Birkaç dakika süren bir sonsuzluktu bu, sonra geçti. Uyarıyı tanımıştı.

"Migren krizini tutacak," dedi.

Kriz geçip de iyileşince kıyıya yakın bir yere hamak kurdular. Uzun, ağır bir sevişmenin başlangıcı olarak onu okşayıp oynaştı Danny. Gecenin daha geç bir zamanında ikisinin de her yanını sivrisinekler, kumböcekleri, kaburalar yemiş olarak, sanki çılgın gibi birbirlerine sürtünerek kaşıntıyı azaltabilirlermiş gibi vahşice seviştiler. Isırıklardan üzerlerine birbirlerinin kanı bulaşmış, kökler gibi kolları, bacakları, kalçaları birbirine dolanmış, uykuya daldılar sonunda.

Cüppesinin içinde sıcaktan kavrulan Peder Napier Wai-Wai'den ayrılma hazırlığı yapıyordu. Teneke sandığını ırmak kıyısına taşıyıp

kayığa yüklenmesini denetledi. İlk görevi zaferlerle dolu bir başarı olmuştu.

Onunla vedalaşmak için bir sürü Wai-Wai toplanmıştı. Wario'nun gelip gelmediğini görmek için sinsice ortalığa göz attı peder. Delikanlıya duyduğu o kısacık, çılgın aşk, işine ayrıca bir şevk katmıştı. Son iki hafta boyunca, hepsini de günü gününe defterine yazdığı bir vaftiz sağanağı yaşanmıştı. Sorduğunda Wario'nun balığa gittiğini duydu ve biraz düş kırıklığına uğradı. O yoldan geçip gittikleri günden beri Danny ile Beatrice'in geri döndüklerine ilişkin hiçbir belirti olmamıştı.

Eve götüreceği rendeleri yüklerken Siriko terden parlıyordu. Tius'la oğlanlar kayığa çıkmıştı. Kayık kıyıdan açılırken, çevirmeni aracılığıyla Peder Napier bir yıl içinde geri dönüp onları kutsayacağına dair söz verdi. Rahip el salladı. Bir süre Wai-Wai kayıklarından biriyle yarıştılar, ama Wai-Wai kısa sürede öne fırlayıp küçük derelerden birinde gözden yitti.

Altı hafta sonra, yorgunluktan bitkin, ama mutlu olarak kuzey savanalardaki St. İgnatius'a vardı. Sandığını yerleştirip ayaklarını yıkar yıkamaz oğlanlardan ikisinin kaynattığı suyla aylardır ağzına koymadığı kremanın keyfini sürerek kahve içti.

Danny ile Beatrice daha da güneye yöneldiler. Acarai Dağları'nı yaya geçmek üzere köpekle birlikte yola koyuldular. Tepelerde esintiler daha serindi, kocaman kara kayaların, mezar mağaraların çevresinden dolanan patikalardan geçtiler. Danny'nin bir köşede ağarmış bir jaguar pisliği bulup burasının güvenli olmayabileceğine dair karar vermesine kadar tepelerinde asılı koca bir kayanın oluşturduğu mağarada iki gece geçirdiler. Kısa süre sonra da seyrek ağaçlı bir başka ormana girdiler.

Köpek avlanmayı kolaylaştırmıştı. Danny onun havlamalarını dinliyordu. Ses hareket ederse Danny hayvanın av kovaladığını anlıyordu. Ses tek bir yerden gelirse köpeğin hayvanı ya yakaladığını, ya avın toprağın altına girdiğini ya da onun bir kaplumbağa olduğunu anlıyordu. Koku alma duyusu daha da keskinleşsin diye köpeğin burun deliklerini sık sık biberle temizliyordu. Papağan vurup köpeğe ikram olarak kızartıyordu.

Mağaradan ayrıldıklarının dördüncü günü, köpek ulumaya başladığında ormanda ilerliyorlardı. Hayvanı neyin tedirgin ettiğini anlamak için Beatrice yere baktı. Danny güldü.

"Yukarı bak," dedi. Aşağıya doğru, neredeyse Beatrice'in yüzüyle aynı hizada bir jaguar kuyruğu sarkıyordu. Beatrice büyük bir dala yayılmış bedenin çizgilerini izledi; lekelerden, yaprak gölgesinden ve amber rengi güneş ışığından oluşan kıpırtılı desen içinde, bir metre yüksekte asılı duran iki fosforlu gözle karşılaşınca başı döndü. Desen yer değiştirdikçe, hayvan kendi gözleriyle sihirbazlık yapıyor gibiydi. Büyülenmiş gibi bakakaldı, öylesine yakındı ki hayvanın benekli, uçuk sarı-yeşil gözlerini, ikiye bölünmüş bir greyfrut gibi görebiliyordu.

"Bir şey yok," dedi Danny. "Karnını yeni doyurmuş. Arkadaki domuz leşini görmedin mi?"

Patika boyunca peş peşe tek sıra halinde yürümeyi sürdürdüler. Jaguarın yakınlığı Danny'yi coşturmuş, konuşkanlaştırmıştı.

"Kaplanı hiç küçümseme. Onların inanılmaz bir düş gücü vardır. Bir keresinde Shibi-din Dayı birinin kayığa binip gittiğini görmüş. Bir keresinde bir başkasını, uyuyor gibi görünsün diye öldürdüğü bir ineği yerleştirirken bulmuş. Böylece akbabaları kandıracak, ertesi gün gelip avını bitirecekmiş. Bir keresinde de odun kesen birinin sesine aldanıp ormana dalmış. Yaklaşınca, bunun kuyruğuyla ağacı döven bir kaplan olduğunu görmüş. Bu hayvanlar yüzebilir, ağaçlara tırmanır, çok hızlı koşarlar. Shibi-din Dayı onların yeryüzünün güneşi olduklarını söyler. Karından konuşmayı da becerirler. Seslerinin başka yerden çıktığı izlenimi verebilirler."

"Evet," diye söze katıldı Beatrice, "bir keresinde babam, birinin dik bir ırmak kıyısından yukarı bir ineği çektiğini görmüş, ama boynuzlar yere takılıp duruyormuş. Kaplan, boynuzları taşlara vurarak kırıp hayvanı rahatça çekmiş."

Dudağını ısırdı Beatrice. Babalarından söz etmesi söyleşilerinin tadını kaçırdı. Suskunlaştı Danny. Beatrice onun peşi sıra yürüdü.

Brezilya'daki öteki Wai-Wai yerleşim bölgesine yaklaştıklarında ansızın Danny'nin keyfi kaçtı, daha ileri gitmek istemedi. Sanki köyü çevreleyen görünmez bir engel, onu dışarıda tutan manyetik bir alan varmış gibi geliyordu.

Tartışmaya başladılar. Danny köye yaklaşmaya inatla karşı çıktıkça Beatrice'in sesi yükseldi, daha kavgacı oldu. Yalvarmayı, tatlılıkla gönlünü çelmeyi denedi; ama Danny, yerleşim bölgesinden bir mil kadar uzakta sığınak yapmakta direndi.

"Kabura sinekleri beni paramparça ediyor," diye surat astı Beatrice. "Biz de hamaklarımızı onların büyük evlerine asabilirdik. Böylesi çok daha iyi olurdu."

"Ben gitmiyorum," dedi Danny öfkeyle. "İnsanlar bizim arkamızdan konuşup duruyor." Yüzü tıpkı çocukken kızdığında Beatrice'in anımsadığı gibi kıpkırmızı kesildi.

Öteki köylere gitmekten kaçınmasına yol açacak hiçbir pişmanlık duymuyordu Beatrice; çünkü yüreğinin derinliklerinde, yanlış bir şey yaptıklarına inanmıyordu. Onun gözünde böylesine doğal olan bir birliktelikte hiçbir kötülük bulunamazdı. Nedense, yaptıklarının öteki insanlara tümüyle onaylanabilir görünmediğini biliyordu; ama kendi içinde vicdanı temizdi. Herkesin yüreğinin en derin köşesinde gizlice ona katıldığına inanıyordu.

Daha sonra Danny'nin biraz neşesi yerine geldi. Irmakta bırakılmış bir kano buldular. Danny onu alıp uygun bir dereciğe rastgelene dek kendi kanosunun peşinde sürükledi. Bir süre için Beatrice'ten uzaklaşmak onu rahatlatmıştı. Birlikteyken kız kardeşi onun gibi utanca gömülmüyordu. Kendisinin korkak olduğu kuşkusuna kapıldı.

Balık tuzağı hazırlamaya başladı. Tuzağın ayrıntılarına yoğunlaşmak tedirginliğini giderdi biraz. Çalıları koni biçiminde bir tuzak oluşturacak gibi örmeyi bitirip yerleştirdikten ve ırmağın aşağılarına bir set yaptıktan sonra yine kendi benliğini bulmuştu. Birkaç tuzak daha yaparak kıyıda gitti geldi.

İşi biter bitmez Beatrice'in yanına dönmek yerine dereciğin kıyısındaki kumlara oturup gözlerini suya dikti.

Güneş ışıkları buğular içinde dökülüyordu. İçindeki bitkiler yüzünden sular kızılımsı kahverengiye boyanmıştı. Kaldırılmış bir gözkapağı biçimindeki küçük bir dalga ona doğru yuvarlandı. Otların, vahşi eddoların, mangrov çalılarının tatlımsı, iç bayıltıcı kokuları nemli havada asılı duruyordu. Orada otururken incecik bir ter tabakası Danny'nin bedenini kaplayıp saç diplerini ıslattı.

Böcekler çok fazla rahatsız edici olduklarında geri dönüp Beat-

ricc'i bulmaya karar verdi. Tuzaklara sabahleyin bakabilirdi. Derecikte kürek çekerken alçak dalların altından eğilerek geçti, sonunda geniş ana ırmağa ulaştı. Aşağı yukarı kırk metre sonra simsiyah sular uğursuz bir tıpırtıyla kayığın kıyılarını yalamaya, hiç beklenmedik biçimde kanonun çevresinde yayık gibi çalkalanmaya başladı.

O noktada ırmak neredeyse on beş metre genişlikteydi. Açığa çıkmış, kıvrım kıvrım kökleri kumlu toprağa iğreti olarak tutunan ağaçlar her iki kıyıdan da ırmağa doğru eğilmişlerdi. Hava akımına yol açan şeyi görmeye çalıştı Danny.

Yavru çalıdomuzları beşli, altılı topluluklar biçiminde dolaşırlar. Büyükleri otuzluk, kırklık sürüler oluştururlar. Vahşi domuzlar çok yırtıcıdır. Kaplanı bile öldürebilirler. Irmakta karşıdan karşıya yüzen böyle bir sürünün ortasında buldu Danny kendini. Hayvanlar çarptıkça kayık sallanmaya, yana yatmaya başladı.

Ansızın, bir yerlerden bir işaret verilmiş gibi topluca saldırdılar. Dengesizce kayıkta ayağa kalktı Danny, kürekiyle onları uzaklaştırmaya çabaladı. Kayığın sallanışı ürküntü vericiydi. Her yanında kaynaşan, kara, gri kıllı domuz sırtlarıyla kuşatılmıştı. Uzun, sarı dişleriyle parçalamaya çalışarak öfkeyle çarpıyorlardı kendilerini kayığa.

Balta almak için kayığın içine uzanırken ayağı kaydı, az kalsın devriliyordu. Danny nasıl olduysa yeniden dengesini buldu; domuzların kıvranan sırtlarına, kara ağızlarına, kapmaya çalışan çenelerine, baltasıyla umutsuzca vurmaya başladı. Kanla, serpintilerle kaynadı su. Her yanı kana bulanmıştı. Ötekiler uzaklaşmaya başladıklarında üç tanesini öldürmüştü.

Saldırı başladığı gibi çabuk kesildi. Sürü tembel tembel öteki yakaya yüzdü.

Soluk almaya çabalarken Danny'nin göğsü şişiyordu. Yemek için birini bile yakalamaya çalışmadan cesetlerin ırmakta yüzüp gitmesini izledi. Kayığı ırmağın kıyısına çekmeyi başardı; öğürerek ve bulantının geçmesini bekleyerek dallara tutundu kaldı.

Sürünün büyülenmiş gibi hareket ettiğini düşündü. Tüm serüven kötülük belirtisiydi sanki.

Danny'nin yaklaştığını görür görmez Beatrice bir terslik olduğunu anladı. Kısa pantolonundan kan damlıyordu. Adımları ağır ve sertti. Ayağını nereye bastığına bakmadan gözlerini ileri dikmişti, elinde balık falan yoktu.

Olanı biteni anlattı, sonra da iki dev mora ağacının arasına hamağını astı, içine kıvrıldı, orada, ağaçların arasında yaprak gibi asılı kaldı. Kara adaçayı yapraklarının köpüğünü sabun yerine kullanarak kanı yıkamak için kısa pantolonunu ırmağa götürdü Beatrice. Geri döndüğünde Danny titriyordu, yemek kabı ateşin üstünde olmasına karşın bir şeyler yemeye yanaşmadı. Beatrice kadınsı tavırlarla çene çalarak her şeyin yolunda gittiği görüntüsü vermeye çalıştı.

"Kendimize iki tane Wai-Wai hamağı alsak iyi olacak. Onlar hem daha küçük, hem de taşınmaları daha kolay. Onlar hamaklarını liflerden yapıyorlar. Bizim Wapisiana hamakları pamuklu. Bizimkiler savanalarda iyi kuruyor da ormanda ıslak kalıyorlar."

Danny sessizliğini bozmadı.

Hamağa, onun yanına tırmandı Beatrice, rahatlamaya çalışarak bacaklarını onun kalçalarına doladı. Bir süre sonra gönülsüzce sevişmeye başladı Danny.

Ne Danny farkındaydı, ne de Beatrice güneş tutulmasının başladığının.

Sık ormanı delerek içeri pek fazla güneş ışığı girmiyordu, ortalığın giderek gece gibi karardığının, kuşların geveze, delici ötüşlerinin kesildiğinin ikisi de farkına varmadı. Ortalık zifiri karanlıktı. Güneş tutulması sırasında ormana ölüm sessizliği çöktü. Sonra yarasalar çığlık atmaya başladı. Genellikle gün boyu bir dalın üstünde kıpırtısız duran bir gece şahini havalanıp başlarının üstünde kanat çırptı. Çok uzaklarda bir yerlerde bir jaguarın tedirgin homurtusunu duydular.

Danny hamakta dönerek Beatrice'le yüz yüze geldi.

"Üşüyorum," dedi.

Kanı temizlemek için üstüne çarptığı dere suyunun serinliğinden, diye düşündü Beatrice. Ama sonra Danny'ye bir şeyler oldu. Bütün iç organlarını korkunç bir buz soğuğu kapladı, üzüngten ayırt edilemeyen bir soğukluk. Hamağı sarsan güçlü bir ürpertiyle titredi. Beatrice ona sarıldı, ama titremesini engelleyemiyordu. Hızlı

hızlı sırtını ovdu. Danny titremelerle dört, beş kez daha sarsıldı, sonra da çaresizlik içinde kaldı. Beatrice onu ovarak, okşayarak, kollarının arasında sıkıca sararak ısıtmaya, yatıştırmaya çalıştı.

"Öyle çok üşüyorum ki," diye mırıldandı durdu. İçini donduran bulantının, o buz gibi titremelerin kıskacında kız kardeşine sarılmaya çabaladı; ama kolları kurşun gibiydi, onun sıcaklığını emmeyi başaramıyordu. Bir daha hiç ısınamayacaktı sanki. Kayığa bakmaya boş vererek, soğusun diye beklerken köpeğin burnunu soktuğu yiyeceğin üstünü örtmeye çalışmayarak hiç kıpırdanmadan, birbirlerinin kollarına sarınmış uzandılar.

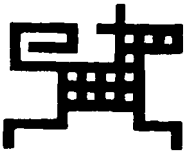
Titremelerden ötürü Danny bedenindeki tüm kemiklerin dışarı çıkarılıp sonra yeniden yerlerine yerleştirildiğini hissediyordu.

"Seni genipapla boyayacağım," dedi Beatrice, onun durumundan şaşkınlığa düşerek. Böylece korunduğunu hissedeceğini düşünüyordu.

Kederli, grimsi-yeşil bir ışık süzülmeye başladı bir kez daha ağaçların arasından. Sonra da bunu izleyen birkaç saat boyunca Beatrice tüm dikkatini vererek Wai-Wailerden aldığı siyah boyayla Danny'nin bütün yüzüne, bedenine şekiller çizdi; bir kez bayıldığında gördüğü gibi ortak merkezli, dönüp duran kareler çizdi; çok güzel desenli bir böceğe benzeyene dek bronz renkli sırtını uzun çizgiler, geometrik şekillerle doldurdu.

Bu olanlarla hiç ilgilenmedi Danny, kardeşi çalışırken kımıldamadan yattı, parmağını oynatamayacak kadar hasta ve bitkindi. Bu keskin, simetrik desenler onu destekleyip dağılmasını engellesin diye, matematiksel bir kesinlikle yüzünün, bedeninin her noktasını onlarla doldurdu Beatrice.

Savanada Güneş tutulması

Savanada Güneş tutulması hızla kararttı ortalığı, insanın içinin ansızın ezilmesi gibi. Kuşlar şakımayı kesti. Sığırlar geldikleri yere çevirdiler yollarını. Yılın bu zamanı genellikle koskoca, çiçekli bir vızıltı olan Waronawa'nın arkasındaki demirhindi ağacı, arılar kararan havada kovanlarına doğru kapkara sürüler halinde uçuştukça sessizliğe gömüldü. İlk yarasalar ok gibi geçmeye başladı gökyüzünde.

Sabahın ortasında Ay gizliden gizliye Güneş'e tecavüz etmeye başladıkça Waronawa'daki herkes saz kulübelerinden dışarı çıkıp kap kacağı, çeşitli ev gereçlerini birbirine çarpmaya, bu iki göksel bedeni korkutarak birbirinden ayırmak için bağrışmaya başladı. Bobo Teyze'nin kocası tüfeğiyle göğe iki el ateş etti. Bazı adamlar

Güneş tutulmasına doğru oklarını attılar.

Maba Ana evinin dışında durup bağırdı: "Hayır. Hayır. Hayır," diye, sanki bir şeyler derinden derine onurunu kırmış gibi. Başını kaldırıp gökyüzüne bakamayacak kadar dehşete kapılmış durumda, güçlü kollarıyla iki metal çanağı birbirine çarpmayı sürdürürken gözlerini Güneş'ten uzaklara çevirdi. Bomboş kara gözleri tedirginlik dolu olan Zuna, metal kepçeyle metal kovayı birbirine çarparak büyük bir gürültü çıkarıyordu.

McKinnon olup bitenin farkına varır varmaz, apar topar evin arkasındaki yükseltiye fırlayıp fotoğraf sehpasını yerleştirdi. Güneş yavaş yavaş söner, çevresindeki savana karanlığa gömülürken bu olayın her aşamasını yakalamak çabasıyla, düzenli aralıklarla resim çekti. Uzaklarda insanların bağrıştıklarını duyabiliyordu.

Tutulma bittiğinde filmi sardı, elden geldiğince çabuk basabilmek için karanlık odaya yöneldi.

Oraya vardığında o değerli karanlık odası altüst olmuştu. Maba her şeyi tersyüz ediyordu. Kapı ardına dek açılmış, bütün ışık içeri dolmuş, çektiği filmleri yakmıştı. Filmleri basmak için kullandığı tekne tersyüz olmuş, içindeki sıvı bütün döşemeye saçılmıştı. Öfke içinde eve daldığında bütün kap kacağın, kovaların, çanakların, tasların, sukabaklarının, maymun kaplarının içlerinin boşaltıldığını, altüst edildiğini gördü.

"Burada neler oluyor?" diye sordu kızgınlık içinde. Maba'yla Zuna dışarıda bir yağmur suyu fıçısını ters çevirmeye uğraşıyordu.

"Güneş tutulması yüzünden sümük gibi yapış yapış oldu," diye soluk soluğa açıkladı Maba Ana. "Her şeye bulaşıp bizi zehirleyecek."

Öfkeyle başını salladı McKinnon. Maba'nın gözlerinde daha önce hiç görmediği bir anlatım vardı; iğrenmeyle kötülük dolu bir meydan okuma anlatımı. Yukarı çıkıp sakinleşebilmek için hamakta sallanarak oturdu. Düş kırıklığına uğramış, sersemlemiş bir durumda, kurtarmayı becerebildiği bir fotoğrafa baktı kaldı. Peder Napier'e aitti fotoğraf, epeyce de iyi çıkmıştı. Sisli bir günde, Ireng Irmağı kıyısında, kayaların üstüne yayılmış otuz kırk kadar timsahı gösteriyordu.

Bu canavarca serüvenin bittiğinin açıkça belli olduğu öğle zamanı Güneş yine tostoparlak ortaya çıktığında Waronawa'daki insanlar sanki geçici bir içkili cümbüşte bulunmuşlar gibi, biraz utanarak kendilerine geldiler ve Achimeriwau'ya gitmeye hazırlandılar. İnsanlar ellerine çapalarını, bıçkılarını aldılar. Yağmurlar tam olarak başlamadan genç bir çiftin topraklarını temizleyip ekimelerine yardımcı olmaya gidiyorlardı. Genç çift bu işi tehlikeli olacak kadar geç bırakmıştı. Neyse ki o yıl yağmurlar gecikmişti. Ansızın bastıran sağanaklarla aldatıcı bir başlangıç yapmıştı, ama sonra güneş yine eskisi gibi şiddetle ortalığı kavurmayı sürdürmüştü.

Maba arkada kaldı. Güneş tutulması onu hem altüst etmiş, hem de içinde bir şeyleri yerli yerine oturtmuştu. Danny'yle Beatrice konusunda şimdi kendini daha iyi hissediyordu. Yaptıkları şey, Güneş tutulmasıyla bağıntılı olarak şimdi daha anlaşılır olmuştu. Gidip duvarda asılı duran kara Rapununi tütününden bir tutam kesti, kendine uzun bir sigara sardı. Pencereden dışarı bakarken sigarayı emdi; ağır, düşünceli nefeslerle dumanı dışarı verdi.

Her şey kupkuruydu. Sanki yağmurlar hiç yağmayacaktı. Evin ötesindeki yol kaplumbağa sırtı gibi çatlaktı. Manyok ağaçlarını, zımpara ağaçlarını kavurarak yanıyordu güneş. Rüzgâr salladıkça kuru yapraklar hışırdıyordu.

Tam orada, tam o anda bu konuyu babasına danışmaya karar verdi. Olup bitenleri McKinnon'un ruhu bile duymuyordu.

Babası iki yıl önce ölmüştü. Kemikleri, raflardan birine asılmış, rengârenk boncuklarla, tüylerle süslenmiş sepette sarkıyordu. Kemikleri aşağı indirdi. Ruhu, diye düşündü, artık onları bırakıp gitmiş olmalıydı. Yine de onları özenle dışarı çıkardı, oluşturacakları şekli incelemek için kuru topraktan döşemeye fırlattı.

Hemen hemen aynı anda bir sürü şey oldu. Bir bulut güneşin önünden geçip odayı karanlıklara boğarak kemikleri görünmez kıldı. Evin içini narenciye ağaçlarının yağlı, acı-tatlı kokusu doldurdu, Maba Ana odanın içinde yuvarlanan bir tür inilti duydu. Hemen süpürgeyi kapıp onu sürüp çıkarmaya çalıştı. Ama gürültü büyüdü, kulaklarının içine doldu. Başını salladı, tüm olup bitenleri McKinnon'a anlatma zamanının geldiğine karar verdi.

McKinnon önce söylenenleri anlamadı. Maba Ana, öylesine gelişigüzel, öylesine gündelik bir şey gibi anlatıyordu ki McKinnon, Beatrice'le Danny böylesine uzun süre çalılıklarda kaldıkları için kaygılandığını sandı.

Üst kattaki odada duruyorlardı. Güneş pencerelerden içeri giriyor, gölge şeritleriyle odayı yol yol yapıyordu. Maba üzgün, yumuşak görünüyordu. Bu olaya kadercilikle yaklaşıyordu, artık çılgın gibi değildi. Bu, takdiri ilahiydi.

"Sanki Güneş'le Ay da onların suçunu yineliyor gibi," dedi, konuşurken omuzlarını silkti, kaşlarını kaldırdığında alnının iki yanındaki çizgiler ırmak gibi aşağı aktı.

Şaşkınlıktan dili tutulan McKinnon, bunca yıldır, kız kardeşiyle birlikte yaşamını paylaştığı kadına bakakaldı. Saçları onu ilk gördüğü zamanki gibi simsiyahtı hâlâ, ensesinde toplanmıştı; ama tıpkı ırmağın yıprattığı, yerinden kopmuş bir kaya parçası gibi şimdi daha yuvarlak ve pürüzsüzdü.

Bu haber karşısında içinde bir bulantının yükseldiğini hissetti. Böyle bir şey aklına gelmemiş olduğu için kendini aptal gibi hissediyordu bir bakıma. Ama geçirdiği sarsıntının bir nedeni de kendi sınırlarını bilemediğini fark etmesiydi. Kendini açık görüşlü, özgür düşünceli, geleneksel ahlâkla sınırlanmamış biri sanırdı; ama bu haber onu korkutmuş, iğrendirmişti.

Tek bir kası bile kıpırdamadan durdu orada. Panjurlardan biri ileri geri savruldukça gıcırdadı. Haberi veren Maba Ana, yıkanacak çamaşırları toplayıp aşağı indi.

Kadın çıkar çıkmaz McKinnon boğulur gibi oldu. Dışarı fırlayıp savanalarda yürümek için karşı konulmaz bir istek duyarak evden ayrıldı.

Güneş evin arkasındaki havuzdan yansıyordu. Çevresinde hava cayır cayır yanıyordu. Kanaku Dağları'na götüren yollardan birine saptı. Orada burada, kabukları yüzülmüş ölü ağaçlar yükseliyordu. Çevresini saran topraklar, beyaz karınca yuvalarıyla beneklenmiş çöldü düpedüz. Yürürken bir tek canlı göremiyordu; bir çimen yaprağı bile yoktu, cansız ağaçların, ağarmış dalların kavruk kalıntıları vardı yalnızca. Her yüz metrede bir duruyordu; sanki başının içinde bir karanlık yoğunlaşıyor, yüreğinin patlayacakmışçasına çarptığını duyuyordu. Savanalarda kımıldamadan durdu.

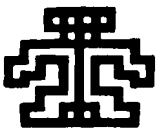
Birkaç dakika sonra eve bakmak için geriye döndü. Çiftlik ve çevresindeki evler parlak güneş ışığının içinde uzanıyordu. Arkalarında Rupununi Irmağı parıldıyordu. Peşinden gelip gelmemeye karar veremeyen bir köpek yarı yolda durmuştu. Sonra köpek kendi yoluna koyuldu.

Ve sonra, ansızın, McKinnon savanalardan ayrılacağını, yaşamının ne kadarını burada geçirmiş olursa olsun, gerçek yerinin burası olmadığını anladı. Ne zaman gideceğini tam olarak bilemiyordu. Acelesi yoktu, ama sonunda ayrılacaktı buradan. Bunca uzun zamanı burada geçirdiğini düşününce şaşıyordu. Son yirmi beş yılın tümü ona rüya gibi geliyordu.

Bir saat falan sonra hem çarpıntısı, hem baş dönmesi azaldı, ağır ağır çiftlik evine doğru yürümeye başladı. İçeri girer girmez St. İgnatius'taki Peder Napier'e, acilen Waronawa'ya gelmesini bildiren bir not yazdı.

Saatin geç olmasına karşın sığırtmaçlardan biriyle hemen gönderdi. Adam yola koyuldu. Maba'yla Zuna onun Kanakular yönünde dörtnala gidişini izledi. Ufuktaki Ay şişkinleşmişti, kan rengindeydi.

Büyük çağlayan

1919 yılının haziranıydı. Peder Napier çağrıya hemen karşılık verdi. Sonunda başlayan yağmurlar Waronawa'ya yapılan yolculuğun sular içinde, rahatsız geçmesine neden olmuştu. Kayığın dibinde sular yayık gibi çalkalanıyor, çizmelerini sırılsıklam edip ağırlaştırıyordu. Tedirginlik içindeydi. Hiç durmadan inen yağmurun içinde Waronawa'ya vardıklarında eşyalarını toplayıp sandığını kayıktan indirmeye koyuldu. McKinnon'un ince uzun bedeni göründü, onu karşılamaya gelirken çamurları çevreye sıçratıyordu.

"Sana verecek haberlerim var," dedi McKinnon. "Savaş bitti."

Havadaki ıslaklığa karşın, sanki savanalar onu sıkıp sıvı namına ne varsa hepsini çıkarmış gibi kupkuru görünüyordu McKinnon. Peder Napier ansızın onun yaşlanmış gibi durduğunu fark etti.

Birinci Dünya Savaşı'nın sona erdiği haberi, 1918 Kasımı'nda ateşkes ilan edildikten altı ay kadar sonra ulaşmıştı sonunda Rupununi savanalarına. McKinnon eşine eşine eski gazeteler yığınının sonuna geldiğinde bu haberi bulmuştu.

Peder Napier, kaygan tenekc sandığını beline dek kaldırdı, iki adam eve giden yokuşu tırmanmaya başladı.

"Beni apar topar buraya çağırmanın nedeni bu değil, herhalde?" Bir kuşun kurnaz merakıyla yan yan baktı ona Peder Napier. "Bir not yazıp gönderebilirdin."

"Bu habere pek de sevinmiş görünmüyorsun," diye kaçamak bir yanıt verdi, çağrısının nedenini hemen açığa vurmaya istekli olmayan McKinnon.

"Barış koşullarına bağlı bu."

Bir turna sürüsü uçup geçti. Kendini konuşulanlara vermekte zorlanıyordu McKinnon. Şimdi rahibi karşısında görünce ona Danny'le Beatrice'i anlatacağı için öfkelenıyordu.

"Göründüğü kadarıyla Almanlar kayıtsız şartsız teslim olmuş. Ateşkes ilan edilmiş. Versailles'da barış konferansı toplanıyor."

"Bu durum benim için hiç de doyurucu değil," diye yanıtladı Peder Napier, gri gökyüzünün altında yurtseverce şişinerek. "Uçuşan bayrakların, çalınan bandoların arasında Berlin'e girmeliydik. Yarım yamalak işlerden nefret ederim. Almanlar bize kıs kıs gülüyorlardır."

İki adam evin serin karanlığına girdi. McKinnon çocuklardan birini konuklarına bir bardak limonata getirmeye gönderdi.

Üst katta McKinnon pencerenin yanında durarak at sırtındaki dört sığırtmacın gri buğular içinde küçük bir grup sığırı karşıya geçirdiği ırmağın sığlığına baktı.

"Şu acil mesaj neydi?" diye sordu papaz.

"Oğlum Danny'yi görmem gerekiyor."

Sığırların geçtiği yerde su girdaplandı.

"Yaa. Wai-Wai'ye gittiğim sıra onların izine rastladım. Ama hep kaçırdım. Epeydir uzaklardalar. Ne işleri var oralarda?"

Tahta panjur McKinnon'un yüzünü yarı yarıya gizlemişti, ama yukarı dönük profilindeki sertlikten ötürü Peder Napier konuşmayı kesti.

Akılcılığıyla övünürdü McKinnon. Kendini dünyevi işlerin ada-

mı olarak görürdü. Herhangi bir konuyu ağırbaşlılıkla tartışabilirdi. Ama şimdi duraksıyordu. Bir papazdan yardım arama düşüncesini küçük düşürücü buluyordu. Konuşurken rengi yeşile çalıyor, hasta gibi duruyordu.

"Benim için gidip onu bulabilir misin?" Sesi neredeyse yalvarır gibi çıkmıştı. "Biraz sığır satınayı düşünüyorum. Ona ihtiyacım var."

Peder Napier şaşkınlıktan kaskatı kesildi kaldı.

"Nee. Oralardan dönmek tam altı haftamı aldı. Ayrıca, nerede oldukları da belli değil. Mümkün değil. Samanlıkta iğne aramak gibi bir şey bu."

McKinnon hiçbir şey demedi. Kertenkele gibi küçük hareketlerle kuru dudaklarını yaladı. Dışarıda ıslak bir ata koşum vurmaya çalışırlarken çıkan kırbaç seslerini, çocukların bağrışlarını duyuyorlardı.

"Bak," diye karşı çıktı Peder Napier. "Oralardan daha yeni döndüm. Bütün bu yolculuk dört ayımı aldı. Aşırı yorgun olmam bir yana, buradaki görevimle ilgili olarak savanalarda yapmam gereken yığınla iş var. Takdis zamanı gelene dek, en az bir yıl kadar oralara dönmeyi düşünmüyorum. Özür dilerim; ama bu, söz konusu bile değil."

Bir isteği geri çevirirken dürüstçe haklı çıkmanın doğurduğu o özel, küçük güç gösterisinin tadını çıkarıyordu rahip.

"Şimdi Wai-Wai bölgesinden ayrıldıklarına inanıyorum," diye konuşmasını sürdürdü McKinnon, sanki Peder Napier gidip onları aramayı kabul etmiş gibi. "Essequibo'daki Büyük Çağlayan'a doğru gittiklerini gösteren belirtiler ve haberler var."

Peder Napier tedirginliğini bastırmaya çalıştı, ama başaramadı.

"Tanrı aşkına. Ben haberci değilim," diye patladı öfkeyle. "Sığırtmaçlardan ya da köydeki adamlarından birini yolla. Benim yapmam gereken tanrısal işler var."

Öfkeyle kendisinden uzaklaşan ve elinin biri kalçasının üstünde, sinirli sinirli, dağınık sakallarını karıştıran rahibe bakmak için döndü McKinnon. Adamın davranışlarındaki bir şeyler onu çılgına çevirmişti. Onun kendinden emin kibirliliği. McKinnon bu güveni kırmak istedi. Konuşurken gözlerini papazdan ayırmıyordu.

"Bence bir Hıristiyan papazı olarak gitmek senin görevin. On-

lar birlikte kaçtı." Son cümleyi vurgulayarak, ağır ağır, bilinçli olarak konuştu.

Peder Napier hâlâ kendisine söylenenleri tam olarak kavramış değildi.

"Eee, canlarının istediğini yapacak yaştalar. Sonsuza kadar çocukları elinin altında tutamazsın. Sonunda döneceklerdir, eminim."

McKinnon açıkça konuştu.

"Peder Napier, onlar özbeöz kardeş. Senin deyiminle, ölümcül günah diyeceğin şeyi işliyorlar."

Rahibin geçirdiği sarsıntıyı görmenin zevki kendi acısını biraz azalttı.

"Emin misin bundan?"

"Evet."

"Öyleyse hemen gideceğim. Bana adamla erzak bulabilir misin?"

"Evet."

Peder Napier, McKinnon'un yüzüne yayılan rahatlamayı gördü.

"Sen de buna karşılık, umarım, buraya Waronawa halkı için bir kilise yapmama izin vermeyi düşünürsün."

"Hiç kuşkun olmasın," diye yanıtladı McKinnon, adama duyduğu nefreti gizleyerek. O kilisenin hiçbir zaman yapılmayacağını biliyordu. Şimdiden sığırlarını satıp Waronawa'dan gitmeye karar vermişti bile.

O gecenin daha ileri saatlerinde McKinnon, Maba'ya çocukları aramak için Peder Napier'in gideceğini söyledikten sonra, Maba kurnazca Zuna'ya döndü: "Onlar yarı yarıya beyaz oldukları için gidiyor. Tam kan yerli olsalardı kılını bile kıpırdatmazdı. Zaten biz de ondan böyle bir şey istemezdik. Biz kendi işimize bakardık. Ayrıca, Danny'yle Beatrice'in yaptıklarının iyi bir şey olmadığını biliyorum; ama dünyanın en kötü şeyi de değil. Daha önce de oldu böyle şeyler. Yazgı bu. İşe karışmasa daha iyiydi."

McKinnon yolculuk için verebileceği her şeyi verdi papaza. Sığırtmaçlarından dördünü birlikte yolladı. Manyok sıkıntısı vardı, bu yüzden yalnızca pirinç verebildi. Peder Napier'le adamlar avladıklarıyla doymaya çalışacaklardı.

Grup 21 Haziran 1919'da yola çıktı. Yağmur mevsimi şimdi gerçekten başlamıştı.

Daha önceleri daracık yolların, köy evlerinin açıkça görülen çizgilerini yakan güneşin olduğu yerlerde şimdi her şey şakır şakır inen yağmurların altında eriyip dağılıyor gibiydi. Dış hatların silinmesi, farklılıkların ortadan kalkması, kıyıların erimesi Peder Napier'de her şeyin arasındaki ayrımın bulanıklaştığı duygusunu uyandırıyordu. Öküz arabasıyla Kudiuwini Irmağı'na doğru ağır ağır yol alırlarken yağmura karşı kendini korumak istercesine çenesini havaya kaldırdı. Sular yüzünden aşağı aktı. İkide bir durup, arabayı yağmur suları dolu oluklardan çıkarmaları gerekiyordu. Kimi zaman zemini sel almış bir yerde yol hepten yitip gidiyordu.

Daha önce işaret koyduğu yerleri bulmaya çabalayarak ufka baktı durdu; ama yağmur yeryüzünün çizgisini bozmuş, titreyişlerle toprağı göğün içinde eritmişti. Nerede olduğuna ilişkin en küçük bir fikri yoktu, tümden yerli yoldaşlarına bağımlıydı. Yollar ırmaklara, ovalar göllere dönüşmüştü. Yerliler yağmurların görünmezliği, değişimi ıuştuladığını söylüyorlardı.

Kudiuwini Irmağı'na ulaşmaları on beş gün aldı. Irmak yükselmişti, yükselen sular daha önce yapmış olduğu gibi Kassikaitiu üzerinden geçmelerine gerek bırakmadan doğrudan Barakako'ya gitmelerini mümkün kılmıştı. Barakako'ya vardıklarında hava açıldı, bulutların arasından solgun güneş parıldadı. Toprak kurumuştu, köylüler şefin kulübesinin önünde halka olmuş oturuyorlardı.

Peder Napier sabırsızlıkla sakalını çekiştirdi. Geçtikleri her köyde aynı durum yaşanıyordu. Yanındaki adamlardan biri, ne kadar önemsiz olursa olsun, yolculukta başlarından geçen her şeyi tek tek şefe anlatarak iki saat geçirecekti.

Çevresine bakındı. Evin önünde kadınlar yan yana dizilmişti. Gururla önde duran biri dışında, hepsi tohumlardan örülü önlükler, boncuklardan süsler takmıştı. Birinin üstünde Peder Napier'in hemen tanıdığı Beatrice'in mavi etekliği vardı. Adamların çoğu Danny'nin giysileri olması gereken şeylere bürünmüştü. Birinin üstünde yelek, ötekinde pamuklu ceket, bir başkasında takas edilmiş gri bir şapka vardı.

Peder Napier son zamanlarda birilerinin Beatrice ile Danny'yi görüp görmediklerini sordu.

"Evet. Arkadaki evlerden birinde uyuyorlar," diye yanıtladı yüzü mutlulukla parıldayan yaşlı adam. Yardımcı olmaya çalışıyordu.

Yağmur yine başlamıştı, dışarıda suya batmış toprakta duruyorlardı. Peder Napier kendisini hemen oraya götürmelerini istedi.

"Az sonra uyanırlar. Biraz bekle," dedi yaşlı adam.

Birkaç saat sonra Peder Napier, Beatrice ile Danny'nin orada olmadığını anladı. Duymaktan hoşlanacağı şeyi söyleyerek onu mutlu etmeye çalışmak olan eski bir yerli geleneğini yerine getiriyordu yaşlı adam. Buralarda misyonerlik yaptığı yıllar boyunca defalarca bu durumla karşılaşmış olmasına rağmen hâlâ alışamamıştı.

Ama Beatrice ile Danny'nin yakın zamanda buradan geçmiş olduklarını keşfetti. Takas edilmiş giysiler bunun ipucuydu. Karşılığında bir kano almışlardı. Gecikme yüzünden, arama grubu geceyi Barakako'da geçirmek zorunda kaldı. Ertesi gün bazı küçük dereciklerden geçerek Büyük Çağlayan'a doğru, Essequibo'da yol aldılar.

Öteki balıkların yiyecek bulduğu sanısını uyandırmak için parmaklarını ılık suyun içinde hafif hafif oynatarak avlayacağı balıkları kandırmaya çalışıyordu Danny. Yarı bulanık, sütsüz çay rengi suyun içinde birkaç kuru çalı eğilmişti.

Can sıkıntısıyla bunalım arası bir keyifsizlik sarmıştı Danny'yi, o yabani domuzlarla yaşadığı olaydan beri. Ruhunu bir sincapla takas edip kendi ruhunu bir yerlerde bir ağaca asılı bırakmış olması gerektiğini söyleyerek ona takılmaya çalışıyordu Beatrice. Küçükken, çok kötü ishal olduklarında Koko Lupi onları okuyup üfler, kakalarını kendisininki gibi katı yapsın diye sincabı çağırırdı. Belirsizce gülümsedi Danny.

"Hepsi salaklık bunların," dedi.

İçine düştüğü melankolinin bir nedeni de köpeğinin ölümüydü. Bir labaria yılanı üç metre yükseğe sıçrayıp soktuğunda köpeği agoti tavşanının kokusunu sürerek önünde koşuyordu. Yılan zehiri tükeninceye dek köpeği sokarken Danny çaresizlik içinde izledi. Köpek hıçkırdı, acı çığlıklar attı, sarsıldı, birkaç dakika içinde öldü. Bu olay Danny'ye işlerin kötü gittiğine ilişkin, o bitmez tükenmez belirtilerden biri daha gibi göründü.

Yüzükoyun yatmış, parmaklarını usulca suda kımıldatıyordu.

Dereciğin suyu, kayıklarını bırakmış oldukları Essequibo'nun bir koluna akıyordu. Genipapla boyanan şekiller solmuştu; ama hâlâ bedeninde, yüzünde görülebiliyordu. Kabura sineklerinin ısırıklarından ötürü bacakları kara beneklerle doluydu.

Beatrice birkaç yüz metre ötede, ormanın içindeydi; dağ gibi yükselen mora ağaçlarının, yeşilyürek ağaçlarının arasındaki bırakılmış bir yolu izliyordu. Özellikle Danny'nin sevdiği işura meyvesini ya da bir çekirdekle ona yapışmış ince, mor bir deriden başka bir şey olmayan; ama yemeklerine çeşni katacak ufak kum meyvesini arayarak, ağaçları tarıyordu gözleriyle.

Ormandayken hep olduğu gibi Beatrice yine izlendiği duygusuna kapılmıştı. Uzun, ağır, ilahi gibi bir inilti duyduğunda bir an ağaçlarla sallanan bir maymun sürüsü olduğunu düşündü. Ama neredeyse aynı anda bunu bir hışırtı izleyince ağaçların üst dallarında esen rüzgâr olduğunu anladı.

Fırtınaydı. Ağaçların en üst dallarını aydınlattı şimşekler, tepelerde büyük bir gökgürültüsü patladı. Otuz metre yukarılarda bulunan yaprakların sayvanındaki uzak takırtı, yağmurun başladığı işaretini veriyordu. Birkaç dakika sonra, ölü yapraklarla dallar havada yüzerek ormanın zeminine düşmeye başladı. Yakınlardaki bir çalıdan gelen kıpırtıyla uyarılan Beatrice hareketsiz durdu. Kıpırtı genellikle orada bir hayvan bulunduğu anlamına gelirdi. Ama sonra birdenbire her şey kıpırdanmaya başladı. Çalılar iki yana savruldu. Yapraklar solgun taraflarını ortaya çıkararak dönüp sallandı. Her şey sarsılıyordu. Küçücük derecikler akmaya başladı ağaç gövdelerinden. Az sonra bütün boşlukları gölcükler doldurdu.

Gök bir kez daha gümbürdediğinde sinirleri bozulan Beatrice, ipekpamuğu ağacının dev gibi kökleri arasına sığındı. Balık yüzgeci biçimli köklerin arasına bir kulübe yapılabilecek kadar büyüktü üçgen payanda. Son giysilerini de Barakako'da bırakmış olduğu için üzerinde yalnızca önlük vardı. Bir süre sonra, gri yağmur buralara bile ulaşmaya başladı. Ayağının dibindeki beyaz, zarif çiçeklerden mide bulandırıcı bir koku yükseliyordu. Beatrice bir koşu tutturup uzaklaşmaya karar verdi, yarı dolu meyve sepeti omzuna çarpıyordu.

Danny kayığı güvenliğe almaya çalışıyordu. Ağır yağmur mızrakları suyun yüzünü yarıyordu. Ağaç diplerindeki bitkilerin arasına kanoyu çekmesine, bir çalıya bağlamasına yardım etti, sonra da Danny'nin dere kıyısına yaptığı, son birkaç gündür kalmakta oldukları sığınağa doğru koştular.

Birkaç dakika içinde sağanak halinde yağan yağmur ırmak kıyısını kaygan bir çamur yığınına döndürdü. Attıkları her adımda gerisin geri kayarak bayırı güçbela tırmandılar. Sulardan sicimler kıvrım kıvrımdı çevrelerinde; kollarını, bacaklarını, enselerini döven, onları geriye, ırmağa sürüklemeye çalışan saydam kırbaçlardı.

Tepeye çıkmayı başardılar. Soluk soluğa, üzerinden suları silerek, saçlarını büküp suyu sıkarak durdu sığınakta Beatrice. Danny de kısa pantolonunu çıkarıp sıktı. Hâlâ soluğu kesilmiş olarak, kulübenin tavanındaki desteklerden birini işaret etti. Kocaman bir tukan tünemişti oraya, parlak renkli, ağırbaşı yağmur taneleriyle pırıl pırıldı. Söylentiye göre çok fazla ağlamaktan oluşan, solgun, mavi çerçeveli gözleriyle baktı onlara iki yandan. Beatrice ile Danny aynı anda güldüler.

"Bu kuşlar çok salak," dedi Danny. "Savanada kovalasan onları, bir sonraki ağaca varamadan yere düşerler. Kafaları öyle ağır ki uzun süre havada kalamazlar."

Yere çömeldi, ama ateş yakmak mümkün değildi. Islak odunlar tutuşmuyordu. Acı verecek ölçüde ıslak ve soğuk hamakta kıvrılıp yatmaktan, fırtına dinene dek yakındaki ırmağın gümbürtüsünü dinlemekten başka yapacak şey yoktu.

Peder Napier, yorgun, düş kırıklığına uğramış olarak kayıkta arkasına yaslandı. Can sıkıcı bir gündü, insanlığın hallerine karşı asık suratlı bir kayıtsızlık içinde bulunan Essequibo Irmağı'nın görüntüsü içini mutsuzlukla doldurdu. Binlerce girinti, küçücük yan kol ve derecik ırmak kıyısını kırtık kırtık yapmıştı. Bu devasa vahşiliğin ortasında birisini aramak umutsuz bir çabaydı.

Essequibo'daki Büyük Çağlayan'a ulaşmışlardı ama kayıp çiftten hiçbir iz yoktu. Önceleri, bir başka kahramanca göreve daha giriştiği duygusuna kapılmıştı: iki ruhu kurtarma görevine. Ama şimdi, görevinde başarısızlığa uğrayacak gibi görünüyordu. Son gün-

lerde konuştukları hiç kimseden Danny'yle Beatrice'e ilişkin bir haber alamamışlardı.

Fırtına yüzünden apar topar kayığın arkasındaki muşambayı çıkardılar. Ağ gibi birbirine sarılmış köklerden oluşan bataklığa çektiler kayığı, yağmur başlarının üstünü davul gibi döverken muşambanın altına çömeldiler. Soğuk yağmur Peder Napier'in ensesinden aktı. Koca ırmak içine çekmesin diye iki adam dallara tutunuyordu.

Daha şimdiden adamların sinirleri bozulmuştu, nasıl geri döneceklerini tartışıyorlardı. Birisi Sidawau'nun ağzından başlayarak Kubanawau'dan aşağı, Rupununi'ye doğru bir güzergâh önerdi. Bu ağır yağmurlar, küçük çağlayanların, akıntıların azıp taşması anlamına geliyordu. O ana dek, kimi zaman kayıkta kalarak ya da kayaların, girintilerin arasından, ip bağlayıp yol göstererek akıntıları aşmayı başarmışlardı. Hepsi yorgunluktan bitkindi.

Büyük Çağlayan'ı görür görmez Danny ile Beatrice'in kayıklarını kendi başlarına geçirmeyi beceremeyeceklerini anladılar. Su bütün hızıyla kükrüyor, gümbürdüyordu. Geri dönmeye karar verdiler. Kaptan, iki sepet manyok ekmeği bırakmış oldukları bir önceki çağlayanın üstündeki sığınağa ulaşabileceklerini düşünüyordu.

Peder Napier asık suratla başını sallayarak onayladı. Fırtına dinince geri döndüler. Akıntıya karşı ağır ağır ilerliyorlardı. Yağmur hafif bir çiselemeye dönüştüyse de sis görüşü kısıtlıyordu. Güneş batıyordu. Yolculuğu sürdürmek çok tehlikeliydi. Dışarıda kamp kurmaya karar verdiler, o gece yemek yemeden hamaklarına girdiler. İlk ışıklarla birlikte, yiyeceklerini bıraktıkları sığınağa doğru yola koyulacaklardı.

"Şuraya girelim." Peder Napier, nehirden ayrılan binlerce kanaldan birini, ağaçlar arasındaki küçük bir açıklığı gösterdi.

"Bir kano," diye bağırdı biri.

Okları, yayı, silahı gören öteki, "Danny'nin kanosu," diye bağırdı.

Samalıktaki iğneyi buldum, diye düşündü Peder Napier. Tanrı'ya şükür.

Kasvetli karanlığı deldi bağrışma sesleri. Beatrice gözlerini açtı. Bir erkek sesi onları çağırıyordu.

"Danny. Danny. Danny."

Kulaklarının çevresinde, kanat çırpıp çığlık atan kötülük habercisi kuş gibi çınlıyordu ses. Yarı uykulu, eli ayağı birbirine dolanarak hamaktan atladı. Pek karanlık değildi. İkisi de tanıdı sesi. Paniğe kapılan Danny, deli gibi, el yordamıyla pantolonunu aramaya başladı. Dehşet içinde Beatrice'e döndü.

"Peder Napier bu," dedi titreyerek. "Tanrı yolladı onu buraya."

Birkaç dakika içinde buldu onları rahip. Beatrice onu tam göremeden, kokusunu almıştı. Kara cüppesinin sırılsıklam kumaşından nemli, çürük manyok kokusu ya da çürümüş yaprak yığının gaza benzeyen kokusunu andıran bir koku sızıyordu. Bu pis koku Beatrice'e dayanılmaz geliyordu.

Beatrice saatlerce karanlıkta bekleyerek sığınağın dışındaki konuşmaları dinledi. Tüm dikkatini toplayıp, ırmağın gürültüsüne karışan sözlerini yakalamak için sinirlerini gererek dinlerken, sesinin tonundan Danny'nin Waronawa'ya dönmeye razı olduğunu anladı. Ortak bir şakaya kısaca güldüklerini duydu, sonra da Peder Napier'in sesinin ciddileştiğini işitti. Daha rahat kulak misafiri olabilmek için hamaktan aşağı süzüldü. Ayağının altındaki toprak ıslaktı, soğuktu. Yağmur durmuştu. Peder Napier'le Danny, kara gecede yüzlerini yitirmiş, birkaç metre ötede duruyorlardı.

Danny Wanawanatuk'ta Peder Napier için kilise yapmaya söz veriyordu. Bu hiçbir zaman olmayacak diye öfkeyle düşündü Beatrice, oradaki sivrisinekleri anımsayarak. Danny'nin sesi güçsüzdü, içtenlikten uzaktı. Biraz daha dinledi Beatrice, sonra gecenin nemi soğuktan içini titretti. Acıdan midesi bulanarak ıslak hamağına tırmandı yine.

O gece Danny hamaklarına dönmedi. Yan tarafa yaptıkları sığınakta öteki adamlarla birlikte kaldı. Gece boyu gözünü kırpmadı Beatrice. Yağmur yeniden başladı. Sazlardan sular sızdı. Soğuk yağmur damlaları üzerine döküldü, boynundan aşağı dere gibi aktı, hamağının iplerinden sular süzüldü. Hiçbirinden kaçınmaya çabalamadı. Sular yükselip hepsini çamurlu bir mezarda boğana dek yağmurun yağmasını diledi. Tanyerinin ağarmasından korkarak karanlıkta yattı.

Ertesi sabah, kapalı gökyüzünün altındaki gri opal ışığın içinde Peder Napier ateş yakmaya çalışıyordu. Her şey hâlâ sırılsıklamdı, ateş yakmaktan vazgeçti. Hoşnutsuzluğunu zar zor gizleyen bir, "Günaydın," dışında Beatrice'le konuşmadı. Tohumdan yapılmış önlük içindeki görünümü onu iğrendiriyordu.

Ters ters, "St. Joseph'te öğrene öğrene bunu mu öğrendin," dedi.

İçinin alev alev yandığını hissetti Beatrice. Kızgınlıktan mı, utançtan mı olduğunu bilemiyordu. Buna karşın Peder Napier, Danny'ye tümüyle farklı davranıyordu, coşkulu bir iyi huylulukla, neredeyse yaltaklanmaya varan bir uzlaşmacılıkla yaklaşıyordu ona.

Akıntılı sulara karşı kanosunun kıyılarını reçineyle kapatarak Danny'nin biraz çalışması gerektiği için papazın adamlarının daha önceden yola çıkmaları kararlaştırıldı. O, Beatrice'le birlikte arkalarından izleyecekti.

Beatrice'le Danny kıyıda durdukları yerden kara cüppeli adamın kayığa tırmanmasına baktılar. Sis ve çiseleyen yağmur suyun üstünde bulut gibi asılı duruyordu. Başarısından coşkuya kapılan Peder Napier şarkı söylemeye başladı. El sallamak için döndü, bir şeyler bağırdı; ama ırmağın gümbürtüsü sesini boğdu.

Geri dönüş yolunda Peder Napier sevinçten deliye dönmüştü. Essequibo'ya dökülen, birbirinin içine girmiş binlerce suyolu arasından o tek girintiye onu sürükleyenin Tanrı'nın elinden başka bir şey olamayacağını düşünüyordu.

Wanawanatuk'a varır varmaz Danny'nin kiliseyi yapması gereken yeri kabaca belirledi. Bir açıklık, diye düşündü, özellikle uygundu. Geceyi orada geçirmeye karar verdiler.

O gece, canavar sivrisinek taburları, Peder Napier'in her yanını, hamağının, pijamalarının, battaniyesinin üstünden soktu. Muşambaya sarılmaya çalıştı, ama onun içine süzülmeyi de becerdiler. Orası ekvatordan iki derece falan uzaktı. Sıcak dehşet vericiydi. Hamağından kalktı, sivrisineklerden örülü bir duvar gibi görünen şeyden yolunu açarak geçmeye çalıştı. Soluk aldığında onları içine çekiyordu. Ağzını açmaya cesaret edemiyordu. Sonunda hamağını ormana götürüp bir ağacın altında uyudu.

Sabahleyin, delici bir ıslıkla uyandı. Çabucak giyindi, silahını

eline aldı, neler olduğuna bakmaya gitti.

"Çalılık-ineği. Tapir," dedi adamlardan biri, rahibe kımıldamamasını işaret ederek.

Derenin öteki yakasından bir ıslık sesi geldi. Adamlardan biri onu taklit etti. Tapir yanıt olarak yine ıslık çaldı. Adamın ıslık çaldığı her defasında tapir giderek daha coşuyordu. Su yolunun ötesinde, çalıların arkasında kımıltılar görüyordu Peder Napier. Daha fazla yaklaşamadığı için, tapirin omzunun bulunması gerektiğini düşündüğü yere nişan alıp ateş etti. Adamlar sulara batarak dereyi geçtiler, kovalamaya başladılar; ama kan izlerine karşın yakalamayı başaramadılar.

Üç hafta sonra Peder Napier zafer sarhoşluğu içinde savanalara döndü.

Sessizlik

Danny sistemli bir biçimde, sessizlik içinde kanosuyla uğraşırken ikisi de hiç konuşmadı. Yüreğinin taştan bir bedende çarptığını duyuyordu Beatrice. Ona baktığında ısrarla gözlerini kaçırmasından, geri dönmemeleri için razı etmeye çabalamanın hiçbir yararı olamayacağını anlıyordu. Gerçek kopuşu göze alamadığı için hiçbir şey söylemedi Beatrice.

Ertesi gün, okları, yayları, varişileri, baltayı, silahı, hamakları toplayarak sığınaklarıyla kano arasında gidip geldiler. Danny'nin içinde bulunduğu gerilim, haşin ve sarsak hareketlerinden görünüyordu. Elinde yemek pişirdikleri kapla uzun bıçak vardı; ırmak kıyısından kayıp sivri bir dalın ucuyla omzunu yardı.

Peder Napier'in döndüğünün ertesi günü, Beatrice ile Danny'nin kanosu, Waronawa'daki iskelenin uzağında karaya çıktı.

Beatrice ile Danny yeniden bütünleşti evleriyle. Waronawa'nın çevresindeki topraklar, çocukların yüzmesine yetecek kadar derin, kocaman bir göle dönüşmüştü. Uzun süreli yokluklarıyla ilgili hiçbir şey söylenmedi. Sessizlik sel suları gibiydi. Yerleşim bölgesinin her yanına sızmış, manzarayı kaplamıştı. Kimi zaman Beatrice, bu sessizlik okyanusunun dibinde yüzdüğü duygusuna kapılıyordu. Ama her şeye karşın Danny ile olan ilişkilerinin bozulamayacağı inancına dört elle sarılıyordu.

McKinnon elinden geldiğince uzak kalmaya çalışıyordu Waronawa'dan. Bir balık avından ya da Brezilya yolculuğundan döner dönmez hemen ayrılıp gitmek için bir başka bahane uyduruyordu. Maba ile Zuna kendi işlerine dalıyor, çocuklara bakıyor, evle ilgileniyorlardı. Bir keresinde yıkanmaya gittiklerinde ırmakta batıp çıkarlarken Danny ile Beatrice'in durumunu tartıştılar.

"Bilmiyorum neden, köydeki herkes gibi gözü dışarıda olacağına kendi ailesinden birini istiyor," dedi Maba Ana, gölün yakınında durup kaba ve hızlı hareketlerle saçlarını havluya kurularken.

"Oluyor böyle şeyler. Kimse engelleyemez," diye duygularını paylaştı Zuna. Yine de hem Beatrice'in hem de Danny'nin kendisinin değil de Maba'nın çocukları olduğunu bilmenin belirsiz hazzıyla Zuna'nın midesindeki kaslar kasıldı.

Çevredeki öteki delikanlıların takılmalarına uzun süre dayanamadı Danny.

"Selam, yağlı surat," dedi biri. "Ay'ın yüzü nasıl kirlenmiş biliyor musun? Bugünlerde anlatırım sana."

Kimi zaman onu almadan balığa gidiyorlardı.

"Gittiler mi, yani?" diye sordu, gözlerini kırpmadan kendisine bakan küçük bir oğlana.

"Evet. Seni atlattılar," diye yanıtladı çocuk, yüzünde alaycı bir gülümsemeyle.

Eşyalarını toplayıp gitti Danny. Balata acentesi olarak çalışmak

için Brezilya'ya gitti. İki Brezilyalı tüccar olan işverenleri, hem Wapisiana hem Macusi dilini konuşabilen, hem de çalılıklarda nasıl yaşanacağını böyle iyi bilen birini buldukları için çok şanslı olduklarını düşünüyorlardı.

Wifreda'nın iyi görmeyen gözlerine, çılgın, içine kapanık tavırlarına karşın, Sam Deershanks ona âşık olmuş, kur yapmaya başlamıştı. Wifreda'ya gelince, ona, buralara ilk geldiğinden beri yaptığı gibi inatla ilgisiz kalıyordu. Adam çok çalışıyor, bütün balık avı yolculuklarına katılıyor, geyiklerin barındığı, sellerin ortasında ada gibi kalan çalılıkları şaşmadan bularak uzman bir geyik avcısı olduğunu kanıtlıyordu.

Beatrice ile Danny'yi birlikte yakalayan kişi olmanın suçluluğunu hâlâ duyuyordu Wifreda. Çift geri döndüğünde, Beatrice'in hiçbir şey olmamış gibi gündelik işlerine soğukkanlılıkla dalmasına karşın Wifreda altüst oldu, kardeşine ne diyeceğini bilemedi. Danny'nin uzaklaşmasından hemen önce, Sam Deershanks'a en küçük bir ilgi bile göstermeyen Wifreda ansızın toparlanıp kuzey savanalarda onunla birlikte yaşamaya gitti. Pipara denen yerde kendilerine bir ev yaptılar. Hiç kimse niye gittiğini bilemedi, çünkü en başta ondan hiç hoşlanmıyor gibiydi. Çok tuhaf bir çift olmuşlardı; adam sırık gibi uzundu, kadınsa kısık, görmeyen gözleriyle ortalığa bakınıyordu.

Birlikte oldukları ilk aylarda Sam'e Amerika'dan gelen birkaç mektubu adam daha okuyamadan yırtıp attı Wifreda. Sık sık kocasıyla günlerce konuşmadığı olurdu. Ama Sam Deershanks ısrarını sürdürdü, sonra birdenbire kadın pişmanlığa kapıldı, kocasına âşık oldu, ondan sonra kendilerini birbirlerine adayarak yaşadılar.

Mevsimlerle, yıldızlarla belirlenen eski düzenine kavuştu Waronawa.

Kurak mevsimin beşinci ayında, fırın gibi yanan bir öğle sonrasında Beatrice bir erkek çocuk doğurdu. Doğum zor değildi, avını yutmak için esnek çeneleri birbirinden ayrılan anakonda yılanı gibi duydu kendini Beatrice; yalnızca bu süreç tersten yaşanıyor, o bir

şeyi dışarı atıyordu. Maba yardım etti, plasentayı çıkardı, beyaz karınca yuvasına gömdü. Çocuktaki tek terslik göbek bağının kurumamasıydı. Islak kaldı. Sonunda Maba Ana ona nasıl mangal kömürü yakacağını, başparmağıyla işaretparmağını orada nasıl ısıtacağını, bağı nasıl sıkacağını gösterdi. Bir saat içinde göbek bağı kurudu.

Çocuğun da tıpkı ana babası gibi yürek biçimli bir yüzü, çakalcriği gözleri vardı. Hiçbir zaman ona isim takmadılar. Herkes ona Oğul ya da Oğulcuk dedi. Oğlu büyülemişti Beatrice'i. Hamağında sallanıyor, bebeğini besliyor, gülümsüyordu.

Birkaç ay sonra Danny, güzel, genç, köşeli yüzlü, Sylvana adında, pipo içen, dantel ören bir kadınla birlikte geri döndüğünde bile çok fazla aldırmadı. Danny, Wichabai'de ev yaptı, kadınla birlikte orada yaşadı.

Beatrice oğluna kendini öylesine kaptırmıştı ki Danny at sırtında Sylvana'yı çocukla kendisini görsün diye getirdiğinde bile kılı kıpırdamadı. Sylvana'ya bebeğin kendi oğlu olduğunu söyleyip söylemediğini de sormadı Danny'ye. Hiç önemi yok gibiydi. Bundan daha önce belli belirsiz içine doğmuştu, görünüşü kurtarmak için ikisinin de başka başka kişilerle evlenebileceği ama gerçekte sonsuza dek birbirleriyle evli kalacakları. Sylvana bir engel gibi görünmüyordu.

Maba Ana, merakla gözledi Beatrice'i; ama kız tam anlamıyla doyum içinde görünüyordu. Danny'nin dönüşünden üç hafta sonra Beatrice ansızın bunalıma düştü. Bir sabah ev halkı horozlar öterken uyandığında kızla bebeğin gitmiş olduğunu gördü.

Bebeğini salıncağın içinde taşıyarak bir gece yarısı evden ayrıldı Beatrice. Öküz arabasıyla giden bir çift onu Annai'ye kadar götürdü. Kendini ansızın huzursuz, tedirgin hissetmiş, Georgetown'a gitmeye karar vermişti. Irmakta bir kayık bulana dek Annai'de bekledi.

Genellikle, McKinnonlardan birinin Georgetown'a gitmek için bir nedenleri varsa, yolculuğun tehlikeli bölümlerinde kayıktan iner, kayık çağlayanlardan, akıntılardan geçerken yeniden uygun bir noktaya ulaşıp onu alana dek kıyı boyunca yürürdü.

Bu kez Beatrice kayıktan inmemeye karar verdi. Okçu adam, bebeğiyle birlikte kayığa çıkan bu çekici, genç kadına soran gözlerle baktı. Yolculuk tehlikelerle doluydu. Kız adama gülümsedi, kayık devrilirse kendisine aldırmamasını, ama bebeği kurtarması gerektiğini söyledi.

Kocaman, kurşuni ırmak iki yanında uzanıyordu. Başlarının üstünde yayılan koskoca bulut keşmekeşinin arasından parça parça gümüş renkli gökyüzü pıhtıları görünüyordu. Kayığın tahta arkalığının sırtına battığını duyuyordu Beatrice. Derin bir soluk aldı. Yaşaması mı yoksa ölmesi mi gerektiğine ırmak karar verecekti. Bu karar vermeme kararını almış olması içini büyük bir özgürlük duygusuyla doldurdu. Onu tam anlamıyla dinginleştirmişti. Her şeyi ırmağın kucağına fırlatıp atacaktı.

İlerledikçe, içini artan bir sevinç dolduruyordu. Gümbürdeyen bir çağlayana ya da akıntıya yaklaştıkları her defasında sıçrayan sulara karşı iki büklüm oluyor, kendi başıyla bebeğinkini koruyordu. Sanki üzerine binmiş de sürüyormuş gibi yaşamın üstünde dimdik dengede durduğunu hissediyordu. Kayık dalgaların üstünde zıplıyor, altına dalıyor, aşağı çarpıyordu. Kayaların, kaynayan suların arasından, üstünden fırlıyordu. Bebek büyük bir gevşeklik içinde kucağında yatıyordu. Tüm kötülüklerden arınmış bir kayıtsızlık içinde, günlerce yolculuk ettiler böyle.

Kazasız belasız Bartica'ya vardı kayık. Başka bir ruh haline bürünmüştü Beatrice. Birkaç içkievi, oteli, yarı ıssız kulübesi olan bu küçük kasabada dolaştı. Sonra Georgetown'a kadar gitmeye değmeyeceğine karar verip Rupununi'ye döndü.

Geri döndükten sonra Beatrice, bebeğin kimi zaman gözleri açık uyuduğunu fark etti. Bunun dışında düzenli büyüyordu. Çok sessizdi, hemen hemen hiç ses çıkarmıyordu. Emeklemeye başladığında duvarlardan kireç yalamasına, kumları yemesine engel olmaları gerekti.

Düğün

Danny ile Sylvana evleneceklerdi. Peder Napier yapmıştı düzenlemeyi. Güney savanalara gelecek, Waronawa'daki evde kendisi yönetecekti töreni. Sonra da, üç yıl önce vaftiz etmiş olduğu kişileri takdis etmek için Wai-Wai bölgesine doğru yola çıkmak niyetindeydi.

Günlerce yiyecekleri hazırladılar. Yığınlarla manyok ekmeği pişirdiler. Adamlar avdan geyiklerle, labbalarla, povislerle, yabandomuzlarıyla döndüler. Etler tütsülendi. Üç evcil gine horozuyla dört domuz kesildi.

Düğünden bir gün önce, sıcaktan bunalmış, toz ve ter içindeki Beatrice, içi kuzukulağı dolu dört pirinç çuvalını merdivenlerden yukarı sürüklüyordu. Kara saçları omuz hizasında kesilmişti; ikide

bir kulaklarının arkasına atmak zorunda kalsa da toplamamıştı. Şişmanlamıştı. Bedeni dolgunlaşmış, ağırlaşmıştı, düz beyaz bluzuyla pembe etekliği üzerine sımsıkı oturuyordu. Sığırtmaçlardan birinin söylediği bir şeylere gülerken kocaman gözleri parıldadı.

Güneş de arkasından içeri dolup döşemeye yayıldı. Sobanın üstünde kaynamakta olan, az sonra kepçe kepçe kavanozlara doldurulup yukarı çıkarılacak guava peltesinin kokusu bütün odayı doldurmuştu.

İki küçük oğlunu geride bırakıp Sam Deershanks'le birlikte düğün için Pirara'dan gelmiş olan Wifreda'ya, "Daha ne kadar kuzukulağı gerekli?" diye sordu.

Anlatımından bir şeyler çıkarabilir miyim diye kız kardeşinin yüzünü inceleyen Wifreda, "İki çuval daha," diye yanıtladı.

Güneşte kuzukulağı kuruttuğu raflardan biraz daha kuzukulağı almaya giden Beatrice'in çıplak ayakları döşemede tok sesler çıkarıyordu.

Danny ile Sylvana'nın evlenmeleri karşısında bile Beatrice açık, güleryüzlü bir tavır takınmayı başarıyordu; çünkü Danny ile kendisinin ayrılamaz bir çift olduklarına inanıyordu. İlişkilerini hiçbir şeyin koparamayacağına dair gizli bir duygu besliyordu. Hiçbir yokluğun. İkisinin de başkalarıyla evlenmeleri gerçeğinin bile. Onlar kardeşti. İlişkilerinin doğasında vardı ayrılamamazlık.

Solgun gül yapraklarına benzeyen kuzukulaklarını çuvala doldururken, Danny'ye, "Her şeyi bırak, benimle gel," dese, bunu yapacağına inanıyordu. O da dışlarındaki dünyaya karşı gösteri yapıyordu. Bu evlilik bir oyundu. Gerçek dünyanın bir taklidiydi. Bir tuzaktı.

Evlilik Danny'yi baştan çıkartacak bir yanlış değildi. Onu bir daha hiç görmese de hâlâ birbirlerine ait olacaklardı. Kendi özel birliktelikleri içinde o ve Danny yer aldıkları sürece hiçbirisi başka bir yere gidip başka şeyler yapamazdı –evlilik, çocuk sahibi olmak falan–; bunların hepsi dışlarında kalan dünyaya karşı takındıkları bir maske, bir şaka olacaktı. Onların düşmanlarını kandırma yolları olacaktı bunlar. Toplumsal davranışları yalnızca numaraydı. Onların gerçek birleşmeleri büyülüydü, yok edilemezdi. Bunun sonucu olarak bir çocukları vardı.

Bu yolla, Danny'nin yaklaşan evliliği karşısında Beatrice so-

ğukkanlılığını koruyordu. Hazırlıklara bile mutluluk içinde katılıyordu. Ama yine de Danny'yle konuşmaya karar vermişti. Aralarında bir anlaşma yapmaları gerektiğini düşünüyordu. Peder Napier Katolik nikâhını kıymadan önce ikisinin evleneceği bir başka düğün olması gerektiğine karar verdi. Wapisiana dilinde yemin edecekleri kendi düğünlerini yapmalıydılar. Gerçek düğünü.

Evlenecek çift Wichabai'den sabahleyin geldi. Kırmızı topraktan tekerlek izlerini silmişti sıcak. Yumru yumru, bodur zımpara ağaçları çıplak gökyüzüne geçiriyordu tırnaklarını. Gölden yansıyan güneşe bakarlarken gözlerine siper yapmaları gerekiyordu. Havuzun önünden geçip eve yaklaşırlarken sabahın sessizliği içinde bambu gıcırdadı, hışırdadı.

Boa Vista'da bir terzinin vermiş olduğu kalıbı kullanarak kendisinin diktiği kiraz rengi bir elbise giyiyordu Sylvana. Sallanan iskemlesi tahtaların üstünde gıcırdarken verandada oturup kuzukulağı içkisi içti. Tören için kıvırcık saçlarını renkli kurdelelerle örmüştü. Bu kadar mutlu göründüğüne sevindi herkes. Aklı başında, güçlü, dışadönük, becerikli bir genç kadın havası vardı. Kalın ayak bileklerini çaprazlamış, çevresine gülücükler dağıtarak otururken Danny'ye çok yakışıyor, diye düşündü herkes.

Beatrice kıpkırmızıydı. Üzerinde kısa, kabarık kollu, yeni sarı bir bluz ve düz siyah bir eteklikle verandada duruyor, neşe içinde Sylvana'yla Portekizce konuşuyordu. Çok fazla konuştuğunu hissediyordu. Sylvana'nın tavırlarından, Danny'le aralarında geçenleri bilip bilmediğini anlamak mümkün değildi Beatrice için. Sylvana son derece rahat görünüyordu. Gülümseyerek, guava ağacında oturan kan kırmızısı bir papağanı gösterdi.

"Kırmızı papağana çok bakarsan ya kel olursun, ya kör," dedi belli belirsiz bir kıkırdamayla Beatrice; aynı anda da yanlış bir şey söylemiş olduğunu hissetti.

Birinci kuşak Portekizli dükkâncıların soyundan gelen Sylvana şaşırmıştı.

"Bu yalnızca bir yerli batıl inancı," dedi Beatrice aldırmazlıkla. "Biraz daha içki ister misin?"

Sylvana başıyla reddetti. Beatrice bu ev sahibi konumuna daha fazla dayanamadı.

Erkek kardeşini her zaman başkalarından daha iyi tanıyan kız kardeş havasıyla, "Herhalde Danny yine bir yerlerde içki içiyordur," dedi.

Uzaklarda, savanalardan yükselen Kanaku Dağları'nın tepesini tuttu güneş.

Herkes Peder Napier'in gelmesini bekliyordu. Pamuklu giysilerinin üstüne boncuklardan, tüylerden yakalıklar takmış olan Maba Ana'yla Zuna dışarı çıkıp verandadaki McKinnon'a katıldılar. Saçları ceviz yağıyla taranmış olan çocuklar, çırılçıplak dolaşmak yerine Avrupalı giysilerini kuşanmış, ortalıkta koşuşturuyordu. Sekiz saatlik yolculuktan kaskatı kesilip bitkin düşmüş beş müzisyen Brezilya'dan gelmişti, şimdi de tozlukları, yelekleriyle çevrede dolaşıyor, kendilerini bir içkili cümbüşe daha hazırlıyorlardı.

Beatrice biraz daha içmesi için kandırdı Sylvana'yı.

"Daha çok var. Daha çok var." Neşe içinde mutfağı gösteriyordu. Sylvana gülerek razı oldu. Beatrice biraz daha kuzukulağı içkisi getirmeye koştu.

Danny girdi mutfağa. İçerisi karanlıktı, yüzü zar zor seçilebilse de temiz, beyaz gömleği parlıyordu. Parakari içtiği her defasında kıpkırmızı olan doğum lekesini gördü Beatrice.

"İyi ki seninle ben evlenmiyorum," diye takıldı ona Wapisiana dilinde.

"Niye?"

"Çünkü hep aklına eseni yapıyorsun." Beatrice kıkırdadı, onu öpmek için yaklaştı. Sıkı sıkı sarıldı. Danny geri çekildi.

"Temiz gömleğime dikkat et," dedi.

"Şu senin kız salak mı, ne?" Danny'nin ellerine sarıldı, kendisini uzaklardan görmeye çalışıyormuş gibi gözlerini kısarak bakmasından tedirgin olmuştu. "Bunun acısını çekecek misin?"

"Neyin acısını çekeceğim?"

"Evlenen biz olmalıydık. Tam şimdi, tam şurada, şu dakikada gizlice evlenmeliyiz. Yaşam boyu bizi bağlayacak yemini etmeliyiz. Wapisiana dilinde. Gerçek düğün. Yalnızca bir dakika sürer. Haydi, şimdi yapalım."

Beatrice'in çocukluğundan beri tanıdığı, onun tedirgin olduğu

anlamına gelen kızlara yakışır, o bastırılmış kaçamak gülmeyle kıkırdadı Danny.

Tam o anda en küçük kardeşleri Freddie'yi kovalayan Alice daldı içeri kapıdan. Wapisiana dilinde azarlıyordu çocuğu.

"Freddie yatak odasında iş becerdi," diye açıkladı soluk soluğa, çocuğu yakalamaya çalışırken. "Hem de altını bile temizlemedi."

"Oralarda bir şey bulamadım," diye somurtarak kendini savundu çocuk. Peşinden kovalayan Alice'le birlikte dışarı koştu.

"Peder Napier'le konuşuyorduın," dedi Danny. "Şu seninle aramızdaki iş artık bitmeli." Sonra da kız kardeşle erkek kardeş arasında ezelden beri var olan o acımasızlıkla ekledi, "Bütün olanlar çocukluktu zaten. O kadar. Çocukça davranmayı sürdüremeyiz."

Beatrice düş kırıklığına uğramıştı.

"Senin de babam gibi iki tane karın olabilir," diye gönlünü çelmeye çalıştı. "Ben senin ilk karın olurum, Sylvana da ikinci."

"Bir erkeğe bir kadın. Okula gittin sen. Biliyorsun bunu. Şimdi artık yetişkinler gibi davranmalıyız," diye küçümsercesine konuştu, kardeşini iteleyip mutfaktan çıktı.

Orada tek başına dururken Beatrice'in ağzı kupkuru oldu, tiz bir ses kulaklarında çınladı. Boş mutfağın sessizliği bir an için onu dışarının neşesinden, coşkusundan korumuştu.

Nehir kenarındaki bayırda Peder Napier'i karşılamaya koşan çocuklar bağrışıyordu. Her zaman güneş ışıklarını yakalayan o bildik, teneke sandığı taşımaya yardımcı olmak için yarışan çocuklar onun sıcakta parıldayan kara cüppesini seçebiliyordu.

Beatrice karanlık, tahta sahanlıktan çıkıp, ev içinin tanıdık kokularına sığındı gerileyerek. Eve doğru yürüyen rahibi izlerken içinde sanki buzdan bir ağaç büyüyordu, bacaklarından başlayıp gövdesine uzanarak oradan kollarına, yukarılara, başının içine dallarını salarak. Ağaç büyüdü, yayıldı, yerleşti. McKinnon onu karşılamak için dışarı çıktı. Beatrice iki adamın merdivenlerin üstünde gözden kaybolduğunu izledi, sonra da yukarıdaki verandadan geçip eve girdiklerini işitti.

Dışarıda rüzgâr, birkaç küçük bulutu mavi boşlukta sürükledi. Güneş sanki düğünü izlemek için en iyi yere yerleşmeye çalışıyormuş gibi, göğün ortasına doğru yolunu açıp ilerledi.

Yukarıda törenin başlamasını beklerlerken Maba Ana Zuna'ya,

"Nerede o?" diye fısıldadı.

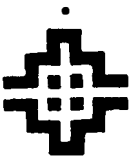
"Bir yerlerde saklanıyor, herhalde," diye yanıtladı Zuna.

Ve gerçekten de Beatrice kendisini beklenmedik biçimde, mutfağın bir köşesinde büzülüyor buldu. Sylvana'ya içki götürmesi gerektiğini anımsadı. Masanın üstündeki sürüyle tasın, sukabağının içinde kımıldamadan duran, kırmızı kuzukulağı suyuna dikti gözlerini. Hiçbir şey onu bu iş için hazırlamamıştı. İlk olarak buz gibi bir acıya, keskin bir kimsesizlik duygusuna kapıldı. Kafasının içinde ağlamaklı bir Wapisiana türküsü dolaştı. Peder Napier'in gayretkeş cinneti böyle çok sayıda köylüyü Katolikliğe döndürmeden önce, birileri öldüğünde duyardı bunu çocukluğunda.

Açık kapıdan içeri dolan esinti, bluzunun önündeki ıslaklıkları serinletti. Üst kattaki panjurun gıcırtılı sesi sinirine dokunuyordu. Her yer sessizliğe bürünmüştü. Tören sürüyor olmalıydı.

Düğünü kaçırmıştı. Bitmişti. Birisi pikabı kurdu. Üst kat pencerelerinden müzik süzüldü. Odayı tırtıl gibi dolaşan, pat pat dans seslerini duydu. Pikap susup da müzisyenler yerlerini aldıklarında bir bağrışma koptu. İnsanlar, romu, parakariyi, guaranayı, baladur içkisini kapışırken attıkları kahkahaları duyabiliyordu. Eğlenti canlanmaya başlamıştı. Çürük çarık dişleri olan zayıf bir delikanlı kuzukulağı içkisi aramak için mutfağa daldı. Beatrice'in de kendisi gibi neşeli olduğunu varsayarak ona gülümsüyordu. Sukabağından ellerine biraz içki dökerek çıktı dışarı.

Usulca ayakkabılarını çıkardı Beatrice, çiftlikten uzaklaştı.

Çiftliği ardında bırakıp düğün sesleriyle arasına elden geldiğince uzaklık koymak Beatrice'in içini biraz ferahlattı. Boncuk boncuk ter fışkırıyordu yüzünden, sırtının ortasında kara ter parçaları lekelemişti bluzunu.

İki yanında birkaç bodur, dikenli çalı bulunan ince yol boyunca kuzeye doğru yürüdü. Savanalarda ıslıklarla öten kavurucu bir rüzgâr esmeye başladı. Bir süre sonra daha düzenli esmeye başladı. Upuzun bacaklı bir leylek, yanı başındaki kurumuş dere yatağında süzülürcesine yürüyordu.

Beatrice şakırtıya benzeyen, uzun vahşi bir ses yüzünden kıpırtısız kaldı. Bir çıngıraklı yılanın zikzak desenli, boru gibi bedeninin, beyaz karınca yuvasının serin gölgesine sığındığını görünceye

dek aşağı yukarı on dakika hiç kımıldamadan bekledi.

Yürürken bir tutam kara saçı parmaklarının arasına alıp bükmeye başladı. Törenin kendisini hiç etkilemeyeceğini sanmıştı. Doğru değildi. Üzerinde hiçbir kötü iz bırakmadan geçip gideceğini sanmıştı.

Yürümek acısını dindirdi. Evden epeyce uzakta, yolunun üstünde duran yassı bir kaya parçasına basıp durdu bir an. Güneş içinde, günün dolu dolu ışığı içinde dururken Beatrice McKinnon bir tür hummaya tutuldu. Başı arkaya devrildi. Güneşe bakarken gözleri geriye kayıp başının içine çekildi. Kolları havaya savruldu, bir tür kasılma içinde dakikalarca kaskatı kaldı orada.

O birkaç dakika içinde bütün acısı çılgın bir öfkeye dönüştü. Kızgınlıktan kafasındaki saçlar diken diken oldu. Yüzü karardı, ağzı oynamaya başladı, yüz çizgileri eğrilip büküldü. Rüzgâr, tutam tutam saçlarını savuruyordu ağzının üstüne. Aynı anda, bir ses, kökleri belkemiğindeymiş gibi gelen uzun, boğucu bir kütürtü koptu içinden, bütün bedenini sarstı.

Kendine geldiğinde yol kenarında kusuyor, gözlerine, bulantıyla birlikte dolan, diken diken yaşlar batıyordu. Bir sersemlik içinde önünde karmakarışık uzanan ince yollardan birini seçip yerleşim bölgesinin en ucundaki Koko Lupi'nin evine yöneldi.

Koko-Lupi'nin evi, balçık ve tuğladan örülmüş sobanın dumanlarına boğulmuş, kasvetli, iç bunaltıcı bir yerdi. Dışarıda tavuklar, ördekler dolaşıyor, kapının yanında içi oyulmuş bir kütük duruyordu. Palmiye yapraklarıyla kaplı bambu masanın üstünde birkaç taze balık vardı. İçeri ilk girdiğinde hiçbir şey göremedi Beatrice, ama yuvasından yükselen bir kuşun kanat sesine benzer bir hışırtı duydu.

"Kaimen?" Koko Lupi onu Wapisiana dilinde selamladı. Beatrice'in gözleri karanlığa alıştıkça Koko Lupi'nin şahin gibi keskin, dişsiz yüzünü seçebildi. Torunlarından ikisi, kirli suratlarıyla yataklarında oturmuş, tedirginlikle ona gözlerini dikmişlerdi. Yarısı yenmiş mısır koçanlarından, kaplumbağa kabuklarından, kemiklerden oluşan bir döküntü toprak zemine yayılmıştı. Kırmızı karınca sürüsü, emilmiş bir mango çekirdeğinin üstünde kalanlara saldırmıştı.

"Rahibi öldürecek bir şey istiyorum," diye dilinin altındaki bak-

layı çıkardı Beatrice. Sesi alışılmıştan da derinden, karnından gelmişti.

Koko Lupi ayaklarını sürüyerek dolaştı; çeşit çeşit tohum, fasulye tanesi, kuru bitki, kuş yumurtası, kurutulmuş manyok yaprağı yığınlarını, sukabaklarının içindeki tozları, iki akıltaşı tepeciğini karıştırdı. Bunların hepsi bir tabak balıkla manyok sapı yanında duran ağaç kütükler üzerine yerleştirilmişti.

Sonunda birkaç koyu kahverengi fasulye tanesi alıp bir yaprağa sardı.

"Bunları öğütüp yiyeceğin içine koy. Güçlü kuvvetli bir yerli bile zor dayanır. Etkisini hemen göstermez. Uzun, çok uzun zaman alır. Onu ben de sevmem. Güneş'i gökyüzünden koparıp almaya çalışıyor. O ve sopanın ucundaki ölü tanrısı. Ay'la Güneş'in arasına girebileceğini sanıyor. Bunu ona ver, gerisini de Güneş'e bırak. Güneş onun işini bitirir."

Beatrice aldı fasulyeleri.

"Buralarda kullanma sakın. Hayır. Hayır." Eşekarısı kovalamaya çalışıyormuş gibi kollarını yüzüne doğru savurdu.

Sonra da hoşnutsuz bir yan bakışla sordu: "Erkek kardeşin nasıl?"

"Çok iyi," dedi Beatrice sakince.

Birkaç yaprak aldı Koko Lupi, avucunda ovuşturdu.

"Şu yapraklardan al. Seni uçurmasalar da hızlı yürümeni sağlarlar. Bacaklarını, derisi yüzülüp kemikleri ortaya çıkmış gibi yaparlar, rüzgâr gibi koşabilirsin. Bütün bedenini bunlarla böyle ovuştur." Birkaç yaprakla hızlı hızlı ovdu Beatrice'in kollarını. Kolları karıncalanıp hissizleşti.

Gece indikten sonra Beatrice Waronawa'ya vardığında her yana hamaklar asılmış, ortalığı sarhoş horultularından bir orkestra sesi sarmıştı. Yukarıdaki odada aşağı yukarı yirmi kişi yatıyordu. Yolculuğu için yiyeceklerini ve hamağını topladı usulca. Müzisyenlerden biri mutfak masasına yayılıp yatmıştı.

Peder Napier'in Wai-Wai'ye giderken geçeceği Baidanau'ya gitmeyi tasarlıyordu. Papazdan önce oraya varmalıydı. Burası, Shibi-din'in karısı Aro'nun, şimdi şefin ikinci karısı olarak yaşadığı

yerdi. Rahibin, bir adamın bir kadın alması gerektiği üzerinde ısrar ettiğini söylerse Aro'nun kendi durumu için kaygılanacağını biliyordu Beatrice. Mutlaka hemen razı olacaktı yemeğine öğütülmüş fasulyeleri katmaya.

Oradan ayrılmadan önce Beatrice gidip Oğulcuk'a bir göz attı. Küçük hamağında sallanıyordu, gözlerinin açık, odanın karanlık köşesine dikilmiş olduğunu görebildi ay ışığında. Uyuduğunu mu yoksa uyanık mı olduğunu söylemek mümkün değildi. Dışarı süzüldü yine. Kendisi yokken ona bakacak bir sürü insan vardı.

Bir keresinde Danny'yle yapmış olduğu yolculuğun aynısıydı bu. İlk birkaç mil boyunca kayığa binip kürek çekti, sonra ormanın kıyısına varana dek savanada yürüdü. Güneş doğmadan savanalarda yürümek daha kolaydı.

Tam ormana girmek üzereyken Shibi-din Dayı'nın Maigok'a, yani orman ruhuna, yolculuğunun amacını ve doğasını açıklaması gerektiğini öğrettiğini anımsadı. Bunu da yaptıktan sonra yola koyuldu, tedirgin ama kararlıydı.

Ancak tepelerinde yaprak olan ağaçlar gri sütunlar halinde, hayalet gibi yükseliyordu. Başını kaldırıp bakarsa yaprakların arasından renksiz gökyüzünü telkari işlemeler gibi görebiliyordu.

Pek bakmadı yukarıya. Tehlike ayaklarının altındaydı. Daracık patikaları devrilen ağaçlar kesmiş, koca kaya parçalarıyla yollar engebelenmişti. Kimi yerlerde yarıkların üstü yapraklarla, dallarla örtülmüş, aldatıcı biçimde, sağlam zemin izlenimi vermişti. Toprağın sürüklenip gittiği yerlerde ağaçların kökleri; bazıları on-on beş metre derinlikte olan, diplerinde suyun aktığı görülebilen uçurumların üzerini ağ gibi örerek kapatıyordu. Kimi zaman bir tobukaya tutunarak dengesini bulup altı-yedi metre derinlikteki derenin üstünden bacaklarını yararak aşması gerekiyordu. Her yanını yapraklarla ovduysa da sümüklüböcek hızıyla gidiyordu sanki. Yola yuvarlanmış kayalar giderek büyüyordu. Nemli, yeşil bir karanlıkta ilerliyordu. Geçtiği yollara işaretler koyuyordu. Birkaç kez kayboldu, ama sonra yine yolunu buldu.

İki gün sonra, görüntünün doğası değişti. Derin orman seyreldi. Çok az kullanılan patika iyice belirsizleşti. İçecek su hiç kalmamış-

tı. En kötüsü de bazıları bir metreyle iki metre yükseklikte olan, dev gibi dikenli çalılardı. Daha önceleri Wapisianalar, sığırları bu yoldan götürmeyi, mal taşımayı denemişler; ama yolculuk öylesine büyük bir sıkıntıya dönüşmüştü ki hemen vazgeçmişlerdi.

Hiç ağırlığı kalmamış gibi geliyordu Beatrice'e. Serinkanlı bir öfkenin itmesiyle kıraç çölde yolculuğunu sürdürdü.

Baidanau köyünün dışında, yıkanmaya giden Aro'yu gördü. Beatrice'in tek başına bu yolculuğu yapmış olması Aro'yu şaşırttı. Beatrice onunla bir süre konuştuktan sonra ciddi ciddi başını sallayıp hiç duraksamadan fasulye paketini aldı.

O günün daha ileri bir saatinde, Beatrice gittikten sonra, Aro birileri mırıldanıyor ya da alçak sesle konuşuyormuş gibi bir gürültü duydu evinin dışında. Merakla pencereden dışarı göz attı, ama yalnızca bir çıngıraklıyılanın çevresini sarıp gıdaklayarak dolaşan tavukları gördü.

Wai-Wai'ye geri dönüş yolunda Peder Napier, kayıkta arkasına yaslanıp başarılarını ölçüp biçti. Mutluydu. Sıcaktan, böceklerden bezmişti; ama mutluydu. Adamlar düzgün olarak çekiyorlardı kürekleri. Geniş elmacık kemikleri olan Macusi Titus ile küçük oğlu Linus, ilk seferki gibi ona eşlik ediyorlardı. Başarılı bir askeri seferi gözden geçiren general edasıyla, düşüncelerini yine başarılarına çevirdi Peder Napier.

Tek başına, kuzeydeki Macusilerden çoğunu imana getirmişti. Suçunu büyük ölçüde McKinnon'un gösterdiği direnee yüklediği, rahatsız edici bir gecikmeden sonra, güneydeki Wapisiana'nın içlerine giden yolları açmıştı. Bir an McKinnon'u düşünürken alnı kırıştı, böylesine konuksever bir adamın nasıl olup da böyle sefil düşünceler taşıyabildiğini anlamıyordu. Beatrice ile Danny'nin olayından sonra McKinnon'un sürüye katılacağını sanmıştı; ama o her zamankinden daha kaçamaklı, tedirgin ve çekimser olmuştu. Beatrice ile Danny arasındaki olayı çözüş biçiminden hoşnuttu rahip. Özellikle de Danny'nin Sylvana'yla evlendiğine seviniyordu.

Baidanau'ya vardıklarında hepsine bir tas kaynamış biber sundular. Çanakta hiç et yoktu. Ekmeğini batırıp yerken Peder Napier'in ağzı yandı. Bodur, sıcak kanlı bir kadın olan şefin karılarından biri, kuru, paslı kahverengi yerelmaları getirdi ona. Titus'un küçük oğlu Linus, Peder Napier'e çok kuru gelen yerelmalarının yarısını silip süpürdü.

Ertesi gün Linus boğaz ağrısı çekiyordu. Peder Napier iki gün daha bekledi, ama Linus daha da kötüleşince rahip öteki köydeki insanları daha fazla bekletemeyeceğine karar verdi. Bir sürü Wai-Wai'nin de içinde olduğu bazı insanların daha şimdiden orada toplanmış olduklarını duymuştu, onları düş kırıklığına uğratmak istemiyordu. Titus'u oğluna bakması için bırakıp, Linus iyileşir iyileşmez kendisine yetişmelerini söyleyerek yola çıktı.

Baidanau'dan ayrıldıktan kısa bir süre sonra Peder Napier kendini kötü hissetti. Dilinin altında keskin bir acı vardı. O gece kalacakları kampı kurdular. Bir günlük yürüyüşten sonra hem dili, hem de diş etleri şişmeye başladı. Boğazı parçalanıyordu sanki. Kulakları, başı ağrıyordu, ateşi yükselmişti. Yolculuğu sürdürdükçe ağzını açması giderek daha da zorlaştı. Bir cümleyi bütünüyle söyleyebilmesi mümkün değildi. Gecenin soğuğuna karşı hamağına sarınıp gün ışığının getireceği rahatlığı beklemeye başladı. Ertesi günün gecesi su bulabilecekleri bir köye ulaştılar; ama dili, dişetleri, beyaz, kötü kokulu irinle kaplanmıştı. Ne tükürebiliyor, ne de yutkunabiliyordu. Yolculuğu sürdürmeye çalışmanın anlamı yoktu. Baidanau'ya dönmek için yola koyuldular.

Baidanau'ya döndüklerinde Peder Napier, düğünden sonra birinin gizlice çantasına koymuş olması gereken bir kutu süttozu buldu. Ağzı beyaz bir maddeyle dolup şişmiş olan Linus hamağında yatıyordu. Rahip zorlukla onun son duasını okuyabildi. Zorlukla konuşabilen Peder Napier, kendisiyle çocuk için süt getirmelerini söyledi. Ona süt getirdiler, ama çocuğa vermeye karşı çıktılar.

"O zaten öldü," dediler.

Dört gün boyunca Peder Napier süttozunu inek sütüne karıştırarak idare etti. Yüksek ateş yüzünden sürekli terliyordu. Cüppesi, sarımtırak beyaz kusmuk ve irin yüzünden yol yol leke olmuştu. Süt,

süt, yalnızca süt için yalvarıyordu. Su onu ne rahatlatıyor, ne de doyuruyordu. Hastalık başladığından beri uyuyamamıştı. Linus'un öldüğünün bile pek bilincinde değildi. Titus onu gömmüş ve rahibe oradan ayrılacağını söylemeye gelmişti.

Bir hafta sonra Peder Napier tek sağ kalma umudunun, yalvara yakara bir at ele geçirip Wichabai'ye, Danny McKinnon'un evine gitmek olduğuna inandı.

Köylüler ona at vermeye razı oldu. Rehberi de onun arkasında, atta oturacaktı; çünkü tek başına dik duracak kadar güçlü değildi.

Hayal edilebilecek en kötü yolculuktu. Ormandan çıkar çıkmaz güneş savanaları kavurmaya başladı. Bir patika buluncaya kadar kimileri iki metre genişliğinde, bir buçuk metre yüksekliğinde olan kuru toprak topaklarının üstünden atın atlaması gerekti.

Peder Napier, Danny'yi görmek için yanıp tutuşuyordu. Danny'nin ona çok iyi davranacağına inanıyordu. Danny'nin borcu vardı ona. Danny'nin ruhunu kurtarmıştı.

Ama oraya vardığında Danny ile Sylvana yoktu. Bir yerli ailesinin evinin yapımına yardım etmek için Ruruwau'ya gitmişlerdi. Hemen haber yolladılar. Birkaç saat sonra at sırtında geldi Danny. Konuşamayan rahip olan biteni kâğıda yazdı. Bir an önce gelip yardım etmeleri için kız kardeşlerine haber saldı Danny.

Danny'nin, Peder Napier'i hamağına yerleştirmesinin üzerinden ancak iki saat geçmişti ki nal sesleri Beatrice'in, Alice'in, düğünden sonra henüz Pirara'ya dönmemiş olan Wifreda'nın gelişlerini bildirdi. Üçü de gülücüklerle bezenmişti, hemen onu rahatlatmak için ellerinden geleni yaptılar.

Ellerini, yüzünü yıkadılar, havayı tazelemek için odayı limonla ovdular, ağzına kaşık kaşık manyok lapası tıktılar; daha lezzetli olsun diye Wifreda'nın üstüne hindistancevizi serptiğini gördü, ama kaşık dudaklarına ne zaman değse rahip ürküp başını çeviriyordu.

Her gün at sırtında geldi McKinnon kardeşler. İki hafta sonra Peder Napier kendini daha iyi hissetmeye başladı. Sandalyede oturabiliyordu. McKinnonlar da çevresinde gülümseyerek, ama konuşmadan oturdular. Beatrice'in varlığı onu tedirgin ediyordu, oysa kız tam anlamıyla dingindi, bu duruma aldırmaz görünüyordu.

Danny hamağında sallanıyordu.

"Düşünsene," dedi Peder Napier'e, "senin bütün öğrettiklerinden sonra bu yerlilerin hâlâ batıl inançları var."

Danny canı istediğinde onlardan biri değilmiş gibi konuşurdu.

Gelişigüzel sürdürdü sözlerini: "Senin zehirlendiğini söylediler bana."

Peder Napier güldü. Wifreda tedirgin olmuş gibiydi. Duydukları üzerine çene çalmaya başladı Alice.

"Bana dediler ki iki karılı bir Macusi varmış, ona Hıristiyan gibi davranıp birini bırakmasını öğretmişsin. Macusi kadın öyle sinirlenmiş ki sana, gittiğin yere peşinden gelip yediğin yerelmasına zehir katmış. Kullandığı zehri de gösterdiler bana, koyu kahverengi fasulye taneleri. Etkileri aylarca sürermiş. Dikkatli olmalısın."

Başı yana eğik, durgun, düşünceli dinliyordu Beatrice. Wifreda araya girdi.

"Böyledir Macusiler, güvenilmez. Biz Wapisianalar yapmayız böyle şeyler. Çantana koyduğum süt kutusunu buldun mu?" diye sordu çabuk çabuk.

"Ah, demek sendin, ha? Yemin ederim benim hayatımı o süttozu kurtardı."

Odaya sessizlik çöktü. Evin yanındaki guava ağacı meyve veriyordu. Arada sırada meyvelerinden biri dama yuvarlanıyordu. Danny hamağından atlayıp sığırtmaç şapkasını başına geçirdi.

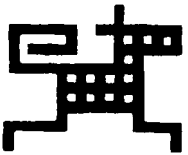
"Karanlık çökmeden Ruruwau'da olmalıyım."

Rahibi rahat ettirdikten sonra McKinnonlar vedalaşıp ayrıldı. Wifreda, Pirara'ya dönüyordu. Peder Napier artık iyice düzeldiği için ötekilerin gelmesine gerek kalmamıştı. Yardımcıları ona istediklerini sağlayabilirdi.

Atını sola çevirip Ruruwau'ya yöneldi Danny. Kadınlar Waronawa yolunu tuttu.

St. İgnatius'taki ana konaklama yerine gidecek kadar kendini iyi hissetmesi için Peder Napier'e bir hafta daha gerekti. Yürürken hâlâ sendelese de eşyalarını topladı, teneke sandığını da alıp yola koyuldu.

Yangın

Gücüne yeniden kavuşuncaya kadar Peder Napier St. İgnatius'ta yalnızca hafif işler yaptı. Sonra tüm savanada çizdiği rotayı izlemesinin, kurduğu her misyonerlikteki gelişmeleri denetlemesinin zamanı geldiğine karar verdi.

At sırtında yolculuk yaptı, ama nedense gözlerini daracık patikalara odaklayamıyordu. Aklı durmadan karışıyordu. Yerdeki zımpara ağacı yapraklarının gümüş mavisi parlaklığı ona çocukluğunun İskoçya göllerini anımsatıyor, özlemle serin yaylaları düşünüyordu.

Güneş eskisinden de çok acı veriyordu. Güney savanalardaki Wapisiana bölgesinde bir hafta at sürdükten sonra öğle güneşinin sıcağından korkmaya başladı.

Seyrek olarak yaptığı görev gezilerinde bölge komiserinin büro olarak kullandığı küçücük bir kulübe vardı Aishalton yakınlarında. Yolculuklarından birinde Peder Napier oraya sığınmaya karar verdi.

Bütün istediği, yola devam etmeden önce dinlenebileceği serin bir yerdi. Tahta kapıyı zorlayarak itip açtı. Aylardır hiç açılmamıştı. İçeride sıkışıp kalmış olan hava, bir fırın sıcağıyla üstüne patlayarak onu karşıladı. Palmiye damdan gelen tatlı, kuru tozlar burnunu gıcıklayarak onu hapşırttı. İçerisi dışarıdan da sıcaktı. Soluk almasının bile mümkün olmadığını gördü. Hıçkırdı Peder Napier. Küçük masayla iskemle dışında odada hiç eşya yoktu. Sandalye oturduğunda kırıldı. Kavurucu sıcaktan kaçacak hiçbir yer olmadığını anlayınca çocuk gibi yaşlar doldu gözlerine.

Bir anlık huysuzluktan sonra ne yapacağını biliyordu. Ateşe ateşle savaş aç. Hiç zaman yitirmedi. Birkaç gri palmiye sapıyla, kuru kahverengi yaprakları duvardan yoldu, masanın altına yerleştirdi. Onları tutuşturdu, oynaşıp duran tekinsiz alevlere başını çevirip bakmadan. Üzerindeki havayı sıcaktan dalgalandırarak, çatıda bir görünüp bir kaybolarak, ileri geri, uzun adımlarla kulübeden dışarı çıktı.

Dört hafta sonra Peder Napier, kuzey savanalardaki Pirara'ya yaya olarak döndü. Şimdi Sam Deershanks'la Wifreda'nın, çevrelerinde alışılmış Macusi evleri bulunan, epeyce büyük çiftlikleri vardı. Önceleri Macusi bölgesinde yaşamak Wifreda'ya çok tuhaf gelmişti ama ilk iki oğlu doğduktan sonra kendini daha rahat hissetmeye başladı. Geldiğinde Peder Napier çok üzgün görünüyordu, bir süre yanlarında kalıp kalamayacağını sordu. Sam'le Wifreda yakınlık gösterip istediği kadar kalabileceğini söylediler.

İlk gece Wifreda, masada rahip varken şükür duası etmeye utandı. Duayı rahipten istedi. Adam o bildik sözleri söyleyerek duaya başladı, ama sonra kendini Schubert'ten *"The Erl King"* parçasını söylüyor buldu.

Aklı karışmıştı, kendini yabancı gibi hissederek odasına gitti.

Bunu izleyen birkaç gün boyunca daha mutlu göründü, Sam Deershanks'ın kurmalı pikabı için getirttiği plakları çalarak oyalandı.

Yemekte Peder Napier onlara, son birkaç haftayı güneydeki misyonerlikleri ziyaret ederek nasıl geçirdiğini, gösterdikleri gelişmelerden nasıl da mutlu olduğunu anlattı. Kuzey savanaların büyük bir bölümünü, güneyin epeyce kısmını nasıl da tek başına kurtardığını, şimdi de Efendisi adına nasıl Wai-Wailere el attığını böbürlenerek anlattı.

Ama sığırtmaçlar ve gelip geçen Amerika yerlileri tümüyle değişik bir öykü anlattılar.

Göründüğü kadarıyla Peder Napier, gittiği her yerde misyonerlik kiliselerini ateşe veriyordu. Shea'da, rahip, köylülerin şaşkın bakışları önünde, gaza batırılmış sopayla duvarları tutuşturmadan önce bir tokmağı kapıp küçük kilisenin mihrabında üç köpek yavrusunun kafasını ezmişti. Söylendiğine göre, Sand Creek'te de, o yaklaşırken kilisenin saz damı kendiliğinden tutuşmuştu. Başkalarıysa rahibin kapı eşiğine gazyağı döküp kibritle tutuşturduğunu söylüyordu.

Rahibin savanada ilerleyişi ateşlerle, alevlerle, yanan kerestelerle, yangınlarla, fırınlarla belli oluyordu. On dört yıllık rahipliği sırasında yaptığı yirmi iki misyonerlikten on altısını yakmıştı.

Bir akşam Sam'le birlikte masada oturmuş, sol eliyle en küçük oğlunu sıradan düşmesin diye tutup olan biteni anlamaya çalışan Wifreda'nın yüzü buruşmuştu. Çevrelerinde durmuş kahve içen bir sürü yalınayak sığırtmaç vardı. Marabunta eşekarıları gibi uçarak gelmişti haber. Onaylamalar. Çelişkiler. Çeşitlemeler. Yadsımalar.

Peder Napier'i gün boyu hiç kimse görmemişti. Sonunda Sam'in sorup Peder Napier'den olan biteni incelikle öğrenmesini kararlaştırdılar. Aynı gecenin geç saatlerinde Sam rahibin sabahtan beri kilitli odasının kapısını kırarak içeri girdi. Oda boştu. Peder Napier çoktan gitmişti.

Peder Napier pencereden sarkıp yer düzeyindeki verandaya indiğinde hava daha karanlıktı. Dışarıda asılı iki hamakta uyuyanları uyandırmadan, evin direğinden aşağı kaymıştı. Hiç gürültü çıkarmadan, sessizce, yola götüren patikaya saptı. St. İgnatius'a doğru gidiyordu. Ay ışığı yıkıyordu savanaları. Zımpara ağaçlarının bodur gölgeleri aralıklarla ürkütüyordu onu.

Son zamanlarda düşüncelerinin akışını denetlemekte zorlanıyordu, şu zehirden söz edileli beri de Danny dışında McKinnonlara güvenini yitirmişti.

Gecenin içinde yürürken düşünceleri, onu coşkulara sürükleyerek, birdenbire kafasında çakıyordu. Düşünceleri kurtuluş ve zafer âlemlerine doğru yol alıyordu sanki. Uzun adımlarla yürürken, soluğunun patlamalarıyla adımlarının hışırtısı duyabildiği tek sesti.. İçi esinle doluydu. İnananlar için Georgetown'da, Roraima'ya bir demiryolu yapması gerektiği düşüncesi çaktı kafasında. İlk trende papa yönetecekti ayini. Piskoposun birinci sınıf kompartmanının penceresinden eğildiğini, kalabalığı kutsadığını görebiliyordu.

Peder Napier, St. İgnatius yolunun yarısında savana gecesinin ortasında kısa, vahşi, esrik bir dans tutturdu. Geyik avına çıkmış olan iki Macusi, beyaz karınca yuvalarından biri dans etmeye başladı sanarak bir an dondu kaldı. Sonra kim olduğunu anlayarak rahip gelip geçinceye kadar bir boşlukta bekledi.

Ay kuzeydoğuya kayana dek yürümeyi sürdürdü Peder Napier. Sonra, terlemiş ama serinlik içinde toprağa oturdu, gözlerini parlak yıldızlara dikti. Birkaç dakika sonra içinde yine esrimeler başladı, bunun verdiği güçle yolunu iki kat hızla sürdürdü.

St. İgnatius'a vardığında uçuyordu.

"Uyanın çocuklar. Uyanın. Çabuk olun. Georgetown'a gidiyoruz."

İki delikanlı, Salvador ile Paul, karanlıkta uykulu uykulu dolanıp yıkanmak için dereye koştular. Sandığını, hamağını, bir parça erzağını toparlayarak dört dönüyordu ortalıkta Peder Napier. Önce Annai'ye gitmeleri gerektiğine karar vermişti. Bir kez oraya vardı mı, Danny'ye haber yollayarak, gelip kendisini Georgetown'a götürmesini isteyecekti. Bazen niçin böyle apar topar oraya gitmesi gerektiğini unutuyordu, ama sonra hemen anımsıyordu; elbette, papanın demiryolunu yapmak için.

Şafak sökmeden yola koyuldular. Asık suratlı, iki kez tütün ekme işinde başarısızlığa uğramış, şimdi de gemiyle Port O'Spain'e kaplumbağa yumurtası göndermek gibi ömür törpüsü bir işe girişmiş olan Tirinid adlı birinin küçük çiftliğinden geçtiler.

Peder Napier adamın evine fırtına gibi dalıp sarsarak uyandırdı onu. Birkaç dakika sonra da, adamın, Peder Napier'i aşırmakla suç-

ladığı plaklarla ilgili bir tartışma patladı. Yıldırım gibi dışarı çıktı rahip, çok geçmeden, üçlü bir kez daha Annai'ye doğru yolu düzülmüştü. Tan ışığında yıldızlar sönükleşmeye başladı. Nesneler daha belirginleşti. Önünde tek sıra olmuş yürüyen Salvador ile Paul'ün ardında rahip uzun adımlarla zıplarken üç adamın görüntüsü ufkun kara çizgisinde duruyordu.

Sabahın ortalarında Macusi köyü olan Mora'da durdular. Köy boştu. Köy halkının neredeyse tamamı, o sabah erken saatlerde, silah başlıklarını, yumurtaları, un kavurmasını, balığı, erzakla takas etmek için Annai'ye gitmişti. Yere oturmuş, uyuşuk uyuşuk pamuk eğiren bir tek kadın kalmıştı geride. Rahiple takımı burada durmayıp yola devam etti. Bir saat sonra, Mora köylülerinin Annai'ye gidip dönerken konakladıkları, çatıları yana yatmış iki sundurmaya ulaştılar. Burada da durup dinlenmeye karşı çıktı Peder Napier.

Altı mil daha gittikten sonra Peder Napier teneke sandığını yere koyup, yorgunluktan ölü gibi toprağa devrildi. Salvador ile Paul yirmi metre kadar önde sessizce bekledi. Güneş kırbaç gibi iniyordu rahibin üstüne. İçinde dağ gibi büyüyen panik yüzünden, gidecekleri yön konusunda kararını değiştirmişti.

Yükseklik korkusu gibi içini kaplayan baş dönmesiyle savaşmaya çalışarak, "Pirara'ya dönsek daha iyi olacak," diye seslendi iki çocuğa. Hep birlikte geri döndüler.

Şimdi Peder Napier'e ıssız, kimsesiz görünen o iki sundurmaya geldiler yine. Danny McKinnon'u bulmayı fena halde istiyordu. Çocukları ayırarak Salvador'u, arada bir oradan geçen Danny'ye yazdığı bir notla birlikte Pirara'ya gönderdi. Paul'e de, Mora köyüne geri dönmesini, pişirmek için taze manyok getirmesini söyledi.

Çocuklar gidince, palmiye yaprağından damın altında yere oturdu. Sandığını açıp Taruma yerlilerinin vaftiz kayıtlarını gösteren kâğıtları çıkardı. Hafif bir esinti onları uçurup etrafa saçınca arkalarından koşması gerekti.

Kemiklerindeki inanılmaz bitkinlikle, ayakta duracak hali bile kalmamış olarak, manyoklar geldiğinde hemen pişirebilmek için ateş yakmayı zar zor becerebildi. Titredi. Siyah cüppesi tere batmıştı. Hem onu, hem de gömleğini çıkarıp astı. Dışarı çıktı, ama dizleri tutmuyordu, toprağa çöktü. Yanağını sıcak, zımpara gibi pürtüklü yere dayayarak uzandı, kaldı.

Bir süre sonra, yanında duran büyük bir kokerit yaprağını alevlerin içine atma dürtüsüne engel olamadı. Birkaç dakika, diken diken, kutsal yapraklara benzeyen alevlerin güzelliğiyle büyülenmiş olarak kaldı.

Hemen hemen o anda, önce sundurmanın duvarları, sonra da yağlı kâğıtla kaplı tavanı tutuştu. Birkaç dakika içinde iki sundurma da alevler içindeydi. Peder Napier, teneke sandığıyla kâğıtlarını kurtarmak için içeri daldı. Kirişte asılı cüppesini kaptı, sandığına bazı kitaplarla günlüklerini tıkıştırdı, dışarı sürükledi. Yangından üç-dört metre uzakta bile sıcağa dayanamıyordu. Sandığı bırakıp daha uzaklara koştu. Yavaş yavaş yangın hafifledi; ama hamağı, gömleği, kamerası gitmişti. İki sundurma da.

Gece indi. Ne Paul'den iz vardı ne de manyoktan. Bitkin ama uyumayı beceremeden yerde yattı. Dua etti, ama sözcükleri anımsayamadığı yerlerde sayısız boşlukları vardı dualarının.

Güneş ışıyınca, Paul'ü aramak için Mora'ya doğru yola çıktı. Yolu bildiğini sanıyordu, ama incecik patikaların sayısız çatalları aklını karıştırdı; çok geçmeden de kendini, bütün patikaları gözden kaybetmiş, ağaçsız, kırmızı yumru yumru topraktan bir yerde buldu.

Altına pantolonuyla askılarından başka hiçbir şey giymediği cüppesinin önünü açtı. Bir yöne doğru elli metre yürüdü, sonra fikrini değiştirip öteki yöne doğru elli metre sendeledi. Sonra da içini saran büyük bir kurtuluş duygusuyla, küçük bir çukurda kurulu bir köyden birkaç metre uzakta bulunduğu anlamına gelen büyük bir kayayla fundalıkları geçti.

Evlere doğru yürüdü. Etrafta birkaç kümes hayvanı eşeleniyordu. Ortalık hâlâ boşmuş gibi görünüyordu. Sonra da evlerin birinin camından, içeride hamakta uyuyan Paul'ü gördü. Bir gün önce pamuk eğiren kadın hâlâ oradaydı, yine çalışıyordu. Kendisine biraz manyok pişirmesini istedi. Kadın kabul etmedi. Canı sıkılan rahip dış evlerden birinde kendisi pişirmeye girişti. Küçük bir kaplumbağa bulup Paul'e kaynatmasını söyledi. Paul söyleneni yaptı ama üzerine sebze küllerinden yapılmış öyle çok tuz döktü ki et yenmez duruma geldi. Güneşin süt ve tuz sevdiğini söyleyerek kendini savundu çocuk. Peder Napier umutsuzluk içinde başını sallayıp eti fırlatıp attı.

Onun mavi gözlerinin çekiminden başlarını çevirip kaçınan köylüler, Peder Napier'e yokmuş gibi davrandılar. Hiç kimse ona içecek bir şey vermedi. Kasiri istedi. Bitti, dediler. Yiyecek bir şeyler için yalvardı, birer birer evlerine dağıldılar. O gece yürüyüşü sırasında yaşadığı esrikliğin tersine şimdi tedirginlikten oluşan ölü bir denizdeydi sanki.

O gece köyün dışında, çıplak toprakta uyudu. Sabahleyin gözlerini açtığında ilk gördüğü şey, hamağını sırtlamış, dağların eteklerinde dolaşan patikada giden Paul'ün ufak tefek görüntüsüydü. Çocuk bir kez bile dönüp arkasına bakmadan, mavi göğün altında düzenli adımlarla yürüyordu.

Adamın biri peşini hiç bırakmıyordu. Mora köylülerinden, kırk yaşlarında, topal biri nereye gitse papazı izliyordu. Sonunda Peder Napier'le Macusi dilinde konuştu.

"Keşke buradan gitsen. Seni istemiyoruz."

Peder Napier'in açlıktan gözü dönmüştü şimdi. Gitmek için hazırlanmaya başlayarak adamı yatıştırdı. Sandığını hazırlama işi aslında kolay olmalıydı, ama içine koyduğu kadar kâğıdı arkasından dışarı çıkarıyordu. Sonunda, çılgın bir halde bütün eşyalarını sandığa yerleştirdi.

Şimdi adam çekip gitmesi için daha çok üsteliyordu. Adamın okunu, yayını alıp kendisini öldürmesinden korkmaya başladı rahip. Sandığını kaldırdı, biraz sendeledi. Tam hareket ederken cüppesini köyün öteki ucunda bırakmış olduğunu gördü, ama gidip almaya çalışmak pek akıllıca olmayacaktı.

Savanalarda ilk kez kara cüppesi olmadan yürüyordu. Kayaların arasından, yokuş aşağı indi. Boş mideyle yolculuk yaptığı için ağzı kupkuruydu, ama içini olağanüstü bir sevinç dalgası kaplamıştı.

Anımsadığı en sıcak gündü. Çok geçmeden sevinç duygusu söndü. Üzerinde küçük kıymık parçaları olan pürtüklü bir tahta gibiydi boğazı. Terliyordu. Çok güçsüzdü. Yutkunmak acı verse de canı süt çekiyordu. Başı dönerek, sersemlemiş olarak tek bir ağaç gölgesi bile bulunmayan savanaya girdi.

Bütün ülke kurumuştu. Bazı çiftlikler toprakları ateşe vermişti. Kara toprağın üzerinde kömürleşmiş çimen demetleri vardı, çimen-

lerin bir bölümü kır saçlardan örülü bir ağ görüntüsü oluşturmuştu. Su yakınında bulunacaklarını düşünerek gözleriyle inek arıyordu. Sol tarafında, biraz uzakta birkaç inek görünce çakıllı toprakta oraya doğru yöneldi, ama ineklerin yanına vardığında hayvanlar kafalarını bile kaldırmadı. Arkaları, sağrıları yaralarla kaplıydı. Suyun izi bile yoktu. Teneke sandığını önce bir kalçasına, sonra ötekine dayayarak yine dolambaçlı patikasına döndü.

Ona yardım edecek adamın Danny McKinnon olduğu düşüncesine dört elle sarılarak, onu görme umuduyla Pirara'ya gitmeye karar verdi. Ama ne haritası vardı ne de görebildiği bir yol. El değmemiş bir pusula, çantasında duruyordu. Çıkardı onu, ama yön değiştirip durdu. Giderek daha sık aralıklarla dinlenmesi gerekse de sandığını taşımayı becerebiliyordu. Şimdi derisi, yürüdükçe rüzgârda dalgalanan kurdeleler gibi yol yol sarkıyordu.

Bir fırının içindeydi. Şu beynini kaynatan güneşten bir dakika için bile kurtulabilse iyileşecekti. İkide bir, güneş saldırmaya hazır bir jaguara dönüşmüş gibi korkunç bir kükremeyle sarıyordu dört yanını. Her defasında, bir şeyleri kovuyormuşçasına ellerini kaldırıyordu istemeden. Dua etmeye, İsa'nın görüntüsünü önünde tutmaya ne kadar çok çalışırsa çalışsın oğlanların anlattığı öyküler hep kafasının içinde yüzeye çıkıyordu: yeryüzünde kendisini temsil etsin diye jaguara sarı giysiler giydiren güneş; kırmızı papağan kılığına girmiş güneş; kendisine su ruhunun sunduğu hem beyaz, hem de siyah olan eridiği için kahverengi kadını seçen güneş. Jaguar güneş kükreyip derisine kırbaç gibi iniyordu.

Bilinmez bir yerlerde bir ses duydu.

"Dünyayı yakmaya çalışarak güneş gibi geldi."

Peder Napier korkarak başını kaldırdığında bir adam ve on iki yaşlarında bir çocukla yüz yüze geldi. Konuşan adamdı. Dostça gülümsüyordu. Papazı kamplarına aldılar. Yalnızca kavrulmuş un vardı yiyecek olarak. Boğazı diken gibi batıyordu. O gece dönerek, kendini oradan oraya atarak ateşin yanında yattı.

Uyandığında adam gitmişti. Birkaç ağacın altında küçük, durgun bir göl gördü. Ağzını çalkalayıp yıkandı, ama içmeye cesaret edemedi. Daladığı için pantolonunu yine giyemedi, çıplak bacaklarla yürüdü.

Savanalarda ağır ağır yol alan çırılçıplak rahibin üzerinde amansızca yanıyordu güneş.

Kıyıdan gelmiş, yaşlıca, sinirli bir yabancı olan Bay Herbert'e bir Macusi çiftçisi bir not getirdi. Bom Successli, Brezilyalı bir çiftçinin imzası vardı:

> Savanalarda dolaşan, aklını kaçırmış Peder Napier'e rastladım. Sizin yerinize doğru geliyor. Onu kurtarıp Annai'den polis gelinceye kadar tutun.

Oraya vardığında, Peder Napier'e, sedire uzanıp dinlenmesini önerdiler. Ansızın boğuluyormuş gibi olduğunu hissetti. Gözlerini açtığında bir Macusinin boğazına havlu dolayıp sıktığını, Bay Herbert'in de elinde iplerle ayak ucunda durduğunu gördü. Kendinden geçti. Ayıldığında elleri, ayakları bağlanmıştı. İki adam onu Annai'ye götürdü.

Orada onu bekleyen Danny McKinnon'du.

Hepsi birden kayığa binmiş Essequibo Irmağı'ndan Bartica'ya gidiyorlardı. Peder Napier, tavuk gibi ayakları bağlanmış, kafası odun kokulu manyok kökü çuvallarının arasına gömülü, kayığın dibinde yatıyordu. Danny'nin ne yapıp edip Mora'dan getirttiği cüppesini giyiyordu yine.

Danny, orta akıntıyı yakalamak için kayığa manevra yaptırırken, "Benim böyle kıstırılmama göz mü yumacaksın?" diye sitem etti.

"Elimden geleni yapacağım," yanıtı geldi.

Peder Napier, kayığın dibinde yattığı yerden Danny'nin cilalanmış gibi parlayan bakır rengi yüzüne, keskin ışığa karşı kısılmış, çizgi gibi olmuş gözlerine bakıyordu. Yüzü güneşle halelenmişti, Peder Napier ilk kez onu bir yerli olarak gördü. Parıltıdan kendini korumak istiyormuşçasına iki büklüm oldu.

Daha sonra Danny'nin bacağını ısırdı.

Peder Napier'i Georgetown'a götürmekten sorumluydu Danny. Potaro Dağı'nda üç gün konakladılar. Danny, oraya kendisi için mektup geleceğini, beklemeleri gerektiğini söyledi. Gerçekte, Tumatumari'de avlanma isteğine karşı koyamamıştı. Yanına adamlar-

dan ikisini alıp iki gün fundalıklarda gözden kayboldu.

Bartica'daki iskeleye yanaştıklarında, kasaba, yıllık panayıra gelmiş olan insanlarla tıklım tıklımdı. Kayıktan karaya sürüklenirken Peder Napier'in çırpınmalarına birkaç kişi tanıklık etti.

Çoğunluğun gözü Bayanlar Yürüyüş Yarışması'ndaydı.

İyi giyimli dört zenci kadın, sıcak güneşin altında, ağır ağır yürüyordu üç çeyrek millik yolu. Gülümseyerek, böylesine bir ilginin odağı olmanın tadını çıkararak, ağırbaşlılıkla, tek sıra olmuş ilerliyorlardı. Yarışmaya kalkışmıyorlardı, çünkü bu olay için dört ödül konmuştu. Hiç acele etme gereği olmadan, izleyicilerden, arkadaşlarından gelen çılgınca alkışlara, el sallamalara başlarını eğip, gülücükler saçarak karşılık verip yavaş yavaş yürüdüler.

400-500 metre ötede, Peder Napier onu Georgetown'a götürecek olan buharlı gemiye karga tulumba bindiriliyordu.

Danny McKinnon onu, yetkililerin ellerinde güvenlik içinde gemiye yüklenmiş görünce, kayığını geri çevirdi, oralarda pek bol olduğu anlaşılan tavşanlardan birkaç tane daha avlamak için bir kez daha Tumatumari'de durarak Rupununi'ye gitmek için yola koyuldu.

Timarhane

Peder Napier, iki polisin arasında açık bir arabayla Georgetown'daki Brickdam Kilisesi'nin rahipler bölmesine getirildi. Yoldan geçen biri, olan biteni görmek için duraklayınca kara cüppeli, ince yapılı bir rahibin kendisine eşlik edenlerin onu kıskıvrak yakalamalarına çırpınarak direnmeye çalıştığına tanık oldu.

Öğle ortasının güneşinde rahibin saçları, bir İncil'in kenarının kızılımsı sarı rengiyle parlıyordu. Polisçe kıskıvrak yakalanmanın onur kırıcılığı yüzünden öfkeyle yanıyordu soluk mavi gözleri. Sırayla bir birine, bir ötekine bakıyordu alev alev. Sakalı, bıyığı kısaydı, taranmamıştı, dağınıktı.

Arabadan inmesi için polisler onu kandırmaya çalışırken bir itişme oldu. Kiliseden içeri sokmayı başardıklarında bir başka rahip

tahta merdivenlerden yukarı çıkardı, hastaneye götürmeden önce bir bardak çay verdi.

O gece onu ruh hastaları koğuşunda bıraktılar. Gece boyunca yiyecek vermeleri için yalvardı, ama vermediler. Yukarı taşıyıp yatağa yerleştirdilerse de hiç uyku tutmadı. Yatağın üzerine bıraktıkları anda kalkıp oturdu, kendisini zehirlemiş olduklarını haykırmaya başladı, bunun üzerine onu aşağı taşıyıp deli gömleği giydirdiler.

Ertesi gün önce Hollanda Guyanası'na ve oradan da İngiltere'ye gönderileceğini söylemelerine karşın buharlı bir gemiyle Berbice'deki tımarhaneye yollandı.

Canje'deki tımarhane eski Hollanda barakalarından yapılmıştır. Yolun epeyce arkalarında, Canje Deresi'nin yakınında, uzun palmiye ağaçlarının yanındaki terk edilmiş bir yerdeydi. Çevresinde mutsuzluk illeti asılı gibi göründüğünden oralarda yaşayanlar aralarına epeyce bir uzaklık bırakmışlardı.

Yine de o günlerde tımarhanenin bazı önemli özellikleri de vardı. İki sebze bahçesiyle bir de tarihi top bulunuyordu. Bazen dışarıdan gelen müzisyenlerin orada kalanlar için konserler verdikleri, aynı zamanda hastaların kendi gösterilerini de yaptıkları bir konser salonları vardı. Yeterince iyileşen hastalar ukelele, banjo ve davulla bir orkestra kurmuşlardı, kimi zaman Canje Deresi'nde kürek çeken kayıkçılar, esintinin taşıdığı ezgileri duyuyorlardı.

Peder Napier'in arabası tımarhaneye yaklaşırken bir başka sıcak gün daha yaşanıyordu. Yolun ortasında çırılçıplak, kıpırtısız duran bir zenciye çarpmamak için araba yana savruldu. Bütün bedeni volkanik lavlardan fışkırmış gibi görünen gri tozla kaplıydı. Heykel gibi dimdik duruyor, protesto edercesine bir parmağını kaldırmış Berbice Irmağı'nın Atlantik'e açıldığı yeri gösteriyordu. Yanından geçerlerken arabayla içindekilere hiç aldırmadı.

Girişin yakınında, yorgun, iri göğüslü bir hemşire ellerini çırpıyor, bir türlü içeri girmesi için kandıramadığı, kapının dışında duran, görünmez bir at sürüsünü kırbaçlayan, onları sağa, sola döndüren, yüzünün değişen anlatımlarında yolunun üstündeki engellerin, dehşetin, tehlikelerin açıkça görülebildiği bir adama, "Jacka... Jacka," diye sesleniyordu.

Tahtadan yapılmış ana binaya girer girmez, hiçbir zaman durmayan, hiç sonu gelmeyecek politik nutuklar atarak zamanını geçi-

ren sevimli bir yerli hasta kayar gibi yaklaştı. Bu adamın her gün, görünmez dinleyicilerine usulca, inandırıcı bir biçimde söylev çektiği sırada kendi binasından çıktığı duyulabilirdi.

Peder Napier'le ona eşlik edenleri gördüğünde, her hareketi, yüzünün aldığı her anlatım inanılmaz bir içtenlikte, konuşmasını son derece hoş tavırlarla süsleyerek onları da söylevine katmak için yanlarına yaklaştı hemen. Gerçek dinleyicilerle karşı karşıya olup olmamasının hiçbir önemi yok gibiydi. Kimi zaman küçük tiyatronun sahnesine çıkar, insanlar bu akıcı konuşmadan sıkıldıklarında gardiyanlar onu incelikle aşağı indirir, o da yatakhanesine geri götürülürken hiçbir şey olmamış gibi konuşmasını sürdürürdü.

Ama Peder Napier çılgına dönerek bütün bunları mahvetti.

Bütün hastalar aynı kaba beyaz kumaştan gömlekle pantolon giyiyordu. Sol kollarındaki renkli küçük bir bez hangi bölümden olduklarını gösteriyordu. Rahip giysilerinden kurtulup bunları giyer giymez Peder Napier bütün panjurları parçalayıp kendini aşağıdaki kuru çimenlerin üstüne attı. Ondan sonra da insanların, "yılan deliği" dedikleri yere kondu.

Kafes dört metreye dört metre boyutlarında, dört metre yüksekliğindeydi. Duvarın biri demir parmaklıklardan oluşuyordu, öteki üçü panjurluydu. En alçak panjur yerden iki buçuk metre yüksekteydi. Bütün gece soğuk bir rüzgâr esiyordu. Gün boyu gelip geçenlerin bakışlarıyla karşı karşıya kalıyordu. Birisiyle konuşabilmeye can atıyordu, ama ona bakmaya gelenlerin hepsi o konuşmaya kalkışınca çekip gidiyordu.

Kaçmaya karar verdi. Bir keresinde Waronawa'da, McKinnon'un kitaplarından birisinde Bastil'den kaçışı okumuştu. Aynısını yapacaktı. Kafesteki şiltenin deliği vardı. Gece olunca Peder Napier, oradan parmağını sokup içindeki pamuk liflerini çıkardı, gece bekçisi görünceye dek.

Sabahın altı buçuğunda, orada kalanların tulumbaların altında yıkandıkları genel hamama götürülürdü. Üzerinden giysilerini çıkarması, koşup kalabalığa katılması için zorlandı. Yıkandıktan sonra, birkaç basamak aşağı indirilip kafese sokulurdu yine. Bu kez şiltesiyle battaniyesini aldılar. Bu iş her gün yapılıyordu.

Zehrin etkilerinden biri de ağzında hiç tükürük kalmamış olmasıydı. Dayanılmaz bir sıvı gereksinimi duyuyordu. Nişasta, yeşil

muz, tatlı patates, pirinç lapası gibi şeyleri midesi almıyordu. Süt versinler diye yalvardı. Sıcaktan yanıyordu, soğuktan yanıyordu. Kuzeydoğuya doğru yolculuğunu sürdüren, sütle tuz arayan, sonunda karanlığın güçlerine yenik düşen Güneş olduğuna inana dek yandı, yandı. Tıpkı Güneş gibi yakalandığını, karanlık bir tasta tutuklandığını hissediyor, balçığı paramparça edip tutukluluktan solmuş haliyle onu kurtaracak olan Chico'nun silahının takırtısını bekliyordu, sonra da gökyüzüne dönecekti.

Bir gece, korkunç bir fırtına sırasında, gök gürültüsü, Canje Deresi'nin üstünde silah gibi patladı, Peder Napier hemen kurtulacağını umarak sevinçten çılgına dönüp kafesinde dört döndü.

Günbatımından sonra, ırmaktan esen buz gibi rüzgâr bacaklarını, ayak bileklerini kırbaçlarken kendini uykuya bırakmadı. Güneş'in İken'e yaptığı yolculuğu taklit ederek gece boyu kafesinde dolaştı. Rüzgârlarla yağmur doldu içeri, yerleri ıslattı, yolunu sürdürme savaşımı verirken ayağı kaydı, yuvarlandı. Bir gecede tam sekiz kez yuvarlanıp kafasını parmaklıklardan duvara çarptı.

Kafeste geçirdiği her gece daha da kötüleşiyordu.

Bir gece yorgunluktan bitkin, yere düştü. Yukarı baktığında savanalardaki Roraima Dağı'nın, kumtaşından dimdik yarlarını gördüğünü sandı. İşte orada duruyordu, kafesinin parmaklıkları dışında, izledikçe usulca kayan, buharlaşan, tuhaf biçimler oluşturan bulutları her zaman üzerinde asılıydı. Tepesi dümdüz olan dağın eğimli, kaygan kıyılarını, ormanlık derelerini hiç zorlanmadan tırmanıyor buldu kendini.

Her şey açık seçikleşti. Georgetown'dan Roraima'ya bir demiryolu yapmaya yazgılı olduğunu, Roraima Dağı'nın tepesine kocaman bir kent kuracağını, papanın gelip bütün yardımcılarıyla birlikte orada oturacağını anımsadı. Bu ileri görüşü ve esini için papa onu kucaklayacaktı. Coşku içinde kendini Roraima Dağı'nın düz tepesine fırlatarak, dağın pürtüklü, taşlı yüzünü gösterdi parmağıyla. Başını kaldırıp kopmuş kaya parçalarının kirlettiği sarı, kayalık çölü gördü.

Ansızın kandırıldığı bilincine vardı. Dağın tepesinde falan değildi. Bir zamanlar dev gibi bir ağaç olan düz bir kütüğün üstünde duruyordu. Kesilmişti. Yukarı baktı. Düşmanının karşısında çırılçıplak, savunmasız bırakılmıştı. Güneş üstüne eğilmiş, onu mahve-

diyordu. Gökyüzündeki solgun, metalik daire bir kalkandı arkasında... Peder Napier çığlıklar atmaya başladı. Derisinin keskin, kristal parçalarına dönüştüğünü hissetti. Ona acısın diye haykırdı Güneş'e.

Gece bekçisi gelip kafesin dışında durdu, konuşurken parmağıyla çenesini ovuşturuyordu.

"Aman Tanrım. Nasıl da cezalandırıyorsun," dedi incelikle, başını sallayarak. Çırılçıplak rahip, hıçkırıp yalvararak, her an ağacın kesilmiş gövdesinden fışkıracak olan o güçlü tufandan kaçmak için umutsuzca çabalayarak ıslak tahta kafesin bir ucundan öteki ucuna kayıp duruyordu.

O yılın haziran ayında, Peder Napier, Madeira ve Le Havre üzerinden Plymouth'a giden *Orinoco* adlı buharlı gemiyle İngiltere'ye geri gönderildi.

Yurduna yaptığı uzun yolculuğun bir noktasında, ardında yalnızca uçları kıvrık nesneler, kömürleşmiş yıkıntılar, üzerinden dumanlar tüten tonozlar, kafasının içinde boşluklar bırakarak kendi anılarını tutuşturmak gibi acılı bir görevi yerine getirmeye kalkıştı. Limanda karşılamaya gelen ailesinin üyeleri, ondaki değişim karşısında şaşkınlığa düştüler. Kafasında her şey bulanıktı, dikkatini toplayamıyordu, Rupununi'de yıllarca süren rahiplik görevine ilişkin çok az şey anımsıyordu.

Yaşamının son yıllarını, Edinburgh'daki Cizvit papazlarının merkezinde, katı bir sofuluk; ama aynı zamanda güvenlik içinde geçirdi. Arada bir rahip adaylarına, Gine yerlileri arasında edindiği deneyimleri anlatan konuşmalar yaptı. Her zaman ilgi çeken, İreng Irmağı kıyısındaki kayalıklara uzanmış otuz kadar timsahı gösteren bir tek resmi vardı. Çevreleri sis içindeydi, sanki esriklikle ağızlarını açmışlardı. Peder Napier bu konuşmalardan sonra sorularla karşılaşmaktan hoşlanmazdı. Çabucak toparlanıp tek kişilik odasına dönerdi.

Sürüp giden tek bir korku kaldı içinde. Org çalışmasına dayanamıyordu. Sanki bu şişen, titreşen notalar, ayaklarının altındaki toprağı eritiyor, uçurumları ortaya çıkarıyordu. Bunun anlamı da, acı bir düş kırıklığına kapılsa da, uzun süre özlemini duymuş olduğu,

bir barış ve dinginlik cenneti olan kilise ayinlerinden çoğuna katılamamasıydı. Ona bir ayrıcalık tanındı, yalnızca kendini iyi hissederse ayine katılıyordu.

Oraya vardıktan birkaç ay sonra, bir rahip adayı kapısını çalıp Bay Alexander McKinnon'un onu görmeye gelmiş olduğunu söyledi. Rahip adayı, Peder Napier'in içeride olduğunu biliyordu; ama hiçbir yanıt gelmedi. Kapıyı yine çaldı, yalnızca sessizlik vardı, bunun üzerine konuğa, Peder Napier'in kendisini göremeyeceği söylendi.

Yıldız tarlası

Evin arkasındaki gölde yüzüyordu Beatrice. İpek gibiydi su. Öğle sonrası neredeyse bitiyordu, gökyüzü tekdüzeydi, bulutluydu. Ertesi gün tümüyle ayrılacaktı Rupununi'den.

Sonunda kendisi de gitmesi gerektiğine inanmıştı. İnsanlar Danny'yle ilişkisinden pek hoşlanmasalar da anlayışla karşılamışlardı, ama onun bir kanaima olmasından kuşkulandıklarında dehşete kapılıp ona karşı davranışlarını hepten değiştirmişlerdi. Erkek kardeşle kız kardeşin, genellikle de köyün hemen dışında birlikte yaşamaları duyulmadık bir şey değildi. Kimse bu durumu onaylamıyordu, ama engellemeye de kalkışmıyordu. Ama kanaima, intikam ruhuydu; ya denenmiş yöntemleri olan bir katil biçimine giriyor, ya katilin kendi güçleriyle donattığı bir hayvan ya da nesne bi-

çimini alıyordu. Öç alma saldırıları ensestten daha ürkütücüydü.

Söylentiler ortalığa yayılmaya başladığında, Beatrice şaşırtıcı bir sabırla yazgının ellerine bıraktı kendini. Baidanau'ya gittiğini herkes çok iyi biliyordu. Savanalardan geçerken görülmüştü. Sonra da fasulyeleri verdiği Aro, herkesin onu suçlamasına sinirlenip Beatrice'in kanaima olduğu, kendisini çıngıraklı yılana dönüştürdüğü, hem rahibi hem de küçük Linus'u zehirlediği söylentisini çıkarmıştı.

Bir kez bu fısıltı kulaktan kulağa yayıldı mı artık buralarda kalmasına olanak yoktu. Waronawa'dakiler bile ona sorarcasına bakıyordu.

Her şey değişiyordu Waronawa'da. McKinnon zaten çoktan ayrılmıştı oradan.

Güya İngiltere'ye, Wembley'deki Büyük Fuar'a gitmiş, elişlerini sergilesinler diye de dört Wapisiana'yı yanında götürmüştü. Wapisianalar onsuz dönmüşlerdi geriye. Bundan sonra sürekli yaşamak için İskoçya'ya gittiğini söylediler. Bir süre sonra da "resmen" evlendiği duyuldu.

Bu konudaki duyguları sorulduğunda Maba ile Zuna omuz silkti.

"Gençken o bizimdi. En iyi kısmını biz aldık. Geriye kalan azıcık şeyi de başka birisi alabilir."

Ayrılmadan önce Beatrice'in Montreal'deki tanıdıklarının yanında kalmasını ayarlamıştı. Georgetown'daki yetkililer, savanalarda geçen uygunsuzlukları soruşturmasını istiyorlardı. Yıllar önce McKinnon'u o bölgenin gezgin yargıcı yapmışlardı, ama yerlilerin hükmetmeden düzeni koruma yeteneklerinden her zaman etkilendiği için bu göreve hep boşvermişti. Şimdi kendi kızının davranışlarını sorgulamasını bekledikleri düşüncesi çok canını sıkıyordu. Zehirleme işine aldırdığı yoktu. Onu daha çok kaygılandıran şey, ortaya çıkacak olan ensestti.

Arada bir Georgetown'a yaptığı yolculuklardan birinde bir adam, onun mallarını almak istediğini üstü kapalı biçimde belirtti. Bu fırsata dört elle sarıldı McKinnon. Kendisinin olmadığı için toprakları satamazdı, ama adama sığırlarının neredeyse tümünü sattı. Ailesine yalnızca evi, bir de yüz baş sığır bıraktı. Sonra da gemiyle İngiltere yolunu tuttu.

Suda yüzüyordu Beatrice. Oğulcuk'u düşünüyordu. Oğulcuk'u

burada bırakması, Wifreda'nın kendi çocuklarıyla birlikte ona da bakması kararlaştırılmıştı. Onda da Beatrice'in solgun, yürek biçimli yüzü vardı. Kara gözleri, yunus balığı biçimindeydi. Şimdi artık neredeyse beş yaşında olmasına karşın hemen hiç konuşmuyordu. Beatrice onu seviyordu, ama hiç doğmamış olması gerektiğini düşünüyordu; orada, içinde kalması gereken çok güzel bir gizi dışarı çıkarmıştı. O, etten kemikten yapılmış bir gizdi. Oğulcuk bütün kucaklamaları, annesininkiler de dahil, iterek uzaklaştırıyor, hiç kimseye özel bir bağlılık göstermiyordu. Annesi gideceğini söylediğinde hiç de üzülmüş gibi görünmedi.

Göğüslerine kadar yükselen suyun içinde ayağa kalktı, bambuların, sazların büyüdüğü kıyıya doğru yalpalayarak yürümeye koyuldu. Sonra yine dönüp sırtüstü yüzmeye başladı, belli belirsiz biçimde, suyun altında yaşadığına inanılan o dev gibi kırmızı papağanın ortaya çıkıp kendisini aşağı çekeceğini umuyordu, ama hiçbir şey olmadı. Bütün bunları bırakacağına inanması çok zordu. Zamanla her şeyin durulacağını, insanların unutacağını söylüyordu Maba. Beatrice pek emin değildi. Doğduğu günden beri onu tanıyan Bobo Teyze bile yaklaştığını görünce başını çevirip gitmişti.

Kötü bir şey yaptığına inanmıyordu Beatrice. Danny'yle aralarında geçenler ona hâlâ öylesine doğal geliyordu ki içinde kötülük barınabileceğine inanamıyordu. Belki de çocukken Maba'nın anlattığı o sualtı dünyasında yeniden Danny'yle birleşecekti. Soluksuz kalıncaya kadar daldı suya, sonra yine yüzeye çıkmak zorunda kaldı. O dünyaya girecek yolu bulamamıştı. O ve Danny gündelik yaşama sürgün edilmişlerdi. Danny daha kolaylıkla boyun eğmişti. Manastırda öğrendiği hiçbir şey ona Waronawa'da öğrendikleri kadar anlamlı gelmiyordu.

Orada, ılık sularda yüzerken alacakaranlık indi. Başının üstünde yarasalar uçuyor, fır dönüyordu. Düşünceleri Peder Napier'e kaydı. Ona karşı kendini suçlu hissetmiyordu. Danny Bartica'dan dönüp de deli rahiple birlikte yaptığı yolculuğu anlattığında, Beatrice sanki doğal bir adalet yerine gelmiş, kendisi de onun aracıymış gibi bir huzur ve dinginlik duydu.

Ortalık hepten kararmıştı. Tam sazların arasından kıyıya çıkacağı sıra ansızın bastıran sicim gibi yağmur yüzünden yine suya dalıp dininceye dek bekledi. Yağmur göl suyundan daha soğuktu, bu

yüzden de bedenini elinden geldiğince suyun altında tutmaya çalıştı.

Yağmur dindiğinde gece de iyiden iyiye inmişti. Yağmur bulutları gelip geçti, yıldızlar ortaya çıktı. Danny evden çıkıp ona seslendi. Sylvana'yla iki çocuğunu Wichabai'de bırakmış, ertesi gün onu eşyalarıyla birlikte Annai'ye götürmeye gelmişti.

"Eşyalarını toplayıp hazırladın, değil mi? Gün doğmadan yola çıkmak istiyorum."

Vedalaşıp Oğulcuk'u almak için Pirara'dan gelmişti Wifreda. Aileyle birlikte, yüzü kaygılı, gergin, evde oturuyordu. Vedalaşmalardan hoşlanmazdı. Savanalardan ayrılmak zorunda kalmak düşüncesi içini dehşetle dolduruyordu. Beatrice'in böylesine dingin kalmayı nasıl başarabildiğini anlaması mümkün değildi. İlk baştan Danny ile Beatrice'in birlikte kaçmalarına neden olduğu için tüm olan bitenler yüzünden kendini suçlu buluyordu. Hem de kız kardeşini özleyeceğini bilerek acısını önceden çekiyordu.

Şimdi Wifreda'nın üç tane oğlu vardı. Onları bırakmayı düşünemiyordu. Gerçekten de onları Georgetown'a, okula göndermek yerine Pirara'daki bütün çocuklar için dışarıdan bir öğretmen getirtmeye şimdiden karar vermişti bile. Beatrice, Oğulcuk'un eşyalarını hazırlayıp Wifreda'ya verirken, sanki yalnızca hafta sonu tatiline gidiyormuş gibi azıcık kaşlarını çatmıştı o kadar.

"Geliyorum," diye bağırdı Beatrice Danny'ye. "Neredesin?"

"Buradayım," dedi Danny. "Gel de bak buraya."

Kendini sudan dışarı çekti, el yordamıyla çalının üzerine koyduğu havlusunu aldı. Sarınarak Danny'nin sesine doğru yürüdü. Sonra onun ne demek istediğini anladı.

Ansızın bastıran sağanağa yakalanan ateşböceklerinden bir tarla yerleşmişti oraya. Ayaklarının altındaki karanlığın içinde, tıpkı yukarıdaki gökyüzündeki yıldızlar kadar parlak, kırpışıyorlardı. Sanki uçsuz bucaksız gece göğü yalnızca başlarının üstünde değil, aynı zamanda ayaklarının altında da seriliydi, onlar da boşlukta asılı kalmışlardı. Uzun süre olması gereken yerde bulunduğunu hissederek durdu orada, Danny'yle birlikte gökyüzünde, ayakta.

Sonra Danny'nin eve doğru yürürken çıkardığı ayak seslerini duydu. Birkaç dakika sonra onun peşinden gitti.

Buzdan tabut

İkinci kışı da Kanada'da geçirdikten sonra Beatrice, çoğu insanın sandığı gibi sıcağın değil de, asıl soğuğun şeytan işi olduğuna inanmaya başladı. Kürk eldivenleri, şapkasıyla Royal Dağı'nın tepesinde, atlı arabaların turistleri aşağı götürmek için beklediği yerin yakınlarında duruyordu.

Çevredeki birkaç kişi buz gibi rüzgâra, incecik inen keskin kara karşı başlarını eğmişler, gri Kazak şapkası giyen genç kadının, karlar içinde kalabalıktan uzaklaşıp yukarıdan kente baktığını fark etmemişlerdi. Simsiyah, birbirinden ayrık, istemese de ona çapkın bir görüntü veren sağ gözündeki hafif kaymayla, o çarpıcı gözlerine hemen kapılabilirdi oysa insanlar.

Horatio Sands'le evlensin mi, yoksa evlenmesin mi diye düşün-

celere dalmıştı Beatrice.

Parmaklıklara tutunup buz tutmuş kente, donmuş ırmağa baktı. Aşağıda tahıl ambarları, Sun Life binasının art arda sıralanmış dikdörtgen çizgileri duruyordu. Elektrikli troleybüsten çıkan kıvılcımlar kentin caddelerinde ateşböcekleri gibi dolaşıyordu.

İşte tam o anda anladı manastırda öğretilenlerin yanlış olduğunu. Rahibeler ona cehennemin ateşler, alevler içinde sıcak bir yer olduğunu söylemişlerdi. Altında yayılmış duran kenti gözden geçirirken dudaklarını ısırıp kaşlarını çattı. Öyle değil, diye düşündü. Hiç kurtuluş olmayan, derin, karanlık bir soğuk o. Ne yana giderse gitsin, bütün Kanada'yı örten o kutup battaniyesinden hiç kurtuluş yok gibiydi. Bu düşünce hem korkuttu, hem de içini rahatlattı. Paltosunun kürk yakasına bürünüp arkadaşlarını bekledi.

Her şey onu, kaçınabileceğini umduğu bir kararı verme noktasına sürüklüyordu sanki. Evliliğe doğru sürüklendiğini hissediyordu. İşin tuhafı, bir bakıma dünyadan öcünü almak için evleniyormuş gibi hissetmesiydi kendini. Sanki şöyle diyordu dünyaya: İşte. Bakın. Bana ne yaptırıyorsunuz. Kimi insanların intiharları, zaferlerle dolu bir saldırı eylemidir. Gelgelelim onu böyle bir şeye zorlayan olmadığı gibi, evlenip evlenmemesini umursayan bile yoktu.

Birkaç çocuk arkasında bağrışarak, dik kızak yoluna doğru koşuştu.

Kanada'ya ilk geldiğinde Beatrice, babasının tanıdıklarının yanında kaldı. Başlangıçtaki utangaçlığına karşın, bir süre onların dükkânında ipek çorap sattı. Sonra Kanada Pasifik Demiryolları'nda büro işi bulup Hıristiyan kız yurduna taşındı. Yeterince uygun bir yerdi. Her gece, yumuşak, hülyalı bakışlı, elli yaşlarındaki görevli gelip, kapılarını tıklatıyor, "Saat on biri geçti bayanlar. Biraz alçak sesle konuşur musunuz, lütfen," diyordu.

İlk altı ay boyunca Beatrice'in bütün duyuları körelmişti sanki. Bir keresinde bir mağaza vitrininde satıcı delikanlının yürüyen bir oyuncak bebek tuttuğunu görmüştü elinde. Satıcı kız gelip bebeği almış, başka bir yere koymuştu, bebek orada yürümeyi sürdürmüştü. İşte ben de böyleyim, diye düşünmüştü Beatrice sanki birisi beni kaldırıp başka bir yere koydu, ben de yürümeyi sürdürüyorum.

Şimdi kirpiklerine çarpıp yüzüne diken diken batan incecik karda gözlerini kırpıştırırken ona katılmak için yokuş yukarı çıkan,

yurttan öteki kızların gülüşmelerini duyabiliyordu.

Pazar günleri sık sık dağdaki kahvede buluşup yakınlardaki müzeye, alkol içinde saklanan, büzüşmüş bir yerli kafasını görmeye gidiyorlardı. Bu küçük, derisi çekilmiş kafayı Beatrice de ötekiler kadar büyüleyici buluyordu.

Dört kız soluklarını arkalarında kıvrım kıvrım bırakıp karlı yokuşu tırmanırken, nefes nefese kalmış bir halde, gülüşerek, surat asarak, dört bacaklı bir hayvan gibi birbirlerine tutunmuş yaklaşırlarken el sallayıp merhaba dediler.

Müze girişine doğru yürürlerken bodur, köşeli suratlı, yüzünde sivilcelerden bir galaksi olan Olive Ransom adındaki kız, Beatrice'i, Horatio Sands konusunda sorguya çekmeye başladı.

"Çaya geldiği zaman neler söyledi bakalım?" Yurtta kalan kızların pazar günleri çayda konuk ağırlamalarına izin vardı.

"Yalnızca dedi ki: Keşke seni daha çok görebilsem," diye yanıtladı Beatrice, ilgisizce omuzlarını silkerek.

Hepsi çığlıklar atıp kahkahalara boğuldular. Bunu izleyen birkaç hafta boyunca, "Keşke seni daha çok görebilsem," hepsini kahkaha tufanına sürükleyen anahtar cümle oldu.

Evliliğe götürecek olan o büyülü yürüyen merdivende yolunu gizemli bir biçimde bulduğu için onu özellikle kıskanıyordu Olive Ransom. Beatrice onun hevesli, kızgın yüzüne baktıkça içinden yalnızca onu tedirgin etmek için evlenmek geliyordu.

Çabuk adımlarla müzenin sıcağına sığınıp camdan kafesin önündeki her zaman durdukları yere gittiler. Beatrice büzüşmüş kafayı inceledi. On santimlik kafanın üzerindeki boya hâlâ canlıydı, sahne makyajı gibi ona alışılmamış bir yaşarlık duygusu katıyordu. Kendi kızılımsı kahverengi tonunu da koruyordu. Güçlü, çıkık elmacık kemikleri kök boyayla boyanmış gibi görünüyordu. Kara saçları parlıyordu. O bildik dudaklar, fesatlık içeren bir gülümsemeyle aralık duruyordu. Bu yüz Beatrice'e büyükannesini anımsatıyordu.

Bir oğlum olduğunu bilseler nasıl da şaşırır bu kızlar, diye düşündü.

"Nereli bu?" diye sordu kızlardan biri.

"Bilmiyorum. Güneyden bir yerlerden" diye yanıtladı, öteki.

Beatrice giderek Horatio Sands'ten hoşlanmaya başladı. Kendisiyle aynı binanın üçüncü katında çalışıyordu. Beatrice, Kanada Pasifik Demiryolları'nda, birinci katta, hesap denetleme bölümünde çalışıyor, hesap defterindeki rakamları topluyordu. Bir keresinde Horatio, binanın Dominion Alanı'ndaki girişinde durdurmuştu onu.

Kendisini tanıtırken, "Asansörde hep senin arkanda duruyorum," dedi. Uzun, kemikli, azıcık çarpık bir yüzü vardı. Elmacık kemikleri bir yana, çenesi öteki yana yatmıştı sanki, bu yüzden de yüzü hep soru soruyormuş gibiydi.

St. Catherine Caddesi'ndeki büyük mağazalardan birinin pastane bölümü olan Blue Counter'da ona kahve ısmarlamayı önerdi. Beatrice şık, pembe bayanlar tuvaletine ilk girişinde kendini sarayda sandı. Kapıdaki görevli onunla, anlamadığı Fransız vurgusuyla konuştu. Bir süre orada, menekşe özü kokusunu içine çekerek, çevredeki aynaları, pembe, gümüş rengi döşemeleri hayranlıkla seyrederek durdu. Geri döndüğünde Horatio'nun ona cevizli keklc dondurma ısmarlamış olduğunu gördü. Birden içi ısındı adama. Sürekli olarak aynı fıkraları tekrarlıyordu. Adı yüzünden insanlar ona takılıyor o da bir eliyle bir gözünü kapatıp Nelson'u taklit ediyordu.

Blue Counter'a gitmek düzenli bir olaya dönüştü.

Bazen Horatio'yla birlikte kentin başka görülecek yerlerini geziyorlardı. Bir keresinde Notre-Dame Katedrali'nden içeri girdiklerinde Beatrice bayılacak gibi oldu, arkadaki sıralardan birine oturmak zorunda kaldı. Yüksek tavanı kuşatan kocaman yelpaze biçimli kanatlar, ona ülkesinin ormanlarındaki mora ağaçlarından, yeşilyürek ve ipekpamuğu ağaçlarından oluşan koskoca katedral kubbesini anımsatmıştı. Başının üstünde, taşlaşıp kaskatı kesilmiş bu buzdan ormanı görmek, onu ölüp fosilleştiği duygusuyla doldurmuştu. Nedenini açıklamadan dışarı çıkmalarını istedi Horatio'dan.

Kimi zaman kente gezginci tiyatro gelirdi. Yakındaki tiyatronun çalışanları tozlu sıraları temizler, orası haftalarca açık kalırdı. Genellikle sahnede birinin öldüğü melodramlar olan oyunları izlemeye koşardı yurttaki kızlar. Sonra yine aylarca kapalı kalırdı tiyatro. Başka zamanlarda da sinemaya giderlerdi.

Bir keresinde, neredeyse bahar gelip St. Lawrence Gölü üstündeki buzlar çatlayarak erimeye başladığında bir panayırla birlikte gezgin sirk geldi kente.

Hepsi bilet aldılar.

İçeri girer girmez bir hayvanın kükremesi ve sirkin keskin hayvan kokusu Beatrice'in huzurunu kaçırdı. İtişen kalabalık da rahatsız etmişti. Kapalı bir kafesin önünde duruyordu kızlar. Hastalıklı, uyuz yaralarıyla dolu bir kaplan bir köşeye büzülmüştü. Yaklaşan migrenin belli belirsiz uyarısını duydu Beatrice.

"Sanırım içeri girip sirki izleyemeyeceğim. Baş ağrım tutacak. Dışarıda panayırda dolaşıp sonra sizinle buluşurum." Horatio kendisinin de yanında kalmasını isteyip istemediğini sordu; ama Beatrice istemedi, adam da kuyruktaki kızlara katıldı.

Biraz huzur bulabilmek için, hemen yandaki, mavi-beyaz çizgili çadırın kapısından süzülüp parasını ödediğinde panayırın yanıp sönen elektrik ışıklarından, tangırtılı müziğinden bir an kurtulmuş oldu.

Çadırın içi sessizdi. Havada talaş kokusuyla bir serinlik vardı. Tek müşteri Beatrice'ti. İzleyiciler için yapılmış olan sıralardan birine oturdu. Sonra havadaki serinliği neyin yaydığını anladı.

Yere iki sehpa yerleştirilmiş, üstlerine de üç kalas konmuştu. Kalasların üstünde, içine bir insan bedeni sığacak büyüklükte, boş, tabut biçiminde bir buz kitlesi duruyordu. Üstüyle yanları hemen hemen yirmi santim kalınlıktaydı, bir ucu açıktı. Yer yer buğulanmış olsa da genellikle saydamdı buz, içinin boş olduğu görülebilecek kadar berraktı.

Tam tabutun karşısına, ön sıraya oturdu Beatrice. Çadırın kapısı açılıp da bir kadın daha içeri girinceye kadar epeyce zaman geçti. Kadın öteki uca otururken sıra gıcırdadı. Yöneticinin gösterinin başlamasına yetecek kadar insanın toplanmış olduğuna karar verebilmesi için yirmi dakika daha geçmesi gerekti.

Çadır kapısının arkasında sürüklenen ayak sesleri duyuldu, sonra çadır kapakları beceriksizce yana çekildi, kuyruklu ceketler giymiş iki adamın eşlik ettiği kısa boylu, şişman, kaslı bir Amerika kızılderilisi olan, kara saçları omuz hizasında kesilmiş, başındaki boncuklu kurdeleyle sarı mayosu dışında hiçbir şey giymemiş bir kadın içeri girdi. Görevli edasıyla bir adım öne attı, sirk gösterilerine has biçimde kollarını yukarı savurdu, ne yaptığını pek de anlama-

yan insanları başını eğerek selamladı. İzleyiciler, sığır açık artırmasındaki çiftçilerin dikkatiyle gözlerini ona dikmişlerdi.

Tam bu noktada gösteriyi düzenleyenler, hiçbir hile karıştırılmadığına emin olmaları için izleyicileri gelip incelemeye, buzdan tabuta dokunmaya çağırdı. Beatrice öne çıkıp buza dokundu. Parmakları kızardı. Bu kesinlikle buzdu. Başını eğip açık uçtan içeri baktı. Kimi yerlerde parça parça buğular daha derin bir matlık oluşturmuştu. Tabuttan yüzüne ürpertici bir soluk çarpınca geri çekildi. İzleyiciler sıralarına döndü.

Gösterici ellerine tükürüp onları birbirine sürttü, yalnızca çıplak teniyle girdiğini, üzerinde hiçbir örtü olmadığını görsünler diye kollarını uzattı gözlerinin önüne. Sarı mayosunun kenarları, şişman, kahverengi kalçalarını kesiyordu. Yüksek topuklu pabuçlarını fırlattı attı ayaklarından, kendisine eşlik eden iki adam havaya kaldırıp, ayaklarından başlayarak onu buzdan tabutun içine kaydırsınlar diye kendini bıraktı. İki adam buz tabutun açık ucunu, bir başka buz kalıbıyla örter, çatlakları bir kovadan aldıkları avuç avuç karla kapatırken izleyiciler gözlerini dört açmış bakıyordu.

Gözler tabuta dikilmişti. Kadın içeride kıpırtısız yatıyordu. Arada bir ayak sürtme sesleri dışında izleyicilerden çıt çıkmıyordu. Bir süre sonra Beatrice kadının havasız kalacağından korkmaya başladı. Elbette birkaç dakika boyunca soluk alabilirdi. Buzun üstündeki etin acıyla yandığını neredeyse duyabiliyordu Beatrice. Kadının hâlâ soluk alıp alamadığını görmeye çalıştı. Şaşkınlıktan, dehşetten kaskatı kesilmiş, buz tabuttaki kadına bakıyordu. Bu göstericiyi ya hemen bırakmaları gerek ya da ölüp gidecek, diye düşündü, sonra da zamanın hiç geçmediği, sonsuzluk gibi gelen bir duygunun içine yuvarlandı.

İki adamın çatlakları tıkamak için doldurdukları karları, buzları temizlemeye başlamalarına dek ne kadar zaman geçtiğini hiç bilmiyordu. Tabutun sonundaki kare biçimli buz kalıbını kaldırdılar. Kadın dışarı kayıp izleyicilerin önünde eğilerek selama dururken Beatrice derin bir soluk aldı. Sanki özgür bırakılan kendisiydi.

Çadırdan çıkarken girişte durmuş, gülerek bira içen kızılderili kadın çarptı gözüne.

Kadehini kaldırıp gülümseyen, tombul yanaklarının itip incecik kavisli bir çizgiye dönüştürdüğü gözleri sıcaklıkla parıldayan kadı-

na baktı Beatrice. Gülümseyişi Beatrice'in içini ansızın sevinçle doldurdu.

Arkadaşlarını bulmaya gitti. Elinde iki dilim etli börekle onu arıyordu Horatio. Beatrice kendininkini alıp ısınmak için ayaklarını yere vurdu. Baş ağrısı yok olmuştu. Her şey pırıl pırıl görünüyordu. Buzdan tabutun içinde yaşayıp incinmeden dışarı çıkmak mümkündü. Aylardır ilk kez kendini capcanlı hissediyordu. Bu duygu içinde yayılıp Horatio'ya karşı yeni bir sevgiye dönüştü.

Beatrice ile Horatio, Waverly Caddesi'ndeki Lekesiz Bakire Kilisesi'nde evlendiler. Ailesi karşı çıksa da Horatio onunla evlenebilmek için Katolik oldu.

Horatio Beatrice hakkında, onun anlattıkları, yani Güney Amerika'da Guyana'nın Rupununi bölgesinden geldiği dışında çok az şey biliyordu. Haritada gösterdikten sonra bile Horatio Guyana'nın yerini hiçbir zaman anımsayamadı. Karısı da oradan çok fazla söz etmiyordu zaten. Adam bölgenin coğrafyasını kafasında tutamıyordu. Nasılsa aklından uçup gidiyordu.

İki yıl boyunca evlerini döşeyebilmek için çok çalıştılar. Hutchinson Caddesi'nde bir apartmana taşınmışlardı. Üç odası, Beatrice'in çok sevdiği, kalın, tahtadan bir verandası vardı.

Yurttaki arkadaşlarının da yardımıyla evini gül ve lavanta rengi döşedi. Sert parke döşemeleri hep cilalı tutuyor, oraya buraya serdiği halılarla koruyordu, ama en çok da para biriktirip Eaton'dan aldığı elektrikli başucu lambalarını seviyordu. Yeni yaşamında çok sevdiği bir sürü şey vardı. Bu yaşam azıcık gerçekdışı olsa da kolaydı, rahattı.

Bir gece Horatio'yla kol kola sinemadan dönerlerken sirkteki kızılderili kadını gördü yine. Işıklı bir dükkân kapısında, yüzü gözü parçalanmış, mosmor, sarhoş bir halde serilmiş yatıyordu. Buz gibi dondurucu bir geceydi, ama alkolün içinde tutuşturduğu ateş yüzünden soğuğu duymuyordu. Bacakları ayrıktı, bir tür hayvan postundan yapılmış olan paltosunun düğmeleri açılmış, altından incecik pamuklu giysisi görünüyordu. Kadın tanıdı onu.

Yaklaşırlarken, "Hey," diye seslendi Beatrice'e. "Hey. Iroquoi misin sen? Hangi kabiledensin?" Şişeden bir yudum çekti, sıçrayan

içki çenesinde parıldarken bir türkü tutturdu. "Tanesi bir tekliğe, yarım yamalak bilgiye. Niye geldin erken saatte? Bana yardım et, canım. Lütfen yardım et."

Horatio sımsıkı tuttu Beatrice'in kolunu, onu bir tatsızlıktan korumak için çabucak uzaklaştırmaya çalıştı.

Kadın gözlerini dikti Beatrice'e.

"Pekâlâ. Pekâlâ. Anlıyorum," diye homurdandı, kafası göğsüne gömülürken.

O gece Horatio her zamanki tarzıyla, koruyucusuna sımsıkı sarılan küçük bir oğlan çocuğu gibi onunla seviştikten sonra Beatrice'in uykusu kaçtı. Bu hafif sıklet sevişme oturumları, onun gerçek katılımını gerektirmiyordu. Genellikle bu sevişmelerden sonra, orada, bu yeni yıkanmış çarşaflarda uzanmayı seviyor, evinin tadını çıkarıyor, kocası uykuya daldığında bir sonraki alışverişinin planlarını yapıyordu. Ama sokaktaki o yerli kadına aldırmadığı için dehşete düşmüştü. Bu ihanetti. Yatakta doğrulup oturdu. Horatio uyumuştu. Dışarıdaki trafiğin ışıkları, gölgeleri, panjurlarda oynaşıyordu. Kalkmak istiyor, ama Horatio'yu uyandırmaktan korkuyordu. Yolun karşısındaki lokantanın neon ışığı, yatağın yanındaki duvarda uçuk kırmızı bir kavisle parlıyordu. Gözleri açık bir halde uzandı tekrar.

Sonunda tedirgin bir uykuya kaldı. Uzaklardan, kırlara doğru yola çıkacak olan bir tren gardan ayrılırken üç kez yavaşça düdük çaldı, Beatrice'in düşünde bu ses nasılsa Rupununi Irmağı'nda bağrışmalarını duyduğu dev gibi susamurlarının ağlamalarına dönüştü.

Rüyası, gece kâbusuna dönüştü. Uyanık ama felç olmuş, ne kıpırdayabilen, ne de konuşabilen bir dişi dev gibi yattı kaldı. Kalçaları yerinden oynamayacak kadar ağırlaşıp içinde domuz sürülerinin yarıştığı, sağa sola kaçıştığı bitkilerle kaplı Potaro Irmağı'nın kıyılarına döndü. Kendi kendinin cinsel manzarasına dönüştü. Bacaklarının arasındaki ırmağın sessiz, gümüşsü suyunda bulutlar, kocaman, uçuşan papağanlar yansıyordu. Dimdik yüzeylerden çağlıyordu ırmak. Yüzeyin altında nabız gibi atan alt akıntıları duyabiliyordu. Yine de düzgün akan gümüşsü ırmak, aşağıdaki dereye gökgürültüleriyle dökülen büyük çağlayana doğru gittikçe ivme ka-

zanarak hızlanıyordu.

Çağlayanların tepesindeki sislerin içinde hep gökkuşakları asılı dururdu. Gökkuşağının hasta oğlan çocuğunun ruhu olduğunu söyleyen annesini anımsadı. Irmak akıp giderken aralıklarla gözden yitiyordu, bir kez, iki kez, giderek daha seyrek, çalılıklarla kaplı kıyılarının arasında gözden yitiyor, sonra uzaklarda pırıl pırıl parlayan bir iğneye dönüşerek yok oluyordu.

Sonra ansızın işte, annesi oradaydı, kıyıda durmuş, başını sallıyor, konuşurken güneşten gözlerini kısıyordu.

"Kayık çağlayana yuvarlanır. Geri gelemez."

Yavaş yavaş kendine geldi Beatrice. Ter içindeydi. Kemikleri kurşun gibiydi. Hâlâ kıpırdayabileceğini sanmıyordu. Mutfakta buzdolabı iç çekip takırdadı. Sonunda ayak parmaklarını oynatabildi. İşlediklerini görüp rahatlayarak özenle sol bacağını kıpırdatmaya çalıştı. O da dediğini yaptı. Sonra dönüp Horatio'nun başına bakacak cesareti topladı. Ne tuhaf, diye düşündü, benim başım onunkinden sadece beş santim uzaktayken ve onunki Montreal'deki gençliğiyle, oranın elektrikli troleybüsleri, kızak yokuşlarıyla doluyken benimkinin içinde hâlâ ormanlar, savanalar bulunması. Ne tuhaf bu iki dünyanın, birbirinden birkaç santim uzakta durması.

Uyurken ona bakmak istedi, ama karanlıkta göremedi. Usulca çıktı yataktan. Parmak uçlarında kapıya doğru yürüdü, sabahlığına sarındı, sessizce oturma odasına kaydı. Oturup arkasına yaslanırken sedirin yayları gıcırdadı. Panayırdaki kadını düşünüp durdu. Belki de, her şeye rağmen kadın, buzdan tabutun içindeyken, dışarıda olduğundan daha güvenlikteydi. Kendi insanları içinde, kendilerini gelenekleri içinde korumalarının mı, yoksa değişime izin vermelerinin mi daha iyi olacağını düşündü. Uzun süre gözleri karanlığa dikili kaldı. Şimdi yaşadığı biçimiyle hayat çok kolaydı. Tenis oynamayı bile öğrenmişti.

Ah, Montreal, Montreal. Ne yapacaktı o buralarda?

Başı sedirin arkalığına yaslanmış uyuklamaya başladığında Maba Ana'nın sesini duydu yine.

"Sıcak ve acı ya da soğuk ve tatlı. Dünyadaki her şey böyle ikiye ayrılmıştır."

Teklik

Pirara'ya vardıktan sonra Oğulcuk, ne annesini, ne de oralardaki bir başka kimseyi özlediğinin belirtisini gösterdi. Kimi açılardan Wifreda, kendini ona oğullarından daha yakın hissediyordu; hatta o kendisinden bile daha toplumdışıydı. Arada bir ondan azıcık ürktüğünü görüyordu. Korkunç bir masumiyetle belirlenmişti sanki. Zorlayıcı bir saflıkla.

Kendi oğulları delikanlılığa geçerken araştırarak, burunlarının dikine giderek denetimden çıktıkları halde Oğulcuk, sessizliği, kendine dönüklüğü içinde el değmemiş olarak kaldı. Büyümeye karşı çıkan bir kokerit tohumuymuş gibi görünüyordu teyzesinin gözüne; büyümek zayıflıkmış, bütünlüğün yitirilişiymiş gibi, sanki her şey onun içinde kapalı tutuluyormuş da yetkinliğini yitirmesin

diye açmaya karşı koyuyormuş gibi. Sanki hep kendi ay ışığının aydınlığında dolaşıyormuş duygusu yayıyordu ortalığa Oğulcuk. Onun koruyucusu olarak üzerine düşen özel sorumluluğun bilincindeydi Wifreda.

Onunla alay edenleri cezalandırıyordu. Önceleri ötekilere katılsın diye zorlamaya kalkıştı, ama çocuk mutsuzluğa kapılıp daha da kendi içine çekilince bıraktı kendi haline. Oğulcuk haftalarca uğraşıp kendi oklarını, yaylarını yapar, sonra onları alıp tek başına giderdi. Ötekilerle birlikte balık avlamaya çalışacağına, kimi zaman aylarca, bitmez tükenmez, saplantılı bir sabırla, her zaman da hedef olarak palmiye ağacındaki aynı yeri kullanarak atış talimi yapardı.

Güneş tutulması zamanı ana rahmine düşen birine yakışırcasına, Oğulcuk yürüyen bir ufuk çizgisiydi. Bir birlikti. İçinde olup bitenleri hiç kimse bilemezdi.

Pirara'daki çiftlik, Sam Deershanks'ın yönetiminde büyüyüp zenginleşti. Şimdi Ana'ların ikisi de Sam'le Wifreda'nın yanında oturuyor, günlerinin çoğuyla bazı gecelerini balık avlayarak geçiriyorlardı. McKinnon'un oğullarından en küçüğü olan Freddie, şimdi yüreğinde yatan aslana kavuşarak sığırtmaç olmuş, Sam'in özenle izleyen bakışları altında sığır kovalamaya başlamıştı.

Yıllar geçtikçe Danny, Pirara'da, Wichabai'deki kendi evinden daha çok zaman geçirir olmuştu. Kendini fena halde içkiye vermişti, karısı sık sık çocukları alıp Brezilya'daki ailesinin yanına kaçıyordu. Danny artık ince uzun değildi. Kız kardeşini saplantı yapan o ince delikanlı olmaktan çıkmış, şişmanlamıştı. Tombul yanaklarının içine gömülen gözleri neredeyse görünmez olmuştu. Parakariyle rom içmekten şiştikçe şişmiş, ağırlığı, gittikçe artan kabalığını vurgular olmuştu. Bir keresinde sığırtmaçlardan biriyle hela çukuru kazarlarken tartışmaya tutuştular. Çukur derindi. Adam yukarı tırmanamıyordu.

"Orada kalıp içini kendi bokunla doldur," diye bağırdı Danny arkasını dönüp giderken.

Balata ticareti yaparak bütün ülkeyi dolaşıyordu. Kimi zaman yolculuklarına Oğulcuk'u da götürüyordu. Bu yolculuklar sırasında Oğulcuk ne konuşuyor, ne de nereye gittikleriyle ilgileniyordu.

Danny gittikçe daha güvenilmez olunca Brezilyalı işverenler onu işten atmakla tehdit etmeye başladılar. Kimi zaman aylarca ortadan yok oluyordu. Değişik orman köylerinde başka aileleri olduğu söylentileri dolaşıyordu. Ama derin sessizliği bu konuyu açmalarını engelliyordu.

Ortadan kaybolunca tek başına ormana dalar, çalılardan ev yapardı. Orada rahatlar, kendini daha canlı duyardı. Daha iyi görebilir, daha iyi koku alabilirdi. Çocukların giysileriyle, manyok kıtlığıyla, karısının ilaçlarıyla kimse canını sıkamazdı orada.

Bir kere oraya gitti mi ailesi aklının ucundan bile geçmezdi. Ne de Beatrice'i ve geçmişi düşünürdü. Bütün yaptığı çalılıklarda labba kovalamak, dumanla tavşanı deliğinden çıkarmak için nemli toprakta saatlerce yatmak, gelip de bir balık ısırsın diye derenin kıyısında, buharlar tüten sıcakta beklemekti.

Oğulcuk'un boyunun kendininkini geçtiği yıl Wifreda eve gerekli şeyleri almak için Georgetown'a yıllık yolculuğunu yaptı.

Hazır gitmişken, kendisiyle birlikte Rupununi'ye gelip çocukları eğitmesi için genç bir kız tuttu. Yeni öğretmenin adı Nancy Freeman'dı. Genç, kıvrak, açık renk tenli, kalkık burunlu, iki kıvırcık örgüsü, çok fazla enerjisi olan on sekiz yaşında bir kızdı.

Pirara'da yaşayan bütün çocuklar için, okul saat sekiz buçukta, evde başlıyordu. Nancy Freeman sık sık umutsuzluğa düşüyordu. Wifreda'nın oğullarını denetleyebilmek için tam bir savaş veriyordu. Kimi sabahlar, tam dersler başlayacağı sırada, üzerindeki üç oğlanla bir atın pencerenin önünden geçip uzaklaştığını görür, oğlanlar akşama kadar bir daha ortaya çıkmazdı. Oğlanlar iyice yoldan çıkınca hepsinin de doğumunu yaptırmış olan Sam Deershanks'i yardıma çağırırdı. Savurduğu bütün tehditlere karşın onun da yufka yüreklinin teki olduğu anlaşıldı. Bütün yaptığı suçlunun oturduğu iskemlenin bacaklarına inek derisinden kırbacı savurmak oluyordu.

Oğulcuk ötekilerden ayrı, tek başına bir sırada otururdu. Sayfanın tepesine isimlerini eksiksiz yazmalarını çocuklardan istediğinde yalnızca, "Oğulcuk," yazdı. Bayan Freeman bunun doğruluğundan kuşkulandı.

"Herkesin bir de soyadı olmalı," dedi gülümseyerek.

Ama onun yoktu. Ona Oğulcuk diyorlardı. Bundan başka adı yoktu. Ne kim olduğunu biliyordu, ne de nereden geldiğini. Orada sırasında oturan, incecik bir bedendi, ötekilerin tersine hiç sorun çıkarmıyordu. Ama yine de alışılmadık ve kırılgan bir asiydi. Onun başkaldırısı orada bulunmamaktı. Aynı zamanda hem orada olmayı, hem de olmamayı başarıyordu. Kimi zaman da gözleri faltaşı gibi açık uyuyordu.

Hemen hemen hiç konuşmuyor, konuştuğu zaman da bu ancak bir fısıltı halinde oluyordu. Ama sorulanları yanıtlıyor, hiçbir şeye karşı çıkmıyor, kimi zaman da onu eğlendiren bir şeylcr varmış gibi belli belirsiz bir gülümsemeyle karşılık veriyordu.

Giderek Nancy Freeman, Oğulcuk'un her şeyden çok istediği şeyin kendini bir giz olarak saklamak olduğunu keşfetti. Bir keşifler çağında, bütün ipuçlarını ortaya dökmc, yaşamın her alanını inceleme çağında, dünyanın her yanının resimlerinin çekildiği, filme alındığı, yeniden keşfedildiği, analiz edildiği, tartışıldığı, açgözlü kamuoyuna sunulduğu bir çağda; iletişimin, bilgi ağlarının son hızla yayıldığı, daha önce ulaşılmaz olan kabilelerin hepsinin açığa çıkarıldığı, denetlendiği, sergilendiği bir zamanda Oğulcuk'un tek istediği gizlilikti, gizemdi, sessizlikti.

Kendi içinde gizli bir ay yörüngesini izliyordu sanki durmadan. Onu itmenin hiç yararı yoktu. Genellikle insanlardan kaçınmaya çalışıyordu. Konuştuğu çok ender durumlarda, gözlemleri tuhaftı, farklıydı, zekiceydi. Bir yetişkin onunla istekle konuştuğunda etkilenmiş görünüyor, dikkatle dinliyordu. Dinleyiş biçimi insanları tedirgin ediyordu. Sanki sözcüklerin anlamlarından çok, vurgulamalarını dinliyor, konuşmacının gerçekte ne demek istediğine ilişkin ipuçlarını verecek olan alttaki ritmin, çok eski ve yinelenip duran temponun izlerini sürüyordu. Kimi zaman kendisine söylenenlerin gerçek anlamını kavramış gibi sevinçle karşılık veriyordu. Hiç ilgisiz bir şey söylemekte olan, hatta bazen onu azarlamakta olan konuşmacıyı kızdırıyordu bu durum. İnsanlar sinirleniyordu. Konuşmacıda, söylenenler onun denetiminde değilmiş duygusu uyandırıyordu.

Çoğu kişi Oğulcuk'un orada hiç bulunmadığını düşünüyordu.

Önceleri yeni öğretmen onunla arkadaş olmayı denedi. Sonun-

da, Oğulcuk'un kendi seçimiyle tek başına kaldığını anladı. Sevgi, arkadaşlık, herhangi bir yakınlık biçimi onda boğulma duygusu uyandırıyordu. Hemen kaçıyordu. Herhangi bir ilişki ona haklarının çiğnenmesi gibi görünüyordu. Yalnızlık onu esrikliğe sürüklüyordu. Kendi içinde ürkek bir yolculuğa çıkmıştı sanki; bir iz sürücünün sevinci, zarafetiyle gidiyordu kendi yörüngesinde. Oğulcuk'un dünyaya katılması için iyi niyetli girişimlerde bulundu insanlar. Ama onun için dünyadan çekilmenin ürpertisine eşdeğer hiçbir şey yoktu.

Bir sabah güneş ışığı çağlayanlar gibi camdan içeri dolarken, gözyaşları, surat asmalar, çekilen iskemle sesleri arasında Bayan Freeman çarpım tablosuyla İngilizce dilbilgisi öğretmeye çalışıyordu. Kapı açıldı, asık suratı, alnını daha da daraltan çatık kaşlarıyla Wifreda içeri daldı. Biraz şaşkın görünüyordu.

"Nancy, Evelyn Waugh mudur, nedir birisi geldi buraya. Saçını kestirmek istiyor. Öğretmenliğe ara ver biraz. Galiba birkaç gün kalacak, sonra da hangi cehennemden geldiyse oraya dönecek."

Savanaların gerektirdiği kadar konuksever olsa da Wifreda genellikle yabancıların önünde tedirgindi.

Nancy Freeman sınıfa dönüp sözünü dinleyecekleri umudunu taşımadan konuştu: "Burada bir beyaz adam var, sessizce oturup hesaplarınızı yapmazsanız çok kızacak."

Çocuklar camdan, avludaki terli atından inen beyaz adama baktılar. Macusi sığırtmaçlardan iriyarı, topal biri gelip atı aldı, sulamaya götürdü. Basık yüzlü, kurnaz bakışlı konuk, yılan ağacından bastonuna dayanarak bekledi. Pabuçlarının ayağını vurduğuna hiç kuşku yoktu. Hiç azalmayan bir dehşetle çevresine bakıyordu.

İçten, neşeli tavırlarıyla Nancy, dışarı bir iskemle çıkardı, Pirara Irmağı'nın yeşil suları arasındaki toprak parçasında, tam orada, tam o anda saçlarını kesti.

O gecenin daha ileri saatlerinde, akşam yemeği bittikten sonra bütün aile dışarı çıkıp yeni rahibin öğrettiği gibi Kederli Gizler'i yüksek sesle okuyarak dolaşmaya başladı. Yakın zamanlarda dine dön-

düğünü açıklayan Bay Waugh da onlara katılmak istedi.

Konuk için bir hamak astı Wifreda, o sıralar Pirara'da kalmakta olan Danny'nin kafayı bulup olay çıkarmayacağını umdu. Ama hiçbir zaman ne yapacağı belli olmayan Danny, yerde, aralarında duran bir şişe romla dış verandadaki hamakta adamın yanında yatarken konuğu alışılmadık bir incelikle ve dostlukla dinledi.

Başlarının üstünde, gökyüzünde yıldızlar asılıydı, öylesine parlaktılar ki sanki iki adamı izleyebilmek için özellikle yaklaşmışlardı. Yazar, ay ışığında parıldayan çekik gözlerine baktı Danny'nin. Çok fazla içmekten yanakları tombullaşmıştı. Joseph Stalin'i anımsadı Evelyn Waugh, şaşırarak.

"Yurdunuzdan böyle uzaklara sizi getiren ne?" diye sordu Danny.

Biraz huzursuzlukla kaşlarını çattı Evelyn Waugh.

"Aile içi işler," diye yanıtladı, bir duraksamadan sonra. Sonra da epey huysuzlukla: "Evliliğim sona erdi. Bu konuda konuşmasak daha iyi," dedi.

"Benimki de," dedi Danny.

Bir an için konuşmama isteklerinin çakışması aralarında bir yakınlık doğurdu; yerlinin dingin sessizliği, İngiliz üst orta sınıfının doğal suskunluğuyla örtüştü.

Daha şimdiden çok fazla konuşmuş gibi ekledi yazar: "Yine de İngiltere'ye dönmeye can atıyorum. Dünyanın bu bölümünü acı verecek kadar can sıkıcı buluyorum. Hiçbir şey yaşanmıyor sanki buralarda. Yapacak ne buluyorsunuz?"

"Çok şey değil," dedi Danny.

Birkaç metre ötede Koko Lupi tarihöncesi bedeniyle oturmuş, onları izliyor; ama konuşulanlara katılmıyordu. Güney savanalardan onu Wifreda çağırmıştı, çünkü Oğulcuk kriz geçiriyordu. Ay her zaman büyülemişti Oğulcuk'u. Gözleri açık, ay ışığında yıkanarak uyumayı severdi. Ama ergenliğe adım attığından beri dolunayda kriz geçiriyordu.

"Ay onun için geldi," dedi Koko Lupi, oğlanın burnunun altında tavuk tüyleri yakmasını, sonra bu tüylerin küllerinin karıştırıldığı suyu içirmesini önerdi Wifreda'ya.

Bay Waugh sorduğunda Koko Lupi buraya uçarak geldiğini söyledi.

"Uçarmış gibi yapıyor," diye yazdı günlüğüne daha sonra Waugh.

O gecenin daha geç saatlerinde evde Bay Waugh, Danny'ye biraz Dickens dinlemek isteyip istemediğini sordu. Yanında *Dombey ve Oğlu*'nu getirmişti. İsterse iyice kaba olabilen Danny bu yabancıda hoşlandığı bir şey bulmuştu. Böylece ışık –inek yağında yüzen bir fitil– ve biraz daha romla, iki bardak getirip masanın üstüne koydu; Bay Waugh okumak istediği sürece sabırla dinledi. Bay Waugh bir bacağını tahta koltuğun koluna atmış, titrek ışığı yakalayabilmek için kitabı belirli bir açıda tutarak oturdu. Bir süre sonra, çok eskiden çocukluğunda bir başka beyaz adamın gelip kemanla Mozart çaldığını anımsadığında Danny'nin dikkati dağıldı.

"Keseyim mi?" diye sordu Bay Waugh, ilgisinin eksildiğini görerek.

"Hayır, lütfen devam edin," dedi Danny incelikle. "Lütfen okumayı sürdürün."

Sabahın ilk ışıklarıyla, pijamalarına sarınmış yazar üşüyerek, rahatsız bir halde, hamağında ağır ağır döndü. Böyle bir yerde sonsuza dek kaldığını düşündü. Defteriyle kalemini almak için aşağı eğildiğinde az kalsın yere düşüyordu. "Vahşilerin arasında kapana kısılmış uygar bir adamın durumu," diye yazdı, sonra da satırı soru işaretleriyle doldurdu, kendi ülkesinde bıraktığı vahşileri anımsatsın diye.

Gitmeye hazırlanırken, eşyalarını toplamayı bırakıp günlüğüne, "Dün kötü bir makale yazdım, ama kısa bir öykünün kaba çizgilerini belirledim. Adını, 'Dickens Seven Adam' koyabilirim," diye yazdı.

Dışarıda Danny, kolu şiddetle çevirerek, manivelayla kamyonu çalıştırmaya çabalıyordu. Yeni papazla tanışmaları için Bay Waugh'yu St. İgnatius'a götürmeye söz vermişti. Peder Napier gittikten sonra Rupununi'ye yıllarca Katolik rahip gelmemişti. Daha yeni atanan bu rahip İngiltere'deki Stonyhurst Koleji'nde okumuştu, Waugh'nun tanıdıklarının çoğunu biliyordu.

Şimdi yazar o kadar keyifsiz değildi. O ana dek, yolculuğun tümü, dayanılmaz, kendi kendine biçtiği bir kefaret gibiydi. Danny

McKinnon'la paylaştıkları o sessizlik anı ona yardımcı olmuştu. Nasıl olduysa köşeyi döndüğünü duyuyordu. Kafasında bir öykü tasarlamış olması iyi belirtiydi.

Bay Waugh'un oradan ayrıldığı sabah, bütün çocuklar el sallayarak onu uğurlamış, ardından da kimse okula dönmemişti. Nancy Freeman, boş sınıfta bir süre bekledi, sonra da istemeye istemeye o gün ders yapma düşüncesini bir yana bırakıp koca mango ağacının önünden geçerek ırmağa doğru yürüdü. Orada, ağaçların arasında, ıssız bir yerden Oğulcuk'un bedenini gördü. Usul usul, ona birkaç metre kalana dek yaklaştığında, okları ve yayıyla şaşırtıcı ustalıklar sergilediğini gördü.

Sırtı kıza dönüktü, orada olduğunu bilmiyordu. Okun birini palmiye ağacının tepesine, neredeyse gözle görülemeyecek bir yüksekliğe fırlattı. Sonra bir başkasını ilkinin dibine attı, böyle böyle ağacın tepesinden yere dek oklardan bir kemer oluşuncaya dek sürdürdü. Dönüp Nancy'yi görünce gülümsedi.

Beyaz gömleği, kahverengi kısa pantolonuyla orada durmuş gülümsemesi öylesine parıltılı, karanlık, göz kamaştırıcıydı ki Nancy yaşadığı sürece hiç unutamadı. Sonra da yokuş aşağı, dereye doğru yürüdü çocuk.

Kemeri incelemek için oraya yöneldi; ama kız yaklaşınca bütün yapı çöktü, oklar ortalığa darmadağın saçıldı.

Oğulcuk'un başına ne geldiğini tam olarak kimse bilemedi. Bundan bir yıl kadar sonra ortadan yok oldu. Yitip gitmesine ilişkin söylentiler ortalıkta dolaştı durdu, ama kaybolduğu zamanı ve yeri tam olarak belirlemeyi kimse beceremedi. Orada burada, kimi zaman belli bir köyde görüldüğü haberleri geldi ya da biri çıkıp ona dağlarda manyok sürüklerken rastladığını söyledi. Haberler azaldıkça var olmaktan çıktı gitgide.

Annesinin kanaima olduğu söylentileri yüzünden kimse onu pek fazla aramadı. Kimileri kendini kanaima olarak eğitmek için onun da dağlara çıktığını anlattılar. Birkaç kişi de onun "kaplandan dönme" olduğuna, kendisini jaguara dönüştürebileceğine inandı.

İçten içe bunlara inanmıyordu Wifreda, ama onun yalnızlığı seçişini anlayarak Kanaku Dağları'nda yerinden kopmuş kocaman, siyah kaya parçalarının altındaki bırakılmış jaguar mağaralarından birinde yaşamaya gitmiş olmasının pekâlâ mümkün olduğunu düşünüyordu.

Oğulcuk'un Tanrı katına yücelmesi, bir sürü insanın onu Şişe Dağı yakınlarında, birçok dar patikanın kesiştiği bir noktada, iki dağ doruğu arasında doğan güneşin onu bir ışık prizması içine aldığı, böylece durduğu yerde ışık çakımları yayıyormuş gibi göründüğü bir yerde gördüklerine yemin etmelerinden sonraydı.

Bu görüntü oralarda avlanan bir Macusiyi öylesine şaşırtmıştı ki geri dönüp gördüğü şeklin ayak izlerini sürmeye kalkıştı. Avcı, açıklanamayan şeylerden tedirgin olan, titiz, gerçekçi biriydi.

Ayak izlerini incelerken, geri geri gitmiş gibi duran yayvan jaguar izlerinin, bu izlerin üstünü kapladığını gördü. Birinin, peşinden gelenleri yanıltmak için kestiği kaplanın ayak izleriyle hile yaptığını düşündü. Bu karışık izleri dağların eteklerine dek sürdü, hızla akan bir derenin üstündeki gri taşlardan oluşan köprüde izler biraz kayboluyordu. Dereden öteki kıyıya geçti.

Avcı tam o anda, giderek yok olan izleri sürmeyi bırakıp çok baştan çıkarıcı bir kahkahanın peşine düştü.

Bu saf mutluluktan oluşan sesi izleyerek dik ve dar yokuşu tırmanıp çağlayana doğru giderken sık, nemli bitkilerin kokusuyla kendinden geçiyordu. Karmakarışık, dağınık yaprakların arasından dökülüyordu güneş; ama o başını eğmiş, yerlerde engebeler oluşturan kayalara, fundalıklara, kopmuş ağaç dallarına özenle basıyordu, bu yüzden de başının üstündeki ağaçlarda asılı hamağı göremedi.

Böylesine bir neşeyi hiç duymamıştı. Çok geçmeden kulaklarına hepsi de kahkahayla aynı yerden geliyormuş gibi çınlayan çeşit çeşit ses doldu: köpek yavrusu gibi havlayan bir tukan kuşu, ağaç kurbağasının viyaklaması; sonra da pırıl pırıl gün ışığında yarasaların, şaşırtıcı ölçüde insan gülüşüne benzeyen sıçanı ciyaklamaları. Tek değişmeyen şey, arkada gümbürdeyen çağlayandı. Her sesin arasına öyle bulaşıcı bir gülüş yayılıyordu ki orada durup yüzünde kocaman bir gülümsemeyle dinlemekten başka şey gelmiyordu adamın elinden. Kendisi de kıkır kıkır gülmeye başlayınca başını salladı. Bu ya papağan ya da karnından konuşan biri, diye düşündü.

Bütün seslerin kaynağı olduğunu sandığı çağlayana ulaştığında, kopmuş, yassı kayaların üstüne gelişigüzel atılmış bir giysi yığınından başka şey yoktu orada. Yakınlarda bir yerlerde yüzdüğünü sandığı giysilerin sahibi de görünmüyordu. Giysileri inceledi: şık krem rengi bir takım elbise, pantolonun belinde işlemeli bir deri kemer, altın çerçeveli, pahalı güneş gözlükleri, metal kısmı güneşte kızmış bir dizi araba anahtarı.

Yaklaşan karanlık yüzünden geri dönmek zorunda kalana dek, birkaç saat bekledi orada, sonra da böylesine şen kahkahanın kaynağını bulamamış olmanın düş kırıklığıyla yola koyuldu.

Bir süre merakla bekledi Wifreda, sonra Kanada'daki Beatrice'e bu gizemli olayı yazarak Oğulcuk'un oralardan ayrıldığını, bir yerlerde dolaştığını söyledi. Belki kente gitti, diye yazdı, ya da belki onu bir hayvan öldürdü, belki de sınırı geçip Brezilya'ya yerleşti. Kimse bilmiyor. Irmağın içinde oturmuş, bir şeyler arıyormuş gibi yüzü suyun içinde, saçları dalgalanan, başparmakla bacak kısmı yenmiş bir beden bulunmuştu. Ama kim olduğunu tam olarak anlayan çıkmadı.

Mektubu aldı Beatrice, kocasından gizleyip, daha sonra yırttı attı.

Belki de böylesinin daha iyi olduğunu söyleyen, yaptığı her şey için teşekkür eden bir mektup yazdı Wifreda'ya. Horatio'dan dört çocuğu vardı. Montreal'in dış mahallelerinde Ville St. Laurent'te bir eve taşınmışlardı. Çocuklar yerel okula gidiyordu. Çocukların bakımı, Horatio'nun işleri falan derken, gündelik yaşamın insanı ezip öğüten çarkı altından hep akıp giden o öteki aşkı anımsayacak zamanı bulamıyordu; o tatlı bir yeraltı ırmağıydı, kimi zaman yolunu yarıp yüzeye çıkıyor, kendi müziğini yaratıyordu, aslında hep gizli kaldığından yalnızca onun türküsünün yankısını taşıyordu Beatrice içinde.

Arada bir düşünüyordu ardında bırakmış olduğu oğlanı, tuhaf, güzel, yapayalnız. Derken, bir süre Horatio ve öteki çocuklarıyla sürdürdüğü yaşam gözüne gerçekdışı görünüyordu.

Üçüncü Bölüm

Tapirle evlenmek

Beatrice'nin yüzü karanlıklar içinde yüzüp durmadığı sürece kör olmaya dayanabileceğini sanıyordu Wifreda Hala. Eve, Rupununi'ye döndüğünde işlerini nasıl yapacağını düşünmeye çalıştı. Marietta'yla Bla-Bla'nın ona yardım etmesi gerekecekti. Bla-Bla'yı bir tür kör değneği gibi kullanması mümkün olabilirdi. Belki de köpeklerden birini rehber gibi eğitebilirlerdi. Yazgının önüne geçilemezdi. Hiç değilse yaşamının büyük bölümünde görmüştü gözleri.

Chofy olan biteni anladığında onu hemen hastaneye götürdü. Cerrah şaşırdı.

İki gözünü de muayene ettikten sonra Chofy'ye özel olarak, "Benim görebildiğim kadarıyla," dedi, "sağ göze yaptığımız ameliyat başarılıydı. Görme duyusunu böyle kaybetmesine neden olabi-

lecek hiçbir organik neden bulamıyorum. Belki de gerginliktendir. İsterik körlük diye bir şey var. Bir hafta dinlensin, sonra yine getirin, ondan sonra neler yapabileceğimize bakalım."

Chofy onu, Thomas Caddesi'ndeki odasının merdivenlerinden çıkardı. İskemleyi bulup oturuncaya kadar el yordamıyla arandı Wifreda Hala.

"Bütün olanları son derece soğukkanlılıkla karşılıyor gibisin," dedi Chofy.

Görmeyen gözleriyle dümdüz önüne bakan Wifreda, ona ilk olarak Danny Amcasının Beatrice'le yaşadığı âşk öyküsünü anlattı baştan sona; Peder Napier'in deliliğini; Oğulcuk'un varlığını, yok oluşunu; Güneş tutulmasını, Beatrice'in ona savurduğu kör etme tehdidini.

Chofy onun alnını siler, gümüş saçlarını tararken, "Tıpkı beyaz karınca gibi," dedi. İşini bitirdi Chofy, tarağı yatağın yanındaki tabureye koydu. "İşte biliyorsun artık niye konuşmak istemediğimi güneş tutulmalarından, Oğulcuk'tan, Evelyn Waugh mudur nedir, ondan falan."

Dışarıdaki sobanın üstünde yemek ısıttı Chofy.

Bir tabak pilav verdikten sonra, "Git artık," dedi ona. "Senin yapabileceğin bir şey yok. Yalnızca gitmeden önce bana bir sigara sar."

Chofy döndüğünde, "Wifreda Halan nasıl?" diye merakla sordu Rosa.

"Hep aynı," dedi Chofy, "Senin batıl inançların var mıdır."

"Hiç yoktur." Sahte bir kızgınlıkla yatağa oturdu Rosa. "Dine de inanmam. Ben tam bir akılcıyım."

Anlatılanları kendine sakladı Chofy.

Bunu izleyen birkaç gece, Rosa ile Chofy sevişmeyi bitirdiklerinde, sıcaktan üzerlerindeki çarşafın ağırlığına bile dayanamazlarken, yüz yüze bakarak, dirseklerinin üzerine yaslanarak, ayakları, bacakları birbirine dolanmış uzanıp konuştular.

"Ama niye Wifreda Hala'nla oturuyordun ki sen? Senin annen baban neredeydi?"

Kendi hakkında konuşmak Chofy için öyle tatlı bir ayrıcalıktı ki, kız uykuyla savaşarak onu can kulağıyla dinlerken Chofy sabahın erken saatlerine kadar sürdürdü öyküsünü. Yatakta iki büklüm olmuştu.

"Babam Freddie, ben yedi yaşındayken Rupupuni'de öldü. Benim için korkunç bir felaketti bu. Ondan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmadı. Onu Sand Creek'te gömdüğümüzde şakır şakır yağmur yağıyordu. Tabutu suyun, çamurun içinde duruyordu. Bütün köy oradaydı. Tabutun üstüne toprak atıldığını görünce neler olduğunu anladım. Gerisini pek anımsamıyorum; ama mezara atladığımı, tekmeler atıp tepinirken beni geri götürmek zorunda kaldıklarını anlattılar sonradan."

Duygudaşça kaşlarını çatan Rosa, "Neden öldü?" diye sordu.

"Bir başka yerli onu at çalmakla suçlamıştı. Babamın tepesi attı, ona çekip gitmesini söyledi bağırarak. Görenlerin anlattıklarına göre, adam geri dönüp babamın ayak izlerinden birini çalıp dereye atmış. İnsanlar böyle şeylere inanırlar," diye telaşla ekledi Chofy. "Çok geçmeden babamın nefesi sıkıştı, ayağı şişip futbol topu kadar oldu. Ayağının tabanında büyük, derin çukurlar açıldı. Üzerine işediğinde, çukurlara dere suları gibi doldu. Önce bacağı, sonra vücudu şişti. Aybaşı kanaması gibi kan gelmeye başladı kıçından. İşte bu, kanaima belirtilerinden biridir. Öldüğü gece, daha çok hava almak için hamağını dışarı asmak istediğini söyledi. İnsanlar yakınlarında bir yabancı, bir Amerikan yerlisi gördüklerini söylediler. Sonra da öldü. Annem Sand Creekli bir Wapisianaydı. Bundan sonra beni bırakıp Brezilya'ya gitti, annesi ölen kuzenim Tenga'yla birlikte beni Wifreda Hala büyüttü."

"Ama sana biraz da bir rahibin baktığını söylemiştin," dedi Rosa.

"Ah, evet. Bu bir keresinde, Danny Amcam bana saldırdıktan sonra oldu. O da bizim yanımızda kalıyor, körkütük sarhoş olunca ya kadar içiyordu. Az kalsın öldürüyordu beni. Bunu hiç unutamam. On iki yaşlarındaydım, sığırtmaçlardan birinden bir öykü öğrenmiştim. Hepimiz masanın çevresinde oturuyorduk. Ben heyecan içindeydim, zıplayarak, ellerimi kollarımı sallayarak falan bu öyküyü Wifreda Halama anlatıyordum. Danny Amca masanın başına yığılmış, her zamanki gibi suratını asmış, bardak bardak parakari

yuvarlarken kafasındaki doğum lekesi kızarıyordu; her zaman tehlike işaretidir bu. Anlattığım öykü tek oğulları olan bir çiftle ilgiliydi. Anlatayım mı sana?"

Rosa kucağına sokulup, duygularını paylaşarak yüreklendirdi Chofy'yi. Chofy'nin uykusu iyice açılmıştı.

"Her kelimesini hatırlıyorum. Bir oğulları olan bir çift varmış. Kadın çok acımasızmış. Çocuk ağlayınca onu dövüp ananas tarlasına atmış. Dişi bir fundalık ineği, yani tapir, çocuğun sesini işitip ne oldu diye bakmaya gitmiş. Çocuğun ağlaması içine dokunduğundan onu evine götürmüş. Çocuk ormanda, onun sevgi dolu bakımıyla büyümüş. Tam erginliğe ulaşınca karı koca gibi birlikte yaşamaya başlamışlar. Mutluluk içinde bir sürü yıl geçmiş, bir gün tapir hamile kalmış.

Adam ormanda avlanmaya gitmiş. Bir gece geyik kovalarken bilmeden doğduğu köye girmiş. İnsanlar ona kim olduğunu, acımasız annesinin onu nasıl ölsün diye bıraktığını anlatmışlar. Köyde rahatı çok iyiymiş, orada kalıp öteki adamlarla birlikte tarlalarda çalışmış. Bir gün oturmuş yemeğini yerken avcılar ortalıkta dolaştığını gördükleri bir çalılık ineğini anlatmaya başlamışlar. Ertesi gün onu avlamaya gitmeyi kararlaştırmışlar.

Karısı öldürüleceği için üzülmüş, ama onu kurtaramazmış. Ötekilerin, onun karısı olduğunu bilmelerini istemiyormuş. Bu yüzden de kuşku uyandırmamak için onlarla birlikte ava çıkmış. Hatta ona ok atan ilk kişi olmak için ırmak kıyısında gözcülük yapmayı bile önermiş. Tapiri bulunca peşine düşmüş avcılar. Tapir kocasının kokusunu almış, ona doğru koşmaya başlamış. Adam, onun tam boynuna saplanan bir ok atmış, tapir yere yuvarlanıp ölmüş, hâlâ rahminde olan çocuğuyla.

Koca öne fırlamış, karnını yarıp her şeyiyle tam bir insan yavrusu çıkarmış. Onu büyütmek için eve götürmüş, ama yalnızca dört gün sonra çocuk zehirli bir bitkiye dönüşmüş. Bu bitkiyi balık avlamakta kullanmış adam. İşte biz balık zehirlemeyi böyle öğrenmişiz.

İşte anlattığım öykü, tamı tamına böyleydi. İçinde bulunan bir şeyler Danny Amca'nın canını sıkmış olmalıydı, çünkü ondan sonra ilk anımsadığım şey boğazıma sarılıp beni cama doğru sürüklemesiydi. Beni pencereden aşağı sarkıtmış, boğazımı sıkıyor, beni

yalan söylemekle, çalmakla ve daha bir sürü şeyle suçlayarak aşağı atmaya çalışıyordu. Onu engellemek için Wifreda Hala üstüne sıcak kahve döktü. Neyse, Danny Amca iriyarı bir adamdı. Orada duruyor, göğsü kuru kuru hıçkırıklarla sarsılıyordu. Hepimiz perişan olmuştuk. Ben de ağlıyordum. Sonunda hâlâ sarhoş, sendeleyerek dışarı çıktı, duvara dayalı bir küreği kapıp barınaklardan birini yerle bir etti.

Bu olaydan sonra Wifreda Hala beni papazın evine götürdü, bir süre orada kaldım. Papaz bana karşı çok iyiydi, beni bir yıl Georgetown'daki okula bile gönderdi."

"Sen bana efsane bilmediğini söylememiş miydin?"

"Ooo, bunun gibi sürüyle öykü biliyorum."

Rosa'nın gözleri kapanıyordu. Göğsünü dürttü.

"Galiba kendi kendime konuşuyorum, burada," dedi Chofy, alınmış gibi yapıp, kız uykulu uykulu kıkırdayıncaya kadar sıkıştırarak. Onun gözleri de kapanıyordu, ama birlikte yan yana yatışlarının bir dakikasını bile kaçırmamak için uyanık durmaya zorlanıyordu. Bir daha hiçbir zaman kendisine verilmeyecek olan değerli bir şeyi kollarında tuttuğu duygusunu yaşıyordu. Elini kızın yuvarlak kalçalarına kaydırdı.

"Şu Evelyn Waugh ne tür öyküler yazar?" diye sordu Chofy ansızın.

"Seninkiler gibi değil," diye mırıldandı Rosa, kollarının arasında dönerken. "Ama her tür öyküye yer var. Bu adı sana nasıl takmışlar, Chofy? Çok hoş bir isim."

Rosa'nın apaçık görünen akılcılığına duyduğu saygıyla Chofy, kendi batıl inançlarını bastırdı. Adını ele vermemesi, anlamını açıklamaması gerektiğine inandırılarak büyütülmüştü. Kıza ilk söylediğinde bile tedirgin olmuştu.

"Söyledim ya. Akıntı ya da hızla akan sular anlamına gelen bir Wai-Wai adı. Yüksek sesle söylersen kayaların üstünde patlayan suyun sesini çıkardığını duyabilirsin. Doğduğumda Danny Amcam önermiş, babamın da hoşuna gitmiş."

Geceler boyunca Chofy yaşamına ilişkin anımsadığı her şeyi anlattı ona. Bazen kolunu kıza dolamış yatıyordu. Kimi zaman yumuşak

soluğunun yanağını ördek tüyü gibi gıdıkladığını duyarak bir dirseğinin üzerinde ona eğilip konuşuyordu.

Söylemediği tek şey evli olduğu ve bir de çocuğu bulunduğuydu. Sürekli olarak, olanaksızı çözecek bir şeylerin ortaya çıkacağını umarak Marietta ile Bla-Bla'yı öykünün dışında bırakıyordu. Ne geleceği düşünüyor, ne de suçluluk duyuyordu, yalnızca Rosa'nın anlayacağından, böylece de her şeyin biteceğinden korkuyordu.

Yukarı dönük profilinde dolaştırdı parmağını. Bu çizgiler ona bir şeyler anımsattı.

"Nasıl anahtar yaptıklarını biliyor musun?" dedi, ona yandan bakarak. "Tam tersten kesen makinenin içine sokarlar; geriye doğru kesen."

Kanada Konsolosluğu konutunun yolunu gösteren haritaya bakıyordu Rosa. Rupununi'ye gitmek için artan kararlılığı şimdi iki nedene dayanıyordu. Wifreda Hala'nın cesaret kırıcı gürültülerine karşın, Rupununi'ye yapacağı yolculuğun ona araştırmasında yardımcı olacağına inanıyor, bir yandan da Chofy'ye karşı giderek derinleşen bağlılığı içinde merak ve onun geldiği yerleri görme isteği uyandırıyordu. Chofy'nin ona yardım etmek istememesini anlamıyordu. Oralara birlikte gitmekten kaçınmak için hep birtakım özürler buluyor, bu da kızda gitmenin bir yolunu bulma isteğini kamçılıyordu.

"İşimi bırakamam," demişti.

Rosa, "Senin geldiğin yerleri görmek istiyorum," diye yalvardıysa da sonuç bir alamamıştı.

İşte bu amacını gerçekleştirmek için Rosa arabadan inip Georgetown'daki Kanada Konsolosluğu'nun kapısından girdi. Kanada Konsolosu William Bevan, kendi özel uçağıyla sık sık hafta sonları, spor olsun diye ördekle geyik avlamaya Rupununi'ye uçuyordu. Bir kültür toplantısında karısıyla ayaküstü tanışıp arkadaş olmuştu. Uzak bir olasılıktı, ama yolculuklarından birinde Monica Bevan'ın kocasına eşlik etmeyi umuyordu.

Monica Bevan onu, iki taraflı havalandırmayla rahatsız edecek biçimde soğutulmuş resmi konutun ön odasına aldı. Düzgün taranmış kır saçlı, hastalık hastası, kunduz suratlı, sinirli bir kadındı.

"Bütün suları yirmi dakika kaynatırım, hiç süt içmem. Sinir krizinin eşiğindeyim. Burada yaşamak insanı yıpratıyor. Gerilim. Burası mahrumiyet bölgesi, biliyorsunuz." Kanada'dan yanında getirdiği sabuntaşından yontulmuş İnuit'le sinirli sinirli oynuyor, kendine acıyarak yakınıp duruyordu. Yakınma nakaratlarını sabırla dinledi. Rosa.

"Hiçbir şey yaptıramazsın. Hiçbir şey çalışmaz. Ne faks işler, ne de teleks. Uydu telefonları var, ama hükümet hat bedellerini ödemedi henüz. Zavallı Bill, sabahın köründe sahte vizelerle uğraşmak için gitmek zorunda kaldı."

Kapı eşiğinde, ne zaman sözünü kesip de kahve sunması gerektiğini kestiremeden, kolunun üstünde özenle dengelediği tepsiyle dimdik dolanıyordu yeni gelen Doğu Hint Adalı uşak. Odanın eşiğinde ileri geri dans ettiği dikkatini çekmedi Bayan Bevan'ın.

"Konsolosluğun önünde, günde yüz elli kişi kuyruğa giriyor, şimdi bir de onlara kalacak yer bulmamızı istiyorlar. Kanada'ya geliyorlar. Hiçbir becerileri yok. Yardım parası alarak hayatları boyunca görmedikleri rahatlık içinde yaşıyorlar. Bedava eğitim alıyorlar; buradaki okullarda ne araç gereç var, ne de defter kalem. Dışarı çıkalım da yeni havuzu görün," dedi, birdenbire konuğunun canını sıkmış olabileceğini kavrayarak.

Bahçeye ve böbrek biçimindeki mavi havuza açılan otomatik kapılara doğru yürüdü. Uşak geri çekilip, kahveyi sunmadan mutfağa döndü.

"Acaba kocanızın bir dahaki gidişinde, ben de onunla birlikte Rupununi'ye uçabilir miyim?" demeye cesaret edebildi Rosa çekingenlikle.

"Elbette, hayatım. Cuma gecesi bize yemeğe gelirsen kocamla bir düzenleme yaparsınız. Amerikan Elçisi'yle karısını, birkaç da dostumuzu ağırlayacağız."

"Teşekkür ederim. Arkadaşımı da getirebilir miyim?" diye sordu Rosa utanarak.

"Tabii." Kızgınlıkla çevresine bakındı. "Görüyorsun işte, hizmetçilerden kahve istedim, kimse aldırmadı bana." Olanlara inanamıyormuşçasına kafasını sallayarak Rosa'yı kapıya kadar geçirdi.

Yağmur fırtınası

İki gün sonra hava karardı, kentin üstünde tufan koptu. Yatağına oturdu Rosa. Yıllar öncesinde kalan duyguları belli belirsiz anımsayarak daha yeni yeni âşık olmak üzere olduğunu fark etmişti. Giderek artan bir hoşnutlukla sürüklenmişti bu duyguya. Kendi kendine gülümseyerek Oberon meyve suyu, dedi. Üzerime Oberon suyu serpildi. Düşünceli bir şaşkınlık içinde giysilerini, temizler yığını, kirliler yığını diye ayırarak katlıyordu. Kızı ne derdi acaba? Pek aldırmazdı. Eski kocası şimdi Amsterdam'da oturuyordu. Yeniden evlenmişti. Chofy'yle birlikte nasıl bir geleceği olabilirdi? Bunu düşünemiyordu. Ama yine Guyana Üniversitesi'nde iş bulup bulamayacağını merak ederek bir gelecek tasarlamayı denedi.

Yerinden kalkıp araştırma kâğıtlarını masanın üstüne sererken,

kırmızımtırak tahtaları ıslatıp parlatarak panjurlara iğne gibi bir yağmur inmeye başladı. Dışarı bakmak için pencereye gitti, sonra kapadı. Işığı yakarken verandayı koruyan çinko tavanda çağıldayan, şakır şakır bir yağmur başlamıştı. Aşçı yamağı İndira, elinde avokado salatası, pilav ve fasulyeyle içeri girip tuvalet masasına bıraktı.

"Bugün üniversiteye gitmenizi istemiyor yağmur," dedi karamsarlıkta merdivenlerden aşağı inip gözden yitmeden önce.

Rosa ile Chofy birlikte üniversiteye gidip Wormoal'ın Amerika yerli efsaneleri üzerine vereceği konferansı dinlemek için sözleşmişlerdi. Bu konuda aralarında tartışma çıkmıştı. Gitmek istemiyordu Chofy. Kadının gitme isteğinin nedenlerinden kuşkulanıyordu. Düpedüz kıskanıyordu Wormoal'ı. Kadın bu antropologdan hiç hoşlanmadığını, ama konuşmasını destekleme sözünü verdiğini açıkladı. Ayrıca yazısı alttan alta ilginçti, bazı görüşleri biraz faşizan da olsa, içinde Wapisiana yerlilerine ilişkin bölümler vardı.

Suratını asan Chofy'ye, "İlgini çekebilir," dedi. Sonunda Chofy onun Wormoal'la tek başına buluşması tehlikesini göze almaktansa birlikte gitmeye boyun eğdi.

O öğleden sonra yağmur dinince Rosa Brickdam'dan kitaplığa doğru yürüdü. Pırıltılı sular dantel gibi sarmıştı kafelerin, içkievlerinin çevresini, yollardaki çukurları dolduran su birikintilerinin yanından dolaştı.

Chofy apar topar binadan fırladığında yağmur yine başlamıştı. Elleriyle başını örtmeye çalışıyordu. Rosa sırılsıklam olmuş, giysileri üstüne yapışmıştı. Minibüse doğru koştular.

Üniversiteye vardıklarında yağmur azalmış, düzenli bir çisentiye dönüşmüştü; ama rutubet havada hâlâ asılı duruyordu. Çarpık çurpuk bir yapı olan üniversitenin terk edilmiş bir görüntüsü vardı. Tek başına bir inek bahçede otları biçiyordu. Genellikle herhangi bir üniversitenin duvarlarına yazılan devrimci sloganlar yerine burada duvarlar, "Ders Notlarımızı İstiyoruz," "Sağlık Kurumu İstiyoruz," "Kantin Nerede?" gibi yakarışlarla doluydu.

Fakültenin içinde tavanlardan, koridorlardan yağmur suları akıyordu. Tırabzansız merdivenleri çıktılar. Islak tahta döşemede Rosa'nın ayağı kaydı, az kalsın düşüyordu. Seminerin verileceği konferans salonu boştu. İskemle yoktu. Sıraların üstüne yağmur suları

damlıyordu. Bu, Chofy'nin bir üniversiteye ilk girişiydi. İçi mutsuzlukla doluydu. Kendini tedirgin, dışlanmış hissediyordu.

"Tebrikler. Yağmura cesaretle karşı koymuşsunuz." Chofy'nin patronu Carmella Pereira, üniversite kitaplık görevlisiyle birlikte düzenlemişti konferansı. İkisinin birbirine sokulmuş duruşları dikkatini çektiğinde, onlara doğru meraklı, onaylamayan bir bakış fırlattı.

"Bay Wormoal gelmemiş daha, gördüğüm kadarıyla," deyip dışarı fırladı yine. İki zenci öğrenciyle bir Doğu Hint Adalı kız sekerek içeri daldı, sıraları silip oturdu. Giderek onlara başkaları da katıldı.

Şemsiyesini sallayarak, silmek için çıkardığı gözlüklerinden yağmur suları süzülerek, gözlerinde, üzerlerindeki taş kaldırılıp da açığa çıkmış yaratıkların çıplak kırılganlığıyla sonunda geldi Warmoal.

Rosa ile Chofy'yi görüp yanlarına yaklaştı. Rosa ona Chofy'yi tanıştırdı.

"Ah, ben de sizinle tanışmak istiyordum." Gözlerini kırpıştırdı. "Wai-Wai adı taşıyan Wapisiana. Adının anlamı, 'Suların patlaması' değil mi?" Usulca Chofy'nin koluna dokundu. Dokunuşu Chofy'ye, Stabroek pazarındaki yankesicilerin hafif parmaklarını anımsattı. Bıkkınlıkla başını salladı. Yeniden gözlüklerini takan Warmoal, Chofy'ye baktı.

"Sizinle tanışmak çok hoştu. Biliyorsunuz, ben güney savana yerlilerinin arasında kaldım bir süre. McKinnonlar çok tanınmış bir ailedir. Birçoğuyla tanıştım. Siz kimlerdensiniz?"

Wormoal'ın Marietta'yı bilebileceğinden korkan Chofy tedirgin oldu. Wormoal'la karşılaşırsa bir terslik çıkacağına ilişkin önsezisine uymuş olmayı umdu.

"Freddie'nin oğlu. Sand Creek'ten," diye lafı geveledi.

Saatine baktı Wormoal.

"Neyse, belki sonra konuşabiliriz, şimdilik beni bağışlayın, lütfen, konuşmama bir göz atmam gerekiyor."

Notlarını önüne yayıp başlıkları tahtaya yazmaya gitti. Rosa ile Chofy, kurumaya yüz tutan iki iskemle bulup oturdu. "Güneş tutulması: Efsanenin Akılcı Analizi" sözcüklerini yazmaya çabalarken Wormoal'ın elindeki tebeşir tahtanın ıslak yüzeyinde kaydı. Tavan-

dan damlayan su tam başının üstüne geliyordu. Sözcüklerin dağılmasına baktı Chofy. Tedirginlikle başını salladı Wormoal. Yeniden yazmayı denedi, tebeşir kayıp düştü. Şimdi tavanın başka yerlerinden de içeri yağmur doluyordu. Bu duruma alışık bir öğrenci dışarı süzülüp iki kovayla geri döndü. Kovaları yerleştirmeyi daha yeni bitirmişti ki tavanın sıvası koptu, içeri yağmur doldu.

Aynı anda Carmella de Pereira hızla içeri daldı.

"Herkesten özür dilerim." Çarpık çarpık güldü. "Konferansı ertelemek zorundayız. Bütün bu bölümü sel bastı. Pabuçlarınızı elinize alıp dışarı çıkmanızı önereceğim. Dışarıda kıyamet kopuyor. Benimle gelin, Bay Wormoal. Sizi kitaplık görevlisi Bay Smiley'in odasına çaya götüreceğim, orası kuru." Sel sularıyla yıkanan koridorlardan adamı sürüklerken attığı kahkaha yankılandı.

"Sana bunun zaman kaybı olacağını söylemiştim," dedi Chofy ters ters; ama Wormoal'la konuşması gerekmediği için rahatlamıştı.

"Neyse, Wapisiana yerlilerini, onların efsanelerini anlatacaktı. İlgileneceğini sanmıştım."

"Şimdi yatakta olabilirdik," dedi Chofy.

Üniversiteden çıktıktan sonra Chofy, Wifreda Hala'ya bakmaya gittiğinde durumunda hiçbir değişiklik olmadığını gördü. Eve yürüdü yine. Tufan dinmişti. Güzel bir geceydi. Hava açıktı, gökyüzü yeşil, pembe çizgilerle yol yoldu. Parça parça, gri bulut kümeleri Georgetown'ın çatıları üzerinde, alçakta asılıydı.

Rosa'yı şaşırtmak için sessizce süzüldü merdivenlerden. Çatının altındaki katın verandasını geçerken Hawk Petrol'den Amerikalı yöneticilerin, koltuklarına kurulmuş bira içerlerken, önlerindeki kente kendi mallarıymış gibi baktıklarını gördü. Wormoal da geri dönmüş, onlarla içiyordu. Kendi adının geçtiğini duyunca şaşırdı Chofy.

Wormoal bir uzmanın kendine güveni içinde konuşuyordu: "Chofy bir Wai-Wai adı, görüyorsunuz, 'suların patlaması' demek."

Amerikalılardan biri yanıtladı: "Çok güzel, yarın gidiyoruz buradan, patlamanın yerli dilinde nasıl söylendiğini bilmek çok işimize yarar, gittiğimiz yerde." Gülüşme oldu. "Ne demiştin... Chofy

mi?" Rupununi'de yapacakları, sismik petrol aramalarını açıklamaya girişti Amerikalı.

"Toprağın ya yüzeyinde ya da yüzeye çok yakın yerlerde her birkaç yüz metrede bir dinamit patlatacağız. Ses dalgaları geofonlara kaydedilir, bize yerin altındaki potansiyel petrol ya da gaz yataklarını gösterir." Sivrisinek ısırığını kaşımak için çorabını indirdi Amerikalı.

Adının yabancıların ağzında tartışıldığını duymak Chofy'yi rahatsız etti. Wormoal görmesin diye gizlenerek usulca süzüldü oradan.

Boynunu, göğüslerini açıkta bırakan uçuk pembe, ipek giysisi üzerinde, çıplak ayak sedire kıvrılmıştı Rosa. Kartpostal yazmaya kaptırmıştı kendini.

"Sana söylemeyi unuttum." Chofy içeri girerken bacaklarını uzatıp gülümsedi. "Kanada Konsolosu'na yemeğe davetliyiz."

Olduğu yerde kaldı Chofy.

"Yaa, ama ben gitmiyorum. Böyle şeylerden nefret ederim. Üniversiteye gitmek bile istemedim. Uygun giysim yok. Kendimi dışlanmış hissediyorum. O insanlara ne diyeceğimi kestiremiyorum."

"Ah, ne olursun gel benimle," diye yalvardı Rosa. "Ben de onlara bayılmıyorum, ama Rupununi'ye gitmeme yardım edebilirler."

"Ne diye oraya gitmek için tutturuyorsun?" Chofy, Rosa'nın, Rupununi'ye giderse Marietta ile Bla-Bla'yı öğrenmesinin kaçınılmaz olduğunu bilerek, kaşları çatık, bir iskemleye çöktü. Rosa gözlerini kocaman açıp merakla ona baktı.

"Hayır. Buna dayanamam. Ben o züppelerden hoşlanmıyorum." İnatla direniyordu.

"Lütfen." Rosa dudağını ısırdı, hâlâ merakla bakarken.

Yakarmaları karşısında eridiğini duydu Chofy. Ondan bir şey esirgemek zordu. Ayrıca Danny Amcasının söylediklerini anımsamıştı. "Ziyafet davetini reddetmek savaş açmak demektir." Duraksadı.

"Pekâlâ. Niye acaba senin her istediğini yapıyorum? Hep sana boyun eğiyorum? Çünkü sen beni sürekli ereksiyonda tutuyorsun." Sedire gitti, kadına sarılıp başını onun omzuna dayadı, onu hep uyaran kokusunu içine çekti.

"Sürekli seni düşünüyorum. Sana ev yapmak istiyorum. Sana ev

yapmak, toprağı sürmek, çitle çevirmek istiyorum. Hayatımın geri kalanını seninle geçirmek istiyorum. Evi boyamak istiyorum... Sensiz yaşamak istemiyorum." dedi içini çekerken.

Neredeyse ona Marietta diyecekti. Yirmi yıl önce Marietta'ya da tam bu sözleri söylemişti.

"Sana karşı çok zayıfım," dedi, başını omzuna gömüp boynunu koklayarak.

Kahve yapan babunlar

O yıl Rupununi'de, Paskalya Pazarı ve pazartesi yapılan rodeo her zamankinden daha geç kaldı; çünkü Paskalya gecikmişti.

Moco-moco'dan, Lethem'e şafak sökmeden, daha ortalık serinken başlamıştı uzun yürüyüşe Marietta. Kimi silindir gibi, kimisi dört köşeli yirmi kadar el yapımı boş sepet taşıyordu. İpe dizilmiş hafif sepetler önünde arkasında, kanat gibi çarpıp duruyorlardı. Bla-Bla bir gece önceden yola çıkmış, yarış yerinin dışına hamağını germişti. Çocuklar arası yarışmalardan birine katılacağı için, bineceği atı ırmağa götürüp yıkamak üzere şafak sökmeden orada olmak istemişti.

Marietta oraya vardığında vakit öğleye yaklaşmıştı. Girişten reggae müziği yükseliyordu. Para ödememek için çitin altından

eğilip geçerek ahırlara doğru yöneldi. Yirmi metre ötede kurulu büyük bir çadır, insanların daha şimdiden oturup içmeye başladıkları barı oluşturmuştu. Brezilyalılar akın akın doluşmuş, bir sürü yabancı masalara yayılmıştı.

Gösteriler başlamıştı bile. Vahşi inek sağma yarışması ile yağlanmış domuzlar üstündeki çocukların yarışmasını kaçırmıştı. Gösterilerin yapıldığı alan; çevresi çitle çevrili, kuru, tozlu, uçuk kahverengi kıraç topraklardan ibaret bir yerdi. Panayıra insanlar gelip gittikçe motosiklet görültüleri duyuluyordu. Fırtınada çalkalanan bir denizde dik durmaya çalışan denizciler gibi, sığırtmaçlar vahşi boğalarla bodur atları sürerken kıyıda duran izleyicilerden çığlıklar, coşkulu bağrışmalar yükseliyordu. Gözlerini kırpıştırarak tozlardan, terden korunmaya çalışan izleyiciler çitin üstünden eğilmişti.

Chofy'siz katıldığı ilk rodeoydu bu Marietta onu özlüyordu. Chofy olmadığı zamanlarda Rupununi'de yaşamayı birçok açıdan daha kolay buluyordu. Evliliklerinin son zamanlardaki biçimi olan tartışmaların belirlediği uzun sessizlik aralarından sonra, önceleri onsuz kalmak kurtuluş gibiydi. Ama şimdi yanında birini istiyordu. Babası ile dedesi, manyok tarlasına bakmak için evde kalmıştı.

Shulinab'dan göz aşinalığı olan bir Macusi körkütük sarhoş olmuş sendeleyerek, kara saçları parlayarak, soluğunda acı ve ekşi bir kokuyla yanına yaklaştı, alev alev yanan elini kadının koluna koydu. Chofy'nin burada olmadığını biliyor mutlaka, diye düşündü. Bu yüzden böyle davranıyor. Adamı itip uzaklaştırdı, tezgâhlardan birine satılsın diye sepetlerini bıraktı. Bugünlerde rodeodakilerin yarıdan çoğu ona yabancıydı.

Hoparlörle, on bir yaş altı yarışmalarının başladığı bildirildi. Alanın arkasında, Bla-Bla'nın yarışının yapılacağı yere doğru, engebeli toprakta yolunu açıp yürüdü Marietta. Komşularının atını sürüyordu oğlu. Yarış pistini oluşturan toprak şeridinde, bir mil kadar uzakta görünmeyen bir yerdeydi küçük sürücüler. Görevlilerden biri, çiğnenmesinler diye izleyicileri geri çekilmeye zorladı. Marietta içinin coşkuyla dolduğunu duydu. Çocuk yarışmacılara ilişkin ilk belirti, uzaklardaki beyaz toz bulutuydu. Sonra birkaç dakika içinde ayaklarının altındaki toprak titreşmeye başladı, Marietta görebilmek için öne geçmeye çalıştı. Üç dakika içinde onlara doğru son hızla gelen atlar görülebilir olmuştu. Marietta bir an için

Bla-Bla'nın öfkeyle karışık coşku içindeki küçük yüzünü, tozdan kısılmış gözlerini, atın sağrısını döven çıplak ayaklarını görebildi. Alt dudağını ısırıyor, yılan-kırbacı çalısıyla atını deli gibi kırbaçlıyordu. Öyle hızla önünden geçtiler ki kimin kazandığını göremedi.

Saçları diken diken, yüzü kıpkırmızı olmuş Bla-Bla, soluk soluğa "Üçüncülük kazandım," dedi annesine gururla.

"Niye birinci olmadın? Çok şişkosun da ondan. At seni taşıyamıyor. Çok yiyorsun. Ben üçüncülük falan duymak istemiyorum," dedi Marietta; Bla-Bla ise hiç aldırmadan hoşnut bir halde ırmağa, atını sulamaya gitti.

Başlarının üstünde renksizdi gökyüzü. Reggae müziğinin kulaklarını döven gürültüsü Marietta'yı rahatsız ediyordu. Olan biteni tartışacağı Chofy yanında olmadan rodeo gözüne bomboş, gereksiz görünüyordu. Sepet satışından kazandığı parayı alıp Bla-Bla'nın dönmesini bekledi. Sonra da günün son yarışması olan ip çekme oyununu izlemek için çite yaklaştılar. Takımın biri yirmi dört yabancıdan ve Brezilyalıdan oluşmuştu. Ötekinde de güney savanadan yirmi dört Wapisianalı sığırtmaç vardı. Yerliler yabancıların yarı boyunda ve kilosundaydı. Hiç şansları yok gibiydi.

İp çekişme başlar başlamaz durum umutsuz görünse de Marietta güney savana takımı için bağırmaya başladı. Orta çizginin gerisine takımlar sırayla çekildiler. Beş dakika kadar sonra yabancılar tartışmaya, birbirlerine çelişik direktifler vermeye başladılar, arada da kollarını sallamak için ipi bırakıyorlardı. İpin öteki ucundaki yerliler ağızlarını bile açmadılar, tam tersine yabancıların bir adım öne geldikleri ya da ipi bir an bıraktıkları her defasında topuklarını yere gömüp hep birlikte asıldılar. On dakika sonra imkânsız olan gerçekleşti; sığırlarla uğraşmaya alışkın, küçücük güney savana sığırtmaçları, bir yığın halinde yere devrilinceye dek sendeleye sendeleye yaklaşan öteki takımı çekip durdular.

Rodeonun tam dışındaki patikada Marietta ile Bla-Bla, başka üç Wapisianalı kadınla duruyor, hepsi de gülümsüyordu. Marietta'nın biraz başı ağrıyordu. Kazandıkları zaferden dolayı mutlu olduysa da, nedense canı sıkkındı, müzikten, kalabalıktan, hoparlörlerin gürültüsünden, hakem düdüklerinin çınlamalarından uzaklaşmak istiyordu. Sanki kendi topraklarından dışlanmıştı. Alçak sesle Wapisiana dilini konuşabileceklerini, önlerinden geçen yabancıların onla-

rı anlayamayacaklarını bilmenin rahatlığıyla kadınlar mutluluk içinde çene çalıyorlardı. Rüzgâr çıkıyordu. Marietta başını kaldırıp göğe baktı.

"Doğru dürüst bir başlasın, aylarca yağar artık," dedi. Ötekiler başlarını salladılar. Vedalaştılar. Rodeodan uzaklaştıkça içini daha büyük bir huzur kapladı Marietta'nın. Lethem'i arkalarında bırakıp savanalardaki uzun yürüyüşlerine başladılar. Patikanın kıyısında bir keçi çalılığı yiyordu. Artık eve varmak üzerelerken Marietta ile Bla-Bla, yolu geçip dereye gitmekte olan bir timsahı beklemek için durdu. Sonra bahçe kapısına kadar yürüyüp eve giden yokuşu indiler.

Ertesi gün güneş doğmadan Marietta ekmek pişirmeye başlayacağı sıra Bla-Bla'yı uyandırdı. Yeni okul döneminin başlangıcıydı. Babası gittikten sonra Bla-Bla onu şaşırtan biçimde durulmuş, düzenli olarak okula gider olmuştu. Babasının yokluğu onu sanki daha sorumlu yapmıştı. Görevlerinden birisi de sabahları okula gitmeden önce mısır öğütüp tavukların yemini vermekti. Hava hâlâ karanlıkken, dereye su getirmeye gittiler. İki elinde birer kova, esneyerek önden gidiyordu Bla-Bla. Geri dönerlerken gün ışımaya başlamıştı, suyu sıçratmamaya çalışarak Kanaku Dağları'nın tepesinde asılı duran sabah sisini gösterdi Marietta.

Başıyla dağları gösterip gülerek, "Bak," dedi, "Babunlar kahve yapıyor."

Bla-Bla gülümsedi. Annesi göğe bakıp adımlarını sıklaştırdı.

"Gel. Çabuk gel. Yağmur geliyor." dedi.

Konuşurken hava sanki kaynamaya başlayıp griye döndü. Ağır yağmur damlaları inmeye başladığında ellerindeki suyu sıçratmadan ikisi birlikte hızla evin yolunu tuttular. Bla-Bla eve girer girmez yine dışarı fırlayıp helaya attı kendini. İçeri daldı, donunu indirdi, üzerinde yuvarlak bir delik olan ılık tahtanın üstüne titreyerek çırılçıplak oturdu. Helanın çatlaklarından içeri bir kertenkele kaçtı. Şimşek çaktı. Yağmur damlaları çatıyı dövdü. Gök gümbürdedi, yankılandı, yukarılarda gümbürtüyle patladı. Bla-Bla eğilerek saklanmak istedi gürültüden. Fırtınanın şiddetinden korkarak ellerini kaldırıp dua etmek istedi. Bütün anımsayabildiği, geçen dönem

okulda öğrendiği, ona dua gibi gelen bir şeylerdi. Hava daha da kararır, yeşilimsi mor renge bürünürken öğrenmiş olduklarını yüksek sesle sıralamaya başladı:

"Her zaman alçak sesle kibarca konuş,
Alçak ses seçkinlik belirtisidir,
Birinin sözünü kesmen gerekirse
Her zaman affedersiniz de, lütfen de.
Esnediğinde elinle ağzını kapa
Ağzını elinle kapa
Yana döndür başını öksürdüğünde."

"Amin," diye ekledi. Görgü ilahisini bitirdiğinde, altını bir sopayla temizleyip fırtınanın dinmesini bekledi. Başının üzerinde yapraklardan oluşan damda sel gibi sular gümbürdüyordu. Fırtınanın dehşetine daha fazla dayanamaz olduğunda, kırbaç gibi inen yağmurun içinden kalbi gümbürdeyerek eve fırladı. İçeri girdiğinde kısa pantolonunu çıkardı, sıkıp yere oturdu.

"Titriyorum," dedi. "Babam ne zaman dönecek."

Bla-Bla'nın gittiği okul bir milden daha uzaktı. Palmiye damlı, kazıklar üzerinde duran tek bir uzun odaydı. Oda, iki karatahtayla üçe bölünmüştü, bu yüzden de öteki sınıflardan gelen hafif mırıltıları duymak her zaman mümkündü.

Bir ucuna tüy yapıştırdığı mısır koçanından oluşan mekik topu cebinde, yola koyuldu Bla-Bla. Bundan başka cebinde, içindeki küçük delikte beyaz bir kurtçuk barındıran kokerit tohumu da taşıyordu. Yolunun üstündeki sukubera ağacından bir dal koparıp, içindeki beyaz sıvıyı sıkarak dışarı çıkardı, mekik topunun üstünü süslemek için tohumlar yapıştırdı.

Okulda eğlenmenin mümkün olduğunu keşfetmişti Bla-Bla. Her gün sabah arasından sonra okuma dersi yapıyorlar, hepsi sırayla ayağa kalkarak yüksek sesle okuyordu. Sıra ona gelmişti. Tam ayağa kalkmış, iyi okumak için elinden geleni yapacağı sıra tahta merdivenleri döven çıplak ayak sesleri herkesin dikkatini dağıttı.

Bütün sınıf kapıya bakıyordu. Şaşkınlık içinde Marietta'nın içeri daldığını gözledi. Annesi onu sınıfta dikilirken gördü. Biraz tedirgin olduğundan öğretmene aldırmayıp oğluyla doğrudan doğruya Wapisiana dilinde konuştu. Okulda hem Wapisiana hem de Macusi dilinde konuşmak yasaktı.

"Bla-Bla, papağanın nerede olduğunu biliyor musun?"

Endişeyle kaşlarını çatmış, yürümekten ter içinde kalmıştı. Papağan onun en sevdiği hayvandı. Kaybolmuştu, bütün yolu yürüye yürüye okula gelmeden önce evi, yakınlardaki meyve ağaçlarını, dere kıyısını hep aramıştı.

Bu dili anlamayan, karısı da onu terk ettiği için öfkeden çılgına dönmüş durumda olan, kentten gelme, ufak tefek zenci öğretmen dışında herkes kıkır kıkır güldü. Savana yaşamının güçlüklerine dayanamayan karısı Georgetown'a dönmüş, kendisi kentte paraları harcarken, kocasını anlaşmasının sonuna kadar çalışsın diye orada bırakmıştı.

Annesine gülümsedi Bla-Bla. Onun bildik bedenini okulda görmekten ötürü hem gururlanmış, hem de utanmıştı. Bazı çocukların ana babası yoktu, ama şimdi herkes onun birisine ait olduğunu görmüştü. Annesini Wapisiana dilinde yanıtladı.

"Papağanı görmedim, anne. Bazen arka bahçedeki küçük mango ağacında oturur."

Marietta homurdandı, gümbürtüyle indi merdivenleri.

Darbe hiç beklemediği bir anda indi Bla-Bla'ya. Sersemletti ve kesti. Kayış başının yan bölümüne gelmişti, ama darbe dilinin altına doğru kıvrılıyormuş gibiydi. Öğretmen ona öfkeyle bir şeyler soruyor, İngilizce yanıtlamasını istiyordu. Ama bildiği bütün İngilizce bilgisi uçup gitmişti kafasından, ağzını açamıyordu. Kayış vınladı, başının öteki yanıyla sol omzunun üstüne indi. İçgüdüsel olarak sıraya tutundu, ama az kalsın dengesini yitiriyordu.

Küçük elektrik şokları yanağından, sol elinin parmak uçlarına akıyordu. Acıdan sesini bile çıkarmadan önündeki tahta sıraya baktı kaldı. Babası gittiğinden beri özellikle iyi olmaya çabalıyordu. Öğretmeni hoşnut etmek için elinden geleni yapmıştı. Darbelerin çirkinliği onu şoke etmişti. Öğretmen oturmasını istedi, oturdu. Yanındaki küçük kız, onun yüzüne, endişeli gözlerle bakıyordu.

Sabah arasında Bla-Bla ötekilerin yanına gitmedi, kimseyle ko-

nuşmadı, sanki darbeler onu konuşma öncesi bir döneme, sessizlik kadar eski bir döneme geri götürmüştü. Öğleden sonra tek başına eve yürümeye başlayıncaya dek hıçkırma izni vermedi kendine.

Evin yarı yolunda, bir tepenin üstünde, bir yanı sundurma gibi açık evinin kapısında oturan yaşlı bir Macusili kadının önünden geçti. Kadın gözlerini parıltıdan korumak için sırtını güneşe vermiş, sepet örüyordu. Omzunda içi su dolu sukabağıyla sendeleyerek kocası yokuşu çıkıyordu. Kendisi Wapisiana olsa da Bla-Bla yazgısının onlarla ortak olduğunu duyuyordu, sanki hepsi aynı zorlukları paylaşıyorlar, bir tür yazgı onları birbirine bağlıyordu. Hiç kimse konuşmadı. Güneş batıya doğru kayarken havada sanki bir yenik düşmüşlük duygusu vardı.

Eve doğru yürümeyi sürdürdü. Daha çok küçük yaşlardan beri Bla-Bla kendi insanları için her şeyi nasıl iyileştireceğini düşünürdü. Onların karşı karşıya kaldıkları davranışlarda haksızlık seziyor, bu da onu rahatsız ediyordu. Kimi zaman geceleri hamağında yatarken yabancıları dışarıda tutmak için köylerin etrafını siperlerle çevirmeyi düşünürdü. Savaşlar, saldırılar tasarlardı.

Bla-Bla ansızın hem babasını, hem de Wifreda Hala'nın evdeki rahatlatıcı varlığını fena halde özledi. Geceleri mango düşürmeye yarayan büyük sopayı taşıyarak ona eşlik ederdi helaya giderken. O sopasıyla, gaz lambasıyla önde yürür, halası arkasından gelirken bazen bir ilahi, bazen de Wapisiana türküsü söylerdi dalgalanan sesiyle.

Dereye ulaştı. Zıpladı, suyun kıyısında çömelmek için aşağı kaydı. Dipte cennetbalığı duruyordu; ama su çok berraktı, balık da babasının öğretmiş olduğu gibi elle tutmasının mümkün olmayacağı kadar tetikteydi. Dere boyunca biraz yukarı doğru ilerledi, suyu bulandırdı, tortu dibe çökerken, tıpkı geceleri Ay'ı gölgeleyen bulutlar gibi balığın çevresini bulutlandırdı. Sonra balığa doğru usul usul geri geldi. Çamurlu su üzerinden çekilirken ağır ağır, büyük bir incelikle ellerini çanak gibi bitiştirdi, şimdi artık göremediği için uyuşuklaşmış balığa yaklaştırdı, yumuşakça ama sıkı sıkıya avucuna alarak sudan çıkardı.

Eve vardığında pişirmesi için balığı Marietta'ya verdi, okulda olanlardan hiç söz etmedi.

Eve girer girmez Marietta balığı alıp Bla-Bla'yı yine dışarı, on dört mil uzaklıktaki postaneye, Georgetown'dan para gelmiş mi diye bakmaya gönderdi. Bla-Bla, yoldan iki arkadaşını da alarak postaneye doğru yürümeye başladı.

Günün erken saatlerindeki o delice yağmurdan sonra ancak kurumaya başlamış olan kırmızı toprak yoldan yıldırım gibi bir kamyon onlara doğru geldiğinde ancak beş mil kadar yürümüşlerdi. Tekerleklerinden kırmızı balçık ile kumlar saçılan kamyon onların köyüne doğru gidiyordu. Kamyonu ağzında sigarası olan doğulu bir yerli kullanıyordu. Sismik petrol aramaları yapmaları için Hawk Petrol'den Amerikalıları getiriyordu. Tek bir yol vardı. Oğlanlar terlemişti, yorgundu, susamıştı. Arabaya atlayabilirlerse diye düşündüler, gerisin geriye köye dönseler de yine kamyonla köyden çıkıp postaneye kadar gidebilirlerdi.

Önlerinden geçerken, dursun diye kamyona el salladılar. Sürücü güldü.

"Yürüyün, yerli piçler," diye bağırdı. Gümbürtülerle önlerinden geçerken çocukların üstüne çamurlu suları sıçratıp onları sırılsıklam edince arkada oturan Amerikalılar pis pis sırıttı.

Uzaklarda kamyon gözden yiterken geride bıraktığı sessizliğin içinde güneş ortalığı kavuruyordu. Onlara tuzak kurmak Bla-Bla'nın fikriydi.

Yolun bir mil aşağısında, daraldığı yerde, her iki yanda da fundalıklar vardı. Çukur kazmak için yeterince yassı ve keskin taşlar buldu çocuklar. Terden saçları sırılsıklam olana tek harıl harıl çalıştılar. Başlarının üstünde küçük ama inatçı bir vaşhi kuşu, yuvası için gerekli tüyleri yolmak için kendinden çok büyük bir şahinin kanadına saldırıp duruyordu. İki saat sonra, tepeden tırnağa toza bulanmış, ama yolu kesen iki derin çukur kazmışlardı.

Ansızın bastıran sağanak yüzünden sığınmak için yolun öteki yanına koştular. Pırıl pırıl parıldayan çalının altında durdular. Yolun çukurlarını, boşluklarını, deliklerini sütlü turuncu gölcükler doldurmuştu. Bla-Bla onların elişlerini inceledi. Çukurlar yetmiş santim derinliğindeydi. Üzerlerini dallarla, çırpılarla örtmüş, en tepeye de enli yapraklar sermişlerdi. Sonra da hepsinin üstüne kumlu toprak serpilmişti.

Son bir kez geri çekilip eserlerine bakarken Bla-Bla'nın aklına

kamyonun dört çekişli olduğu, arka tekerlekleriyle çukurdan çıkabileceği geldi. Bu yüzden de üçüncü çukuru kazdılar. Bellerine kadar derinlikte. Onu da aynı biçimde dallarla, çalı çırpıyla, yapraklarla, kaya parçalarıyla örttüler.

İşleri bitince postaneye yürüdüler, dönüş yolu için kendilerine şekerlemeler aldılar, bir süre mezbahadaki adamları izleyerek ortalıkta dolandılar, gülüşüp oynaştılar, kamyondaki adamları bütün bütüne unuttular.

Ertesi gün okuldan eve dönünce tuzağın işe yaradığını duydular. Kamyon parçalanmıştı. Öfkeden çılgına dönen adamlar yardım almak için köye geri yürümek zorunda kalmışlar, geceyi de orada geçirmişlerdi. Doğulu yerli ertesi gün, Bla-Bla hâlâ okuldayken Marietta'nın evine geldi.

"Bla-Bla, seni öldürecekler." Marietta korkmuştu. "Bulurlarsa seni öldüreceklerini söylediler."

Ama Bla-Bla her şeyi inkâr etti. İster ayrı ayrı, ister birlikte sorgulansınlar, oğlanlar da aynı öyküyü anlatacaklardı. Adamlar bir daha eve gelmediler.

Konsolosluktaki akşam yemeği

Konsolosluktaki akşam yemeğinin başlamasına daha bir saat vardı, Bayan Monica Bevan cam kapılardan kaygı içinde bakıyordu yapının arkasındaki çimenliğe. Ansızın inen sağanak, suya batan kahverengi çimlerde ayna gibi parıldayan gölcükler bırakmıştı. Tasarladığı gibi, yemekten sonra dışarıda konyak sunamayacaktı.

Masaya bir kez daha göz attı. Her konuğun önüne, içine tatlı tatlı kokan birkaç orkide yaprağı atılmış küçük, kristal el yıkama kapları konmuştu. Sonra da çeşit çeşit hardallarda, biberli soslarda, tuzlu fıstık ezmeleri dolu kaplarda dolaştırdı gözlerini. Taze kokulu otlarla, yaseminlerle dolu gümüş bir kap masanın ortasına yerleştirilmişti.

Ne yanında sürekli çalışanlar, ne de bu geceliğine Mynheer Nic-

laus Oteli'nden kiraladığı Anita'yla İndira durumun aciliyetinin farkında gibi görünüyorlardı. Tatlı patatesleri soyup tencereye atma zahmetine bile zorlukla katlanıyorlarmışçasına uyuşuk ve asık suratlıydılar. Bu özel gece için kiraladıkları yardımcılardan biri tuvaletlere yeni tuvalet kâğıtları koyduktan sonra başının ağrıdığını söyleyerek boş odalardan birinde yatmıştı.

Konukları nerelere oturtacağı konusunda çok titizleniyordu Monica Bevan. Konukları şunlardı: Amerika Büyükelçisi Richard Evergreen, şık karısı June; Maliye Bakanı Olly Sampson, karısı Suzette; sıkıcı fıkralar anlatan, ruj sürdüğünden kuşkulandığı, ama konuşacak konu bulamazlarsa fıkralarıyla ortalığı neşelendireceğini umduğu Çinli lokantacı Eric Chang; son zamanlarda gelen, bir tanesinin de karısını getirdiği Haw Petrol yöneticileri ve öteki adamlara eşlik etsinler diye briç oynadığı kadınlardan birkaçını çağırmıştı; çağrılı olan Hawk Petrol'den iki adam Rupununi'ye gittikleri için gelemeyeceklerdi; Rosa Mendelson'la arkadaşı, son olarak da elbette kocası Bill vardı.

Yarım saat sonra bütün konuklar yerlerini almıştı.

Chofy dehşet içinde kendisini Rosa'dan ayırdıklarını, buraya yerleşmiş olan, sık sık briç oynamaya gelen iri yarı bir kadının yanına oturttuklarını gördü. Rüzgâra kapılmış kuru savana çimenleri gibi hışırdayan kaskatı, tafta bir giysi vardı üzerinde kadının. Chofy ikide bir Rosa'ya kaçamak bakışlar atmaktan kendini alamıyordu. Onu hiç bu kadar güzel görmemişti. Açık yakalı, kısa kollu siyah elbisesinden kaymak gibi göğüsleri, yuvarlak omuzları görünüyordu. Gözleri mutlulukla parlıyordu. Hiç kimseyi etkileme gereksinmesi duymamasından kaynaklanan tam bir rahatlık, ışıltı, canlılık içindeydi. Onunla bir âşk yaşadığını, onu çıplak gördüğünü, sevişiğini düşünmek soluğunu kesiyordu. İçindeki korkuyla yan gözle Kanada Konsolosu Bill Evan'ın iriyarı gövdesine baktı. Bu adam Rupununi'ye gidiyordu. McKinnonlardan bazılarını tanımış olabilirdi. Evliliğinin bir gün ortaya çıkabileceği korkusu her zamanki gibi içini donduruyordu.

Rosa yanında oturan Eric Chang'ı kibarca dinliyor, ona ekmek sepetini uzatıyordu. Chofy ile göz göze gelince gülümsedi. Chofy gözüne masadaki en yakışıklı adam olarak görünüyordu. Bulabildiği ilk fırsatta ona delice âşık olduğunu söylemeye karar verdi, tam o anda, tam orada.

Öteki konukları gözleyen, onlar gibi davranmaya çabalayan Chofy diken üstündeydi, gözünü kulağını dört açmıştı. Hiçbir şey dikkatinden kaçmıyordu. Hangi yemekle hangi çatalın, bıçağın, kaşığın kullanıldığını özenle izliyor; hemen o anda, neredeyse kendiliğinden gördüğünü yapıyordu. Öteki konukların peçetelerini nasıl dizlerine yerleştirdiklerine bakıp aynısını yaptı. Yanında oturanların gerek duydukları şeyleri önceden seziyor, isteyene, biberliği, tuzu, su sürahisini uzatıyordu. Ötekiler öyle yapıyor diye yanında oturanla küçük bir sohbete de girişti. Ama sürekli olarak, öteki konuklarla birlikte oturmasına şu ya da bu nedenle izin verilmiş, gizemli bir uşak gibi hissediyordu kendini. Orada bulunmaktan şaşkınlığa düşüyordu. Sonra ansızın önceleri günlerini nasıl geçirdiği geldi aklına; beline kadar suların içinde, derede geyik postlarını fırçalayarak geçirdiği günler. Rosa'yla bir geleceği paylaşacaksa, onun sinirleri bu tür durumlara çok sık katlanmasına dayanamazdı. Elden geldiğince seyrek katlanılması, sonunda da zafer kazanılması gereken bir zorlu sınavdı, ilk ava çıkması kadar ağır bir yüktü.

Ev sahibinin sinirsel dengesi göz önünde bulundurulursa, yemek kötü başlamış sayılabilirdi. Rosa'nın ilk gelişinde kapı eşiğinde bir içeri bir dışarı öylesine hafifçe kaymış olan o Doğu Hint Adalı çocuk, bu kez gece giysisiyle ortaya çıkmıştı. Her iki elinde birer tas yengeç çorbasıyla, kolları kıvrık, havaya kaldırılmış, seçkin bir Hindu dansı yapıyormuş gibi başını ayrı yöne, bedenini ayrı yöne dalgalandırarak omzuyla kapıyı itip içeri girdi.

Bayan Bevan soluğunu tuttu. Parlak pembe renkli çorbayı tüm konuklar alıncaya dek dikkatini konuşulanlara veremedi. Eric Chang seçimlerden söz ediyordu.

"Son seçimlerde, ölmüş babamın adını seçmen listelerinde gördüğümde iki kişi onun adına oy kullanmıştı bile." Peçetesiyle ağzını kurulayıp tiz bir sesle güldü.

Esmer, kamburumsu bir adam olan, son diplomatik görevini, politik açıdan böylesine önemsiz bir yerde yerine getirmenin öfkesini taşıyan Amerikan Büyükelçisi, Maliye Bakanı Olly Sampson'a döndü.

"Seçimleri denetim altında tutup belli bir üretkenlik derecesini garanti etmedikçe IMF'nin size borç vereceğini hiç sanmıyorum."

Olly Sampson, kendine göre seviyordu ülkesini. Her gün Mali-

ye Bakanlığı'ndaki bürosuna gidip üzüntülere boğuluyordu. Dış borç rakamları onu hasta ediyordu. Kayan kumların üzerinde mücadele etmek gibiydi. Bu yemeklerde yüzünde hep acılı bir gülümsemeyle oturuyor, her şeye rağmen birinin çıkıp da, "Hey dostum, arkadaşım, *mein freund*, galiba borçlarınızı erteleyebileceğiz," demesini umuyordu.

"Bu sömürgeciler, bütün yolları, mahkemeleri, kiliseleri, hatta demiryolu ağlarını yapabilmeyi nasıl becerdiler?" diye söylendi bir keresinde bir meslektaşına.

"Köle çalıştırarak," diye yanıtladı meslektaşı ters ters.

"Ah, evet." Bu yola yeniden başvurmak iyi fikir değildi. Hiç kimseye sözünü etmediyse de bir kez Olly'nin aklına bütün ülkeyi turistler için koskoca bir eğlence parkına dönüştürmek gelmişti. Gelip görsünler diye ülkenin bütün tarihini yeniden yaratacaktı. İnsanlar köle rolü oynayacaktı. Gemiler dolusu, kontrata bağlanmış işçi limana gelecekti. Geleneksel giysilerine, âdetlerine bürünmeye zorlanan köylülerle dolu yerli köylerini gezip görecekti ziyaretçiler. Amerikalı ve Avrupalı eğitim endüstrileri için, Hollywood filmleri için paket dramlar yaratılabilirdi.

Bununla birlikte, son zamanlarda, bastırılması mümkün olmayan bir düş yüzeye çıkıp duruyordu. İlk kez, bir gece geç saatlerde, bütçe rakamları üzerinde oynayıp uğraşırken aklına düşmüştü. New York ya da Cenevre'deki Birleşmiş Milletler toplantısında ayağa kalkıp, şöyle bir şeyler içeren ağırbaşlı bir konuşma yaptığını düşlüyordu.

Bayanlar, Baylar, Guyana devleti adına, bizim artık bir ülke olma durumundan istifa edeceğimizi bildirmek istiyorum sizlere. Biz sistemi işletemiyoruz. Denedik. Elimizden geleni yaptık. Mümkün değil. Sorunlar çözülemez. Bu gece yarısından başlayarak ticareti kesiyoruz. Şimdi artık ülke dağılmış durumdadır. Biz gönüllü olarak borçlarımızı tasfiye ediyoruz. Ulus sessizce dağılacaktır, biraz utanıyoruz, ama ne yapalım. Yapmamız gerekiyor.

Değişik kişiler, değişik çözümler önerdi. Bunu böyle yapın. Şunu deneyin. İşi bana bırakın. Hiçbir şey işe yaramıyor. Biz zengin ülkelerin insafına kalmışız. Birleşik Amerika'dan gelen bir yönetim

danışmanları kurulu hiçbir yanıt bulamadı, yanıt bulamamaları için ödediğimiz paralar da, sonunda ulusal borcumuzu artırdı. Vazgeçiyoruz, incelikle; ama vazgeçiyoruz.

Sonra da kendini, sessiz ama onurlu bir biçimde kâğıtlarını çantasına koyarken, çıtı çıkmayan topluluğu başıyla selamlarken, bürosunu toplamak üzere giderken, sonra da karısıyla birlikte deniz kıyısındaki duvar boyunca yürüyüşe çıkarken düşledi.

Tam o anda Olly Sampson'un karısı onu dürtüyordu, ürkerek kendine gelip konuşmanın kesildiğini, Amerikan elçisinin yanıt beklediğini gördü.

"Ah, IMF, zengini zengin tutup, yoksulu daha da yoksullaştırmak için kurulmuştur. Son seferinde şeker işçilerinin ücretlerini kesmemiz konusunda ısrar ettiler. Büyük kitle grevleri patladı. Bütün ekonomi çöktü. Ne yapalım?"

"Ben geldiğimden beri bir çorbacıda çalışıyorum," diye ağır ağır konuştu petrolcülerden birinin katıksız Hıristiyan olan karısı. Radar çanağı kadar yuvarlak bir yüzü; umutsuz, mavi gözleri vardı.

"Ah, yoksullar başka bir ülkedir," diye kıkırdadı Bay Chang. Rosa'ya döndü. "Siz Pegasus'ta mı kalıyorsunuz?"

"Hayır," dedi Rosa. "Mynheer Nicklaus'ta"

"O da aynı şey," diye tutamadığı kahkahasıyla güldü Chang, "Biz oraya Pigasus deriz. Odalar nemden, küften sırılsıklamdır. Her odada değişik bir tür böcek bulunur, işadamları biraz hava almak için camları açtığında helikopter büyüklüğünde sivrisinekler doluşur içeri."

Tam o anda aşçı Anita, elinde beyaz krema soslu, fırında pişmiş tereyağlı balığı taşıyarak, dinsel törendeymiş havasıyla daldı içeri. Onun peşinden manyok pastasıyla İndira, en arkadan da Rodney Singh zambak kökü buğulamasıyla girdi.

Ev sahibi Bill Bevan konukları içinde en sessiz olanın farkına vardı. Chofy'ye döndü.

"Sizin yaşadığınız yerleri çok sevdiğimi söylemeliyim. Hafta

sonları biraz spor yapmak için Rupununi'ye gitmeyi severim. Son zamanlarda hiç ava çıktınız mı?"

Sanki herkes Chofy'nin kendisine yöneltilen bu meydan okumanın altından kalkamayacağından kaygılanıyormuş gibi anlık bir sessizlik çöktü masaya. Karın kaslarını kastı Chofy, boğazını temizledi; ödünç aldığı gömleğinin darlığına, avuçlarının terlemesine karşın konuşmayı becerebildi.

"Çoktandır çıkmadım. Avlamaya çalışıp da kaçırdığım son şey bir uyuşuk sincaptı. Biz ona yetişemedik. Kuzenim kokerit ağacının tepesinde bir tanesini gördü. Aceleyle ağaca tırmandı. Kuzenim tırmanırken hayvan ağır ağır dalın sonuna doğru ilerledi. Kuzenim de tepeye yaklaştı, üzerinde hayvanın durduğu dal, onun ağırlığı altında giderek eğildi, hayvan dalın ucuna kadar gidip kendini yandaki ağacın dalına attı. Kuzenim aşağı indi, öteki ağaca tırmanmaya başladı. Tamı tamına aynı şey oldu orada da. Hayvanın kımıldadığı görülemiyordu bile. Yine de nasıl oluyorsa, hiç acele etmeden son anda kurtulmayı başarırken kuzenim deli gibi bir o ağaca tırmanıyordu, bir bu ağaca. O yaratıkların zamanlaması müthiştir."

Herkes yemeği kesmiş, onu dinlerken gülümsüyordu. Tam yerinde bir öykü olmuştu. Hepsi güldüler, sözünü bitirdiğinde masada yine koyu bir söyleşi başladı. Konukların arasında bir sıcaklık doğmuştu. Rosa tutkuyla gülümsedi ona. Kara saçlarını eliyle arkaya atarak düzeltti Chofy, öyküsünün toplumsal bir zafer olduğunu kavradı. Rahatlayıp ötekilerle birlikte güldü.

Görevlilerden oluşan üçlü yine daldı içeri, bu kez de avokado, salatalık, domates, arpacık soğanı ve ekmek meyvesi dilimleri dolu tabaklar taşıyorlardı.

"Şu Hawk Petrol'cü çocuklar sizi rahatsız ediyor mu?" diye neşeyle sordu Kanada Konsolosu. Rupununi'de petrol aramaları için iki milyon dönüm arazi tahsis edilen Hawk Petrol'cüler, son zamanlarda dinamitleme işine başlamışlardı.

"Hayır, bildiğim kadarıyla..."

Acı bir haykırış Chofy'nin sözünü kesti.

Eric Chang'ın elini Rodney Singh'in pantolonundan içeri, kalçasına kaydırdığını hiç kimse görmemişti. Avokado salatasının havada uçup Amerikan elçisinin karısının kucağına indiğini gördüler.

Monica Bevan'ın yüzünü ateş bastı. Kocası yardım etmek için beceriksizce yerinden kalktı.

"Yok, bir şey yok, gerçekten. Önemi yok." Bayan Evergreen elbisesinin önünü peçetesiyle silip kucağını incelemeye başladı. Yüzünden gülümsemesi eksilmemişti. Midesi öfkeden kasılıyordu.

Sözde servis sorunuyla ilgilenmek için gösterişle odadan ayrıldı Bayan Bevan. Gerçekten yukarı çıkıp tam iki dakika boyunca sessiz bir çığlıkla ağzını açık tuttu. Mutfağa dönecek gücü topladığında Rodney Singh'in koşa koşa eve kaçtığını, ötekilerin de iğrenmeyle yumuşak adamdan söz ettiklerini gördü. Yoksa yavşak adam ımı diyorlardı? Aslında tam olarak anlayamadı.

Tavuk yahnisiyle bezelyeli pilav servisini çabucak düzenleyip elinde ıslak bir bezle yemek odasına döndü.

Eric Chang hiç istifini bozmamıştı. Masaya göz attı.

"Küçük bir terslik," dedi. "Bu ülkede felaketlerde değişiklik olması her zaman insanlara iyi gelir. Guyana'da işleri yoluna koyan hep felaketlerdir. O delikanlıya ne oldu? Belki de gidip baksam iyi olur."

"Evine gitti," dedi Bayan Bevan. Bu haber üzerine Eric Chang gecenin geri kalan bölümünü bir karış suratla geçirdi.

Yine içeri girdi Anita ciddiyetle, bu kez kurban kesme töreni yönetiyormuşçasına. Peynir tahtasını, küçük nane demetlerini sundu. İndira kahveyi sunarken yüzünde, öngörülerinden birine daha inanan çıkmamış bir Kassandra ifadesi vardı.

Rosa Chofy ile göz göze gelince bakışlarını hemen kaçırdı. İkisi de kahkahalarını zor tutuyordu.

Gecenin sonunda Bayan Bevan herkese içtenlikle, "Yine beklerim," derken Bay Chang'a epeyce soğuk davranıyordu.

Sonunda kendilerini sağ salim taksiye attıklarında Rosa ile Chofy birbirlerine sarılıp kahkahalara boğuldular.

"Ya sana ne demeli?" dedi Rosa, zevkten kendinden geçerek. "Dikkatli olmazsan yaşamının geri kalan bölümünü fundalık öyküleri anlatarak geçirebilirsin, akşam yemeklerinde."

Balık gibi kaçıp gider aşk

Banyonun aralık kapısından vücudunu sabunlayan Rosa'yı izliyordu.

Kız farkında değilken ona bakmayı seviyordu. Kimi zaman kiraz ağacından tuvalet masasının oval aynası önünde saçlarını fırçalarken gizlice izliyordu onu. Kimi zaman da uzun bacaklarını sedire uzatmış telefonla konuşurken rastgeliyordu ona. Kendisini görüp de gülümseyinceye dek orada durup gözlerini ona dikiyordu. Tıpkı fundalıklarda bir labbanın ya da geyiğin izini sürer de hayvan onun orada olduğunu bilmeden yiyecek aramaya devam ederken yaşadığı o uyanık coşkuya kapılıyordu. Av sırasında onu avantajlı konuma geçiriyordu bu.

Rosa duşu açtı, hiçbir şey olmadı.

"Hay, aksi şeytan. Su yine kesik. Tam şu anda kesilmiş olmalı."

Sukabağını kovadan doldurup onunla yıkandı. Chofy onun göğüslerinin, belinin, kalçasının bademsi kıvrımlarını izledi. Sonra tahtadan tuvalete oturdu, ellerini düşünceli düşünceli yüzüne örttü. Orada karanlıkta durduğu yerden, kesintili sesi duydu, sanki altından yapılma bir şurubu ağır ağır, duraksayarak döküyormuş gibi.

Kurulandı, gelip çırılçıplak pencerenin önünde durdu.

"Orada durma. Başkasının seni görmesini istemiyorum." Birinin onu böyle görmesi düşüncesi içini tuhaf bir kıskançlıkla doldurmuyordu.

"Karanlık. Hiç kimse göremez beni," dedi, pencereden ayrılırken. "İngiltere'ye dönmem gerektiğinde ne yapacağız? Yakında dönüyorum."

Chofy arkasından yaklaştı, ama Rosa ellerini itti. Chofy yatağa gitti, soyundu, uzandı. "Gel, yanıma yat."

Rosa, bir yandan da aşağıdaki verandada bulunan Amerikalıların konuştuklarını duymaya çalışıyordu. Yatmadan önce son bir içki daha içerken, duyabildiği kadarıyla hâlâ Chofy'nin av öyküsünü anlatıyorlardı. Sonra da Rupununi'den, oradaki arkadaşlarına ne zaman katılacaklarından falan konuşmaya başladıklarında Rosa, Bill Bevan'dan birlikte gitmelerini istemeyi unuttuğunu anımsadı. Bu yaptığı da zaten bu ülkede olağan sayılan işlerdendi; termodinamiğin ikinci yasasının ortaya konması. Her şeyin atalete doğru sürüklenmesi. Buna ilişkin yasaları anımsamaya çalıştı. Zamanla artan ele geçmez enerji ve düzensizlik üzerine bir şeydi. Aşağıdan bardaklara çarpan buz sesi geldiğinde konuşulanları duymak için kulak kabarttı yine.

"Dur bir dakika. Bir şeyler duymaya çalışıyorum," dedi Chofy'ye.

Sapodilla ağacının çevresinde yarasalar uçuştu, parıltılı bir böcek bahçede durmuş bir arabanın far ışığından geçti.

"Gel yanıma uzan."

Rosa dirseklerini tembel tembel camın içine dayadı.

"Şşşşt. Söylediklerini duyabiliyorum," dedi.

Daha neler olduğunu anlayamadan Chofy ayağa kalkmış, yarı karanlıkta sendeleyerek yeşil gömleğiyle pantolonunu giymeye çalışıyordu.

"Neler oluyor?" diye sordu Rosa.

"Sen beni istemiyorsun. Gidiyorum. Başının etini yemeyeceğim, seni rahat bırakıyorum." Ödünç aldığı şık gömleği iskemlenin üstünde bıraktı, kendi gömleğini düğmelemeye başladı. Yarı ışıkta onun taşlaşmış yüzünü görebiliyordu Rosa.

"Ah, aptallık etme," dedi.

"Aptallık etmiyorum. Beni istemediğini görüyorum. Sana kendimi zorla kabul ettirmek istemem," dedi soğuk soğuk. Şimdi pabuçlarını bağlarken öfkesinin boyutlarını kavrayabiliyordu Rosa.

"Ah, seni istiyorum. Elbette, istiyorum." Dans eder gibi yatağa doğru gidip bacaklarıyla karşı çıkıyormuşçasına tekmeler savurarak yuvarlandı.

Denetim altında tuttuğu öfkelerinden biriyle upuzun koridoru geçti Chofy. Potinlerinin tahta merdivenleri dövdüğünü duyabiliyordu Rosa.

Birkaç dakika geçip geri dönmeyeceği belli olduktan sonra, cibinliği yerleştirdi; çarşafı omuzlarına çekip uyumaya çalıştı. Ona duygularını anlatma fırsatını kaçırmıştı. Uykuya dalarken, miskin sincabın bile zamanlaması benden iyi, diye düşündü pişmanlıkla.

İki saat sonra Rosa ateşten alev alev yanarak uyandı. Ateş birden basmıştı. Yatağına oturup üniversiteye gittiklerinde nasıl yağmurdan sırılsıklam olduğunu anımsadı. Şimdi gözleri ve burnu akıyordu. Derken, geceliğiyle çarşafları tere battı. Bir an için ay ışığı içinde sanrılara kapıldı; çarşafların desenleri gözüne, kımıldanan böcekler, kelebekler, hamamböcekleri gibi göründü.

Üzerine hayalet gibi inen cibinliğinin altından çıkıp ateşini dindirecek bir şeyler aramaya gitti. El yordamıyla çatı katında ilerleyip tropik gecenin uçsuz bucaksızlığı içinde ışığını yitirmiş gibi duran küçük sarı ampulü yaktı. Burnu akıyordu. Kurulama telinin üstünde kahve fincanı vardı. Çalkalayıp kendine rom doldurdu. Akan burnunun, gözlerinin verdiği rahatsızlığın yanında ateşlenmenin coşku uyandıran bir yanı da vardı. İçi içine sığmaz bir hale sokuyordu onu.

Dışarısı rüzgârlıydı. Açık pencere karanlık, karmaşa dolu bir geceyi çerçeveliyordu. Yolun karşısındaki avara ağacının dalları,

sirk atının tüyleri gibi ağır ağır sallanıyordu. Esinti cirit atıyordu evin içinde. Caz ritmi gibi durup durup içeri doluyordu panjurlardan rüzgâr.

"Özür dilemek için döndüm." Çatının en ucunda pişmanlıkla duruyordu Chofy. Yaklaşıp ona sarılırken pabuçları gıcırdadı.

Rosa uyuduğu sürece, o da aşağıda kalmış, yeşilyürek ağacından, cilalı döşemenin üstünde ay ışığı parçacıklarının parıldadığı kocaman odalarda dolaşmıştı. Süs olsun diye duvara asılmış olan bir yayla oklar bulmuş, koca bir koltuğa doğru okun birini savurmuştu. Sonra bir süre, dans salonu olarak kullanılan büyük odadaki sedire uzanmış, dümdüz sütunlara, tavana boyanmış melek resimlerine bakmış, tozlu gümüş tabaklarla dolu meşe ağacından dolabın yanındaki gölgelere gözlerini dikip ne yapacağını düşünmüştü.

Rosa'nın kollarından uzaklaşıp, "Ben evliyim," dedi mutsuzlukla. "Bir de oğlum var."

Yalnızca bir an için bocaladı Rosa.

"Senin gibi hoş birini tek başına bırakacaklarını düşünmemiştim zaten."

Denetimi dışındaki durumların incelikli bir biçimde yanlış zamanlamaya kaydığı ve bir çözüm sürecinin harekete geçirildiği duygusunu bir kenarda tutan Rosa, duyduklarını içine sindirmeye çalışırken bir yandan da ona takılıyordu.

"Görüyor musun, öyle fırlayıp gitmekle beni nasıl da mutsuz ettin. Bu yüzden ateşim çıktı."

"Elbette fırlayıp giderim. Sen gitmez miydin? Balık gibi kaçıp gitti âşk, diye düşündüm. Gel, seni yatırayım."

Rosa'yı yatağa götürdü, cibinliği açtı, içeri soktu. Sonra kendisi de cibinliğin altında yatağın kıyısına oturdu.

"Aşağıdayken az kalsın ağlayacaktım, çünkü seni yitirdiğimi düşündüm."

"Peki, bu kimin suçu, sorabilir miyim? Kim çekip gitti?"

Rosa'yı hâlâ kollarının arasında tutarken başının altına pamuklu yastığı yerleştirdi.

"Seni kaybetmekten öyle korkuyorum ki. Bir keresinde on dört yaşında falanken futbol oynuyordum. Gerçekten çok iyi oynadığım maçlardan biriydi. Gol atmam için her şeyler ayarlanmıştı. Çok gü

zel, kısa bir pas vermişlerdi. Kale neredeyse bomboştu önümde. Kaleci epey uzakta, öbür uçtaydı. Çok kolaydı, ama kaçırdım. Herkesi mutlu etmeyi çok istiyordum ve bunun nasıl önemli olduğunu biliyordum.

İşte, sanki hayatım hep böyle oldu. Tam her şey hazır beni beklerken, beceremiyorum. O son vurucu güç yok bende. Ya özgüvenim uçup gidiyor ya da çok sinirli olduğum için aşırı çaba gösteriyorum. Galiba durum bu. Aşırı çabalıyorum."

Öpüştüler.

"Sen de mikrop kapacaksın."

"Senin olan her şeyi istiyorum. Seninle sevişmek istiyorum şimdi."

"Ama benim ateşim var."

"Ateşlenince daha istekli olmaz mısın? Ben olurum."

Soyunup sıcak yatağa girdi.

Ateşinin yükselmesi vücudunda fazladan enerji açığa çıkarmıştı. Ateş, Chofy dışında sanki onunla sevişen bir başka sevgiliydi. Canlandırıcıydı ateş. Chofy'nin onu uzun uzun öptüğü her seferinde soluksuz kalıyor, ağzını açıp soluk alabilmek için başını çeviriyordu. Chofy'nin bedeni de onunki kadar ısındı, sonunda tere batmış, yorgun ve kaygan uzandılar orada.

Yataktan süzüldü Chofy. Gidip su ısıttı, rom, ıhlamur ve şekerle ona bir içecek hazırladı. Elinde içkiyle geri döndü. Orada uzanırken vücudunun çizgilerini yumuşatıyordu cibinliğin buğulu tülü. Ona çağlayanın öte yanından bakmak gibi bu, diye düşündü.

"Pespembesin. Deniz kızına benziyorsun," diye fısıldadı.

Cibinliği kaldırıp içeceği verdi. Burnunu çekti, mendiline uzandı Rosa.

"Yine de seninle birlikte olmak istiyorum, biliyorsun," dedi Chofy. "Ne olursa olsun. Yaşamımı açtın önüme. Daha önce bulunduğum yere hiçbir şey döndüremez artık beni."

Rosa içkiyi yudumlarken onun başını okşadı.

"Bak. Rafın birinde sandalağacı yağı buldum. Bununla ovayım seni." Boynunu, omuzlarını, göğsünü yağla ovmaya başladı.

"Karın nasıl birisi?" diye sordu içkisini yudumlarken.

"Bence evliliğimiz bitti. Bir süredir ölmüştü zaten. O benden daha genç. Bu durum biz yerliler için alışılmadık bir şey. Biz genel-

likle daha yaşlı kadınlarla evleniriz."

"Neden?" diye sordu Rosa, başını onun kasıklarına koyup kıvrık dizine tutunarak göğsünü yağlamasına yardımcı olurken.

"Bilmiyorum. Genç kızların cinsellikle değil de toplumsal konumla ilgili olduklarını söylerler. Cinselliklerini hayatta kendilerine güvenli bir yer edinmek için kullanırlar daha çok, eşlerini bağlamak için kullanırlar, cinsellikten zevk aldıkları için değil. Bu işin gerçekten tadını çıkaranlar daha yaşlı kadınlardır. Biz pek öyle ayna, dergi, resim, yansıma falan kullanmayız. Biz gerçek olandan hoşlanırız. Neden bilmiyorum. Bizim geleneğimiz bu yalnızca."

"Sevişme zamanı bitti, galiba," dedi üzüntüyle, yağlamayı bitirip şişeyi kapatırken.

Rosa inledi, başını kaldırdı.

"Kim demiş onu?" diye yakındı.

Sonunda yorgun bir uykuya daldılar.

Yerlilerin kaldığı pansiyon

Prenses Caddesi'nde, yerlilerin kaldığı pansiyonun kapısı geceleri kilitlenirdi. Şu ya da bu nedenle çalılıklardan kente inen yerliler küçük bir ücret karşılığı birkaç gece kalabilirlerdi burada.

Günün daha erken saatlerinde hastaneden görevliyi aramışlar, üç yeni kişinin geleceğini söylemişlerdi. Kısa boylu, meraklı biri olan Lokono Arawak yerlisi görevli bu işte yeniydi, başarılı olmaya da kararlıydı. Gece geç saatlere kadar yeni gelecek konukları bekledi. Bürosu küçüktü, tozluydu. Gömleğinin üst cebindeki paketten bir Bristol sigarası çıkarıp yaktı. Sigara değerliydi. Kendine günde bir sigara içme izni vermişti. Geriye dört tane kalmıştı. Haftanın sonuna dek başka alamazdı.

Gece yarısını epey geçe, kentin öte yakasından Rosa ile Chofy

derin uykulara dalmışken görevli, insan seslerini ve ön kapının gıcırdadığını duydu. Pislik içindeki koridoru geçip gecenin içine adımını attı.

Bekçilik yapan zenci kadın, yüksek, metal kapıyı açtı. Orada kalanlardan üç dört kadın, kucaklarında bebekleriyle, böylesine geç saatte kimin geldiğini görmek için verandaya çıktı.

Otuz yaşlarında bir kadın ile iki adam ön avluya girdi. Yüzlerinde hiçbir yanlış anlamaya yer bırakmayan bir acı vardı.

İçlerinde en yaşlı olanı, sicim parçasıyla tutturulmuş bir kemerin takılı olduğu soluk pembe, kısa pantolon giyen, bir deri bir kemik bir adamdı. Yalınayaktı. Kıyıları kıvrık, eski bir hasır şapka vardı başında. Şapkanın kıyısının altında, sağlıklı ama buruş buruş bir yüzde bir çift parlak göz dikkatini çekti kapıcının. Kapıcının daha da ilgisini çeken şey, namlusu omuz hizasına gelen bir tüfek taşıyor olmasıydı.

Görevli onları bürosuna götürdü, orada yaşlı adam tüfeğini duvara yasladı, üçü de masasının karşısında yorgun argın oturdular.

"Size içecek bir şeyler veremeyeceğiz, özür dileriz. Mutfak kapandı. Ama susadıysanız bahçede su varili var."

Üçü de başlarıyla istemediklerini belirttiler.

Sağırmış da yanıt bekliyormuş gibi masasının üzerinden eğilip yüzünü buruşturarak, "Çocuk nasıl?" diye sordu.

"Oğlun nasıl? Bana olanları anlat," diye ilgiyle sordu kadına.

"Kötü." Sesi titriyordu. "Yaşayıp yaşamayacağını bilmiyor doktorlar. Çok kötü yaraları var, belkemiği paramparça olmuş, iki yerden. Yaşasa bile felçli kalacağını söylediler."

"Aman Tanrım. Aman Tanrım. Bunu duyduğuma çok üzüldüm." Anlayışla salladı başını görevli. Bir an duraksadı, sonra da memnuniyetle aldıkları birer sigara verdi hepsine. "Ama tam olarak neler oldu?"

Kadın elleri kucağında, oturduğu yerden, sigarasını yakmadan konuştu.

"Hawk Petrol'den adamlar bizim oralarda arama yapıyorlar. Toprağı kare kare böldüler. Her yüz metrede bir kazıp yerin yirmi metre altına dinamit koyuyorlar. Toprağın yüzeyini parçalamaması

gerekiyor. Ama bazen parçalıyor, sonra bazen de petrolcü adamların bazıları ırmaktaki balıkları havaya uçurmak için dinamit kullanıyor. Tam olarak neler olduğunu bilmiyorum; ama benim oğlum ırmağın yan kollarından birine balık tuzağı kuruyor, az aşağıda bir bent yapıyor. Sabahleyin de bakmaya gidiyor. Patlamayı duyduk. Ondan sonra bildiğimiz ilk şey, komşularımızdan birinin kızgın güneş altındaki yoldan koştuğu, bağırdığı, bağırdığı, bağırdığıydı bizi çağırmak için. Bla-Bla'yı ırmağın kıyısında bulduk. İki balığı hâlâ tuzaktaydı. Kan her yerde. Bacaklarının kemikleri ortaya çıkmış. Kabura sinekleri, kum sinekleri, sivrisinekler bulut gibi üstüne üşüşmüş."

Görevli üzüntüyle yaşlı adama baktı. Gözünün kıyısından yanağına saydam bir yaş damlası süzülüyordu kıvrımlar boyunca; duygularını denetim altında tutma çabasıyla alt çenesi bir şey öğütür gibi gidip geliyordu. Duygularını hiç ele vermeyen öteki adama baktı görevli; kadın eliyle kara saçlarını geriye atıp öyküsünü sürdürdü.

"O sıra inen Hawk Petrol uçağına bindirebildik. Binmemize izin verdiler. Bu benim dedem. Babam çiftliğe bakmak için evde kaldı. Kocamın kuzeni, haberi duyunca hastaneye bizi bulmaya geldi. Kocam kaldığı yerde yok, onu bulamıyoruz, bu yüzden de olanları bilmiyor daha."

Yaşlı adam yumruğunun tersiyle yanağını sildi.

Yaşlı adamın acısını sakince karşıladı Tenga.

"Dede, çocuğa çok yakındır. Yaşlanıyor. İşte bu yüzden kendini denetlemekte zorlanıyor. İngilizce bilir, ama Wapisiana ya da Portekizceyi tercih eder."

Görevli çekmeceden kayıt defterini çıkardı.

"Bu deftere olayın ayrıntılarını yazmam gerek, sonra da size uyuyacağınız yeri gösteririm. Dinlenmek ister misiniz şimdi? Ne yapacaksınız? Sabahleyin yine hastaneye mi gideceksiniz?"

Kadın kararsız görünüyordu.

"Evet," dedi kuşkuyla.

Görevli bir sütuna tarihi, ötekine saati yazdı.

"Adınız nedir?"

"Ben Marietta McKinnon'um. Dedemin adı Joseph Correia."

"Köyünüz?"

"Moco-moco."

"Bölgeniz?"

"Onlar Dokuzuncu Bölge, der, biz Rupununi."

"Kabileniz?"

"Wapisiana. Ama biz Macusi köyünde oturuyoruz."

"Benim adım da Tenga McKinnon," dedi genç olan. "Ben Pakuri'de oturuyorum; ama ben de Wapisianalıyım, bu gece burada kalıp bunlara göz kulak olsam iyi olur."

"Yalnızca üç günlüğüne size yer ayrıldı, ama daha çok kalmanız gerekirse süreyi uzatırız mutlaka." Yaşlı adama döndü. "Tüfeğini niye getirdin, dede?"

Yaşlı adam boş gözlerle baktı.

"Yaban domuzu avlıyordu," diye yanıtladı Marietta. "Koca bir yaban domuzu sürüsü köye girdi. Sabah sisi içinde çocuklardan biri camdan bakıp onları fil sandı, bütün köyü ayağa kaldırdı. Domuzlar Kanaku Dağları'ndan inmişlerdi. Oğlum da erkeklerle birlikte ava gitmek istiyordu, ama önce balık tuzağını görmek istedi. Bla-Bla'yı uçağa taşırken hâlâ tüfeği duruyordu dedenin."

"Neyse ki Georgetown sokaklarında bununla dolaşmana izin vermişler. Dışarı çıkarken odanda bırak. Bir şey olmaz ona. Burada pek hırsızlık yoktur."

"Sen Arawak mısın?" diye sakınarak sordu Tenga.

"Evet. Aslen kuzeybatılı. Macusi dilini de bilmem, Wapisiana dilini de. Hatta pek Arawak'ça da bilmem."

"Şu kapıdaki bekçi," diye sordu Tenga, "bizi beyaz yabancılardan korumak için mi, yoksa beyaz yabancıları bizden korumak için mi?"

Görevli güldü.

"İkisi de galiba. Ben de işe daha yeni girdim. Burasını düzeltmek istiyorum, anlarsın ya. Bizim insanlarımızın gelebileceği özel bir yer yapmak istiyorum. Helaları, banyoları temizliyordum. Burada kalanlardan biri bana yardım etti. Eskiden göreceksin. İğrençti. Dizlerimizin üstünde yerlerde sürünerek üç hafta banyoları ovduk. Gel. Odalarınızı göstereyim. Yere dikkatli basın. Burada ışık yok. Zaman çok geç olduğu, hepiniz de aynı uleden geldiğiniz için bu gecelik aynı odaya koyacağım sizi, yarın kadınlar koğuşuna geçebilir hanım. Hamağınız var mı?"

"Evet," diye yanıtladı Marietta, yorgunluktan yere düşmek üzereydi.

Kolu alçıya alınmış, on bir yaşlarında bir oğlan, sırtını duvara vermiş, utana sıkıla, koridorda gizlice ilerliyordu.

"Nasılsın bakalım, Harold? Kolun iyileşiyor mu? Şimdi yatakta olmalıydın."

Çocuk sessizliğini bozmadı. Çocuğun önünden geçip merdivenleri çıktılar. Duvarlarının boyası dökülen, sıcak, beton bir hücrenin kapısını açtı görevli. İçeride ne var, ne yok görsünler diye fenerinin ışığını dolaştırdı. Fener ışığı birkaç hamamböceğini karanlık köşelere kaçırtırken iki demir yatağı, eski şiltenin üstündeki lekelerden oluşan haritayı aydınlattı. Pencerenin altındaki masada solmuş, kırmızı plastikten bir sürahi duruyordu. Bunlar dışında oda bomboştu. Duvarda hamaklarını asacakları kancalara çevirdi ışığı.

"İşte bu. Hepinize iyi geceler dilerim. Çocuğun da iyileşmesi için dua edeceğim."

"Sence Chofy nerede olabilir?" diye sordu Marietta Tenga'ya. Hastaneden çıkınca kaldığı yere gitmişlerdi. Oradaki insanlar Chofy'nin arada bir uğradığını söylemişlerdi. Tenga başını salladı. Sonra da Marietta'ya kentteki büyük bir evde olabileceğini söyledi.

"Beni oraya götürmen gerek," diye üsteledi Marietta.

"Yarın, hastaneye gitmeden önce uğrarız."

"Hayır, şimdi gideceğiz," diye ısrar etti kadın.

Tenga onun acılı yüzüne baktı, götürmeye karar verdi.

"Sence orada ne işi var?" diye sordu.

"Orada olup olmadığını tam bilmiyoruz," diye yalan söyledi Tenga. "Oradan birisiyle arkadaş oldu."

Marietta onun söylediklerini kavramayacak kadar acılıydı, yorgundu. Dedesi hamağını asıp uykuya dalmıştı bile.

Bekçi onları kapıdan dışarı çıkardı. Tenga ile Marietta kenti geçmek için yola koyuldular. Kurbağaların düzenli vıraklamaları dışında gece sessizdi, sıcaktı. Eve vardıklarında bekçiye Chofy McKinnon'un orada olup olmadığını sorup, oğlunun çok kötü yaralandığını anlattılar. Tenga dışarıda bekledi. Kapıcı, yüzünde kötülük dolu bir doyumla Marietta'yı çatıya giden merdivenlere götürdü.

Karanlıkta el yordamıyla yolu bularak iki kat merdiveni çıkıp çatı kapısını iterek açtı. Pencereden giren biraz ay ışığı, yeşilyürek ağacından, cilalı döşemeye yayılıyordu. Olduğu yerde durup kocasına seslendi. Sesi sinirli, çatlak çatlak çıkıyordu.

"Chofy, Chofy." Tedirginliğini yenmeye çalıştı, sesini biraz daha yükseltti. "Chofy." Belki öteki insanları da uyandıracaktı. Birkaç dakika bekledi. Ev gözüne dev gibi, yabancı görünüyordu. Sinirden terlemeye başladı.

"Benim. Marietta. Neredesin?"

Çatı katında biraz daha ilerledi.

"Chofy?"

Tam önünden bir ayak sesi ile hışırtı geldi. Çatının öteki ucundan, gölgelerin içinden, çırılçıplak, ona doğru ilerliyordu Chofy.

"Ne oldu? Ne işin var burada?" Donu elindeydi.

Kaskatı durdu Marietta. Kocası ışığı açıp gözlerini kırpıştırarak ona baktı. Karısının orada duran kare biçimli görünümü kalbine çarpıntılar salmıştı. İki yanından sarkan kırmızımtırak kahverengi güçlü kollarına, parıltılı kara saçlarına, V yakalı kahverengi pamuklu gömleğinden güneşin yaktığı pürtüklü, kırmızı üçgene baktı. Gözüne tümüyle Rupununi balçığından yoğrulmuş, buralarla hiçbir ilgisi olmayan biri gibi göründü.

"Neler oluyor?" diye sordu kadın. "Ne işin var burada? Korkunç bir kaza oldu. Bla-Bla hastanede. Ölebileceğini söylüyorlar." Gözlerinden yaşlar dökülmeye başladı.

Kocasından ötelere baktı, arkasında bir kıpırtı gördü.

"O da kim? Neler oluyor?"

Şaşkınlıktan Chofy'nin dili tutulmuştu. Marietta önünden geçip yatak odası bölmesine doğru gitti. Boğazına kadar çekilmiş çarşafla yatağın içinde oturan Rosa'yı gördü.

"Ah, özür dilerim," dedi Marietta şaşkınlıkla. Chofy'nin durmuş, donunu giydiği yere döndü.

"Neyse, neler yaptığını görüyorum. Artık ne Bla Bla'ya aldırıyorsun, ne de bana." Gitmek için arkasını döndü.

Chofy orada durmuş başını sallıyordu.

"Bla-Bla'ya ne olduğunu anlat bana," diye yalvardı.

"Hawk Petrol'den adamlar onu havaya uçurdu. Kafasında yaralar var. Bilinci yerinde değil. Bel kemiği..."

Tahta bir iskemleye oturdu Marietta, sessizce hıçkırdı, yumruğuyla gözyaşlarını sildi.

Chofy gelip önünde diz çöktü.

"Gel. Pansiyonda mı kalıyorsun? Oraya döneceğiz. Yoksa şimdi hemen hastaneye mi gitsek?"

"Şimdi içeri almazlar. Çok geç oldu. Daha da kötüleşirse pansiyona telefon edeceklerini söylediler, ama gelip seni bulmam gerekiyordu."

"Peki, öyleyse hemen oraya koşalım." Chofy bisiklet kilidinin anahtarlarını aradı ceplerinde. "Nasıl buldun beni burada?"

"Tenga getirdi."

Kısa bir süre için yatak odasına dönüp Rosa'ya birkaç kelime söyledi Chofy. Sonra da Marietta'yla birlikte merdivenlere yürüdü.

Kafatası kesilip açılmış, sağ kulağının arkası tıraş edilmiş de olsa, manikole yaprağı gibi hâlâ dimdik duran saçıyla, her yanından tüplere bağlanmış Bla-Bla'nın görünümü Chofy'yi uyuşuk, buz gibi bıraktı. Chofy ile Tenga onlara yiyecek bulmak için gittiklerinde Marietta ile dede hastanede kaldı.

Leş gibi kokan bir hendeğin kıyısındaki kuru otların üzerinde, gün ortasının cayır cayır yanan sıcağında Tenga'yla öfkeli bir tartışmaya giriştiler.

Tenga onu kendi insanlarını terk etmekle suçluyordu.

"Ama ha Rupununi'de olmuşum, ha Georgetown'da, ne fark eder ki. Kazaydı. Nasılsa olurdu," dedi Chofy.

"Anlamıyorsun. Sen yalnızca onların söylediklerini biliyorsun. Amerikalılardan biri o bölgede küçük bir çocuk görüp "Chofy. Chofy," diye bağırarak tehlikeli alanı göstermiş. Onu uyarmaya çalıştığını söyledi. Bunun yerli dilinde patlama anlamına geldiğini sanıyormuş. Bla-Bla yanlış anlayıp oraya doğru koşmuş olmalı, çünkü babasının geldiğini sanmıştır. Salak Amerikalılar onun İngilizce bildiğini bile anlayamamış; bizim hepimizin ayrı diller konuştuğumuz bir yana. Sen de kente gelip bu insanların arasına karışıyorsun. Evde herkes yaşamı sürdürmek için dişini tırnağına takıp çabalarken küçük, tatlı bir şey bulup onunla yatıyorsun. Midemi bulandırıyorsun."

Chofy sessizdi. Kendini çok suçlu hissediyordu.

Biraz yiyecek alıp hastaneye döndüler. Marietta ile dede yemek yemek için dışarı çıkınca Chofy ile Tenga yatağın başında beklediler.

Bla-Bla'nın bilinci bir açılıyor, bir kapanıyordu. Ne annesini tanıyordu, ne babasını. Bilinci yerine geldiğinde Portekizce ve Wapisianaca mırıldanıyor, su istiyor, odanın köşesinde gördüğü, omzunda papağan oturan bir adamla konuşuyordu.

Ertesi gün Chofy ile Marietta, hastanenin dökme demirden merdivenlerini çıkıp yoğun bakım birimine girdiler.

Birkaç adım önlerindeki hemşire, yaylı plastik kapıları itip geçerken üzerlerinde sağlıksızlığın esintisi dolaşıyor gibiydi. Marietta'nın eve girdiği geceden beri ikisi de Rosa'nın adını ağzına almamıştı. Buz gibi bir sessizlik bu konuyu parçalayıp yok ediyordu. İkisi de tüm dikkatlerini yalnızca Bla-Bla'ya çevirmişti.

Kübalı doktor merdivenlerin üstünde duruyordu. Yorgun görünüyordu. Beyaz önlüğü pisti, buruşuktu. Derin bir soluk aldı, söylemek zorunda olduğu şeyi söylemenin bir yolunu arayarak omuzlarını kaldırdı. Ana baba üç basamak aşağıda duruyordu.

"Bay ve Bayan McKinnon. Çok üzgünüm. Oğlunuz için yapabileceğimiz başka bir şey yoktu."

Doktorla birlikte dışarı çıkmış olan, ıslak gözlerinde duygudaşlık okunan doğulu yerli hemşire, ikisinin de koluna girip onları içi parlak alüminyum kaplarla, ameliyat taslarıyla dolu geniş bir depoya soktu.

"Bir dakika burada bekler misiniz. Burası herkesten uzak. Onu hazırlıyoruz."

"Hazırlamak mı?" diye sordu Marietta.

"Yapmamız gereken birkaç şey var, tüpleri, aletleri çıkarmak falan gibi, sonra gelip onu görebilirsiniz."

Chofy ile Marietta'yı, orada sessizlik içinde dururken bıraktı. Chofy, karısının geniş omuzlarına beceriksizce sarılmıştı. Bütün bedeninin titrediğini duyabiliyordu.

Odaya girdiklerinde Bla-Bla yatağın içinde ufacık görünüyordu. Kuzgun karası saçlarını düzeltmeye çalışmıştı hemşire, ama hâlâ önde çaprazlanmış iki parmak gibi dimdik duruyordu. Üst dudağı, bir tür huysuzlukla geriye doğru kıvrılmıştı.

"Onun böylesine durgun olması doğru değil," diye fısıldadı Marietta. "Her yerde koşardı o."

Chofy onun haşin, bitkin, küçücük yüzüne bakarken göğsünde dayanılmaz, delici bir sancı duydu, sanki kollarından hayat çekildi. Bla-Bla'nın yüzündeki anlatım hor gören bir suçlamaydı. Bir sürü şeyden ötürü onu suçlar gibiydi: ailesini terk ettiği için, oğlunu yalnız bıraktığı için, topraklarını çocukları için güvenli bir yer olarak koruyamadığı için. Derinden derine sarsılarak farkına vardı, yalnızca bir oğul değildi yitirdiği, bütün bir kıtayı yitirmişti.

Odanın köşesinde, pencerenin yanında, kazadan beri ona eşlik etmiş olan küçük yayı ile dört tane oku duruyordu. Gidip aldı onları Marietta. Okları Bla-Bla kendisi yapmıştı. Ucundaki koyu renk tüyler povis kuşunun tüyleriydi. Yay ipinin bir ucunda kan kırmızısı papağanın beş santimlik tüyü vardı. Tüyü çıkarıp Bla-Bla'nın kulağının arkasından saçına taktı. Sonra elini çarşafın altına sokup oğlunun elini tuttu.

"Çok soğuk. Keşke onu azıcık ısıtabilsem."

Hemşire incelikle kapıda duruyordu. Sonunda cenaze işleri için yardıma gerek duyup duymadıklarını sordu.

Marietta döndü, doğrudan hemşireyle yüz yüze geldi.

"Onun burada gömülmesine izin veremeyiz. Bu kentin bizimle hiçbir ilgisi yok. Biz buraya ait değiliz. O bizimle birlikte eve gelecek."

Hemşire soran gözlerle Chofy'ye baktı.

"Ama biliyorsunuz sıcak yüzünden işleri çabuk yapmak zorundayız."

"Sen o arkadaşının yaşadığı eve git." Marietta Chofy'ye dönüp kararlılıkla konuştu. "Bak bakalım Hawk Petrol'cüler bizi uçakla götürsünler diye yardım edebilir mi?"

Rüzgâr gibi koştu sokaklarda Chofy. Koştukça soluğunun ıslıklar çaldığını duyabiliyordu. Sanki kin güden bir güç, çevresindeki insanları bile bile gündelik mutluluk, refah resimleri çizsinler diye kiralamıştı. Dükkâncılar eşiklerde çene çalıyordu. Sokak satıcıları gülümsüyordu. Bisikletin üstünde biri kayıp geçerken ıslık çalıyordu. Kahverengi okul formaları giymiş çocuklar kuru otların üstünde zıplıyordu. Sanki bütün kent bayram yeriydi.

Chofy merdivenleri ikişer ikişer çıktı. Üst katta Rosa'yı buldu-

ğunda, oğlunun öldüğünü hemen söyleyecek gücü toplayamadı.

"Amerikalılardan bizi Rupununi'ye götürmelerini istememiz gerek," dedi soluk soluğa, çabuk çabuk. "Bize yardım etmelisin."

O hiç alışmadığı sözcükleri biçimlendirirken dili ağzının içinde çakıltaşı gibiydi.

"Oğlum öldü."

Bunu söylerken soluğu kesilmişti. Rosa ona sarılmaya çalıştı; ama Chofy kaskatıydı, karşılık vermiyordu, yüzü duygusuzdu. Onu öpmeye çalıştı. Yüzü kayış gibiydi. O anda, zamanı gelmişken yapmayı tasarladığı biçimde kendi sevgisini açığa vurmak için çok geç kalmış olduğunu anladı. Tropiklerde hiçbir şey korunamaz, diye birisi uyarmıştı onu. Kötü zamanlama. Olaylar engellemişti olasılığı. Kapılar yüzüne kapanmıştı. Aşk, felakete yenik düşmüştü.

Aşağı koşarlarken oldukça yumuşak başlılıkla, "Seni seviyorum," dedi. Sözcükleri sağır kulaklara çarptı. Birkaç telefon konuşmasından sonra evin avlusuna bir Land Rover girdi. Uçak saat dörtte kalkıyordu. Yasal işlemler bitirilebilirse Wifreda Hala'yı da alıp bütün aileyi geri götüreceklerdi.

Rosa öperek vedalaştı onunla kapıda. Chofy huzursuzlanmıştı.

"Sana olanları bildiririm. Seni seviyorum," dedi Chofy başından savarcasına. "Marietta'yla ilgilenmem gerek."

"Ama üç hafta içinde İngiltere'ye dönüyorum. Adresimi bile bilmiyorsun."

"Yerlilerin pansiyonuna yaz," dedi duygusuzca. "Oradaki görevli güvenilir biri."

Cipe bindi. Ovulmuş gibi pembe yüzlü, demet demet kaşlı bir Amerikalı aracı sürüyordu. Demir kapıların açılmasını beklerlerken beyzbol şapkasını geriye itti.

"Vay canına. Oğluna olanlara sahiden üzüldüm. Vay canına, bu bir trajedi. Öteki taraftaki çocukları da ayarladık, uçak iner inmez sizi bir Land Rover'a bindirip istediğiniz yere götürecekler. Küçük çocuk sigortalı mıydı? Sigortalıysa, bahse girerim Hawk Petrol size iyi bir tazminat öder. Onlar iyi şirkettir."

Yanıtlamadı Chofy.

Marietta ile Tenga sıcağı duymak için yüzünü güneşe verip oturan Wifreda Hala'yı almıştı. Hep birlikte hastanenin önünde bekliyorlardı. On dört koltuklu uçağın ara boşluğuna sığacak denli

küçük olan Bla-Bla'nın bedenini almalarına yardım etti Amerikalı.

Yolculuk sırasında Wifreda Hala karanlığın yerini loş, donuk bir ışığın aldığını fark etmeye başladı. Rupununi'ye vardıklarında dikkatini toplamakta zorlanıyordu, ama görebiliyordu. Bu koşullar altında mutluluğunu açığa vurmak istemediği için hiçbir şey söylemedi. Gördüğü ilk şey, uçağın camından aşağı, kıvrım kıvrım akan Rupununi Irmağı'na bakan Marietta'nın geniş elmacık kemikli, duygusuz yüzüydü. Uçak yere indiğinde Amerikalıların o pırıl pırıl yeni araçlarından biri daha bütün aileyi Moco-moco'ya götürmek için bekliyordu.

Evin arkasına gömdüler Bla-Bla'yı. Papaz, güney savanalarda, zamanında yetişemeyecek kadar uzaklardaydı, bu yüzden de onu hamağına sarıp, yanına oklarıyla yayını da koyup toprağa gömdüler.

Ardından bütün çevreyi bir kötülük kapladı; sanki tavandan yere zehir damlıyordu. Papağanlar bile seslerini çıkarmadılar. Köpekler aylak aylak dolandı evin çevresinde. İlk birkaç gün Wifreda Hala hamağında dinlendi, sonra da kalkıp her zaman yaptığı gibi balığa gitti. Ameliyat edilen gözü tamamen açılmış, normal işlevini yapar olmuştu. Öteki gözü hâlâ sulansa da eskisinden iyiydi.

Marietta ev işleriyle uğraşıyor, manyok tarlasına gidiyordu, ama Chofy onun içinden yaşamın çekildiğini biliyordu.

Oradan uzaklaştığı kısacık süre içinde bile ana babası manyok tarlasının bakımını becerememiş, her yanı yaban otları bürümüştü.

Bir sabah Marietta ile Chofy bu otları temizlerken Marietta ona dönüp dedi ki: "İstersen ayrılalım." Sesi tekdüzeydi, ilgisizdi.

"Böyle bir şey istediğim yok," dedi Chofy düşünceli düşünceli.

Şimdi yine açık havaya çıktığında, uçsuz bucaksız ovaların, rüzgârda eğilen çimenlerin, Kanaku Dağları'nın bildik kıyılarının görünümü Chofy'yi yatıştırmış, içini dinginleştirmişti. Koskoca, değişmeyen açık alanlar, ona düşüneceği zamanı, çerçeveyi vermişti. Duyduğu acıya, suçluluğa karşın oğlunun ölümü, savanalarda olayların akışı içinde olağan görünüyordu, kentteki her şey gibi fazladan, gelişigüzel bir karmaşa değil. Uzaktan baktığında Rosa'yla yaşadıkları bir tür büyü, gerçekdışı bir şey gibiydi.

Evde yapılması gereken sürüyle iş vardı. Kendini kaptırdı onla-

ra. Çatının yeniden yapraklarla kapatılması gerekiyordu. Kanağacından iki kiriş kırılmıştı, onarılması gereken bir sürü yer vardı. Evin direklerinde parakaran ağacı kullanmaya karar verdi. O en sert ağaçtı.

Savanaların pas kızılı topraklarına yeniden basmak Wifreda Hala'ya güç katmıştı. Yaşına göre şaşırtıcı bir canlılıkla sarıldı ev işlerine. Cenazeden üç hafta sonra, tuvalet masası görevi yapan teneke sandığı açtı. İçinden Peder Napier'in, küflü; ama, metal koruyucu yüzünden tahta karıncalarının saldırılarına uğramamış günlükleri çıktı. Sandıkta, Evelyn Waugh'nun Pirara'da bırakmış olduğu *Dombey ve Oğlu* kitabı da vardı.

Günlükleri hiç açmadan, altı cildi dışarı sürükledi, bir şenlik ateşi yakıp hepsini içine attı. Büyüyen kül yığını ona, Ay krizleri sırasında Oğulcuk için yaktığı tavuk tüylerini anımsattı. Tam *Dombey ve Oğlu*'nu da almış ateşe atacakken vazgeçti. Belki bunu okulda kullanabilirlerdi.

Günlüklerin alev aldığını gören Marietta, "Ne yapıyorsun?" diye yakındı. "O kâğıtları paketlemede kullanabilirdik."

"Bunu çok önceden yapmamız gerekirdi," diye yanıtladı Wifreda Hala.

Ekim zamanıydı. Şafak serinliğinde Marietta salatalık tohumları için yeni yataklar kazdı. Tüm çevrelerinde kırılgan yeşil filizler uzadı, tomurcuklar, küçücük sıkılı yumruklarını açtı. Öğleden sonra Chofy iki atı ödünç aldı, Marietta'yla birlikte, yeniden bir iki sığır alıp işe başlamayı görüşmek için Marietta'nın ana babasının evine gitti. Yağmurlar başlıyordu. Savanalar yeşile dönmüştü. Hava tatlı, esinti tazeydi.

Yol üstünde hızla akan bir derenin kıyısında durdular. Tam ortada, kaplumbağa sırtı gibi yuvarlanmış düzgün iki kaya parçası duruyordu.

"Kaplumbağalar. Sırdaşlar," dedi Marietta alışkanlıkla.

Hayvanların sağrılarının yarısına kadar yükselen suyun içinde atla geçtiler geniş dereyi. Derenin suyu inci grisiydi. Başlarının üstünde ağaçların birleşmeyen yaprakları, boş gökyüzünde oymalı açıklıklar bırakıyordu. Ansızın, hiç ön belirti vermeden Chofy'nin

başı dönmeye başladı, kulaklarında suyun sesi çınlıyordu. Tepetaklak dereye yuvarlandı, her yana suları sıçratarak. Atı, kıyıya tırmanıp eve yöneldi.

Marietta kahkahadan iki büklüm olmuştu.

"Çoktandır yoktun buralarda. Bu atı unuttun mu? Kolanlarını sıkı sıkı bağlaman gerekir, çünkü semerini vururken karnını şişirir; sonra da dereden geçerken içine çeker ki seni üstünden atabilsin, böylece de erkenden eve dönebilsin."

Sırılsıklam olmuş Chofy kıyıda durup kanayan başını yaprakla kurularken Marietta da yere oturmuş kahkahadan kırılıyordu.

Berbice, Essequibo ve Demerara bölgeleri üzerinden güneş doğarken Rosa'nın uçağının kanadı kalkıştan hemen sonra yana yattı. Pencereden dışarı gözlerini dikmişti Rosa. Aşağıdaki orman maydanoz yatağına benziyordu. Uçağın altındaki benek benek bulutlar, pembemsi kahverengi Demerara Irmağı'na, gökyüzünden akıyormuş görüntüsü veriyordu.

Göz kamaştırıcı beyaz ışık, gümüşsü kanatta parıldayıp bir an için onu cennet bahçelerini koruyan meleğin alevli kılıcına benzetti.

Wormoal da aynı uçaktaydı. Aradaki yoldan ona doğru eğildi.

"Bu yolculuk benim için çok başarılı geçti," dedi, gözlüklerinin arkasından gözleri parlayarak. "Gereken bilginin çoğunu elde ettim. Buralarda güneş tutulması efsaneleri üzerine bilinebilecek her şeyi öğrendiğimi sanıyorum." Zafer kazanmışçasına çantasına vurup gazetelerine döndü.

Aşağılarda Chofy'yi, tohum eker ya da bitkileri dikerken görmeyi umarak pencereden dışarı bakmayı sürdürdü yine Rosa. Onun gidişiyle yapayalnız kalmıştı. Chofy, Georgetown'dan ayrıldıktan sonra farkına varmıştı neler yitirdiğinin. Chofy'nin dediği gibi gidip yerlilerin pansiyonuna adını, adresini bırakmıştı, ama ondan haber almayı hiç ummuyordu. Mynheer Nicklaus Oteli'nde geçirdiği günlerde tedirgindi, acı çekmişti.

İngiltere'ye vardığında kendini bir şeylere vermeye çalışacaktı. Orada insanın dikkatini dağıtacak bitmez tükenmez şeyler vardı: sinemalar, arkadaşlar, konserler, konferanslar, iş, zamanı geçirmenin

yüzlerce yolu. Yitirdiği olasılıkları düşününce mide kasları kasıldı. Kendini toparlama çabasıyla uçağın içine kapatılıp mühürlenmiş haline geri dönüp çantasından bir dosya çıkardı.

"Evelyn Waugh: Sömürge öncesi perspektif" diye yazdı dosyanın üstüne, uçak Trinidad'a doğru uçarken.

Uçak Guyana kıyılarından gittikçe uzaklaşırken Marietta saçını sabunladı, suyu köpürterek hızlı hızlı, canlılıkla yıkanıyordu derede. Kıyının kızıl çakıllarına tırmandı, havluyla kurulanıp giyindi, Wifreda Hala'nın hamağında yattığı yere çıkmadan önce tavukları yemlemeye gitti. Her zamanki gibi düşlerini anımsadı.

"Bu kez yumurta gördüm düşümde. Her yerde yumurta. Tavuklar çalılıklara yumurtluyordu. Ağaçlara. Toprağa."

"Bütün sorunlarından sonra sana geri dönen yaşam bu," dedi Wifreda Hala. "Bereketlilik, büyüme. Yiyecek de. Bunun anlamı umuttur, yaşama dönüştür."

"Evet," dedi Marietta, sonra da her zamanki ayağı yere basar tavrıyla ekledi: "Ya da belki, ben yalnızca yumurtaları düşünüyordum."

Sonsöz

Hamağımda uzanmış, gümüşballi odununun közlerinde kıçımı ısıtmaya kaptırmışım kendimi –bu odunun dumanı da güya insanları kavgacı yaparmış ama benim içimi şehvetle dolduruyor–, bir yandan da yüksek kıvamlı bir çikitanın, küçük bir Bayan Ateşli vücudun önümden geçip de kışkırtıcılıkla yana yatmış, bronz rengi, fıçı gibi kıçımı fark etmesini bekliyorum. Yine de hiçbir kadının önümde poposunu kıvırtmasının hiçbir yararı olmaz, üç koşulu yerine getirmedikçe: İyi bir işi olmalı, bir Porsche'si ve sarmaşıklardan bir ipte, ağaçların arasında asılarak sallana sallana sevişebilmeli.

Bu öyküden çıkarılacak ders mi? Dinleyin beni, daha söze bile başlamadan şunu söyleyeyim, beni şuraya buraya sürüklemesin diye vicdanımı bir çalının arkasına sakladım.

Yine de tek şey söyleyeceğim. Bu dünyada üç tip çılgınlık vardır: aşk, din ve politika, her biri de öylesine tehlikelidir ki bir kurumun içine kapatılması gerekir; din kudurmuş bir köpek gibi kilise ya da tapınağa kapatılmalıdır; evlilik içine kapatılan aşk, toplumsal tehlikelerden korunur; politika, parlamentoya zincirlenmiştir çünkü çözüldüğünde soykırımlar, savaşlar olur.

Şu bizim çağdaş politikacıların çok iğrenç bir yanları yok mu yani sizce? Benim geldiğim yerin azıcık güneyinde bir kabile var, orada politik gücü elde etmenin ana ölçüsü bedensel güzelliktir. Oradan gelip geçenler, bunları rengârenk kuşların, papağanların tüylerine bulanmış hamaklara uzanmış süslenirken görebilirler. Erkeklerin saçı uzundur. Şu Birleşik Devletler'in son zamanlardaki başkanları kadar çirkin olan hiç kimse, o toplumda birilerinin dikkatini çekmeyi bekleyemez. Biz yerliler sadece kendimizi nasıl daha çekici kılacağımızı bilmeyiz; aynı zamanda sizin neyi duymak istediğinizi sezmekte de üstümüze yoktur, böylece de bizim gerçekten ne düşündüğümüzü hiçbir zaman bilemezsiniz. İşte politikada öğrenilmesi gereken bir başka sanat. Karnından konuşmanın doruğu. Ninem bana günbegün sahtekârlığın hazlarına güvenmeyi öğretti, bundan da önemlisi, savaş taktiklerini öğretti; şaşırtmaca, aldatma, kılık değiştirme, yani gözle görülür olanı görülmeyenle karıştırma sanatını.

Onun öğütleriyle silahlanmış olarak, benim yüreğim olması gereken papağanı arayarak bütün Avrupa'yı dolaştım. Her türlü derde soktum başımı. (Beni tanıdıkları yerde, iyi biri diye bilinirim. Tanımadıkları yerlere de kim metelik verir?) Üniversiteye gidebilirdim, ama insan yüzlerindeki hayvana benzer yanları öğreten bir fakülte bulamadım; elektromanyetik alanların insan davranışlarına etkisini ya da ziyafetlerle ölüm arasındaki ilişkiyi öğreten.

Şurada bir dakika durup öykümün yaratıcılığına övgüler düzmeme izin verin. Bundan daha yaratıcı ne bulunabilir? Her ölüm, parmak izi gibi kişiye özgüdür. Bizim memlekette kendilerini dışlanmış hissetmesinler diye düzenli olarak ölülerin cesetleriyle buluşmalar düzenleriz. Son ziyafetten beri ölmüş olan herkesin düzenli olarak mezarı kazılır, cesetler dışarı çıkarılır, getirilir. Kimileri kurumuş, solmuştur, kimilerinin kemikleri üzerinde bir tür dosya kâğıdına benzer bir şeyler vardır. Kimileri fırında pişirilmiş, tütsülenmiş gibi görünür. Kimileri çürümeye yüz tutmuştur, kimilerinin

üstü kurtçuk kaynar. Arı gibi çalışarak hepsini açıklığa çıkarır, ateşin çevresine oturturuz. Şen toplulukta ben hep bir haylazın çapkınlıklarını anlatan öyküler uydururum, bu kişi sessizlikten doğmuştur, derdi günü hile yapmak, et yemektir, bunun gülünçlükleri cesedi bile kahkahalara boğar.

Görüyorsunuz işte, ölümden sonra yaşamınızı belirleyen şey, nasıl yaşadığınız değil; nasıl öldüğünüzdür. Sizin yeniden doğuş düşünceleriniz tersyüzdür. Biz hayatın içinden, bir hayvan olmanın mükemmelliğine ulaşmak amacıyla ilerleriz; yalnızca tutkulara karşılık vermenin nirvanasına doğru. Kötü davranan hayvanlar –örneğin öldürmeden önce tereddüt geçiren bir jaguar– derecelemede aşağı doğru kayarak insan olur.

İnsanlar işleri tersten ele alıyor. Korkulara bakın örneğin. Psikologlar, açıklama yapmak için gelecek yerine geçmişe bakarlar. Korkular uyarıdır. Yüksek bir yapının tepesine çıkmaya korkuyorsanız, belki de bunun nedeni, birinin tepesinden düşmeye mahkûm oluşunuzdur.

Nerede kalmıştım? Evet. Avrupa'da. İşte tam da Avrupa'dayken, o aralar iyice azıtmış olan ayrımcılık salgınına ölümcül bir biçimde tutulmak üzereydim. Virüs biçim değiştiriyor. Kimi zaman ulusçuluk biçiminde görülüyor, kimi zaman ırkçılık, bazen de dinsel tutuculuk. Benim Güney Amerika'nın yağmur ormanlarında edindiğim deneyimler, buna karşı bağışıklık kazandırmamıştı bana.

Çok bulaşıcıydı. Hiç alışmadığım bir ateşle ağzımın karıncalandığını duydum. Bukalemun gibi koşuşturdum aralarında. Sırplar, İskoçlar, İngilizler, Basklar, Müslümanlar, Çeçenler; herkes içindeydi bu oyunun. Avaz avaz bağırıp da kendimi ele vermeyeyim diye ağzımı el yapımı, kaymaklı Belçika çikolatalarıyla doldurdum. Kendi türünle birlikte olma isteğinin, büyük bir çekicilik yaydığını gördüm.

Bu dertten kendimi kurtarma çabasıyla, muhalif sorgu yargıcının sesini çıkartmak için karından konuşma yeteneklerimi kullandım (kendimi güvenceye almak için de hep benim bulunduğum yerden çok uzaklardan geliyormuş gibi yaptım).

Yenik düştüm. Ansızın altın rengi savanaları, çağlayan gibi dökülen güneş ışığını özledim. İncelikli aşkın, ağır ağır düzüşmenin, iyi arkadaşlığın tadını çıkaran insanların arasından geldiğimi anım-

sattım kendime. Ortalıkta dolaşırız, yüzeriz, avlanırız, parakari içeriz, şakalaşırız, hamakta ağır ağır düzüşürüz, iyice sıçmak için yavaş yavaş çalılığa doğru gideriz, sonra biraz daha düzüşürüz. Ah, amma da siktirici hayat!

Papağanı aramaktan vazgeçmeye karar verip, geçici olarak, eve doğru yola koyuldum –tatlı ironi– kendi insanlarıma doğru. Köyüme döndüğümde, eşit koşullarda başkalarıyla karışmaktansa, kendi türümle birlikte kalma konusunda kendi kendimle ciddi bir tartışmaya giriştim; tuzağa düşürülmemiş doğanın erdemleri üzerine; büyüyle bilim arasındaki ayrım üzerine tartışmaya. Mutluluk içinde tam da hiçbir sonuca varamıyordum ki yere inen bir helikopterin kulakları sağır eden gürültüsüyle hamağımdan fırladım. Vay vay, bakın hele. İşte karşı karşıyaydım. O fitne fücur kozmetik kraliçesiyle, yerlilerden reçeteler almak için sık sık köyüme düşen imparatoriçeyle. Ona hemen karınca testislerinden yaptığımız şahane yüz kremini anlattım.

Alıp yuttu onu. Büyükannemin harikulade, siyah saçlarına bakarken, onları böyle parlak tutabilmek için hangi geleneksel bitki karışımını kullandığını sordu.

Elimle onun ağzına hafifçe vurmadan önce, büyükannem utanarak yanıtladı: "Brilmerhemi; bulabildiğim zaman."

Her şeye karşın, kalantor bir Brezilya fındığı çiftliği işine koyuldu. Ücretler söz vermiş olduğu gibi iyiydi. Ama kimsenin kulübesini onaracak ya da toprağını işleyecek kadar zamanı olmadığı ortaya çıktı. O zaman, fındıkları dikenlere, onları toplayanlardan; toplayanlara ise saç-yağı yapımı için onları ezenlerden daha düşük ücret ödendiği anlaşıldı. Çiftçilerin karıları fındık yağı çıkaranlara varmak için kocalarını terk ettiklerinde kavgalar patlak verdi. Karışıklıklar birbirini izledi. "Onun Tanrı'nın cezası bacağını kırmaya gidiyorum," sözleri ormanda yankılandı durdu. Başlar kayalara vuruldu. Dişler baldırlara saplandı. Oklar bacaklarla kollara girdi. Hepimiz ormanın bir başka bölgesine yöneldik.

Büyükanneme güveniyordum, Avrupa'yı baştan başa dolaşmama karşın papağanı bulamadığımı söyledim ona. O da, papağanın Güney Amerika'ya dönmüş olduğunu; ama o uçsuz bucaksız düzlüklerde, ormanların kesildiğini ya da ağaçların zehirlenerek yağmalandığını, yelkenli yarışlarındaki tekne direklerine döndüklerini

söyledi bana. Papağanın kutuptan kutuba kanat çırparken görüldüğünü, ama tüylerinin olmadığını ve boynunda büyük bir tümör taşıdığını da ekledi.

Uzun bir süre hıçkırarak ağladım.

Sonra düşündüm: İyi ama, büyükannelere inanılmayacağını sen de biliyorsun; saçmalıklarla doludur hepsi de. Gelecekten çıkarak geçmişi anlatamaz büyükannem, geçmişle gelecek, ikisi de onun bitkin tezgâhında birlikte dokunmuşlar.

Oracıkta öyle kalakalmalı mıyız, yoksa kendimizi kocaman dünyanın insafına bırakıp kollarına mı atmalıyız ya da ırmaklardaki siyanüre, tahtakurularının, karasineklerin, tiklerin, sivrisineklerin, pirelerin, karıncaların ölümüne mi adamalıyız; bir türlü karar verememiş bir haldeyken, geri dönüp bir kez daha yıldızları mekân tutmayı kafama koydum.

Ayrıldığım şu sıra size adımın sırrını bağışlıyorum: Macun... Hayır. Fikrimi değiştirdim. Evet, evet. Size papağanın öyküsünü anlatacağım. Bir başka sefere.